ΑΝΤΩΝ. Γ. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ

Ο ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ: Κ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 1
1931

ΑΝΤΩΝ. Γ. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ

Ο ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ: Κ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 1
1931

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ παρόντος τεύχους προβαίνομεν ὑπείκοντες εἰς παροτρύνσεις πολλῶν ἀδελφῶν, οἵτινες κρίνουν τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ ὡς χρήσιμον λόγῳ ἐλλείψεως σχετικῆς βιβλιογραφίας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Τὰ ἐν αὐτῷ κεφάλαια δὲν βλέπουν τώρα κατὰ πρῶτον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, καθόσον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπετέλεσαν ἄρθρα ἡμῶν δημοσιευθέντα εἰς τὸ τεκτονικὸν περιοδικὸν «Πυθαγόρας» κατὰ τὰ ἔτη 1923-1925. Τὰ ἄρθρα ταῦτα διασκευάσαντες καὶ συμπληρώσαντες καταλλήλως παραδίδομεν εἰς χεῖρας τῶν ἀναγνωστῶν μας συνηρμολογημένα εἰς ἑνιαῖον τεῦχος.

Δὲν πρόκειται δὲ περὶ σειρᾶς ἄρθρων τυχαίως ἄνευ ἀκολουθίας τινὸς γραφέντων. Καὶ τότε, καθὼς καὶ τώρα, ἐζητήσαμεν νὰ ἀνακοινώσωμεν εἰς εὐρύτερον κύκλον τεκτόνων κατὰ σύστημα τὰς ἰδέας μας περὶ τῆς βαθυτέρας σημασίας τοῦ Ἐλευθεροτεκτονισμοῦ, τῶν ὁποίων τὰς κυρίας γραμμὰς ἠρύσθημεν παρὰ τοῦ διδασκάλου ἡμῶν κραταιοῦ ἀδελφοῦ Σπυρίδωνος Νάγου ἐκ τῶν ἱδρυτῶν καὶ πρώτου σεβασμίου τῆς Σ. Στ. «Προμηθεὺς» ἐν Ἀνατ. Ἀθηνῶν.

Θεωροῦμεν ἐπιβεβλημένον ἡμῶν καθῆκον νὰ τονίσωμεν ἐνταῦθα τὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ἀντιλήψεων τοῦ πνεύματος τοῦ Σπυρ. Νάγου, ὅστις ἐπὶ τριακονταετίαν καὶ πλέον μελετῶν τὰ τεκτονικὰ καὶ μυστηριακὰ ἐν γένει ζητήματα διετύπωσεν ὁλόκληρον σύστημα ἑρμηνείας ὅλων τῶν τεκτονικῶν βαθμῶν, δώσας νέαν ἔκφρασιν εἰς τὰ τεκτονικὰ σύμβολα καὶ εἰς τὰς παραδόσεις, καὶ οὗτινος τὸ ἔργον εἰς στενὸν μόνον κύκλον εἶναι γνωστόν.

Εἶναι λυπηρὸν, ὅτι εἰς ὅλον σχεδὸν τὸν κόσμον ἀπὸ ἡμίσεως καὶ πλέον αἰῶνος ὁ τεκτονισμὸς ἀπώλεσε κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν προτέραν αὐτοῦ καθαρῶς μυσταγωγικὴν χροιὰν καὶ εἰς πολλὰς χώρας μετέπεσεν εἰς ἄλλον χαρακτῆρα, δημιουργηθέντος ὅ,τι ἀπεκλήθη ***πολιτικὸς τεκτονισμός.***

Ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ τεκτονικοῦ φωτὸς ἐδημιούργησε

τὴν ἀνάγκην νὰ καταβληθῇ μία προσπάθεια, ὅπως οὗτος ἐπανέλθῃ ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῶν ἱδρυτῶν του διαγραφείσης τροχιᾶς του, ὅπως ἐπανεύρῃ ἑαυτόν. Δὲν γνωρίζομεν εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρίσκεται ἤδη ὁ τεκτονισμὸς εἰς ἄλλας χώρας. Ἐπανειλημμένως ὅμως ἔχομεν τονίσει εἰς ὁμιλίας μας γενομένας ἐν τεκτονικοῖς ἐργαστηρίοις, ὅτι ἐδῶ ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουν ὅλα τὰ στοιχεῖα διὰ νὰ ἐπαναφέρωμεν τὸ Τάγμα ἡμῶν εἰς τὴν παλαιὰν αὐτοῦ αἴγλην. Ἀρκεῖ νὰ τὸ θελήσουν οἱ ἀδελφοὶ καὶ δείξουν ζωηρὸν ἐνδιαφέρον νὰ μυηθοῦν πραγματικῶς τὰς τεκτονικὰς ἰδέας.

Ἐπιθυμοῦντες νὰ συμβάλωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν εἰς τοιαύτην προσπάθειαν, ἀνεπτύξαμεν εἰς τὰς δημοσιεύσεις μας καθὼς καὶ εἰς τὸ ἀνὰ χεῖρας τεῦχος ὅσον τὸ δυνατὸν ἁπλούστερον καὶ σαφέστερον περίληψιν τοῦ συστήματος τῆς τεκτονικῆς ἰδεολογίας κατὰ τρόπον ὥστε ὁ ἐπιμελὴς ἡμῶν ἀναγνώστης νὰ δύναται ν' ἀντιληφθῇ τὸ ἔργον καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ τεκτονισμοῦ. Μετεχειρίσθημεν ἐν τῇ ἀναπτύξει τῶν ἰδεῶν μας γλῶσσαν εἰλικρινῆ, μὲν μὴ θίγουσαν ὅμως τὰ σειμεῖα ἐκεῖνα, ἐπὶ τῶν ὁποίων πᾶς ἀληθὴς μύστης ὀφείλει νὰ τηρῇ σιγήν. Ζητοῦμεν δὲ νὰ καταδείξωμεν, ὅτι ὁ τεκτονισμὸς ἀποτελεῖ μίαν λανθάνουσαν, τό γε νῦν ἔχον, δύναμιν, ἥτις ὅμως ἔχει ὅλα τὰ στοιχεῖα ν' ἀποτελέσῃ ἔντονον μέσον ἐξελίξεως καὶ τελειοποιήσεως τοσον τῶν ἀτόμων, ὅσον καὶ τῆς ἀνθρωπότητος συμπάσης. Ἐπιθυμοῦμεν νὰ ρίψωμεν πλειότερον φῶς εἰς τὰ τεκτονικὰ πράγματα καὶ νὰ ἐμφανίσωμεν τὸν τεκτονισμὸν ὡς μυσταγωγικὸν σύστημα πλῆρες καὶ σαφές, κεκτημένον πλήρη φιλοσοφικὴν ἰδεολογίαν, ἀλλὰ καὶ ἐπιδεκτικὸν γονίμου πρακτικῆς ἐφαρμογῆς, ἂν καλῶς ἀσκῆται.

Ὀφείλομεν νὰ ὁμογήσωμεν, ὅτι ἐν τῇ προσπαθείᾳ ἡμῶν ταύτῃ ἐξετάθημεν ἴσως πέραν τῶν ὁρίων, ἃ ἵνα διαγράφει ἡ δημοσίευσις τοιούτων ζητημάτων. Ἐνομίσαμεν ὅμως, ὅτι ἡ κρισιμότης τῆς περιόδου, τὴν ὁποίαν διατρέχει ἡ ἀνθρωπότης λόγῳ τῆς κρατούσης πνευματικῆς ἀναρχίας, μᾶς ἐπέβαλλε τὸ καθῆκον, ὅπως ρίψωμεν ἰσχυρὸν φῶς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἀνθρωπότης ὀφείλουν νὰ διατρέξουν, ἵνα φθάσουν εἰς τὸν σκοπόν των.

Ἰούλιος 1930

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ

Εἶναι δύσκολον νὰ δώσῃ τις δι' ἑνὸς ὁρισμοῦ τὴν ἔννοιαν τοῦ τί εἶναι ὁ Τεκτονισμός. Εἶναι τόσον διαφορώτατοι οἱ ὁρισμοὶ οἱ περὶ αὐτοῦ διδόμενοι εἰς τα Συντάγματα τῶν διαφόρων τεκτονικῶν ὀργανώσεων τῆς ὑφηλίου, ὥστε, ἂν ἤθελέ τις νὰ λάβῃ ὡς γενικὸν ὁρισμὸν τοῦ Τεκτονισμοῦ καὶ τοῦ σκοποῦ του τὰ κοινὰ σημεῖα τῶν Συνταγμάτων τούτων θὰ κατέληγεν εἰς τὴν διατύπωσιν ἐννοιῶν ὀλιγίστων μὲν, πάντων ὅμως μεγαλειωδῶν. Συνοψίζονται αὗται εἰς τὰς λέξεις: Ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος καθόλου, ἀδελφότης ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἄνευ διακρίσεως, κοινὴ συνεργασία τῶν χρηστῶν ἀνδρῶν ἀδιακρίτως καταγωγῆς, κοινωνικῆς καταστάσεως καὶ πεποιθήσεων χάριν τοῦ κοινοῦ καλοῦ, ἀμοιβαία ἀνοχὴ καὶ ἀλληλοσεβασμός.

Τὴν πρώτην καὶ ἀρχαιοτέραν διατύπωσιν περὶ τῆς οὐσίας τοῦ Τεκτονισμοῦ εὑρίσκομεν εἰς τὸ δημοσιευθὲν ἐν ἔτει 1723 Σύνταγμα τῆς Μεγάλης Στοᾶς τῆς Ἀγγλίας (1), τὸ ὀνομαζόμενον Σύνταγμα τοῦ Ἄνδερσον. Τὸ 1ον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος τούτου διδάσκει, ὅτι ὁ σεβασμὸς τῶν προσωπικῶν ἑκάστου γνωμῶν, ἡ ἐφαρμογὴ τῆς θρησκείας, περὶ τῆς ὁποίας ὅλοι οἱ ἄνθρωποι συμφωνοῦσι, τουτέστιν ἐκείνης, ἥτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ εἶναι τις ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, ἀποτελοῦσι τὰ μόνα ἱκανὰ μέσα πρὸς συγκρότησιν ἑνὸς κέντρου ἑνότητος καὶ φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ προσώπων, ἅτινα ἄνευ τούτου θὰ ἔμενον κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἄγνωστα.

Ἡ βαθυτέρα ὅμως ἐκ τοῦ σύνεγγυς μελέτη τοῦ Τεκτονισμοῦ ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ οὐσία αὐτοῦ δὲν ἔγκειται μόνον ἐν τῇ ***κοινότητι***, ἥτις ἀπορρέει ἐκ τῆς συγγενείας τῆς θελήσεως, τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς σκέψεως, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ προσηλώσει πρὸς τιμι-

1) Book of the Gonstitution.

ωτάτους τινὰς τύπους μιᾶς παναρχαίας συμβολικῆς λατρείας, ἥτις προσήλωσις δημιουργεῖ τὴν ἐντύπωσιν εἰς σοβαρὸν ἐρευνητήν, ὅτι ἡ Ἑταιρεία τῶν Ἐλευθεροτεκτόνων ἐκτὸς τοῦ ἠθικοκοινωνικοῦ χαρακτῆρος, ὃν ἐκ πρώτης ὄψεως ἐμφανίζει, περιέχει καὶ βαθύ τι φιλοσοφικὸν ὑπόθεμα, τὸ ὁποῖον ἴσως ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον στοιχεῖον τῆς οὐσίας της.

Ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ σκοπὸς τοῦ ἐλευθεροτεκτονισμοῦ δὲν διετυπώθη σαφῶς εἰς τὰ δημοσιευθέντα ἅμα τῇ ἐμφανίσει του κείμενα, ἅτινα καὶ θεωροῦνται ὡς πηγαὶ τῆς συγχρόνου κριτικῆς τῆς ἱστορίας του, δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐξηγηθῇ. Αἱ διφορούμεναι ἔννοιαι, αἵτινες δύνανται ν' ἀποδοθῶσιν εἰς τὰς χρησιμοποιηθείσας εἰς τὰ κείμενα ταῦτα λέξεις καὶ περιγραφάς, δέον ν' ἀποδοθῶσιν εἰς τὸ ἐπικρατοῦν ἔτι τότε σκότος, εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν δουλείαν καὶ εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἔριδας, ἕνεκα τῶν ὁποίων ὡς μόνος σκοπὸς τοῦ τεκτονισμοῦ εἰς τὰς δημοσιευθείσας τότε ἐπισήμους ἀνακοινώσεις ἐτέθη ἀορίστως ἡ καλλιέργεια τῆς ἐννοίας τῆς ἀδελφότητος, τῆς ἀγαθοεργίας καὶ τῆς ἀληθείας.

Ἴσως καὶ σήμερον ἔτι προκειμένου περὶ δημοσιευμάτων περὶ ἐλευθεροκτονισμοῦ, ἅτινα θὰ ἐκυκλοφόρουν εἰς χεῖρας ἀμυήτων, θὰ ἀπῃτοῦντο ὅμοιαι προφυλάξεις πρὸς ἀποφυγὴν ἐνδεχομένων παρεξηγήσεων, καθόσον δυστυχῶς ἡ ἀμάθεια καὶ ὁ φανατισμὸς δὲν ἐξέλιπον ἀκόμη ἀπὸ προσώπου τῆς Γῆς.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ προκειμένη μελέτη μέλλει νὰ κυκλοφορήσῃ μόνον εἰς χεῖρας τεκτόνων, φρονοῦμεν, ὅτι δυνάμεθα ἐλευθεριώτερον νὰ δώσωμεν ἀνάλυσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ τεκτονικοῦ Τάγματος.

* * *

Ἐκ τῆς βαθυτέρας μελέτης τῆς ἱστορίας καὶ τῶν παραδόσεων τοῦ Ἐλευθεροτεκτονισμοῦ, καθὼς καὶ τῶν τυπικῶν του, δύναταί τις νὰ ἐξαγάγῃ τὸ ἀσφαλὲς συμπέρασμα, ὅτι οὗτος ἀποτελεῖ αὐθύπαρκτον ἵδρυμα **ἠθικοφιλοσοφικὸν κατὰ τὸ πρότυπον τῶν Ἑταιριῶν, αἵτινες ἤκμασαν καὶ ἔδρασαν ὑπὸ τὸ ὄνομα «μυστήρια» εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, εἰς τὴν Ρώμην**, εἰς πολλὰς χώρας τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸν μεσαίωνα καὶ εἰς τὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς καθ' ὅλας τὰς ἐποχάς. Ὡς ἐκεῖναι καὶ ὁ Ἐλευθεροτεκτονισμὸς περιλαμβάνει μίαν φιλοσοφικὴν

ἐκ παραδόσεως διδασκαλίαν περὶ φύσεως καὶ ὄντων, διατετυπωμένην εἰς συμβολικὰς παραστάσεις καὶ ἀλληγορίας καὶ ἓν σύστημα ἠθικῆς βασιζόμενος ἐπὶ τῆς διδασκαλίας ταύτης καὶ ἔχον ἐφαρμογὴν καὶ στενὴν σχέσιν πρὸς τὸν πρακτικὸν βίον τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν κοινωνιῶν.

Ἡ κυρία τοῦ Τεκτονισμοῦ προσπάθεια διὰ τῆς φιλοσοφικῆς του διδασκαλίας καὶ τῶν ἠθικῶν του ἀρχῶν κατευθύνεται πρὸς τὴν μόρφωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διὰ τῆς διαδόσεως τῆς ἀληθείας καὶ τῶν ὑψηλοτέρων ἠθικῶν ἰδεῶν, διὰ τῶν ὁποίων εἶναι δυνατὸν νὰ χειραφετηθῶσιν αἱ συνειδήσεις καὶ νὰ ποδηγετηθῇ ἡ ἀνθρωπότης πρὸς τὴν πρόοδον, τὸν ἀληθῆ πολιτισμὸν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν.

Ὁ Τεκτονισμὸς διά τῆς φιλοσοφικῆς του διδασκαλίας καί τῶν ἠθικῶν του ἀρχῶν καλλιεργεῖ κάλλιον παντὸς ἄλλου συστήματος τὰς ἠθικὰς ἰδιότητας καὶ τάς κοινωνικὰς καί πολιτικὰς ἀρετάς, αἱ ὁποῖαι ἀναγκαιοῦσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Αὗται δὲ περιλαμβάνουσι τὴν ἀντίληψιν τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης καὶ τῆς καθολικῆς ἀδελφότητος τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀνεκτικότητα καὶ τὴν ἀνεξιθρησκείαν, τὸν σεβασμὸν τῆς ἐλευθέρας σκέψεως καὶ ἐν γένει τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, τὴν προσήλωσιν εἰς τὸ καθῆκον, τὴν ἐργατικότητα, τὴν διαρκῆ προσφυγὴν εἰς τὰ φῶτα τοῦ λογικοῦ καὶ τῆς συνειδήσεως, τὴν πίστιν πρὸς τὴν πρόοδον καὶ τὸ δυνατὸν τῆς ἀδιαταράκτου εἰρήνης καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁ Τεκτονισμὸς προσπαθεῖ νὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀτομικῶς καὶ ὁμαδικῶς καλλίτερον ἑαυτοῦ, νὰ λεπτύνῃ τὰ αἰσθήματά του, νὰ ἐξαγνίσῃ τὴν σκέψιν του, νὰ εὐρύνῃ τὰς βλέψεις του, νὰ τὸν ἀνυψώσῃ. Διὰ τοῦτο οἱ τεκτονικοὶ ναοὶ εἶναι ἀνοικτοὶ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν μιᾶς ἀνωτέρας ζωῆς, διά τὴν ὁποίαν καὶ ἡ βέβηλος κοινωνία πρέπει βαθμιαίως νὰ παρασκευασθῇ.

Θεμελιῶδες χαρακτηριστικὸν τοῦ Ἐλευθεροτεκτονικοῦ Τάγματος εἶναι τὸ παγκόσμιον αὐτοῦ Δέχεται εἰς τοὺς κόλπους του πάντα ἄνθρωπον οἱασδήποτε φυλῆς, ἐθνικότητος, θρησκείας, κοινωνικῆς τάξεως καὶ κοινωνικῶν ἢ πολιτικῶν φρονημάτων καὶ ἂν εἶναι οὗτος, ἀρκεῖ νὰ εἶναι ἀνεγνωρισμένης τιμιότητος, ἀπηλλαγμένος δεισιδαιμονιῶν, προλήψεων καὶ παθῶν καὶ νὰ ἔχῃ τὴν προδιάθεσιν νά ὑπακούῃ εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς λογικῆς καὶ τοῦ καθήκοντος.

Καίτοι ὁ Ἐλευθεροτεκτονισμὸς εἶναι προσηλωμένος εἰς τὰς παραδόσεις του καὶ διακηρύττει ὡρισμένας ἠθικὰς καὶ κοινωνικὰς ἀρχάς, ἐν τοσούτῳ τὸ κυριώτερον στοιχεῖον τῆς ἠθικῆς του, δηλαδὴ ἡ ἀνεξιθρησκεία καὶ ὁ ἀπόλυτος σεβασμὸς τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψεως καὶ τῆς συνειδήσεως, προσδίδει αὐτῷ ἰδιάζοντα χαρακτῆρα, τὸν ὁποῖον δὲν ἔχουσι τὰ λοιπὰ συστήματα, ἅτινα ἐπεκράτησάν ποτε ἢ καὶ ἐπικρατοῦσιν εἰσέτι ἐν τῇ ἀνθρωπότητα. Διότι οὗτος ἀφήνει εἰς ἕνα ἕκαστον τὴν ἐλευθερίαν τῶν δοξασιῶν του καὶ ἐπιτρέπει ἀπεριόριστον ἐλευθερίαν ἐν τῇ ἐρεύνῃ τῆς ἀληθείας.

Ἡ ἐλευθεριότης αὕτη τοῦ Τεκτονισμοῦ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς πολλὰς παρεξηγήσεις. Διότι ὑπάρχουν οὐχὶ μόνον πολλοὶ ἀδελφοί, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρα τεκτονικὰ δόγματα φρονοῦντα, ὅτι ὁ Τεκτονισμὸς δὲν διδάσκει ὡρισμένον φιλοσοφικὸν ἢ κοινωνικὸν σύστημα, ἀλλ' ὅτι ἀποτελεῖ ἁπλῶς μέθοδον καλλιεργείας τῆς διανοίας καὶ τοῦ ἠθικοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅτι διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο δανείζεται πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ του τὰ σύμβολα ἁπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ ἐπενεργήσῃ τηλειότερον, ζωηρότερον ἐπὶ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν ὀπαδῶν του. Ἔτι δέ, ὅτι ὁ Τεκτονισμὸς ἀποβλέπει οὐχὶ εἰς τὸ νὰ ἐμφυσήσῃ ὡρισμένας τινὰς διδασκαλίας εἰς τὸ πνεῦμα τῶν μυστῶν του, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ νὰ διεγείρῃ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν τάσιν τινά, προσανατολισμόν τινα, κατευθύνοντα πρὸς τὴν ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας καὶ τὴν ὑπακοὴν εἰς τὸ καθῆκον.

Πᾶς ἄνθρωπος, κατ' αὐτούς, ἐλεύθερος καὶ χρηστοήθης δύναται νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰς τεκτονικὰς ἐργασίας ἐντὸς περιβάλλοντος, κατὰ τὸ φαινόμενον μυστικοῦ, ἀποτελουμένου ἐξ ἀτόμων διαφόρων ἀρχῶν, βλέψεων, πολιτικῶν γνωμῶν καὶ κοινωνικῆς καταστάσεως, ἐν τῷ ὁποίῳ διὰ τῆς συγκρούσεως τῶν γνωμῶν προκύπτει ἡ ἀλήθεια, ὅπως ἐκ τῆς τριβῆς τοῦ χάλυβος ἐπὶ τοῦ πυρίτου προκύπτει σπινθήρ.

Ἐὰν ἡ τοιαύτη ἀντίληψις ἦτο ἀληθής, καὶ ἡ μυστικότης τῶν ἐργασιῶν καὶ ἡ πολυτέλεια τῶν βαθμῶν καὶ τὰ τυπικὰ αὐτὰ καὶ ὁ πλοῦτος τῶν συμβόλων καὶ αἱ ἀλληγορικαὶ ἐκφράσεις θ' ἀπετέλουν γελοίους καὶ ἀποσκορακιστέους ἀναχρονισμοὺς καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ καταργηθῶσι χάριν αὐτῆς ταύτης τῆς σοβαρότητος καὶ τῆς ἠθικῆς ὑποστάσεως τῶν τεκτόνων. Ἐπίσης θὰ ἔπρεπε νὰ παραιτηθῇ ὁ Σκωτικὸς ἰδίως τεκτονισμὸς τοῦ θεμελιώδους

περὶ ἀναγνωρίσεως τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς δόγματος καὶ νὰ ἀντικαταστήσωσι τὸν Τεκτονισμὸν λαϊκὰ σχολεῖα ἢ ἄλλοι σύλλογοι λειτουργοῦντες παρὰ τὰς Ἀκαδημίας, τὰ Πανεπιστήμια καὶ τὰ ἐπιστημονικὰ ἐργαστήρια σκοπὸν ἔχοντες τὴν μετάδοσιν παρὰ τῷ λαῷ στοιχειωδῶν γνώσεων τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιστήμης. Δηλαδὴ θὰ ἔπρεπε νὰ καταργηθῇ αὐτὸς οὗτος ὁ Τεκτονισμός.

Τοὺς ἀσπαζομένους τὰς τοιαύτας ἀντιλήψεις ἀφήνομεν εἰς τὰς ἀντιλήψεις των. Φρονοῦμεν ὅμως, ὅτι οἱ τέκτονες οὗτοι ἀντὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ διαλύσωσι τὸ Τεκτονισμὸν διὰ τῶν μεταρρυθμίσεων, τὰς ὁποίας θὰ ἔπρεπε νὰ εἰσαγάγωσιν, ἐὰν ἤθελον νὰ εἶναι συνεπέστεροι πρὸς τὰς ἀντιλήψεις των, ἢ ἀντὶ νὰ ζητῶσι νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς τὸν Τεκτονισμὸν ἀρχὰς καὶ ἰδέας ἀντιτιθεμένας πρὸς τὰς θεμελιώδεις αὐτοῦ βάσεις, θὰ ἦσαν εἰλικρινέστεροι, ἐὰν ἀπεχώρουν ἐξ αὐτοῦ, μεταβαίνοντες ὅπου θὰ ἠδύναντο νὰ ὑπηρετήσωσι τελειότερον τὰς πεποιθήσεις των.

Οἱ αἰῶνες ὅμως καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς μέχρι τοῦδε δράσεως τοῦ Τεκτονισμοῦ καὶ τῶν πρὸ τούτου λειτουργησάντων μυστηρίων ἀποδεικνύουσιν, ὅτι οὗτος **ἀποτελεῖ σύστημα σοφίας, τὸ ὁποῖον ὀρθοφρονοῦσα ἡ ἀνθρωπότης πάντοτε πρέπει νὰ εὐλαβῆται.** Καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἀληθεῖς τέκτονες ἐν τῇ ἐπιγνώσει, ὅτι ὁ Τεκτονισμὸς δὲν ἐξαρτᾷ τὰς πεποιθήσεις του ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων δοξασιῶν, αἵτινες εἶναι μεταβληταὶ ἀναλόγως τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου, πρέπει νὰ ὑπεραμύνωνται πάντοτε τοῦ Τάγματός των, ἵνα μὴ τοῦτο βεβηλωθῇ καὶ ἀποβάλῃ τὸν χαρακτῆρα του, ὅστις, ἐὰν ὀρθῶς κατανοηθῇ δύναται νὰ σώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἐκ τοῦ χάους, εἰς ὃ εὑρίσκεται, καὶ νὰ δείξῃ εἰς αὐτὴν τὴν ὁδὸν τῆς **προόδου**.

Ὁ Τεκτονισμὸς διὰ τὴν σύγχρονον ἀνθρωπότητα ἀποτελῶν σύστημα ἀνθρωπιστικὸν καὶ ἰδεαλιστικὸν παγκοσμίως ἀνεγνωρισμένον, δύναται νὰ προσφέρῃ μεγάλας ὑπηρεσίας ἐὰν αἱ ἀρχαί του εὕρουν εἰλικρινεῖς λάτρας. Δύναται νὰ βοηθήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα νὰ ἐξαχθῇ ἐκ τῆς ὑλοφροσύνης καὶ διαφθορᾶς, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἀπέβαλε πᾶν εὐγενὲς αἴσθημα καὶ μόνον πρὸς τὸ ὑλικὸν συμφέρον ἀποβλέπει, μὴ κατανοοῦσα, ὅτι ἡ τυφλὴ ἐπιδίωξις αὐτοῦ καὶ μόνου φέρει τὰς συγκρούσεις καὶ τὸν ἀλληλοσπαραγμὸν τόσον μεταξὺ τῶν ἐθνῶν, ὅσον καὶ μεταξὺ τῶν κοινωνικῶν τάξεων καὶ τῶν ἀτόμων, ἐξ ὧν προκύπτουν αἱ τόσαι συμφοραί.

Δύναται να παρασκευάση μεταξύ των λαών των κοινωνικών τάξεων και των ατόμων μίαν συνεννόησιν στηριζομένην εἰς τὴν ἀμοιβαίαν ἀναγνώρισιν τῶν δικαιωμάτων ἑκάστου, ἥτις καὶ μόνη δύναται νὰ φέρῃ τὴν ἀναγκαίαν ἰσορροπίαν καὶ τὴν εἰρήνην ἐν τῷ κόσμῳ. Δύναται τέλος νὰ ἐμφυσήσῃ εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων τὴν ἡμερότητα καὶ τὴν γλυκύτητα τοῦ αἰσθήματος, νὰ ἀναπτύξῃ εἰς τὰς ψυχάς των τὴν πνευματικότητα, νὰ φωτίσῃ αὐτοὺς εἰς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας καὶ νὰ χειραγωγήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν πλήρωσιν τοῦ γηΐνου αὐτῶν προορισμοῦ.

* *
*

Κατὰ τὰ Συντάγματα τῶν διαφόρων Τεκτονικῶν δυνάμεων τῆς ὑφηλίου, ὁ Ἐλευθεροτεκτονισμὸς εἶναι Ἑταιρεία ἑνοῦσα εἰς ἀδελφικὰ κέντρα ἁπανταχοῦ τῆς ὑφηλίου ἀνθρώπους, οἵτινες, δεδοκιμασμένης ὄντες τιμιότητος, ἁγνότητος, εὐγενείας αἰσθημάτων, εὐσταθείας χαρακτῆρος καὶ ***ὡριμότητος κρίσεως***, καὶ οἵτινες, συνδεόμενοι πρὸς ἀλλήλους δι' ἀδελφικῆς φιλίας καὶ διὰ τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν τῆς ἰσότητος, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀμοιβαίας ἀνοχῆς, ἐργάζονται ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἀτομικῶς ἕκαστος, ἄνευ διακρίσεως πατρίδος καὶ θρησκείας ἐν κοινότητι ἀγάπης καὶ ἐνεργείας, πρὸς βελτίωσιν ἑαυτῶν καὶ τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν πνευματικήν, ἠθικὴν καὶ ὑλικήν.

Κατ' ἀκολουθίαν ὁ Τεκτονισμὸς οὐδεμίαν μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν του δέχεται διάκρισιν ἐθνικότητος, φυλῆς, πίστεως, ***κοινωνικῆς καταστάσεως ἢ πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν γνωμῶν.*** Δὲν ζητεῖ ***παρ'*** ἕκαστου ἢ νὰ ***εἶναι εἰλικρινὴς*** ἐν τῇ ἀναζητήσει τῆς ἀληθείας καὶ ἀφωσιωμένος διὰ τὸ καλὸν τῶν ὁμοίων του.

Οἱ Ἐλευθεροτέκτονες οὕτως ἀποτελοῦσιν Ἑταιρείαν παγκόσμιον, ὅπως ἐργάζωνται ἀπὸ κοινοῦ πρὸς διηνεκῆ ἀνύψωσιν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ταχεῖαν ἐπίτευξιν τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἀναζητήσεως τῆς ἀληθείας καὶ διὰ τῆς μελέτης καὶ ἐφαρμογῆς τῆς ἠθικῆς, μητρὸς τοῦ δικαίου, οὗτινος πρώτη ἀρχὴ εἶναι ἡ ἀναγνώρισις τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων παντὸς ἀνθρώπου, καὶ ἡ ***πρὸς πάντα ὑπὸ παντὸς ὀφειλομένη βοήθεια διὰ τὴν ὕπαρξιν καὶ προαγωγὴν αὐτοῦ.***

Οἱ Τέκτονες ἐπιδιώκουσι τὸ μὲν ἠθικὸν ἀγαθὸν διὰ τῆς διαδόσεως τῶν φώτων καὶ διὰ τῆς συνεχοῦς ἀμοιβαίας διδασκαλίας..

τὸ δὲ ὑλικὸν ἀγαθὸν διὰ τῆς μελέτης καὶ χρησιμοποιήσεως τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως καὶ διὰ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ συνεταιριστικοῦ πνεύματος.

Ἀναχωρῶν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ οἰκοδομήσῃ μὲ ἀκατάλληλα ὑλικὰ ἓν στερεὸν οἰκοδόμημα, ὁ Τεκτονισμὸς διδάσκει εἰς τοὺς ὀπαδούς του, ὅτι ὀφείλουν πρὸ πάντων νὰ βελτιωθῶσιν αὐτοὶ οὗτοι πρὶν ἢ ἐπιχειρήσουν νὰ συνεργασθῶσι διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς ἀνθρωπότητος. Θεωρεῖ τὴν ἐργασίαν, τὴν παραγωγικὴν ἐργασίαν, ὡς τὸν πρῶτον καὶ γονιμώτατον νόμον τῆς προόδου καὶ ὡς τὸ σπουδαιότερον καθῆκον τοῦ ἀνθρώπου. Ἑπομένως ἀποκλείει τοὺς ἀέργους ἀπὸ τῶν Στοῶν του. Τιμᾷ ἐξ ἴσου τὰ προϊόντα τῆς τε πνευματικῆς καὶ τῆς τῶν χειρῶν ἐργασίας.

*
* *

Ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὁ Ἐλευθεροτεκτονισμὸς ἀποτελεῖ τὴν ἐνσάρκωσιν μιᾶς ἰδεολογίας προερχομένης ἀπὸ μίαν ἐσωτερικὴν ὤθησιν τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ ἕνα συνεχῆ πόθον πρὸς ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν δυνάμεων καὶ ἰδιοτήτων τοῦ πνεύματος καὶ τῆς διανοίας, ἃς δύναται νὰ ἐκδηλώσῃ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἀνθρωπότης. Καὶ ὁ πόθος οὗτος ἔχει τὴν ἐφαρμογήν του ἐν τῇ καλλιεργείᾳ τῆς ὑπερτάτης τέχνης τοῦ ζῆν (1).

Ὁ Ἐλευθεροτεκτονισμὸς εἶναι συνέχισις μιᾶς παγκοσμίου πνευματικῆς κινήσεως, ἧς τινος ἡ ἀρχὴ ἀνάγεται εἰς τὴν κοιτίδα τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας (2), ἐμφανισθείσης ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἀνθρωπίνων πολιτισμῶν ὑπὸ διάφορα ἑκάστοτε ὀνόματα. Δύναταί τις νὰ ἰσχυρισθῇ βασίμως, ὅτι ἡ μέχρι τοῦδε πρόοδος τῆς ἀνθρωπότητος ὀφείλεται εἰς τὴν καταβληθεῖσαν προσπάθειαν ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν τῆς αἰωνίας καὶ παγκοσμίου ταύτης μυστικῆς πνευματικῆς κινήσεως, γενικῶς γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα ***«μυστήρια»***. Ὁ βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ ἐν ἑκάστῃ χώρᾳ καὶ ἐποχῇ ἐκπροσωπεῖ καὶ ἐξωτερικεύει τὸν βαθμὸν τῆς ἐν αὐτῇ ἀναπτύξεως τῶν μυστηρίων. Ἐπὶ παραδείγματι, ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς δρά-

(1) **Πρβλ. Ἄρθρ. 1 τοῦ Συντάγματος τῆς Μεγ. Ἀνατ. τῆς Ὁλλανδίας.**

(2) Πρβλ. **Σύνταγμα Φρειδερίκου Β΄. τῆς Πρωσσίας τοῦ 1786.**

σεως τῶν ἑλληνικῶν μυστηρίων τῆς Ἐλευσῖνος, τῆς Λήμνου, τῆς Σαμοθράκης κλπ. Ὄπισθεν τῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν διακρίνομεν ἐκ τῶν μνημείων, τῆς γραμματείας καὶ τῆς τέχνης, λέγει ὁ σύγχρονος ἡμῶν Γάλλος θεόσοφος Ἐδουάρδος Συρέ, ὑπάρχει μία Ἑλλάς, τὴν ὁποίαν δὲν γνωρίζομεν. Μόνον αὕτη ἐξηγεῖ τὴν πρώτην, διότι αὕτη ἐδημιούργησε καὶ ὠργάνωσεν ἐκείνην καὶ ἡ ἀπόκρυφος αὕτη Ἑλλάς, ἡ ὁποία ἔπλασε τὴν ἱστορικῶς γνωστὴν Ἑλλάδα καὶ διὰ ταύτης μόνον ἐξεδηλώθη, εἶναι ἡ Ἑλλὰς τῶν μυστηρίων, εἶναι τὰ Ἑλληνικὰ μυστήρια. Ἀλλ' ὅ,τι δύναταί τις νὰ εἴπῃ διὰ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, δύναται σχετικῶς νὰ ἰσχυρισθῇ καὶ διὰ πᾶσαν χώραν.

Ὁ Ἐλευθεροτεκτονισμὸς ἀποτελεῖ πρακτικὸν σχολεῖον, ναὸν διδαδασκαλίας τῆς μυστικῆς σοφίας καὶ τῶν θεμελιωδῶν ἠθικῶν ἀρχῶν, ἐφ' ὧν πρέπει νὰ βασίζηται πᾶσα κοινωνία ἀνθρώπων, ἥτις ἔχει ὡς σκοπὸν τὴν δικαιοσύνην, τὴν πρόοδον καὶ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ σκοποῦ τῆς ὑπάρξεω, τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν ἀτόμων. Ἐν τῷ σχολείῳ τούτῳ μορφοῦνται ἐκλεκτοὶ ἄνδρες, οἵτινες διὰ τοῦ τεκτονικοῦ φωτὸς ἀποκτῶντες τὰ στοιχεῖα τῆς πνευματικῆς τελειότητος, δηλαδὴ ἰσχὺν διανοητικὴν πρὸς ὀρθὴν διάκρισιν τῶν πραγμάτων, ἡμερότητα ψυχῆς καὶ κάλλος καὶ αὐτοθυσίαν χάριν τοῦ κοινοῦ καλοῦ, καθίστανται ἱκανοὶ νὰ διαφωτίζωσι τοὺς ἀδελφοὺς των ἀνθρώπους καὶ νὰ δίδωσι τὴν ὀρθὴν κατεύθυνσιν εἰς τὴν κοινωνικὴν πρόοδον.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης, τῆς μορφώσεως τουτέστι τῶν ἀνθρώπων ὡς ἀτόμων καὶ ὡς πολιτῶν, ὁ Τεκτονισμὸς ἀποτελεῖ τεραστίαν ἠθικὴν δύναμιν, ἥτις καταλλήλως διευθυνομένη, δύναται νὰ ἔχῃ ἀνυπολόγιστα ἀποτελέσματα ἐπὶ τῆς ἠθικοποιήσεως καὶ τῆς προόδου τῆς κοινωνίας.

Ἡ ἰδεολογικὴ διδασκαλία τοῦ Τεκτονισμοῦ ἔχει διατυπωθῇ **εἰς σύστημα συμβόλων καὶ ἀλληγορικῶν ἢ ἐμβληματικῶν τύπων,** μεταδιδομένων ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Ἡ ὕπαρξις τοῦ Τεκτονισμοῦ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ κόσμου θὰ εἶχε πρὸ πολλοῦ τερματισθῇ, ἂν οἱ ἱδρυταὶ αὐτοῦ δὲν εἶχον διατυπώσει τας διδασκαλίας των ὑπὸ τὴν μορφὴν ταύτην.

Ἡ ἔννοια τῶν τεκτονικῶν συμβόλων μεταδίδεται ἐπίσης ἐκ παραδόσεως. Ἀπὸ καιροῦ ὅμως εἰς καιρὸν ἡ ἀντίληψις τῶν βαθυτέρων ἰδεῶν τοῦ Τεκτονισμοῦ χάνεται, ἡ λειτουργια αὐτοῦ χαλαροῦται, οἱ μύσται τέκτονες ἐκλείπουν καὶ ὡς ἀντικτυπος τῆς

ἐκλείψεως αὐτῶν παρατηρεῖται ὀπισθοδρόμησις τοῦ πολιτισμοῦ. Τὰ ἄγρια ἔνστικτα, ἡ βαρβαρότης καὶ τὸ τυραννικὸν πνεῦμα ἐπικρατοῦσι καὶ πάλιν ἐν τῇ ἀνθρωπότητι. Τοῦτο ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ εἰς τὴν ἐποχή μας. Χρειάζεται τότε νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Τεκτονισμοῦ διδάσκαλοι, δυνάμενοι νὰ δώσουν εἰς αὐτὸν νέαν ζωὴν καὶ νὰ μορφώσωσι νέους μύστας δυναμένους νὰ δώσωσι τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς τὰ πρόσω ὤθησιν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν.

Ἀπὸ ἀπόψεως ἠθικοκοινωνικῆς ὁ Ἐλευθεροτεκτονισμὸς εἶναι ἵδρυμα στηριζόμενον ἐπὶ τῆς παγκοσμίου ἀλληλεγγύης καὶ τῆς ἀντιλήψεως, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀδελφοὶ (1), ὅτι ὅλοι ἔχουσι τὰ αὐτὰ φυσικὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα καὶ ὅτι δι' εἰλικρινοῦς συνεννοήσεως μεταξὺ πάντων τῶν ἀνθρώπων στηριζομένης εἰς τὴν ἀμοιβαίαν ἀναγνώρισιν τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων ἑκάστου καὶ διὰ διαθμιαίων εἰρηνικῶν κατακτήσεων τῆς προόδου δύναται νὰ δημιουργηθῇ νέα κοινωνία, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὡς θεμελιώδης νόμος θὰ τεθῇ ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν συμφερόντων καὶ τοῦ σκοποῦ πάντων, τὸ δὲ ἀτομικὸν ἑκάστου συμφέρον δὲν θὰ τίθεται ἀντιμέτωπον τοῦ γενικοῦ συμφέροντος· καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ πάντες θ' ἀπολαμβάνωσιν ἐν εἰρήνῃ τῶν ἀγαθῶν, ἅτινα δαψιλῶς ἡ φύσις παρέχει διὰ τὴν ὕπαρξιν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἁρμονικὴν ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν δυνάμεών των, σωματικῶν, διανοητικῶν καὶ ψυχικῶν.

* *
*

Ὑπάρχουσι πολλοὶ χαρακτηρίζοντες τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ Τεκτονισμοῦ ὡς οὐτοπίαν. Ἀλλ' ἡ ἱστορία τῶν ἀνθρωπίνων πολιτισμῶν εἶναι ἄλλο τι ἢ αὐτὸ τοῦτο σειρὰ τοιούτων οὐτοπιῶν πραγματοποιηθεισῶν; Πλῆθος κοινωνικῶν μεταβολῶν, τὰς ὁποίας βλέπομεν πραγματοποιηθείσας κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας, δὲν ἐθεωροῦντο προτοῦ συντελεσθῶσιν οὐτοπίαι; Ἄλλως τε ἡ κοινωνικὴ πρόοδος καὶ ἐξέλιξις οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ πραγματοποίησις ἰδεωδῶν, ἅτινα μεγάλα τῆς Γῆς πνεύματα συνέλαβον ἐν τῇ διανοίᾳ των καὶ διεκήρυξαν. Ἡ κατάργησις τῶν κληρονομικῶν προνομίων, ἡ ἀναγνώρισις τῶν δικαιωμάτων τῆς γυναικός, ἡ ἀναγνώρισις τοῦ δικαιώματος τῶν

(1) Πρόβλ. Γεν. Κανονισμὸς Ὑπ. Συμβουλίου 33 τῆς Ἑλλάδος καὶ διακήρυξιν τῶν Τεκτονικῶν ἀρχῶν ἀπὸ τῆς ἱδρυθείσης ἐν Γενεύῃ τῆς Ἑλβετίας τῷ 1921 Association maçonnique internationale.

λαῶν ν' αὐτοδιοικῶνται κλπ. ***πρὶν ἢ γίνωσιν ἀποδεκταὶ καὶ πραγματοποιηθῶσιν ἀπετέλουν ἁπλῆν ἰδεολογίαν τῶν φιλοσόφων.*** Ὅλαι δὲ αἱ πρόοδοι αὗται δὲν ἀποτελοῦσιν ἢ μίαν εὐρυτέραν ἀναγνώρισιν ἁπλῶς τῶν ἐλευθεριῶν καὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀτόμου, ἀρχῶν τὰς ὁποίας ὁ Τεκτονισμὸς διακηρύσσει. Τίς δύναται νὰ εἶναι τόσον μωρός, ὥστε νὰ προεξοφλήσῃ τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν τῆς ἐννοίας τῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν πλήρη ἀποκατάστασιν αὐτῆς εἰς ἀκέραιον ;

Δυνάμεθα νὰ καταδικάσωμεν τὴν ἀνθρωπότητα διὰ τὸ μέλλον εἰς διαρκῆ στασιμότητα καὶ νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ παροῦσα κατάστασίς της θὰ διατηρηθῇ ἐσαεί; Ὄχι ! ἐὰν εἴμεθα λογικοί. Ἐν τοιαύτῃ ὅμως περιπτώσει, δεχόμενοι τὴν πρόοδον ὡς ἀναπότρεπτον κοινωνικὸν νόμον, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ δεχθῶμεν τὸ τεκτονικὸν ἰδεῶδες ὡς πραγματοποιήσιμον καὶ οὐχὶ οὐτοπικόν. Παρὰ πᾶσαν ἀντίθεσιν τῆς συγχρόνου πραγματικότητος παραμένει πάντοτε νοητῶς δυνατόν, ὅτι ἡμέραν τινὰ ἡ ἠθικοκοινωνικὴ ἀντίληψις τοῦ Τεκτονισμοῦ θὰ ἐπικρατήσῃ καὶ θὰ ἀποτελέσῃ τὴν βάσιν τῆς ὀργανώσεως τῆς κοινωνίας, ὅταν εὕρῃ εἰλικρινεῖς αὐτῆς θιασώτας. Καὶ μόνη ἡ κατανόησις καὶ ἡ διακήρυξις τοῦ κοινωνικοῦ τούτου ἰδεώδους ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς πραγματοποίησίν του.

Βεβαίως οἱ σκοποὶ οὗτοι δὲν εἶνε ἐφαρμόσιμοι ἀμέσως καὶ καθ' ὁλοκληρίαν. Τὸ ὑπάρχον κοινωνικὸν χάος, τὸ προκύπτον ἐκ τῆς συγκρούσεως τῶν συμφερόντων τῶν ἀτόμων, τῶν ὁμάδων, τῶν τάξεων καὶ τῶν ἐθνῶν, εἶναι ἀποτέλεσμα ὡρισμένης διανοητικῆς καὶ αἰσθηματικῆς καταστάσεως τῶν ἀνθρώπων. Διὰ τὰ μεταβληθῇ ἡ κοινωνικὴ κατάστασις πρέπει νὰ μεταβληθῶσι πρότερον αἱ ἀντιλήψεις τῶν ἀνθρώπων διὰ νὰ διακρίνωσιν οὗτοι,ὅτι τὸ πραγματικὸν αὐτῶν συμφέρον ἔγκειται οὐχὶ εἰς τὴν τάσιν τοῦ νὰ ἀποκτήσωσι πλειότερα τῶν ἄλλων καὶ νὰ καταστῶσι κύριοι καὶ δεσπόται αὐτῶν, διότι ἡ τάσις ἀκριβῶς αὕτη δημιουργεῖ τὸν ἀνταγωνισμόν,τὰς συγκρούσεις καὶ τὰς καταστροφάς,ἀλλ' εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῶν δικαιωμάτων τῶν ἄλλων καὶ εἰς τὴν εἰλικρινῆ μετὰ πάντων συνεννόησιν, ἥτις καὶ μόνη δύναται νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰ δεινὰ τῆς ἀνθρωπότητος. Πρέπει νὰ μεταβληθῇ ἡ αἰσθηματικὴ τῶν ἀνθρώπων κατάστασις, νὰ ἐκδηλωθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ ἑκάστου ἀνθρώπου τὸ αἴσθημα τῆς συμπαθείας πρὸς πάντα ἄλλον ἄνθρωπον καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἄλλων, ***νὰ***

καταπνιγῇ δὲ ἐν τῇ ψυχῇ ἑκάστου τὸ αἴσθημα τοῦ ἐγωϊσμοῦ, τῆς ἀλαζονείας καὶ τῆς τυραννικῆς διαθέσεως. Διότι μόνον ἡ ἡμερότης τῶν αἰσθημάτων δύναται ἀπαλλάξῃ τὴν διάνοιαν τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν σύγχυσιν, ἥτις ἐμποδίζει αὐτοὺς ν' ἀντιλαμβάνωνται τὸ καλῶς ἐννοούμενον συμφέρον. Ἡ τοιαύτη ἠθικὴ ἀναμόρφωσις τῶν ἀνθρώπων εἶναι δύσκολον νὰ ἐπιτευχθῇ καὶ διὰ τοῦτο ἡ πραγματικὴ κοινωνικὴ πρόοδος χωλαίνει.

Διὰ τοῦτο ἔργον τῶν τεκτόνων εἶναι ἡ ἠθικὴ μόρφωσις καὶ ἡ διαφώτισις τῶν ἀτόμων καὶ τῶν ὁμάδων ἐπὶ τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν, τῶν ὁποίων τὸ πρώτιστον εἶναι ἡ ἀναγνώρισις καὶ ὁ σεβασμὸς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἄλλων. Ἔργον ἐπίσης τῶν τεκτόνων εἶναι νὰ νὰ συντρέχωσιν εἰς τὴν ἐκδήλωσιν καὶ καλλιέργειαν πάσης τάσεως πρὸς χειραφέτησιν ἀτομικὴν ἢ ὁμαδικὴν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἐλευθέρων ἰδεῶν. Πρέπει νὰ ἔχωσιν ὅμως κατὰ νοῦν πάντοτε, ὅτι ἡ χειραφέτησις καὶ ἡ ἐλευθερία πρέπει νὰ παρακολουθῶνται ἀπὸ ἀνάλογον ἠθικὴν μόρφωσιν, διότι ἄνευ ταύτης καὶ ἄνευ ἐξασκήσεως τῶν καθηκόντων, ἅτινα ἡ ἐλευθερία προϋποθέτει, εἶναι ἀδύνατος ἡ ἀπόκτησις, πολλῷ δὲ μᾶλλον ἡ διατήρησις τῆς ἐλευθερίας.

Κατ' ἀντιδιαστολήν, τῆς ἀνοχῆς καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας ἀποτελούσης τὴν βάσιν τῶν ἀρχῶν του, ὁ Τεκτονισμὸς δὲν δύναται νὰ δέχηται, οὐδὲ νὰ διατηρῇ εἰς τοὺς κόλπους του ἀνθρώπους, τῶν ὁποίων αἱ οἱασδήποτε φύσεως πεποιθήσεις ἐμπνέουσι τὴν μισαλλοδοξίαν ἢ τὴν περιφρόνησιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Καταπολεμεῖ δὲ καὶ πᾶσαν τοιαύτην προσπάθειαν ὁθενδήποτε προερχομένην.

Ἐν συνόψει ὁ Τεκτονισμὸς διακηρύσσει τὰς ἀρχὰς μιᾶς ἀνωτέρας ἠθικῆς, ἐφαρμοστέας ὑπὸ οἱασδήποτε συνθήκας καὶ στηριζομένης εἰς τοὺς νόμους τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς προόδου. Ὁ Τεκτονισμὸς διὰ τῶν παραγγελμάτων, ἅτινα διδάσκει, καὶ διὰ τοῦ ὀργανισμοῦ, ὃν ἐθέσπισε, βοηθεῖ τοὺς μύστας αὐτοῦ ἐν τῇ πάλῃ πρὸς ἀπόκτησιν τῶν πολυτιμοτέρων τούτων ἀγαθῶν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ δεικνύει πρὸς αὐτοὺς τὴν ὁδόν, ἥτις ἄγει πρὸς μέλλον καλλίτερον καὶ μᾶλλον ἁρμόζον εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς πνευματικοῦ καὶ λογικοῦ ὄντος.

* *
*

Εἰς τὰ τεκτονικὰ Συντάγματα καὶ δὴ εἰς τὸ Σύνταγμα τῆς Μεγάλης Ἀνατολῆς τῆς Ἑλλάδος ἀναγράφεται προσέτι, ὅτι ὁ Τεκτονισμὸς εἶναι Ἑταιρία φιλανθρωπική, προοδευτικὴ καὶ φιλοσοφική, οὐδὲν θέτουσα ὅριον ἐν τῇ ἀναζητήσει τῆς ἀληθείας. Παρίσταται ὅθεν ἀνάγκη νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν σημασίαν τοῦ τοιούτου ὁρισμοῦ.

Τὴν λέξιν «φιλανθρωπία» δὲν περιορίζει ἡ Τεκτονικὴ ἰδεολογία εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐλεημοσύνης. Ἡ ἐλεημοσύνη κατὰ τοὺς τέκτονας σοφοὺς εἶναι κἄτι, τὸ ὁποῖον ἐξευτελίζει καὶ τὸν ἐλεοῦντα καὶ τὸν ἐλεούμενον. Ἐὰν πάντες οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀδελφοί, ὅπως δεχόμεθα, εἶναι ἐξευτελιστικὸν δι' ἡμᾶς νὰ δίδωμεν εἰς τὸν ἄπορον ἀδελφόν μας ὀλίγα κέρματα, ἐν ᾧ οὗτος δικαιοῦται εἰς ὁλόκληρον τὸ μερίδιον τῆς συμπαθείας καὶ τῆς μερίμνης, τὸ ὁποῖον δύναται ν' ἀξιώσῃ παρ' ἡμῶν ἕνας ἀδελφός μας. Εἶναι ἐξευτελιστικὸν καὶ διὰ τὸν ἐλεούμενον νὰ δέχηται τὰ κέρματα, ἅτινα τῷ δίδονται ἀντὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς ζωῆς, ὧν τινων δικαιοῦται νὰ ἀπολαμβάνῃ εἰς ἀκέραιον, προσφέρων καὶ οὗτος διὰ τὴν εὐημερίαν τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, ὅ,τι αἱ δυνάμεις του ἐπιτρέπουν. Βέβαια ἡ παροῦσα κατάστασις τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ἐπιβάλλει εἰς ἡμᾶς νὰ πράττωμεν ὅ,τι δυνάμεθα διὰ τὰ πάσχοντα μέλη του. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι πᾶν ὅ,τι ἐπιβάλλεται εἰς τὸν τέκτονα ὡς καθῆκον πρὸς τοὺς ὁμοίους του. Τὸ σχετικὸν πρὸς τὴν ἀγαθοεργίαν μέρος τῆς μυήσεως τοῦ α΄ συμ.· βαθμ.·. ἀποτελεῖ καὶ τοῦτο ἀλληγορίαν ἐγκρύπτουσαν βαθυτέραν ἔννοιαν. Ἡ μήτηρ πολλῶν ὀρφανῶν χήρα εἶναι ἐκεῖ μία ἀλληγορία εἰκονίζουσα τὴν ἀνθρωπότητα ἐν τῷ συνόλῳ της, ἧς τινος τὰ μέλη, τὰ τέκνα τῆς χήρας, εἶναι ὀρφανά, στερηθέντα τῶν ἐκ τῆς φύσεως δικαιωμάτων των. Καὶ τὸ σύνολον καὶ τὰ κατὰ μέρος ἄτομα στεροῦνται πατρικῆς προστασίας, στεροῦνται τοῦ φωτισμοῦ, οὗτινος δικαιοῦται ἡ συνείδησις, καὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν δικαιωμάτων των εἰς ἀκέραιον. Ὁ δόκιμος τέκτων καλούμενος νὰ ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὴν πτωχὴν χήραν καὶ τὰ ὀρφανὰ τέκνα της καλεῖται κατ' οὐσίαν νὰ διαθέσῃ τὰς πνευματικὰς καὶ ὑλικὰς δυνάμεις του διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἀνθρωπότητος· καλεῖται νὰ ἐξέλθῃ τῆς ἀδιαφορίας, ἥτις συνήθως χαρακτηρίζει τοὺς ἀνθρώπους περὶ τῶν ἄλλων, καὶ νὰ ἀποφασίσῃ νὰ ἐργασθῇ ὑπὲρ τῶν ὁμοίων του.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἔννοια τῆς φιλανθρωπίας κατὰ τὴς τεκτονικὴν

ἰδεολογίαν. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει κατὰ ταύτην νὰ γίνῃ φίλος τοῦ ἀνθρώπου, παντὸς ἀνθρώπου, καὶ νὰ πράττῃ ὑπὲρ αὐτοῦ ὅ,τι ὁ δεσμὸς τῆς φιλίας, τῆς ἀγάπης, τῷ ὑπαγορεύει. Φιλῶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν σημαίνει ἀγαπῶ· καὶ φίλος **εἶνε ὁ ἄνθρωπος** τὸν ὁποῖον φιλοῦμεν. ἀγαπῶμεν.

Ἡ φιλανθρωπία λοιπὸν ἀπαιτεῖ νὰ ἀγαπῶμεν καὶ νὰ ἀγαπῶμεν πραγματικῶς τὸν ὅμοιον μας ἄνθρωπον. Κατ' ἀκολουθίαν ὁ τεκτονισμὸς εἶναι ἑταιρία φιλανθρωπικὴ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι διδάσκει τὴν πρὸς τοὺς ὁμοίους ἡμῶν ἀγάπην καὶ ἐνεργὸν μέριμναν.

Ὁ τεκτονισμὸς ἀκόμη εἶναι ἑταιρία προοδευτική. Τί δὲ εἶναι **πρόοδος**; Ἡ διαρκὴς μεταβολὴ μιᾶς καταστάσεως πρὸς καλλιτέραν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ. Ἀντίθετος ἔννοια τῆς προόδου εἶναι ἡ ἔννοια τῆς **στασιμότητος**, ἢ καὶ τῆς ὀπισθοδρομικότητος, τῆς πρὸς τὰ ὀπίσω φορᾶς. Δοθέντος, ὅτι ὁ τεκτονισμὸς εἶναι φιλανθρωπικὸν ἵδρυμα ὑπὸ τὴν τεθεῖσαν ἔννοιαν, εἶναι εὔκολον νὰ ἐννοηθῇ τὶς εἶναι ἡ πρόοδος, τὴν ὁποίαν ἐπιδιώκει. Ἐνδιαφέρεται ἡ ἑταιρία αὕτη διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ θέλει, ὅπως οὗτος προοδεύσῃ, νὰ προοδεύσῃ πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν.

Δέχεται κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ τεκτονικὴ ἰδεολογία, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐστερημένος φωτισμοῦ, εἶναι ἐστερημένος τῶν δικαιωμάτων του. Δέχεται, ὅτι ἡ κατάστασις τοῦ ἄνθρωπου δὲν εἶναι ἐκείνη, οἵα ἔπρεπε καὶ ἠδύνατο νὰ εἶναι· ὅτι ἡ κατάστασις αὕτη εἶναι δεκτικὴ βελτιώσεως καὶ διὰ τοῦτο ἐπιζητεῖ τὴν μεταβολὴν τῆς διαρχούσης καταστάσεως πρὸς καλλιτέραν ἐξυπηρέτησιν τοῦ σκοπου τοῦ ἀνθρώπου. Ἄρα εἶναι ἑταιρία προοδευτική.

Θὰ ἦτο δυνατὸν ἀντὶ τῆς λέξεως «προοδευτική» νὰ ἐγίνετο χρῆσις τῆς λέξεως «ἀναμορφωτική», διότι καὶ ἡ λέξις αὕτη ἐκφράζει τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, σαφέστερον ἴσως. Μεταχειρίσθησαν ὅμως οἱ σοφοὶ συντάκται τῶν τεκτονικῶν συνταγμάτων τὴν λέξιν «προοδευτική» ὡς ἀποτελοῦσαν μετριωτέραν ἔκφρασιν, ἵνα ἀποκρύψουν οὕτω τοὺς σκοποὺς τοῦ τεκτονισμοῦ ἀπὸ τῶν κακοβούλων. Πάντως ὅμως μὲ τοῦτο δέν παύει ὁ τεκτονισμὸς νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, τὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, τὴν διαρκῆ μεταβολὴν τῶν συνθηκῶν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου

καὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἀνθρώπων πρὸς καλλιτέραν ἐξυπηρέτησιν τοῦ σκοποῦ των.

Ἡ ἀντίθετος ἄποψις, ὅτι τὰ ἀνθρώπινα πράγματα καλῶς ἔχουν καὶ δὲν ἀπαιτεῖται ἡ ἡ καλὴ ἐφαρμογὴ τῶν τεθειμένων κοινωνικῶν συνθηκῶν, ἵνα ὁ ἄνθρωπος εὐδαιμονήσῃ, ἄγει εἰς τὴν στασιμότητα. Ἡ κατάστασις αὕτη μένει ἀμετάβλητος. Εἶναι ὅμως αὕτη καλή; Διατὶ τότε ὁ πόνος καὶ ὁ γογγυσμός; Διατὶ αἱ ἀλλεπάλληλοι διαταραχαὶ καὶ τὰ δεινά; Ἡ κατάστασις αὕτη, λέγουν εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν φυσικῶν διατάξεων. Ἔτσι ὑπάρχει κατὰ φυσικὸν λόγον καὶ δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ. Εἶναι δὲ οὐτοπία νὰ ζητῶμεν νὰ τὴν μεταβάλωμεν. Ἐφ' ὅσον, λέγουν, ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἐπὶ τῆς γῆς, θὰ ὑπάρχουν καὶ ἀνθρώπινα δεινά.

Οἱ ταῦτα ὅμως λέγοντες τυφλώττουν. Δὲν βλέπουν, ὅτι ὑπῆρξεν ἐποχή, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ πλανήτης οὐδαμῶς περιεῖχεν ἔμβια ὄντα. Μετὰ χρόνον πολὺν ἐνεφανίσθη ἐπὶ τῆς Γῆς ἡ ζωή. Τὰ πρῶτα ζωϊκὰ ὄντα ὑπῆρξαν ἀτελῆ. Διὰ τοῦ χρόνου ἐδημιουργήθησαν τελειότερα ὄντα καὶ τέλος ἐνεφανίσθη ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς κατ' ἀρχὰς ἐνεφανίσθη πρωτόγονος, παρουσιάζων περισσότερον ζωώδη ἢ πνευματικὴν κατάστασιν. Διὰ τοῦ χρόνου ἐδημιουργήθησαν ἐν αὐτῷ τὰ πνευματικὰ χαρίσματα, ἐξεδηλώθη ἐν ἑαυτῷ ὁλόκληρος κόσμος ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων καὶ σήμερον ἔχομεν πρὸ ἡμῶν μίαν ἀνθρωπίνην βαθμίδα πολὺ ὑπερτέραν τῆς τοῦ πρωτογόνου ἀνθρώπου·

Πῶς προέκυψεν ἡ κατάστασις αὕτη; Διὰ σειρᾶς μεταβολῶν, αἵτινες ἐπῆλθον εἰς τὴν ἑκάστοτε ὑπάρχουσαν κατάστασιν. Αὐτὴν τὴν διαρκῆ μεταβολὴν εἰς τὰ φυσικὰ ὄντα ὀνομάζουν οἱ ἐπιστήμονες ***ἐξέλιξιν*** καὶ αὕτη λαμβάνει χώραν κατὰ φυσικὸν λόγον. Ἄρα ἡ ἐξέλιξις ἀποτελεῖ νόμον τῆς φύσεως, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπόκειται καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἀνθρωπίνη κοινωνία. Ἡ δὲ στασιμότης ἀντιστρατεύεται πρὸς τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ ματαιοπονοῦν οἱ ζητοῦντες νὰ τὴν ἐπιβάλλουν. Οἱ νόμοι τῆς φύσεως θὰ συντρίβουν πάντοτε τὰς προσπαθείας των καὶ ἡ πρόοδος θὰ συντελεῖται ἐσαεί.

Ὁ τεκτονισμὸς εἶναι ἀκόμη ἑταιρία φιλοσοφικὴ οὐδὲν θέτουσα ὅριον ἐν τῇ ἀναζητήσει τῆς ἀληθείας. Ὅτι ὁ τεκτονισμὸς ἀποτελεῖ ἵδρυμα φιλοσοφικὸν οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ. Εἶναι δὲ γνωστόν, ὅτι ὄργανον ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων τοῦ ἱδρύματος τούτου

εἶναι καὶ ὁ λεγόμενος «φιλοσοφικὸς τεκτονισμός». Ἐκεῖνοὅμως τὸ ὁποῖον ἔχει ἀνάγκην ἀναλύσεως εἶναι, ὅτι ἐν τῷ φιλοσοφεῖν ὁ τεκτονισμὸς οὐδὲν θέτει ὅριον ἐν τῇ ἀναζητήσει τῆς ἀληθείας.

Τί ἄρα γε οἱ συντάκται τῶν τεκτονικῶν συνταγμάτων θέλουν νὰ ἐκφράσουν διὰ τῶν λέξεων τούτων; Θέλουν νὰ εἴπουν ὅτι ὁ τεκτονισμὸς δέν ἀποτελεῖ συγκεκριμένον τι φιλοσοφικὸν σύστημα καὶ ὅτι ἀφίεται ἐλευθερία εἰς τὰ μέλη του νὰ ἀναζητοῦν τὴν ἀλήθειαν ἄνευ ὁρίων, ἄνευ περιορισμῶν; Δηλαδὴ ὅτι ὁ τεκτονισμὸς εἶναι μία ἑταιρία ἄνευ ὡρισμένων πεποιθήσεων καὶ ἄνευ ἀρχῶν, ἥτις καλεῖ τὰ μέλη της νὰ ἀναζητήσουν τὴν ἀλήθειαν ἄνευ οἱουδήποτε περιορισμοῦ; Βεβαίως ὄχι! Ἂν τοῦτο συνέβαινε, δὲν θὰ εἶχεν ὀργανώσει ὁλόκληρον σύστημα συμβόλων καὶ ἀλληγοριῶν, εἰς τὸ ὁποῖον ἀφήνει νὰ ἐννοῆται, ὅτι κρύπτεται ἡ ἀλήθεια, δὲν θὰ διεκήρυττεν ὡς θεμελιῶδες αὐτοῦ δόγμα τὴν ὕπαρξιν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. Εἷς δὲ ψυχρὸς παρατηρητὴς θὰ ἠδύνατο νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι ἀφ' οὗ ὁ θεϊσμὸς εἶναι θεμελιῶδες τοῦ τεκτονισμοῦ δόγμα, ὁ τεκτονισμὸς ἔχει δόγματα· ἄρα δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας ἄνευ ὁρίων, διότι μία ἐλευθέρα καὶ ἄνευ ὁρίων ἀναζήτησις θὰ ἠδύνατο νὰ καταλήξῃ εἰς τὴν ἀντίληψιν τῆς ἀνυπαρξίας τοῦ Θεοῦ.

Ὁ τεκτονισμὸς λοιπὸν περιλαμβάνει ὡρισμένον τι φιλοσοφικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον περιέχει ἢ καταλήγει εἰς ὡρισμένας ἀρχὰς καὶ πεποιθήσεις ἀλληγορουμένας εἰς τὰ σύμβολά του, ἢ διατυπουμένας εἰς τὰ δόγματά του. Διαφέρει ὅμως θεμελιωδῶς ὅλων τῶν ἄλλων συστημάτων φιλοσοφικῶν ἢ θρησκευτικῶν καὶ διὰ τοῦτο τονίζει ὅτι οὐδὲν θέτει ὅριον ἐν τῇ ἀναζητήσει τῆς ἀληθείας.

Καὶ πρῶτον μὲν οὐδεμίαν ἀρχὴν ἢ πεποίθησίν του ἐπιβάλλει εἰς τοὺς ὀπαδούς του ὡς δόγμα καὶ διὰ τοῦτο ἀφήνει εἰς αὐτοὺς ἐλευθερίαν τῶν δοξασιῶν αὐτῶν καὶ συνιστᾷ πλήρη καὶ ἀκεραίαν τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως. Αἱ πεποιθήσεις καὶ τὰ δόγματα εἶναι ζήτημα συνειδήσεως καὶ οὐδεὶς ἔχει δικαίωμα νὰ ἐλέγξῃ τινὰ διὰ τὰς ἰδέας του, πολλῷ δὲ μᾶλλον δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸν καταδιώξῃ δι' αὐτάς.

Δεύτερον, δὲν ζητεῖ ὁ Τεκτονισμὸς ἀπὸ τοὺς ὀπαδούς του νὰ πιστεύουν εἰς τίποτε, ἢ νὰ δέχωνται τίποτε, ἀσυζητητί. Ὁ ἄν-

θρωπος δὲν πρέπει νὰ πιστεύῃ, ἀλλὰ ν' ἀποκτᾷ πεποιθήσεις κατόπιν ἐρεύνης, χρησιμοποιῶν εἰς τοῦτο τὰς αἰσθήσεις του, τὸ λογικόν του καὶ τὰς ψυχικάς του ἐμπνεύσεις. Ἀλλὰ διὰ νὰ συντελῆται τοῦτο, δὲν πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ ἔχῃ ἐκ τῶν προτέρων, ἐκ προλήψεως ἐσχηματισμένας ἰδέας. Ἀποτελεῖ δουλείαν τοῦ πνεύματος τὸ ἱνὰ δέχεταί τις ἰδέας, τὰς ὁποίας τὸ λογικόν του δὲν ἀναγνωρίζει ὡς ὀρθάς. Ἡ δὲ δουλεία τοῦ πνεύματος ἀποτελεῖ ἀναίρεσιν τῆς ὑποστάσεώς του, καθόσον τὸ πνεῦμα κατὰ τοῦτο διαφέρει τῶν ἄλλων πραγμάτων τῆς φύσεως, καθόσον κέκτηται σκέψιν, βούλησιν καὶ ἐλευθερίαν. Κατὰ τοῦτο ὁ τεκτονισμὸς οὐδὲν ὅριον θέτει ἐν τῇ ἀναζητήσει τῆς ἀληθείας.

Ἐπιθυμεῖ ὁ τεκτονισμὸς τὴν ἐλευθέραν ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας καὶ ἐπιτρέπει εἰς τὰς στοάς του πᾶσαν συζήτησιν, ἐκτὸς ἐκείνων, αἵτινες δύνανται νὰ ἀγάγουν τοὺς ἀδελφοὺς εἰς διαίρεσιν καὶ διχόνοιαν. Τοιαῦται δὲ συζητήσεις εἶναι αἱ διεξαγόμεναι ἐπὶ θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν ζητημάτων. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει, ὅτι ἕκαστος τέκτων δύναται νὰ πρεσβεύῃ ὅ,τι θέλει καὶ νὰ ἀνέρχεται τοὺς τεκτονικοὺς βαθμούς, φθάνων καὶ μέχρι τῆς διοικήσεως τοῦ τάγματος. Ὁ τεκτονισμὸς ἔχει ἓν σύστημα, περιέχον ὡρισμένας ἰδέας. Καλεῖ, ὅσους κρίνει ἀξίους, εἰς τὰς τάξεις του καὶ ἐκθέτει πρὸς αὐτοὺς τὸ σύστημά του, χωρὶς νὰ τοὺς ὑποχρεώνῃ νὰ τὸ ἀποδεχθοῦν. Ἐπιτρέπει ἐπ' αὐτοῦ ἐλευθέρως πᾶσαν συζήτησιν. Ἐὰν πεισθοῦν οὗτοι περὶ τῆς ὀρθότητός του καὶ τὸ ἀποδεχθοῦν, δύνανται νὰ παραμένουν εἰς τὰς τεκτονικὰς τάξεις, δύνανται ν' ἀνέρχωνται τοὺς τεκτονικοὺς βαθμούς, μυούμενοι βαθμηδὸν εἰς τὰς τεκτονικὰς ἰδέας τελειότερον· δύνανται ἀκόμη νὰ φθάσουν εἰς αὐτὴν τὴν διοίκησιν τοῦ Τάγματος, ἐὰν κριθοῦν ἄξιοι ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν των.

Ἐὰν ὅμως οἱ νέοι τέκτονες δὲν πεισθοῦν περὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ τεκτονικοῦ συστήματος, ἐὰν ἔχουν καταλήξει εἰς ἀντιθέτους πεποιθήσεις, ἐὰν διαφωνοῦν ριζικῶς καὶ εἰς τὰς γενικὰς βάσεις εἴτε ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ὀργανώσεως τοῦ τεκτονισμοῦ, εἴτε ὡς πρὸς τὸ ἰδεολογικὸν αὐτοῦ περιεχόμενον, εἶναι τότε δι' αὐτοὺς ζήτημα τιμῆς καὶ συνειδήσεως νὰ μὴ ζητήσουν νὰ ἐπιβάλουν τὰς ἰδέας των, ἀλλὰ νὰ ἀπέλθουν, ζητοῦντες ἀλλαχοῦ ὁμόφρονάς των καὶ ν' ἀφήσουν τοὺς ἄλλους νὰ ἐργασθοῦν σύμφωνα πρὸς τὰς παραδόσεις τοῦ Τάγματός των.

Ὑπάρχει ἀκόμη καὶ ἄλλο σημεῖον, ἐξ οὗ ἀναχωρῶν ὁ τε-

κτονισμὸς διακηρύττει τὴν ἄνευ ορίων ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας. Δέχεται οὗτος τὸ παντοδύναμον τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Ὁ ἄνθρωπος διαθέτει ὡρισμένας δυνάμεις διὰ τὴν ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας. Ἀλλ᾽ ὁ ὁρίζων τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων δὲν ἔχει ὅρια. Ἐκτὸς τῶν γνωστῶν μέσων, δι᾽ ὧν ἀποκτᾶται ἡ γνῶσις, κρύπτονται μέσα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ὑπόστασιν καὶ δυνάμεις ἄγνωστοι, τὰς ὁποίας, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος γνωρίσῃ καὶ καλλιεργήσῃ, δύναται ν᾽ αὐξήσῃ τὰς γνώσεις του τεραστίως, δύναται νὰ ὠθήσῃ τὴν πνευματικήν του ἐξέλιξιν μέχρι τῶν ἀκροτάτων ὁρίων, ἅτινα θέτει ἡ ἐπὶ γῆς ζωή. Διὰ νὰ γνωρίσῃ ὅμως καὶ καλλιεργήσῃ τις τὰς δυνάμεις ταύτας πρέπει νὰ εἶναι ἠθικῶς ἀνεπίληπτος καὶ νὰ μὴ δεσμεύεται ὑπὸ προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν, εἴτε ἐπιστημονικαί, εἴτε κοινωνικαί, εἴτε οἱασδήποτε ἄλλης φύσεως καὶ ἂν εἶναι αὗται. Ἰδοῦ διατὶ ἀπαιτεῖ ὁ τεκτονισμός, ὅπως οἱ κρούοντες τὴν θύραν αὐτοῦ εἶναι ἐλεύθεροι καὶ χρηστοήθεις.

* *
*

Ἐξαιρέσει ὀλίγων τινῶν τεκτονικῶν ὀργανώσεων, ὁ Τεκτονισμός, μάλιστα δὲ τὸ ἀρχαῖον καὶ ἀποδεδεγμένον Σκωτικὸν Δόγμα, ὅπερ ἀποκλειστικῶς ἀσκεῖται ἐν Ἑλλάδι, διακηρύσσει μεταξὺ τῶν ἀρχῶν του τὴν ὕπαρξιν τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Μ.·. Ἀ.·. τοῦ Σ.·. καὶ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. Ἐπὶ τῆς παραδοχῆς δὲ τῶν ἀρχῶν τούτων στηρίζεται ἡ ὀργάνωσις, ἡ λειτουργία καὶ ἡ μύησις ὅλων τῶν ἀνωτέρων τοῦ α΄. συμβολικοῦ τεκτονικῶν βαθμῶν. Μάλιστα ἡ Μεγ.·. Ἀνατολὴ τῆς Ὁλλανδίας εἰς τὸ 1ον ἄρθρον τοῦ συντάγματος αὐτῆς διακηρηρύσσει σαφέστερον «τὴν ἀδιάσειστον πεποίθησιν περὶ τῆς ὑπάρξεως συστήματος πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ κόσμου, ὅστις ἐπιφέρει τὴν πρόοδον τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀνθρωπότητος».

Ἐν σχέσει πρὸς τὸν προσδιορισμὸν τῆς φύσεως τοῦ Μ.·. Α.·. τοῦ Σ.·. ὅστις ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον τῆς μελέτης πολλῶν τεκτονικῶν βαθμῶν, ὁ Σκωτικὸς Τεκτονισμὸς προσθέτει «ὅ,τι συνῳδὰ τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς συνειδήσεως, δύναταί τις νὰ ἑρμηνεύσῃ τὴν ἀρχικὴν ταύτην αἰτίαν, εἴτε ὡς τὸν Θεὸν τῶν θετικῶν θρησκειῶν, εἴτε ἁπλῶς ὡς τὴν μὴ δυναμένην νὰ προσδιορισθῇ Δύναμιν ἐκείνην, ἥτις τείνει νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν τά-

ξιν καὶ ἁρμονίαν τόσον ἐν τῷ ἠθικῷ, ὅσον καὶ ἐν τῷ φυσικῷ κόσμῳ» (1).

Τὴν ἀποδοχὴν τῶν ἀρχῶν τούτων δὲν ἐννοεῖ ὁ Τεκτονισμὸς νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τοὺς ὀπαδούς του, οὐδ' ἀπαιτεῖ τυφλὴν πίστιν πρὸς αὐτάς, ὡς πρὸς δόγματα, καθόσον αὐτὸς οὗτος ὁ χαρακτὴρ τοῦ Τεκτονισμοῦ στηρίζεται εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως. Ἐκθέτει ὡς ἤδη εἴπομεν, ἁπλῶς διὰ τῆς διακηρύξεως ταύτης τὰς πεποιθήσεις του, αἵτινες ἀποτελοῦσιν ἀναπόσπαστον τμῆμα τοῦ συστήματος αὐτοῦ. Ἀπαιτεῖται ὅμως, ἵνα ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὸν Τεκτονισμὸν ἔχῃ, καθ' οἱονδήποτε τρόπον, ἐσχηματισμένην πεποίθησιν περὶ τῶν ζητημάτων τούτων, εἴτε ἐξ ἐνστίκτου ἢ ἐκ φιλοσοφικῶν μελετῶν, εἴτεκατόπιν ἐπισταμένης ἐξετάσεως αὐτῶν διὰ πειραματικῶν μεθόδων. Πᾶς ἔχων ἐσχηματισμένας πεποιθήσεις ἀντιθέτους πρὸς τὰς ἀρχὰς ταύτας, εἰσερχόμενος εἰς τὸν Τεκτονισμόν, οὐδὲν θὰ δυνηθῇ ν' ἀντιληφθῇ ἐκ τοῦ περιεχομένου ἰδίως τῶν ἀνωτέρων βαθμῶν.

ΤΙΣ Η ΑΝΑΓΚΗ
ΤΗΣ ΥΠΑΡΞΕΩΣ ΤΟΥ ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΥ

Πολλάκις ὑπὸ πολλῶν ἐξηνέχθη ἡ ἀπορία: Τίς ἄρά γε ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως τοῦ Τεκτονισμοῦ καὶ τίς ἡ θέσις αὐτοῦ ἐν τῇ συγχρόνῳ κοινωνικῇ ζωῇ;

Εἰς τὴν ἀπορίαν ταύτην, ἐγειρομένην καὶ εἰς τὸ πνεῦμα ἀκόμη τῶν νεοφωτίστων τεκτόνων, θὰ προσπαθήσωμεν νὰ δώσωμεν βραχεῖαν ἀπάντησιν.

Μετὰ τὰ λεχθέντα ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ, ἴσως θὰ ἐπερίττευε πᾶς λόγος περὶ τούτου, καθ' ὅσον ἐκ τῶν ἤδη λεχθέντων δύναταί τις νὰ συναγάγῃ συμπεράσματα καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ. Ἐν τούτοις, διὰ νὰ συμπληρωθῇ

---

(1) Deux siècles de Frammaçonnerie, Publication du Bureau International de relations maçonniques. 1917.

ὁλόκληρος ἡ περὶ τοῦ Τεκτονισμοῦ ἔννοια ἐν τῷ πνεύματι τῶν ἀναγνωστῶν, θεωροῦμεν σκόπιμον νὰ πραγματευθῶμεν καὶ τὸ θέμα τοῦτο ἀναλυτικώτερον.

Ὡς ἐξεθέσαμεν ἤδη, ὁ Ἐλευθεροτεκτονισμὸς ἀποτελεῖ τὴν ἐνσάρκωσιν ἰδεολογίας, προερχομένης ἀπὸ ἐσωτερικήν τινα ὤθησιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἀνάπτυξιν πασῶν τῶν ἰδιοτήτων καὶ δυνάμεων τῆς ὅλης αὐτοῦ ὑποστάσεως. Ἡ ἐσωτερικὴ αὕτη ὤθησις δημιουργεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν πόθον τῆς γνώσεως τῆς ἀληθείας, τὸν πόθον τῆς πληρώσεως τοῦ σκοποῦ του ὡς ἀνθρώπου, σκοποῦ, τὸν ὁποῖον ὑποπτεύεται μὲν πάντοτε ὡς ὑπάρχοντα, τὸν ὁποῖον ὅμως δὲν δύναται νὰ προσδιορίσῃ. Ἡ ὤθησις αὐτή, ὁ πόθος οὗτος, ἡ ψυχικὴ αὕτη ἀνάγκη ὠθεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν ἐπιστημῶν, τῶν φιλοσοφικῶν συστημάτων, τῶν θρησκειῶν. Καὶ ὑπάρχουσι πνεύματα θεραπεύοντα τὴν εὐγενῆ ταύτην ψυχικὴν ἀνάγκην διὰ τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα παρέχουν τὰ συστήματα ταῦτα.

Ἐγείρονται ὅμως καὶ ζητήματα, ἀναγόμενα εἰς τὰς εὐγενεστέρας ἴσως ἐκδηλώσεις τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως, ἀλλὰ διαφεύγοντα τὴν δικαιοδοσίαν τῶν τε ἐπιστημονικῶν καὶ φιλοσοφικῶν συστημάτων καὶ τῶν θεολογικῶν δογμάτων.

Ἐπὶ τῶν τοιούτων ζητημάτων ὁ ἐνδιάθετος ἐκεῖνος πόθος τοῦ ἀνθρώπου ἀπαιτεῖ ἐπιτακτικῶς ἱκανοποίησιν. Ἐπὶ πλείστων δὲ τοιούτων ζητημάτων ἡ μὲν φιλοσοφία δὲν ἠδυνήθη νὰ δώσῃ τελειωτικὴν λύσιν, ἡ ἐπιστήμη ἀποφεύγει καὶ νὰ θέσῃ ἀκόμη συζήτησιν, ἡ δὲ θρησκεία ἀποφαίνεται μὲ ἀπόλυτον δογματικότητα ἡ ὁποία δὲν ἱκανοποιεῖ τὰ θετικὰ πνεύματα.

Ἐπὶ δὲ τῶν ζητημάτων τῶν ἀφορώντων τὰς σχέσεις καὶ τὴν συμπεριφορὰν τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους καὶ ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ θρησκεία ἔχουν διατυπώσει συστήματα. Ἀλλ' ἡ ἠθικὴ ἀπαιτεῖ πρακτικὴν διδασκαλίαν καί ἐξάσκησιν τῶν ἀτόμων, τὰ ὁποῖα ἐν τῇ κοινωνίᾳ οὐδαμοῦ πέραν τῆς ἀτελοῦς σχολικῆς ἐκπαιδεύσεως δύνανται νὰ ἀνεύρουν μέσον πληρώσεως τῆς ἀνάγκης των ταύτης.

Ἐκτὸς τούτου παρατηρεῖται μεγίστη διαφορά, πλήρης ἀντίθεσις, δύναταί τις νὰ εἴπῃ, μεταξὺ τῆς θεωρητικῶς διδασκομένης ἠθικῆς καὶ τῆς πρακτικῆς τοῦ βίου τῶν τε ἀτόμων καὶ τῶν κοινωνιῶν.

Ὅθεν παρίσταται ἀνάγκη νὰ μελετηθῇ τελειότερον ἡ

ἀνθρωπίνη ψυχὴ καὶ αἱ τάσεις, τὰς ὁποίας αὕτη ἐκδηλοῖ, νὰ διατυπωθῇ σαφῶς ὁ σκοπὸς τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καὶ νὰ ἐξευρεθῇ ὁ τρόπος τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ σκοποῦ τούτου. Κατ' ἀκολουθίαν παρίσταται ἀνάγκη νὰ διαμορφωθῇ σύστημα ἠθικῆς, μὴ ἀντιτιθέμενον πρὸς οἱονδήποτε δόγμα, δυνάμενον νὰ γίνῃ ἀποδεκτὸν ὑπὸ πάντων τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν ἀτομικῶν αὐτῶν δοξασιῶν καὶ διὰ τοῦτο πρακτικῶς ἐφαρμόσιμον ὑπὸ πάντων, ἐν παντὶ τόπῳ καὶ ὑπὸ οἱασδήποτε συνθήκας. Εἶνε ἀνάγκη νὰ δημιουργηθῇ περιβάλλον, ἐν τῷ ὁποίῳ πᾶς ἄνθρωπος νὰ δύναται νὰ διδάσκηται πρακτικῶς καὶ ν' ἀσκῆται εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς φιλανθρωπίας, τῆς ἀνθρωπίνης ἀλληλεγγύης, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀρετῆς. Ἐν τῷ περιβάλλοντι τούτῳ διὰ τῆς ἀλληλεπιδράσεως εἶναι δυνατὸν νὰ βοηθῶνται τὰ ἄτομα ὑπὸ τῶν πνευματικῶς ἰσχυρῶν, ὅπως ἐκδηλώσωσι τὰς δυνάμεις των καὶ ἐξελιχθῶσι· καὶ οὕτως ἐπιτυγχάνεται ἡ πνευματικὴ πρόοδος πάντων.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ μελετηθῶσι τὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων δύνανται αἱ ἀνθρώπιναι κοινωνίαι νὰ βελτιωθῶσι, νὰ προοδεύσωσι καὶ νὰ παρασκευάσωσι τὴν εὐημερίαν τῶν ἀποτελούντων αὐτὰς ἀτόμων. Παρίσταται ἀνάγκη νὰ δημιουργηθῇ ἀντίδρασις κατὰ τοῦ διαρκῶς ἐπεκτεινομένου ὑλισμοῦ, ὅστις ἐκτρέπει τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος καὶ ἀπὸ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἰδέας, διαρκῶς δὲ στρέφει τὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὴν κτηνώδη ἐπιδίωξιν τῶν ὑλικῶν ἀπολαύσεων.

Διὰ τὴν ἐπιδίωξιν ἀκριβῶς ὅλων τῶν σκοπῶν τούτων ἔπρεπε νὰ ἱδρυθῇ ἓν σύστημα, μία ὀργάνωσις. Καὶ ἡ ὀργάνωσις αὕτη εἶνε ὁ **Τεκτονισμός**. Ἡ ἀνάγκη τῆς δημιουργίας τοιούτου τινὸς ἰδεολογικοῦ κέντρου, τοιούτου τινὸς θεσμοῦ καὶ ἱδρύματος κατενοήθη εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων βημάτων τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας. Καὶ διὰ τοῦτο ὀρθότατα εἰς τὸ Σύνταγμα Φρειδερίκου τοῦ Β΄. τοῦ ἔτους 1786 διατυποῦται, ὅτι ὁ Τεκτονισμὸς «ἀνάγεται εἰς τὴν κοιτίδα τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας» καὶ ὑπὸ τοῦ Schelling ἐλέχθη, ὅτι ὁ Τεκτονισμὸς «εἶναι τόσον παλαιός, ὅσον ὁ κόσμος».

Ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς ὁ Ἡσίοδος διερμηνεύων τὴν πνευματικὴν κίνησιν τῶν μεμυημένων τῆς ἐποχῆς του φαίνεται «δυσφορῶν διὰ τὴν τύχην τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ λυπούμενος διὰ τὴν διαφθορὰν τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, ἥτις ἐπίκρανε τὴν φαιδρότητα τοῦ βίου» καὶ ἀγωνίζεται

διὰ τῶν ἐπῶν του «νὰ διαδώσῃ παραγγέλματα ἠθικὰ καὶ θρησκευτικά, δι᾽ ὧν νὰ ἐξευγενισθῇ ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων..» (1) Ὀλίγῳ βραδύτερον διὰ τῶν συγγραμμάτων καὶ τῶν δημοσιευθέντων ὕμνων τῶν Ὀρφικῶν ἐγένετο κατάδηλος εἰς τὴν δημοσίαν συνείδησιν τῶν Ἑλλήνων ἡ τάσις τῶν τότε ἑλληνικῶν μυστηρίων πρὸς ἐξευγενισμὸν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ ἐπιδίωξιν τῆς μετὰ θάνατον ἀϊδίου αὐτῆς μακαριότητος. Ἔκτοτε καὶ παλαιότερον ἔτι εἰς ἄλλας χώρας τὰ μυστήρια δὲν ἔπαυσαν λειτουργοῦντα ἐπὶ τῆς Γῆς ὑπὸ διάφορα ὀνόματα κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς, μέχρις ὅτου κατέληξαν εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ συγχρόνου Τεκτονισμοῦ.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως τῶν μυστηρίων, τοῦ Τεκτονισμοῦ, παρίσταται ἤδη περισσότερον παρὰ πᾶσαν ἄλλην ἐποχήν. Σήμερον παρά ποτε κυριαρχοῦσιν ἐν τῷ κόσμῳ ὁ ὑλισμὸς καὶ ἡ ἠθικὴ διαφθορά. Ὁ Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμός, ὅστις ἐφαίνετο κατὰ τὴν προπολεμικὴν περίοδον ὡς μέλλων νὰ ὁδηγήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὴν ἀδιατάρακτον εἰρήνην καὶ τὴν εὐημερίαν, ἐχρεωκόπησε κατὰ τὴν κοινὴν πάντων ὁμολογίαν. Αἱ μαινάδες τῆς ἀκολασίας, τῆς ἠθικῆς ἐκλύσεως, τῆς ἀγριότητος, τῆς βίας, τῆς παραγνωρίσεως τῶν στοιχειωδεστάτων δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου ὀρχοῦνται ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς σφαδαζούσης Εὐρώπης καὶ τῆς ἐγγὺς Ἀνατολῆς. Καὶ ὑπάρχει φόβος νὰ ἴδωμεν ἀνατελλούσας ἔτι ζοφερωτέρας ἡμέρας.

Ἐξ ἄλλου τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου, διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν ὁποίων ποταμοὶ αἱμάτων ἐχύθησαν, διαμφισβητοῦνται, καταπατοῦνται· καὶ ἤρχησεν ἀνὰ τὸν κόσμον μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ φασισμοῦ ἐν Ἰταλίᾳ ἀνακύπτουσα ἡ συζήτησις, ἂν ὁ κοινοβουλευτισμὸς ἐχρεωκόπησεν, ἂν τὰ δημιουργηθέντα διὰ τῶν προσπαθειῶν τῶν πεφωτισμένων ἀνθρώπων τοῦ παρελθόντος δημοκρατικὰ ἢ συνταγματικὰ πολιτεύματα εἶναι ἐπαρκῆ πρὸς περιφρούρησιν τῆς κοινωνικῆς τάξεως, ἢ παρίσταται ἀνάγκη νὰ προσφύγωμεν εἰς τὴν δικτατορικὴν ἢ ὀλιγαρχικὴν διαχείρισιν τῆς ἐξουσίας ἐν ταῖς νεωτέραις πολιτείαις.

Ἀφ᾽ ἑτέρου σημεῖα ἀσφαλῆ ἀποδεικνύουσι τὴν παρακμὴν τοῦ ὑλισμοῦ, ὅστις κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος παρ᾽ ὀλίγον νὰ κατακτήσῃ τὴν ψυχὴν παντὸς διανοουμένου ἀν-

1). Μυλλέρου. Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας. Μετάφρασις Ἐμμ. Γαλάνη 1885.

θρώπου. Πανταχόθεν τ' ἀνθρώπινα βλέμματα στρέφονται ἤδη πρὸς τὰ πέραν τῆς ζωῆς ταύτης, τὰ ὁποῖα ἕκαστος ἡμῶν ὑποπτεύεται ὡς ὑπάρχοντα καὶ τὰ ὁποῖα τόσον ἐπιμόνως ἀρνεῖται ἡ ὀρθολογιστικὴ ἐπιστήμη. Μεγάλοι ἐπιστήμονες, μελετῶντες βαθέως τὸ ἄλυτον αἴνιγμα τῆς οὐσίας τῆς ὕλης καὶ τοῦ πνεύματος, διαβλέπουν ἐν αὐτοῖς ἀγνώστους δυνάμεις καὶ ἰδιότητας, τὰς ὁποίας τὰ συνήθη ἐπιστημονικὰ μέσα δὲν δύνανται νὰ διερευνήσουν καὶ ἑρμηνεύσουν. Τὸ ἀνθρώπινον ὂν παρίσταται ὁσημέραι περιπλοκώτερον καὶ μυστηριωδέστερον. Καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως λοιπὸν ταύτης ἡ ἐποχὴ ἡμῶν παρουσιάζεται ὡς κρίσιμος περίοδος τοῦ βίου τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὥστε καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐθνολογικῆς καὶ ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς καὶ ἰδίως ἀπὸ ἀπόψεως πνευματικῆς ἐξεταζομένη ἡ σύγχρονος ἀνθρωπότης παρουσιάζεται διατρέχουσα μεταβατικὴν περίοδον κρισιμωτέραν πάσης ἄλλης προγενεστέρας. Θὰ ἀνατείλῃ ἆρά γε ἐκ τῆς καταστάσεως ταύτης μία ἠὼς κοινωνικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναγεννήσεως; ἢ θὰ προκύψῃ ἐκ ταύτης ἄλλη ζοφερωτέρα; Πρὸς ποίας ἆρά γε τύχας φέρεται ἡ ἀνθρωπότης;

Τὸ ἀποτέλεσμα θὰ κριθῇ ἐκ τῶν προσπαθειῶν, τὰς ὁποίας θὰ καταβάλουν οἱ διάφοροι δρῶντες κοινωνικοὶ παράγοντες. Ἐὰν τὰ πνευματικώτερα, ἠθικώτερα, προοδευτικώτερα κοινωνικὰ στοιχεῖα ἐπικρατήσουν ἐν τῇ διεξαγομένῃ πάλῃ, ὁ ροῦς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων θὰ λάβῃ κατεύθυνσιν πρὸς τὰ ἐμπρός, πρὸς τὴν πρόοδον. Θὰ ἐπικρατήσῃ τότε εἰς τὰς ἀνθρωπίνας σχέσεις ἡ ἐλευθερία, ἡ δικαιοσύνη, ἡ εἰρήνη, ἡ ἀλήθεια. Ἐὰν ἀντιθέτως ἐπικρατήσουν αἱ ροπαὶ τῆς βίας καὶ τοῦ σκότους, ἡ ἀνθρωπότης θὰ περιπέσῃ εἰς κατάστασιν βαρβαρότητος χειροτέραν τῆς τοῦ μεσαίωνος. Διότι τώρα ἡ βία καὶ ἡ ἐκμετάλλευσις εἶναι περισσότερον διωργανωμένη παρά ποτε,

Εἰς τὴν διεξαγομένην πάλην ταύτην ὁ Τεκτονισμὸς καὶ οἱ τέκτονες καλοῦνται νὰ διαδραματίσωσι τὸν σπουδαιότερον ρόλον. Τώρα παρά ποτε παρίσταται ἀνάγκη νὰ μελετήσουν τελειότερον τὸ σύστημά των καὶ τὰς σωτείρας διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἀρχάς των. Τωρα πρέπει νὰ πυκνώσουν περισσότερον τὰς τάξεις των καὶ νὰ ἐντείνουν ἡνωμένοι τὰς προσπαθείας των διὰ νὰ ἐπιδιώξουν τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἁγίων ἀρχῶν τοῦ Τάγματός των. Ἂς κραταιωθοῦν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἑαυτῶν καὶ ἂς καταβάλουν εἶτα

όλας των τὰς δυνάμεις νὰ διαφωτίσουν καὶ τοὺς ἄλλους, νὰ προπαρασκευάσουν τὸ ἔργον τῆς προόδου, ἵνα δώσουν τὴν κατεύθυνσιν εἰς τὴν κοινωνικὴν ἐξέλιξιν. Ἂς ἐννοήσωσι τοῦτο καλῶς οἱ τέκτονες καὶ ἂς ἀναλογισθῶσι ποία διὰ τοῦτο εὐθύνη τοὺς περιβάλλει.

Ἐὰν ὁ Τεκτονισμὸς ἀπολέσας τὰς παρακαταθήκας τῆς βασιλικῆς τέχνης δὲν διασώζει πλέον τὴν ἱκανότητα νὰ μεταμορφώνῃ τὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων εἰς τροπαιοῦχον βασιλίδα κυριαρχοῦσαν τῶν μυστικῶν τοῦ ἀπείρου, διατηρεῖ ὅμως τὴν παλαιὰν αὐτοῦ ὀργάνωσιν καὶ τὰς ἱερὰς αὐτοῦ ἠθικὰς ἀρχὰς καὶ ὡς ἐκ τούτου δύναται ν' ἀποτελέσῃ, καταλλήλως διευθυνόμενος, στοιχεῖον ἐξημερώσεως, πολιτισμοῦ καὶ προόδου.

ΥΠΟ ΤΟΝ ΠΕΠΛΟΝ ΤΗΣ ΣΙΓΗΣ

Οἱ ἐπικριταὶ τοῦ τεκτονισμοῦ ἐρωτοῦν πολλάκις μετ' ἀπορίας, διατὶ ὁ τεκνονισμὸς τηρεῖ μυστικότητα ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν του, ἥτις οὐδαμῶς πλέον ἀνταποκρίνεται κατὰ τὴν γνώμην των εἰς τὴν σύγχρονον ἀντίληψιν. Διατί, ἐρωτοῦν, ὁ Τεκτονισμὸς δὲν ἐργάζεται ὑπὸ τὸν ἐλεύθερον οὐρανὸν τῆς δημοσιότητος, ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἀλλ' ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς σιγῆς ; Ἡ ἀπορία αὕτη ἐγείρεται συχνὰ καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τῶν νεωτέρων Τεκτόνων καὶ ἐνίοτε, ὡς μὴ ὤφειλε, καὶ Τεκτόνων παλαιῶν, οἵτινες δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐμβαθύνουν εἰς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ ἔργον τοῦ τεκτονισμοῦ.

Πολλοὶ ἐπίσης ἐπαναλαμβάνουν, ὅτι ὁ Τεκτονισμὸς δὲν εἶναι πλέον μυστικὴ ἑταιρεία, καθ' ὅσον ὁ χαρακτὴρ μιᾶς μυστικῆς Ἑταιρείας ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι αὕτη καὶ οἱ σκοποί της καὶ τὰ μέσα της καὶ τὰ πρόσωπα, ἅτινα τὴν ἀποτελοῦν, μένουν ἄγνωστα· πρᾶγμα, ὅπερ δὲν συμβαίνει προκειμένου περὶ τοῦ τεκτονισμοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ πρόσωπα καὶ οἱ σκοποὶ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς καὶ τὰ μέσα τῆς ἐνεργείας εἶναι γνωστά.

Ἄρα, λέγουν, οὐχὶ μυστικαὶ ἀλλὰ κλεισταὶ ἑταιρεῖαι εἶναι αἱ τεκτονικαὶ Μεγάλαι Στοαὶ καὶ Ἀνατολαί, καθὼς καὶ αἱ Στοαί, αἵτινες ὡς αἱ οἰκογένειαι, τὰ μεγάλα γένη, ἑταιρεῖαι κα-

θολικῶν ταγμάτων καὶ κερδοσκοπικοὶ ἀκόμη συνεταιρισμοὶ καὶ αἱ κυβερνήσεις τῶν κρατῶν, διαχειρίζονται τὰ τῶν ὑποθέσεων των ἐν μυστικότητι, ἁπλῶς καὶ μόνον, ἵνα ἐξασφαλίσωσιν ἑαυτὰ ἀπὸ βλάβας ἢ καὶ παρεξηγήσεις.

Ἐὰν αἱ τεκτονικαὶ ἐργασίαι, ἰδίως τοῦ παρελθόντος, ἀπεκαλύπτοντο ἡμέραν τινά, δὲν θὰ ἠδύνατό τις ν' ἀποδώσῃ τὴν αἰτίαν τῆς μυστικότητός των ἢ μόνον εἰς συνετὴν τήρησιν αὐτῆς ὡς προληπτικοῦ μέτρου κατὰ τῆς ἀμαθείας τῶν πολλῶν καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην, εἰς ἣν εὑρέθησαν συνετοὶ ἄνδρες, ἵνα συνέρχωνται ἐλευθέρως πρὸς ἄσκησιν τῆς ἰδιότητος αὐτῶν ὡς ἐλευθέρων καὶ λογικῶν ὄντων.

Ὁ αὐτὸς λόγος τοῦ νὰ προστατεύσωσιν οἱ τέκτονες προληπτικῶς τὰς ἐργασίας των κατὰ τῆς συκοφαντίας καὶ τῆς ὑπονομεύσεως ὑπηγόρευσεν εἰς αὐτοὺς καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀλληγορικῆς παραστάσεως τῶν ἀληθειῶν καὶ τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν τοῦ Τάγματός των.

*
* *

Ἡ σιγὴ εἶναι ἡ μεγαλητέρα ἀρετή, προκειμένου νὰ συνεργασθῇ τις μετ' ἄλλων πρὸς ἐπιδίωξιν ἱεροῦ τινὸς σκοποῦ, ὅστις δύναται νὰ ματαιωθῇ ἢ ὑπονομευθῇ ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν ἢ κακοβούλων, ἂν περιέλθῃ εἰς γνῶσίν των. Καὶ εἰς τὰ ἀρχαῖα μυστήρια ἐπιβάλλετο εἰς τοὺς μύστας σιγὴ ὡς πρώτιστον καὶ ἀπαράβατον καθῆκον. Τὸ ἔργον τῶν μυστηρίων οὐδὲν ἄλλο ἦτο καὶ εἶναι, εἰμὴ ἡ ἀλληγορικὴ διδασκαλία τῶν ἀληθειῶν τῆς φύσεως καὶ ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἁγνοτέρων ἠθικῶν ἀρχῶν· ἔτι δὲ ἡ ἀναζήτησις καὶ πραγματοποίησις τοῦ σκοποῦ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Ἡ ἐξέτασις ὅμως καὶ ἡ ἐπιδίωξις τῆς πραγματοποιήσεως τῶν σκοπῶν τούτων παντοῖα συναντᾷ προσκόμματα ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπικρατοῦσι προλήψεις καὶ πάθη καὶ προκαλοῦνται παρεξηγήσεις.

Ὁ σκοπὸς τοῦ τεκτονισμοῦ εἶναι τόσον ἱερός, ὥστε ἐν μιᾷ προηγμένῃ κοινωνίᾳ, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως καὶ τῆς ἐνεργείας θὰ ἦτο ἀπολύτως σεβαστὴ ἐφ' ὅσον δὲν θὰ περιβλάπτετο ἡ ἐλευθερία καὶ τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων, ὁ τεκτονισμὸς οὐδένα θὰ εἶχε λόγον ν' ἀποκρύπτῃ τὰς ἐργασίας του, ἐν τῇ γενικότητι τοὐλάχιστον τῆς ἐννοίας των.

Ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις τῶν τεκτονικῶν ἐργασιῶν εἶναι τοιαύτη, ὥστε οἱ τέκτονες ἑκάστου βαθμοῦ νὰ μὴ δύνανται ν' ἀνακοινῶσι τὰς ἐργασίας των οὐ μόνον ἀπέναντι τῶν μὴ τεκτόνων, ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι τῶν τεκτόνων ἀκόμη τῶν μὴ ἀνελθόντων εἰς τὸν αὐτὸν μὲ αὐτοὺς βαθμὸν τῆς μυήσεως.

Τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς συνέβαινε καὶ εἰς τὰ ἀρχαῖα μυστήρια. Καὶ αὐτὸς ὁ χριστιανισμὸς κατὰ τοὺς πρώτους μετὰ Χριστὸν χρόνους ἐτήρει μυστικὴν τὴν ὕπαρξίν του. Ὅταν δ' ἐπρόκειτο κατὰ τὰς συγκεντρώσεις τῶν πιστῶν νὰ τελέσουν οὗτοι τὸ μυστήριον τῆς εὐχαριστίας, οἱ κατηχούμενοι ἐκαλοῦντο ν' ἀπέλθουν. Καὶ ὁ Χριστιανισμὸς τότε, καίτοι διακηρύσσων τὰς ἁγνοτέρας ἠθικὰς ἀρχάς, πολλὰ εἶχε νὰ φοβηθῇ ἀπὸ τὴν μισαλλαδοξίαν τῶν τότε ἀμαθῶν ἀνθρώπων, οἵτινες τετυφλωμένοι ὄντες ὑπὸ τοῦ πάθους οὐδέποτε θὰ ἠδύναντο νὰ δεχθῶσι τὴν ἐλευθέραν ἐξάσκησιν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν, αἵτινες τόσον πολὺ διεσάλευον αὐτὰ τὰ κοινωνικὰ θεμέλια τοῦ ρωμαϊκοῦ κόσμου.

Ὡς ὁ χριστιανισμός, οὕτω πᾶσα νέα ἀλήθεια ἢ προοδευτικὴ τάσις ὑφίσταται διώξεις. Καὶ αὗται ἀκόμη αἱ ἑκάστοτε καινοφανεῖς ἐπιστημονικαὶ θεωρίαι ὑπόκεινται εἰς τὴν ἀντίδρασιν καὶ τὰς ἐπικρίσεις ἀδίκου πολλάκις κριτικῆς. Καὶ ἡ νεωτέρα ἐπιστημονικὴ μέθοδος, καθὼς καὶ πᾶσα ἀλήθεια, ἥτις κατόπιν ἀνεγνωρίσθη καὶ καθιερώθη, ἅμα τῇ ἐμφανίσει της ὑπέστη καταδιώξεις καὶ ἔσχε τοὺς μάρτυράς της.

Διατί δὲ τοῦτο ; Διότι ὁ ἐγωϊσμός, ἡ πηγὴ αὕτη πάσης κακίας, δὲν δέχεται τὴν ἐλευθέραν ἐκδήλωσιν τῆς σκέψεως καὶ τῆς συνειδήσεως τοῦ ἄλλου. Ὅλοι οἱ ἐγωϊσταί, καὶ δυστυχῶς ἀπὸ ἐγωϊστὰς ἀποτελεῖται τὸ πλεῖστον τῆς ἀνθρωπότητος, ἀπαιτοῦν, ὅπως οἱ ἄλλοι σκέπτωνται ὡς αὐτοί. Ἡμεῖς, λέγουν ὅλοι σχεδόν, εἰς οἱανδήποτε θρησκευτικὴν ἢ κοινωνικὴν κλπ. αἵρεσιν καὶ ἂν ἀνήκουν, ἡμεῖς κατέχομεν τὴν ἀλήθειαν. Οἱ ἄλλοι εὑρίσκονται ἐν τῷ σκότει καὶ τῇ πλάνῃ. Εἶναι ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας καὶ ὡς τοιοῦτοι παραδοθήτωσαν εἰς τὴν πυράν, ἢ τοὐλάχιστον εἰς τὰς καταδιώξεις μας, εἰς τὴν περιφρόνησίν μας, εἰς τοὺς σαρκασμούς μας.

Ἡ *σοφία* ὅμως, ἥτις ταυτίζεται μὲ τὴν γνησίαν φιλοσοφίαν, ἀναγνωρίζει μόνον ἐλάχιστα πρόσωπα ὡς δυνάμενα νὰ ἔχουν ἀσφαλῆ κρίσιν. Καὶ διὰ τοῦτο ἀποκρύπτεται ἐπιμελῶς ἀπὸ τῶν ἀμυήτων ἀνθρώπων. Ὅστις κατέχει ταύτην, καθίσταται ὕποπτος.

εἰς τὰ ὄμματα αὐτῶν καὶ οὐχὶ ἀναιτίως. Ὅστις ἐπιδεικνύεται πρὸς τοὺς ἀμαθεῖς, ἐκτίθεται εἰς κίνδυνον ἐπιθέσεων ἐκ μέρους αὐτῶν καὶ ὑφίσταται ἐνίοτε κακώσεις.

Ἕνεκα τῶν λόγων τούτων ὁ τεκτονισμὸς ὡς πρῶτον ἔργον αὐτοῦ ἔθετο τὴν καταπολέμησιν τῆς μισαλλοδοξίας καὶ τὴν ἀδιάκοπον προσπάθειαν πρὸς ἐπικράτησιν τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, διότι μόνον διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἐλευθερίας ταύτης εἶναι δυνατὴ ἡ εἰλικρινὴς ζήτησις τῆς ἀληθείας καὶ ἐφικτὴ ἡ πρόοδος, καὶ μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἐλευθερίας ταύτης δύναται να συντελῆται τὸ τεκτονικὸν ἔργον.

Ἀλλ' ὁ τεκτονισμὸς δὲν κρύπτει, ὡς εἴπομεν, τὰς ἐργασίας του μόνον ἀπὸ τὰ βλέμματα τῶν ἀμαθῶν. Μέρος τῶν ἐργασιῶν του ἀποκρύπτει ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς ὀπαδούς του ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν προώδευσαν ἐπαρκῶς ἐν τῇ τεκτονικῇ.

Αἰτία τούτου εἶναι ἡ διαφορὰ τῆς διανοητικῆς καὶ ψυχικῆς ποιότητος τῶν ἀνθρώπων. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι, τῶν ὁποίων τὰ συναισθήματα καί αἱ πεποιθήσεις εἶναι ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὰς τεκτονικὰς ἀρχάς. Ἄλλοι ἀκολουθοῦσι συστήματα καὶ μεθόδους καί σκέψεις ἀγούσας πρὸς ἀντιθέτους κατευθύνσεις ἐν σχέσει πρὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ τεκτονισμοῦ. Οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι εἰσαγόμενοι εἰς τὰς τεκτονικὰς τάξεις δύνανται νὰ ἐπιφέρουν τὴν διάλυσιν τοῦ τεκτονισμοῦ ἢ τὴν διαστροφὴν τῶν τεκτονικῶν ἀρχῶν. Μένοντες ἐκτὸς αὐτοῦ, εἶναι φύσει ἐχθροί του. Ἀκριβῶς διὰ νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τὰς ὑπονομεύσεις, τὰς συκοφαντίας καὶ τοὺς μυκτηρισμοὺς τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, τηρεῖ αὐτοὺς ὁ τεκτονισμὸς εἰς ἀπόστασιν καὶ καλύπτει τὰς ἐργασίας του ὑπὸ τὸν πέπλον τοῦ μυστηρίου. Ἀντιθέτως αἱ θύραι τῶν τεκτονικῶν ἐργαστηρίων εἶναι ἀναπεπταμέναι εἰς ὅλους τοὺς καλῆς θελήσεως καὶ διαθέσεως ἀνθρώπους καὶ εἰς ὅλα τὰ ἐνάρετα καὶ φιλόσοφα πνεύματα.

Ἀλλὰ καὶ ἡ γνῶσις καὶ ἡ αἰσθηματικὴ κατάστασις ἔχουν βαθμίδας, τὰς ὁποίας τὸ πνεῦμα ἀνέρχεται διαδοχικῶς, ἀναπτυσσόμενον βαθμιαίως ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Διὰ νά διδαχθῇ τις π. χ. ἄλγεβραν, πρέπει νὰ γνωρίζῃ καλῶς τὴν ἀριθμητικήν. Καταμανθάνων τὰς ἑκάστοτε θεμελιώδεις γνώσεις, καθίσταται ἱκανὸς ν' ἀντιληφθῇ καὶ ἐκμάθῃ καὶ ἀνωτέρας τάξεως τοιαύτας. Διὰ νὰ διδαχθῇ τις μίαν ἀλήθειαν, πρέπει νὰ ἔχῃ προπαρασκευήν. Ἐὰν δὲν ἔχῃ διὰ τῆς προπαρασκευῆς ἀποκτήσει τὴν ἀναγκαίαν δεκτικότητα, δὲν θὰ ἀναγνωρίσῃ ἐνσυνειδήτως τὴν ἀλήθειαν ταύτην

καὶ ἀποκαλυπτομένην· μᾶλλον θὰ ὑποστῇ ἐκ ταύτης σύγχυσιν. Ἡ ἀλήθεια ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ κοσμος δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτουμένην μόρφωσιν καὶ ἠθικὴν διάθεσιν, δὲν δύναται ν' ἀντιληφθῇ τὴν ὕπαρξίν της. Διὰ τοῦτο ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐχ ὁρῶσι· καὶ ὦτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἀκούουσιν. (1)

Ἀλλὰ καὶ ἡ πνευματικὴ πρόοδος πρέπει νὰ παρακολουθῆται ἀπὸ τὴν ἠθικὴν τοιαύτην. Δὲν δύναται νὰ ἀ.ενίσῃ τις τὴν ἀλήθειαν κατὰ πρόσωπον, ἂν μὴ εἶναι ἠθικῶς ἐξηγνισμένος καὶ δίκαιος.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἀπαιτοῦσι τὴν ἀνάγκην τῆς διαβαθμίσεως καὶ αὐτῶν τῶν μυστῶν. Διὰ ν' ἀντιληφθῇ ὁ μύστης τὰς ἀποκαλυπτομένας διὰ τῆς μυήσεως ἐν ἑκάστῳ βαθμῷ ἀληθείας, ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ τὴν ἀπαιτουμένην πνευματικὴν προπαρασκευὴν καὶ δεκτικότητα καὶ ἀνάλογον ἠθικὴν ἀξίαν.

Ἂν κατὰ ταῦτα λάβωμεν ὑπ' ὄψει, ὅτι ἐν τῷ τεκτονισμῷ τελεῖται **ψυχουργία**, δηλαδὴ κατεργασία καὶ τελειοποίησις ψυχῶν, διὰ τῶν πρακτικῶν μὲν ἀλλὰ τελεσφόρων μέσων, ἅτινα τὸ σύστημα τοῦτο διαθέτει, ἡ ψυχουργικὴ αὕτη ἐργασία, ἡ βασιλικὴ αὕτη τέχνη, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ ἔργον τοῦ σοφοῦ, ἔχει ἀνάγκην νὰ διεξάγηται ἐν γαλήνῃ, μακρὰν τῶν παθῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἐλαττωμάτων. Τὸ ἔργον τοῦτο δὲν δύναται νὰ συντελῆται ἐν τῷ φανερῷ καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν μιᾶς κοινωνίας, εἰς τὴν ὁποίαν κυριαρχοῦν ἡ ἀμάθεια, ἡ κακία, ἡ βία καὶ τὸ ψεῦδος.

Διὰ νὰ περιφρουρήσῃ ὁ τεκτονισμὸς τὸ καθ' ὅλου ἔργον του, ἐπέβαλεν εἰς τοὺς μύστας αὐτοῦ ὑποχρεωτικὴν σιγὴν ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν, εἰς τὰς ὁποίας λαμβάνουν μέρος, ἀπέναντι τῶν μὴ μετεχόντων τῶν αὐτῶν ἐργασιῶν. Καὶ τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην ἐπιβάλλει δι' ὅρκου. Ἡ τήρησις τοῦ ὅρκου τῆς ἐχεμυθείας χαρακτηρίζεται ἐν τοῖς τεκτ. τυπικοῖς ὡς τὸ πρῶτον καθῆκον τοῦ τέκτονος. Καὶ δικαίως, διότι κατὰ τὰ λεχθέντα δὲν δύναται νὰ ὑφίσταται, οὐδὲ νὰ λειτουργῇ, ὁ τεκτονισμὸς χωρὶς τὴν ἀπόλυτον μυστικότητα τῶν ἐργασιῶν του.

*
* *

---

(1) Παραβλ. Εὐαγγέλιον Ἰωάννου α' 10.

'Υπάρχουν τινές, καὶ μάλιστα τέκτονες, ἰσχυριζόμενοι, ὅτι κρυπτόμεθα ὄπισθεν τοῦ δακτύλου μας, ἀπαιτοῦντες ἐχεμύθειαν ἐκ μέρους τῶν τεκτόνων μυστῶν, ἀφ' οὗ καὶ τὰ ἀποτελοῦντα τὸ τάγμα πρόσωπα εἶναι γνωστὰ καὶ οἱ σκοποὶ καὶ τὰ τυπικὰ αὐτὰ τοῦ τεκτονισμοῦ εἶναι προσιτὰ εἰς πάντα ζητοῦντα νὰ λάβῃ γνῶσιν αὐτῶν.

'Η ἀντίληψις αὐτὴ εἶναι ὀλέθρια διὰ τὴν τεκτονικὴν ἰδέαν. καὶ, ἂν ἐπικρατήσῃ, θὰ φέρῃ τὴν διάλυσιν τῆς 'Εταιρείας. Καὶ ἄλλοτε εἴπομεν, ὅτι ὁ τεκτονισμὸς ἔχει ἀπολέσει τὴν μυσταγωγικὴν παράδοσιν. Τὸ Φῶς τῶν μυστηρίων του ἔχει ἐξαφανισθῇ· καὶ αἴτιοι τοῦ ἐξαφανισμοῦ τούτου εἶναι οἱ ἑταῖροι τέκτονες. Μένει ὅμως τὸ ἠθικοκοινωνικὸν σύστημα τοῦ τεκτονισμοῦ Καὶ τοῦτο, ἂν ἐπιζητηθῇ ἡ θετικὴ αὐτοῦ πραγματοποίησις, θὰ καταπολεμηθῇ καὶ θὰ ἐξαφανισθῇ ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν, ἂν οἱ τέκτονες δὲν τηρήσουν τὴν ἀπαιτουμένην σιγὴν ἀπέναντι τῶν ἀμυήτων.

"Οθεν ὁ σεβασμὸς τοῦ περὶ τὴν ἐχεμύθειαν ὅρκου εἶναι ὑποχρέωσις διὰ τὸν τέκτονα, ἀποβαίνουσα δι' αὐτὸν ζήτημα τιμῆς. Δυνατὸν ὅλος ὁ κόσμος περὶ αὐτὸν νὰ διαλαλῇ τὰ τεκτονικὰ μυστικά. 'Ο τέκτων, ἐὰν εἶναι σοβαρὸς ἄνθρωπος καὶ σέβεται τοὺς ὅρκους ὀφείλει νὰ σιγᾷ. 'Ο παραβάτης τῆς ὀφειλομένης πρὸς τὰ μυστήρια σιγῆς ἀποδεικνύεται οὐ μόνον ἀσυνεπὴς πρὸς ἑαυτὸν καὶ ἀνάξιος ἐμπιστοσύνης, ἀλλὰ καὶ ἐπίορκος, ἄξιος περιφρονήσεως καὶ τιμωρίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.΄

Η ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Μὲ τὴν λέξιν «Ἐλευθεροτεκτονική» ἐννοοῦμεν τὸ ἰδιολογικὸν περιεχόμενον καὶ τὸ σύστημα τῆς λειτουργίας ἐν ταὐτῷ τῆς ὀργανώσεως, τὴν ὁποίαν καλοῦμεν Ἐλευθεροτεκτονισμὸν ἢ συντομώτερον Τεκτονισμόν.

Ἡ Ἐλευθεροτεκτονικὴ δὲν εἶναι οὔτε ἐπιστήμη, οὔτε φιλοσοφικὸν σύστημα, οὔτε μέθοδος σκέψεως ἢ ἀναζητήσεως τῆς ἀληθείας, οὔτε τέχνη τις. Ἀλλ' ἰδιόρρυθμον καὶ ἰδιόμορφον σύστημα περιέχον κἄτι τι ἐξ ὅλων τῶν ἐκδηλώσεων τούτων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἢ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας. Ἀποτελεῖ δὲ τόσῳ εὐρὺν ὁρίζοντα ἰδεῶν, ὥστε εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον ***νὰ περιλάβῃ τις*** τὴν ἔννοιαν ταύτης εἰς οἱονδήποτε ὁρισμόν.

Παραλαμβάνει ἡ ἐλευθέρα τεκτονικὴ τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς κοινωνίας μὲ τὰ ἐλαττώματά του, τὰς ἐλλείψεις του, τὰ πάθη του καὶ διά συστηματικοῦ τρόπου ἐπιχειρεῖ νὰ ἀποτρίψῃ ἀπ' αὐτοῦ τὰ ἐλαττώματα ταῦτα, νὰ τὸν καθαρίσῃ ἀπὸ τοὺς ῥύπους τοὺς ὁποίους φέρει, νὰ τὸν ἐξαγνίσῃ, νὰ τὸν φωτίσῃ, νὰ τὸν ποδηγετήσῃ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν, τὴν ὁποίαν διαγράφουν οἱ νόμοι τῆς φύσεως ὡς τροχιὰν ἐξελίξεως διὰ τὸ καθόλου πνεῦμα τοῦ σύμπαντος. Ποῦ δύναται ν' ἀγάγῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἡ τοιαύτη σταδιοδρομία του; Οὐδεὶς δύναται νὰ προείπῃ! Πάντως μέχρι τῶν ὁρίων, τῶν ἀκροτάτων ὁρίων, ἅτινα ἐπιτρέπουν οἱ ὅροι τῆς ζωῆς ἐπὶ τῆς Γῆς. Αὐτὸ ἐννοοῦμεν ἐν τῇ συμβολικῇ τοῦ τεκτονισμοῦ γλώσσῃ μὲ τὴν λάξευσιν τοῦ ἀκατεργάστου λίθου καὶ τὴν διαμόρφωσιν αὐτοῦ εἰς κυβικόν.

Ἐὰν οὕτω θέσωμεν τὴν ἔννοιαν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἐλευθέρας τεκτονικῆς, βλέπομεν, ὅτι αὕτη ἐκπληροῖ διὰ τὸν ἄνθρωπον μέγαν τινὰ σκοπόν, τὸν ὁποῖον οὐδὲν ἐκ τῶν γνωστῶν συστημάτων δύναται νὰ πραγματοποιήσῃ.

Διὰ τίνων μέσων ἐπιτυγχάνει τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ τούτου ἡ Ἐλευθέρα Τεκτονική; Ἔχει τὰς μεθόδους της, τὰ ὄργανα της καὶ εἰς συμπλήρωσιν τούτων ἔχει, καὶ πρέπει νὰ ἔχῃ, τοὺς λειτουργούς της, οἵτινες χρησιμοποιοῦντες τὰ μέσα

ταῦτα ἐπιτυγχάνουσι τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν σκοπῶν τῆς ἐλευθέρας τεκτονικῆς εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τεκτόνων.

Ποῖαι εἶναι αἱ μέθοδοι τῆς ἐλευθέρας τεκτονικῆς;

Εἶναι ἡ ἐπιμελὴς ἐκλογὴ τῶν προσώπων, ἅτινα καλοῦνται νὰ μετάσχωσι τοῦ ἔργου. Εἶναι ἡ βαθμιαία αὐτῶν μύησις καὶ ἐξοικείωσις πρὸς τὰς ἑκάστοτε ἀποκαλυπτομένας ἀληθείας. Εἶναι ἡ προσωπικὴ ἐπίδρασις τῶν μᾶλλον προοδευμένων ἐπὶ τῶν νεηλύδων διὰ τῆς στάσεώς των, διὰ τῶν τρόπων των, διὰ τοῦ παραδείγματός των. Εἶναι ἡ νομοθεσία καὶ ὁ τρόπος τῆς διοικήσεως τοῦ τεκτονικοῦ τάγματος, ὅστις, ἐν ᾧ συγκρατεῖ τὰ μέλη τούτου διὰ μιᾶς αὐστηρᾶς πειθαρχίας ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς εὐκοσμίας, δίδει συνάμα εἰς αὐτὰ πᾶσαν ἐλευθερίαν πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν πνευματικῶν αὐτῶν δυναμικοτήτων καὶ πρὸς ἐξάσκησιν ὅλων αὐτῶν τῶν δικαιωμάτων. Εἶναι ἡ τάξις καὶ ἡ εὐκοσμία, ἥτις πρέπει νὰ ἐπικρατῇ εἰς πᾶσαν τεκτονικὴν ἐργασίαν. Δι' ὅλων τῶν μέσων τούτων καὶ ὁ τέκτων ὁδηγεῖται ἀσυναισθήτως ν' ἀντιληφθῇ τὸν ἀνθρώπινον αὐτοῦ προορισμὸν καὶ ὑπόδειγμα τίθεται διὰ τὴν εὔρρυθμον διοίκησιν τῶν κοινωνιῶν. Ἀναπτύσσεται τὸ αἴσθημα τοῦ αὐτοσεβασμοῦ, καθὼς καὶ ἡ ἀντίληψις τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἄλλων.

Ἔχει ἡ ἐλευθέρα τεκτονὴ καὶ τὰ ὄργανα αὐτῆς. Εἶναι ταῦτα τὰ τυπικά της, αἱ ἀλληγορίαι, τὰς ὁποίας ταῦτα περιέχουν, τὰ σύμβολα, δι' ὧν κοσμεῖ τοὺς τεκτονικοὺς ναοὺς καὶ τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ εἰς τὰς μυήσεις· αἱ ἠθικαὶ ἀρχαί, τὰς ὁποίας διατυπώνει εἰς τὰ τυπικά της· αἱ παρακαταθῆκαι, αἵτινες ἔχουν ἀποθησαυρισθῆ εἰς τὰ τεκνονικὰ κείμενα. Ὅλα ὅμως τὰ ὄργανα ταῦτα εἶναι κεκαλυμμένα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον μὲ τὸν πέπλον τῆς ἀλληγορίας καὶ εἰς τὸν τέκτονα μύστην ἀπόκειται νὰ ἀνυψώσῃ τὸν πέπλον τοῦτον διὰ νὰ ἴδῃ εὐκρινῶς τὴν ἐσωτερικὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν ταῦτα περιέχουσι.

Τὰ τυπικὰ δίδουν ἑρμηνείας τῶν συμβόλων τούτων καὶ τῶν ἀλληγοριῶν. Ὁ νόμος ὅμως, λέγουν οἱ σοφοὶ ραββῖνοι, ἐπιδέχεται ἑβδομήκοντα ἑρμηνείας. Αἱ ἑρμηνεῖαι, αἵτινες δίδονται εἰς τὰ τυπικά, ἀληθῶς δὲν εἶναι αἱ βαθύτεραι. Τὰ τυπικὰ εἶναι ἔντυπα, τὰ ὁποῖα περιπίπτουν εἰς χεῖρας καὶ βεβήλων ἀνθρώπων καὶ ἐχθρῶν ἀκόμη τῆς προόδου. Ἕνεκα τούτου οἱ ἱεροὶ συντάκται τῶν τυπικῶν τούτων δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐμπιστευ-

θῶσιν εἰς τὴν τυπογραφίαν τὰ βαθύτερα μυστικά. Τὴν βαθυτέραν ἔννοιαν τῶν τεκτονικῶν συμβόλων ἔρχεται τότε να συμπληρώσῃ ἡ τεκτονικὴ παράδοσις μεταδιδομένη ὑπὸ τῶν λειτουργῶν καὶ ἑρμηνευτῶν τῆς ἐλευθεροτεκτονικῆς καὶ εὐτυχεῖς οἱ ἔχοντες ὦτα.

Δέον ὅμως νὰ ἐννοηθῇ, ὅτι ἡ πλήρης ἀπακάλυψις τῆς ἀληθείας δὲν μεταδίδεται οὔτε ὑπὸ τῶν ἑρμηνευτῶν τούτων· διότι ὑπάρχουν καὶ μυστικά, ἅτινα δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποκαλυφθοῦν ἀπολύτως. Ὁ ρόλος τῶν λειτουργῶν τῆς ἐλευθεροτεκτονικῆς εἶναι νὰ μεταδίδουν, ὅσα τοὺς εἶναι ἐπιτετραμμένον, καὶ νὰ καθοδηγοῦν τοὺς μύστας ὥστε νὰ καταστοῦν ἱκανοὶ νὰ σχίσουν μόνοι των τὸν καλύπτοντα τὰ βαθύτερα μυστικὰ τῆς φύσεως πέπλον. Ἡ ἀλήθεια τότε μόνον ἔχει ἀξίαν, ὅταν ἀποκτᾶται διὰ τῆς προσωπικῆς τῶν μυστῶν ἐργασίας. Ἡ ἀλήθεια κρύπτεται μέσα εἰς τὰ βάθη τῆς συνειδήσεώς μας. Καὶ εἰς τὰ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς βάθη ταῦτα, μόνον ἡμεῖς οἱ ἴδιοι δυνάμεθα νὰ ἐνατενίσωμεν.

Ἡ συστηματικὴ ἑρμηνεία τῶν τεκτονικῶν συμβόλων καὶ ἀλληγοριῶν, καθὼς καὶ τῶν ἐν τοῖς τυπικοῖς διατυπουμένων ἠθικῶν ἀρχῶν ἢ παρακαταθηκῶν ἀρχαίων μυστηρίων καταλήγει εἰς τὴν διαμόρφωσιν ἀφ' ἑνὸς μὲν μιᾶς κοσμοθεωρίας, δηλαδὴ μιᾶς θεωρίας περὶ φύσεως καὶ ὄντων, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἑνὸς συστήματος ἠθικῆς, ἥτις πρέπει νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς κοσμοθεωρίας καὶ νὰ εὑρίσκεται εἰς πλήρη πρὸς ταύτην ἁρμονίαν. Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἠθικῆς ἔχει ἐφαρμογὴν εἰς τὰς συνθήκας, αἵτινες δέον νὰ διέπουν τὰς κοινωνικὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν πολιτικὴν ὀργάνωσιν τῶν κοινωνιῶν. Περίληψιν δὲ τούτων θέλομεν ἐπιχειρήσει νὰ ἀναπτύξωμεν εἰς τὰ ἀμέσως ἑπόμενα δύο κεφάλαια.

Η ΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΟΣΜΟΘΕΩΡΙΑ

Αὕτη ἀποτελεῖ τὴν ἰδεολογικὴν βάσιν τῆς Ἐλευθεροτεκτονικῆς καὶ τὸ θεμέλιον τοῦ ὅλου τεκτονικοῦ συστήματος. Ἐν τῇ ἐξετάσει ὅμως αὐτῆς δὲν θὰ ἐπεκταθῶμεν εἰς τὸ μέρος τὸ ἀφορὸν τὴν δημιουργίαν τῶν κόσμων, τὴν σύνθεσιν τῆς οὐσίας τῆς φύσεως, καθὼς καὶ τὴν σύστασιν καὶ ἐξέλεξιν τοῦ πνεύματος, καθόσον ἡ ἀνάλυσις τῶν θεμάτων τούτων ἀποτελεῖ ἀντικείμενον μελέτης τῶν ἀνωτάτων τεκτονικῶν βαθμῶν καὶ ἐκβαίνει τοῦ πλαισίου τῆς παρούσης μελέτης. Θὰ περιορισθῶμεν δὲ μόνον εἰς τὰς

γενικὰς γραμμὰς τῆς κοσμοθεωρίας ταύτης, αἵτινες ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῶν ἠθικοκοινωνικῶν ἀρχῶν τοῦ Τεκτονισμοῦ.

Τὰς γενικὰς τοιαύτας γραμμὰς ἀρυόμεθα ἐκ τῶν ἐπισήμων κειμένων τοῦ Τάγματος καὶ ἐκ τῶν ἐκδοθέντων σχετικῶν δημοσιευμάτων κατὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Τεκτονισμοῦ ἔτη, ἰδίως δὲ ἐκ τῆς δημοσιευθείσης ἐν ἔτει 1738 ἐν Δουβλίνῳ τῆς Σκωτίας «᾿Απολογίας τῆς ῾Εταιρείας τῶν ᾿Ελευθεροτεκτόνων.»

῾Η ἀπολογία αὕτη ἐδημοσιεύθη, φαίνεται, ὑπὸ διαπρεποῦς τέκτονος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀνωνύμως, εἰς ἀπάντησιν πολλῶν κατὰ τοῦ τεκτονισμοῦ ἐκδοθέντων, ἅμα τῇ ἐμφανίσει του ἀπὸ τοῦ ἔτους 1717, συκοφαντικῶν δημοσιευμάτων, καθὼς καὶ τῆς ποντιφικικῆς βούλλας Κλήμεντος τοῦ XII «In eminentia apostolatus specula» ἐκδοθείσης κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1738, δι' ἧς ἀφωρίζετο ὁ τεκτονισμός, καθὼς καὶ οἱ ὀπαδοί του. Ποίαν σημασίαν εἶχεν ἡ «᾿Απολογία» αὕτη καὶ ποία σπουδαιότης ἀπεδόθη εἰς αὐτήν, δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ Ρωμαϊκὴ ᾿Εκκλησία ἀναγνωρίσασα τὴν ἡμιεπίσημον ἰδιότητα αὐτῆς διέταξε κατ' ἀπόφασιν τοῦ Πάπα νὰ καῇ ἀντίτυπον αὐτῆς δημοσίᾳ διὰ χειρὸς τοῦ δημίου. Καὶ ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐξετελέσθη ἐν Ρώμῃ κατὰ Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1739.

᾿Εν τῇ ᾿Απολογίᾳ ταύτῃ ὁ ἄγνωστος τέκτων συγγραφεὺς αὐτῆς τονίζει σαφῶς καὶ κατηγορηματικῶς τὸν σύνδεσμον τῆς ᾿Ελευθεροτεκτονικῆς πρὸς τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν τῆς ἀρχαίας ῾Ελληνικῆς σοφίας.

῾Ο συγγραφεὺς τῆς «᾿Απολογίας» ἐξετάζων ἱστορικῶς τὰ τῆς ἱδρύσεως τοῦ τεκτονισμοῦ ἀναμιμνήσκεται τῶν ἑταιριῶν, αἵτινες πάλαι ποτὲ ἱδρύθησαν καὶ ἐλειτούργησαν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ῾Ελλάδι καὶ τῇ ᾿Ιταλίᾳ· καὶ λέγει, ὅτι «κατ' ἀπομίμησιν τῶν ῾Ελλήνων καὶ τῶν Ρωμαίων ἡ ῾Εταιρία τῶν Κτιστῶν ἀπὸ τῆς ᾿Αγγλίας, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ γενέθλιος αὐτῆς Γῆ, ἤρχισε τὸ στάδιόν της, ἐπεκταθεῖσα καὶ εἰς ἄλλας χώρας».

῾Η ῾Εταιρία—λέγει περαιτέρω—περὶ ἧς ὁμιλῶ, ἱδρύθη κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἑταιριῶν ἐκείνων, αἵτινες ὑπῆρξαν ἐν ᾿Αθήναις, Λακεδαίμονι, Ρώμῃ καὶ ἄλλαις πόλεσι τῆς ἀρχαιότητος, εἰς τὰς ὁποίας ἤνθησαν αἱ ἐπιστῆμαι καὶ αἱ τέχναι... (1)

(1) L. Keller. Die Freimaurerei. 1918.

Ἐν τῇ πολυτίμῳ ταύτῃ συγγραφῇ λέγει, ὁ L. Keller, πρὸ παντὸς διασαφηνίζεται καὶ καθορίζεται ἡ σύνδεσις τοῦ Ἐλευθεροτεκτονισμοῦ πρὸς τὸ κλασσικὸν ἰδεῶδες καὶ πρὸς τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας, τῆς ὁποίας οἱ μεγάλοι ἀντιπρόσωποι κατὰ πρῶτον ἔδωκαν μορφὴν καὶ περιεχόμενον εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Βεβαιοῦται δὲ διὰ τούτου ἡ περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς ἑταιρείας ἔκφρασις καὶ πεποίθησις τῆς πρὸ ὀλίγου τότε χρόνου ἱδρυθείσης Μεγάλης Στοᾶς τῆς Ἀγγλίας, ἥτις ἐν τῷ συντάγματι αὐτῆς ἐχαρακτήρισε τὸν Πυθαγόραν, τὸν Πλάτωνα καθὼς καὶ τὰς Ἀκαδημίας καὶ Ἑταιρείας τοῦ ἀρχαίου κόσμου ὡς τοὺς ***θεμελιωτὰς πάσης Μασσωνίας.***

Ἐν τῇ «Ἀπολογίᾳ» ταύτῃ δίδονται καὶ γενικαί τινες γραμμαὶ περὶ τῆς Ἑταιρίας, ὡς περιεχούσης φιλοσοφικὸν σύστημα — κοσμοθεωρίαν — λακωνικὸν καὶ σαφές, ἄγον εὐθέως πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

Ἐξ ὅσων ἐκ τῆς ἀπολογίας ταύτης ἠδυνήθημεν νὰ συναγάγωμεν, ἐν συσχετισμῷ καὶ πρὸς τὰ τεκτονικὰ κείμενα καὶ σύμβολα καὶ πρὸς συγγράμματα διαπρεπῶν τεκτόνων πραγματευόμενα περὶ τοῦ θέματος τούτου, ἡ τεκτονικὴ κοσμοθεωρία περιλαμβάνει μεταξὺ ἄλλων σοβαρωτέρων καὶ βαθυτέρων καὶ τὰ ἑξῆς ἐν συνόψει θεμελιώδη στοιχεῖα, τῶν ὁποίων τὴν συμπλήρωσιν δύναταί τις νὰ ἀρυσθῇ ἀνατρέχων εἰς τὰ συγγενῆ φιλοσοφικὰ συστήματα τοῦ Πυθαγόρου, τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν Νεοπλατωνικῶν.

Τὰ πάντα εἰσὶν ἓν ἐν παντί. καὶ τὸ ἓν τοῦτο εὑρίσκεται ὁλόκληρον ἐν πᾶσι τοῖς πράγμασι. Τοῦτο, ὅπερ ὁλόκληρον ἐν παντὶ ὑπάρχει, εἶναι ἡ ἀρχικὴ αἰτία· αἰώνιος, ἀμέτρητος οὐσία, ἐκδηλοῦσα πνευματικὰς δυνάμεις.

Ἐκ τοῦ παντὸς τούτου παρήχθη πᾶν ὂν καὶ ἐν τῷ παντὶ τούτῳ ἅπαντα τὰ ὄντα ἐπιστρέφουσι. Εἶναι ὁ ἔσχατος σκοπὸς καὶ λόγος ἁπάντων τῶν πραγμάτων. (1)

Ἀντίθεσις, δυαδισμὸς (dualismus) μεταξὺ τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ φυσικοῦ κόσμου δὲν ὑφίσταται. Ἡ ὕλη καὶ τὸ πνεῦμα εἶναι ἐκπόρευσις μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχικῆς αἰτίας. Ἀμφότερα ἀποτελοῦνται ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ διαφέρουν μόνον κατὰ τὸ ποιὸν καὶ τὸ ποσὸν τῶν ἐκδηλωθέντων ὑπ᾽ αὐτῶν νόμων, δυνά-

(1) Keller. Die Freimaurerei

μεων καὶ ἰδιοτήτων. Κακὸν οὕτως ἐν τῇ φύσει δὲν ὑφίσταται, παρὰ μόνον εἰς τὰς διεστραμμένας διανοίας καὶ ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς τὴν ἀτελῆ αὐτῶν κοινωνικὴν ὀργάνωσιν.

Οἱ νόμοι τῆς φύσεως καὶ οἱ νόμοι τοῦ πνεύματος εἶναι ἐκπόρευσις τῆς μιᾶς καὶ ἑνιαίας οὐσίας καὶ ὡς ἀποτέλεσμα ἔχουν τὴν ἰσορροπίαν, τὴν τάξιν καὶ τὴν ἁρμονικὴν λειτουργίαν τοῦ κόσμου καὶ τῶν ὄντων. Ὁ πνευματικὸς κόσμος ἀποτελεῖ ἓν πρὸς τὸν φυσικόν. Ὑπόκειται δὲ καὶ οὗτος εἰς τοὺς αὐτοὺς ἰδίους καὶ ἀμεταβλήτους καθολικοὺς νόμους τῆς φύσεως.

Οἱ νόμοι τῆς φύσεως δὲν ἀντιστρατεύονται τὴν ἀνύψωσιν τοῦ πνεύματος. Ἀπ' ἐναντίας βοηθοῦσι τὸ πνεῦμα νὰ διατηρῆται ἐν τῇ ὑπάρξει, νὰ ἐκδηλώνῃ τὰς δυνάμεις του καὶ νὰ ἐξελίσσηται, προβιβαζόμενον οὕτως ἑκάστοτε εἰς ἀνωτέρας σφαίρας ὑπάρξεως. Ἀφ' οὗ τὸ σύνολον τῆς Φύσεως ἀσκεῖ τόσον εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν διὰ τὴν πρόοδον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ πνεύματος, τοῦτο ὀφείλει πρὸς αὐτὴν σεβασμὸν καὶ λατρείαν.

Πᾶν ὅ,τι ὑπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ νόμου ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἄνθρωπον, πληροῖ σκοπὸν διὰ τὴν ὕπαρξίν του, διὰ τὴν ἀνάπτυξίν του, διὰ τὴν προαγωγήν του καὶ δέον νὰ ἀπολαμβάνῃ σεβασμοῦ ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ τελειοποιεῖται διὰ τῆς ἀναπτύξεως ὅλων τῶν ἱκανοτήτων καὶ δυνάμεων, ὧν εἶναι ἐπιδεκτική. Ἂν μὴ ἀναπτύξῃ τὰς γνώσεις της καὶ ἐξαγνίσῃ τὰ αἰσθήματά της εἰς τὸ φῶς τῆς ἀγάπης πρὸς πᾶν ὄν, δὲν δύναται νὰ τελειοποιηθῇ, διότι εὑρίσκεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν φύσιν της, πρὸς τὸν φυσικὸν νόμον, ὅστις ὑπαγορεύει εἰς αὐτὴν τὸ ἐνσυνείδητον καὶ τὴν ἁρμονίαν αὐτῆς πρὸς τὸ σύνολον καὶ πρὸς τὰ καθέκαστα τῆς φύσεως. Ἡ καλλιέργεια τῶν διανοητικῶν καὶ ψυχικῶν δυνάμεων καὶ μόνη ἄγει πρὸς τὴν τελειότητα.

Ἡ ψυχὴ δὲν δύναται νὰ ἐκδηλώσῃ τὰς ἱκανότητας καὶ δυνάμεις αὐτῆς ἄνευ τοῦ ὀργανισμοῦ. Αὐτὸς παρέχει τὰς πολυτίμους δι' αὐτὴν αἰσθήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ἀποκτᾷ γνῶσιν τῆς περιβαλλούσης αὐτὴν φύσεως· αὐτὸς παρέχει τὸ μέσον τῆς ἐνεργίας, δι' οὗ αὕτη κινεῖται καὶ δρᾷ. Ὁ ὀργανισμὸς λοιπὸν δὲν ἀποτελεῖ διὰ τὴν ψυχὴν ἐχθρόν, τὸν ὁποῖον πρέπει αὕτη νὰ κατανικήσῃ καὶ ὑποτάξῃ, ἀλλὰ φίλον καὶ συνεργάτην, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ θεραπεύῃ καὶ τοῦ ὁποίου τὰς δυνάμεις πρέπει νὰ κρατύνῃ.

Τὸ πᾶν ζῇ. Οὐδὲν δημιουργεῖται. Οὐδὲν καταστρέφεται. Ἡ

θνητότης δέν εἶναι ἡ φαινομενικὸν ἀποτέλεσμα ἀπωλείας τῆς ἰσορροπίας. Ὅ,τι καλοῦμεν θάνατον δὲν δύναται νὰ εἶναι ἢ μία τῶν πολλαπλῶν ἐκδηλώσεων τῆς ζωῆς. Ἐκτὸς τῆς ἀτομικῆς μορφῆς, πᾶν ὅ,τι ὑπῆρξε καὶ θὰ ὑπάρξῃ εἶνε αἰώνιον. Ἡ γέννησις δὲν εἶνε ἢ σχετικὴ ἀφετηρία· ὁ θάνατος σχετικὸν τέλος. Ἀμφότερα δὲ ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς, ἥτις δὲν ἔχει ἀρχὴν οὐδὲ τέλος. Ὁ θάνατος εἶναι ἡ ἔναρξις μιᾶς νέας ζωῆς. (1)

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει δικαίωμα ἐπὶ τῆς ἀθανασίας. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐπιβάλλει εἰς αὐτὸν τὸ καθῆκον νὰ τὴν κατακτήσῃ δι' εὐρρύθμου χρήσεως ὅλων τῶν ἰδιοτήτων, αἵτινες ἐνυπάρχουν ἐν αὐτῷ.

ΑΙ ΒΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

Ἐκ τῆς τεκτονικῆς κοσμοθεωρίας προκύπτει, ὅτι βάσεις τῆς ἀνθρωπίνης διαγωγῆς καὶ τῆς ὀργανώσεως τῶν κοινωνιῶν ἀσάλευτοι καὶ ἀπηλλαγμέναι πάσης ὑποκειμενικῆς ἀντιλήψεως ἢ θρησκευτικῆς καθιερώσεως δύνανται ν' ἀποτελοῦν μόνον ἀφ' ἑνὸς μὲν οἱ νόμοι τῆς φύσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ γεγονὸς, ὅτι ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ πνεῦμα γενικῶς εἶναι μία οὐσία. ἥτις εἶναι πεπροικισμένη μὲ συνείδησιν, θέλησιν καὶ αὐτενέργειαν καὶ προσέτι δυναμικότητας, τῶν ὁποίων ἡ ἐκδήλωσις πρέπει νὰ συντελῆται ἀκωλύτως καὶ ἄνευ περιορισμῶν τοῦ περιβάλλοντος. Ἡ δὲ ἐξέλιξις καὶ ἡ πρόοδος τοῦ πνεύματος δὲν δύναται νὰ γίνεται, ἂν τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἐλευθέρας αὐτοῦ βουλήσεως παρακωλύουν κακῶς καὶ παρὰ τὸν φυσικὸν νόμον τεθειμέναι κοινωνικαὶ συνθῆκαι ἢ πολιτικοὶ νόμοι.

Τελειοποίησις, εὐδαιμονία, πραγματοποίησις τοῦ σκοποῦ τοῦ ἀνθρώπου δὲν δύναται νὰ συντελεσθῇ εἰμὴ διὰ τῆς πραγματικῆς ὑπάρξεως ἐλευθερίας εἰς τὰς ἀνθρωπίνας σχέσεις ἐλευθερίας πνευματικῆς, ἠθικῆς, κοινωνικῆς, πολιτικῆς, οἰκονομικῆς. Ἄνευ τῶν ἐλευθεριῶν τούτων τὸ πνεῦμα καταπιεζόμενον, συνθλιβόμενον ἐκ τοῦ περιβάλλοντος δὲν δύναται νὰ ἐκδηλώσῃ τὰς δυναμικότητάς του, ν' ἀποκτήσῃ συνείδησιν, νὰ ἐξελιχθῇ, νὰ ἐξοικειωθῇ πρὸς

(1) J. M. Raymond 33 Gr.·. Comm.·. du Sup.·. Cons.·. de France «Philosophie cosmique.» 1910.

τοὺς νόμους τῆς ἀνωτέρας πνευματικῆς ζωῆς, ν' ἀγαπήσῃ τὸν ὅμοιόν του καὶ νὰ μάθῃ νὰ σέβηται τὰ δικαιώματά του.

Ἡ ἀνθρωπίνη κοινωνία πρέπει νὰ ὀργανωθῇ ἐπὶ τῇ βάσει νόμων εὑρισκομένων ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Οἱ νόμοι οὗτοι τῆς φύσεως μεταφραζόμενοι εἰς τὰς ἀνθρωπίνας σχέσεις καλοῦνται **ἀδελφότης**, **ἰσότης**, **ἐλευθερία**. Ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ κοινωνικοῦ βίου καὶ τῶν ἠθικῶν ἰδεῶν δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ, ὡς δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἀντίθεσις μεταξὺ τῶν κοινωνικῶν καὶ ἠθικῶν νόμων καὶ τῶν νόμων τῆς φύσεως. Κοινωνικοὶ νόμοι θέτοντες τὸν ἄνθρωπον ἀντιμέτωπον πρὸς τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς καὶ ἠθικοὶ νόμοι θέτοντες αὐτὸν ἀντιμέτωπον πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν ἢ πρὸς τοὺς νόμους τῆς φύσεως εἶναι προωρισμένοι νὰ φέρουν εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν ἀνθρωπότητα διατάραξιν τῆς ἰσορροπίας, δυσαρμονίαν, δυστυχίαν καὶ καταστροφάς· διότι συντρίβουν τὰς ἀνθρωπίνας δυνάμεις καὶ δὲν ἀφίνουν τὸ πνεῦμα νὰ ἐξελιχθῇ καὶ πληρώσῃ τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεώς του.

Θεμελειώδεις νόμοι τῆς φύσεως διὰ τὰς ζωϊκὰς μορφὰς τῆς γῆς εἶναι τὸ ἔνστικτον τῆς αὐτοσυντηρήσεως καὶ τὸ ἔνστικτον τῆς διαδόσεως τοῦ εἴδους. Τὰ ἔνστικτα ταῦτα ἐξακολουθοῦν ἰσχύοντα καὶ παρὰ τῇ ἀνθρωπίνῃ μορφῇ ὡς νόμοι τῆς φύσεώς της. Ἀλλὰ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκτὸς τούτων λειτουργεῖ καὶ τὸ λογικόν, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ διακανονίζῃ καὶ τὰς ἐκδηλώσεις τῶν νόμων τούτων, καθὼς πρέπει νὰ διακανονίζῃ καὶ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν.

Παρὰ τῷ ζώῳ αἱ ἐκδηλώσεις τῶν νόμων τούτων γίνονται ἀλογίστως. Ἐντεῦθεν ὁ ἀγὼν περὶ τὸν βίον, ὅστις φέρει μεταξὺ αὐτῶν συγκρούσεις· καὶ τὰ ἡττώμενα ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ ἄτομα ἢ εἴδη ὑποχωροῦν καὶ ἐξαφανίζονται, ἐπικρατούντων τῶν ἰσχυροτέρων, τῶν μᾶλλον προσηρμοσμένων πρὸς τὸ περιβάλλον.

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὸν πρωτογενῆ ἄνθρωπον, ὅστις διατηρεῖ πολὺ τὸ ζῶῶδες. Ἐντεῦθεν κυριαρχεῖ εἰς τοὺς πρωτογενεῖς λαοὺς τὸ δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου. Εἰς τοὺς ἀνεπτυγμένους ὅμως λαούς, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ λογικὸν ἐτέθη εἰς ἐνεργὸν δρᾶσιν, οἱ ἀνωτέρω φυσικοὶ νόμοι μεταμορφοῦνται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ λογικοῦ. Τὸ ἔνστικτον τῆς αὐτοσυντηρήσεως δημιουργεῖ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα· τὸ δικαίωμα ἐπὶ τῆς ζωῆς, τὸ δικαίωμα ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως καὶ προόδου, τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας, ἥτις

ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τοῦ πνεύματος. Τὸ ἔνστικτον τῆς διαδόσεως τοῦ εἴδους συνδυαζόμενον πρὸς ἄλλας ἀνάγκας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς δημιουργεῖ τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ νόμου τοῦ ἔρωτος. Ταῦτα ἀποτελοῦν δικαιώματα παντὸς ἀτόμου. Διὰ νὰ δύνανται ὅμως τὰ ἄτομα ν' ἀσκῶσιν ἐλευθέρως τὰ δικαιώματά των ταῦτα, ἅτινα παρέχονται πρὸς αὐτὰ ὑπὸ τῆς φύσεως, πρέπει ταῦτα ν' ἀναγνωρίζωνται ἐκ μέρους τῶν ἄλλων καὶ νὰ μένουν σεβαστά. Ἡ δὲ ὀργάνωσις τῆς πολιτικῆς κοινωνίας καὶ οἱ νόμοι τῶν πολιτειῶν πρέπει νὰ περιφρουροῦν καὶ πραγματοποιοῦν τὰ φυσικὰ ταῦτα δικαιώματα τοῦ ἀτόμου.

Ἡ ἀναγνώρισις τῶν δικαιωμάτων τῶν ἄλλων ἀποτελεῖ διὰ πάντας **καθῆκον**. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἔννοια του καθήκοντος κατὰ τὴν ἐλευθέραν τεκτονικήν. Τὰ φυσικὰ δικαιώματα τοῦ ἀτόμου πρέπει νὰ ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τοῦ **δικαίου** εἰς τὰς ὠργανωμένας κοινωνίας τῶν λογικῶν ὄντων. Ἡ δὲ **δικαιοσύνη** τοῦτον τὸν σκοπὸν πρέπει νὰ πληροῖ· τουτέστι τὴν ἐξασφάλισιν καὶ πραγμάτωσιν τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων πάντων. Πᾶσα ἀντίθετος ἀντίληψις θέτει ὡς βάσιν τὴν ἀλληλομάχην καὶ τὸν ἀνταγωνισμόν, ὅστις κυριαρχεῖ εἰς τὰς κατωτέρας τοῦ ἀνθρώπου μορφὰς λόγῳ ἐλλείψεως λογικοῦ, καὶ ὅστις ἐσυνεχίσθη κατὰ φυσικὸν λόγον εἰς τὰ πρῶτα στάδια τῆς ἐμφανίσεως καὶ ἐξελίξεως τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς Γῆς· καὶ διὰ τοῦτο ὑποτιμᾷ τὴν ἀνθρωπίνην λογικὴν καὶ πνευματικότητα.

Ὁ ἄνθρωπος ὡς λογικὸν ὄν, παρουσιάζει ἐξαιρετικῶς ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ζωϊκὴν τῆς γῆς μορφὴν τὸ πλεονέκτημα τοῦ νὰ δύναται νὰ ἀτενίζῃ καὶ πέραν τοῦ στενοῦ ὁρίζοντος τοῦ γηΐνου περιβάλλοντος· ἔχει τὸ πλεονέκτημα τοῦ νὰ ἐκδηλώνῃ συναισθήματα δημιουργοῦντα ἕνα ὁλόκληρον κόσμον ἀνώτερον κατὰ πολὺ τῆς ζωώδους καταστάσεως. Χαίρει τῆς ἐλευθερίας νὰ πτερυγίζῃ πρὸς ὑπερτέρους κόσμους, νὰ συναισθάνεται τὴν κρατοῦσαν καθολικῶς ἐν τῇ φύσει ἁρμονίαν καὶ νὰ μεταφέρῃ τὴν ἔννοιαν αὐτῆς εἰς τὸν ἀνθρώπινον κόσμον. Αἱ καλαὶ τέχναι, αἱ ἐπιστῆμαι, ὁ ἐξευγενισμὸς τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων, ἡ πρόοδος, ὁ πολιτισμὸς ταύτην ἔχουν τὴν βάσιν. Τὸ ἀνθρώπινον λοιπὸν πνεῦμα, τὰς τοιαύτας ἰδιότητας ἐκδηλοῦν, εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνέχεται εἰς τὰς σχέσεις του μίαν κατάστασιν ζωώδη καὶ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ μεταβάλῃ τὰς κοινωνικάς του συνθήκας κατὰ τρόπον ὥστε εἰς

τὰς σχέσεις του νὰ βασιλεύῃ ἡ ἁρμονία καὶ ἡ εὐγένεια τῶν αἰσθημάτων; Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὀργανώσῃ μίαν ζωὴν ἀτομικὴν καὶ ὁμαδικὴν τοιαύτην, ὥστε καὶ ἡ ἐκδήλωσις τῶν δυναμικοτήτων του νὰ γίνεται ἀκωλύτως, ἡ ἐνάσκησις τῶν δικαιωμάτων του νὰ λαμβάνῃ χώραν ἐλευθέρως, ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς του νὰ πληροῦται καὶ οὐδὲν νὰ ὑπάρχῃ πρόσκομμα εἰς τὴν διαρκῆ ἀνύψωσίν του; Δὲν εἶναι δυνατὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ ζῇ μίαν πνευματικὴν ωὴν, ἥτις νὰ τὸν ἀφομοιώνῃ διαρκῶς πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ πνεύματος τοῦ ὑπάρχοντος καὶ ζῶντος ὑπεράνω τοῦ γηΐνου κόσμου; Τί τούτουζ ὑπέρτερον, εὐγενέστερον;

Ἐὰν ταῦτα δὲν ἐννοοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὑπάρχουν ὅμως πολλοὶ οἱ ἐννοοῦντες καὶ συναισθανόμενοι.Οὗτοι ἔχουν καθῆκον νὰ βοηθήσουν καὶ τοὺς ἄλλους νὰ τὰ ἐννοήσουν καὶ ἐφαρμόσουν εἰς τὴν πρακτικὴν τοῦ βίου των. Οὕτω θὰ συντελεσθῇ ἡ πρόοδος καὶ θὰ προαχθῇ ὁ πολιτισμός. Οὕτω θὰ εὐημερήσουν καὶ τὰ ἄτομα καὶ αἱ ὁμάδες καὶ οἱ λαοί· καὶ ὁ πλανήτης μας δὲν θὰ παρουσιάζῃ μίαν κατάστασιν, ἥτις ὑποτιμᾷ τὴν δύναμιν τῆς διανοήσεως τοῦ πνεύματος αὐτοῦ.

Καὶ ἐν τῷ παρελθόντι πάντα τὰ μεγάλα πνύματα τῆς γῆς, ὅσα ἔλαμψαν εἰς τὸ πνευματικόν της στερέωμα,υταύτην τὴν κατεύθυνσιν ἔδωκαν.Ὁ Βούδδας, ὁ Ζωροάστρης, ὁ Π θαγόρας, ὁ Ἰησοῦς, ὁ Σωκράτης, ὁ Πλάτων, ὁ Καμπανέλλα καὶ πολλοὶ ἄλλοι ὡς πρῶτον αὐτῶν καθῆκον ἐθεώρησαν νὰ καταδείξουν τὴν ἀνάγκην τῆς γεφυρώσεως τοῦ ἀβυσσαλέου χάσματος, ὅπερ χωρίζει τὰς ἠθικὰς ἰδέας τῶν ἀνθρώπων τόσον ἀπὸ τοὺς νόμους τῆς φύσεως ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν ἀπ' αἰώνων ἐφαρμοζομένην πρακτικὴ τοῦ βίου, ἥτις στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀλληλομάχης καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ, λειψάνων τῆς ἀρχεγόνου τοῦ ἀνθρώπου καταστάσεως. Ἡ κατάστασις ὅμως τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς των ἔκαμεν ὥστε οἱ πλεῖστοι τούτων νὰ θεωρηθοῦν ἐχθροὶ τῆς κρατούσης κοινωνικῆς τάξεως καὶ νὰ θανατωθοῦν. Ὑπὸ δὲ τῶν μεταγενεστέρων, καίτοι ἀναφερόντων τὸ ὄνομά των μετὰ σεβασμοῦ, ἐθεωρήθησαν οὐτοπισταί.

Ἤδη ὅμως τὰ πράγματα ἔχουν μεταβληθῇ. Πολλὰ πνεύματα τῆς γῆς δυσφοροῦν διὰ τὴν κρατοῦσαν κατάστασιν και διακηρύσσεται, ὅτι ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς ἔχει χρεωκοπήσει. Ὅλοι ζητοῦν κατεύθυνσιν νέαν, ἵνα ὠθήσουν πρὸς αὐτὴν τὴν κοινωνικὴν ἐξέλιξιν. Ἡ κατεύθυνσις ὅμως ἔχει δοθῇ ἀπ' αἰώνων. Δὲν χρειάζεται παρὰ ὀλιγώτερος ἐγωϊσμὸς, ὀλιγωτέρα τύφλωσις, σα-

ψεστέρα ἀντίληψις τοῦ καθήκοντος ὑπὸ τὴν ἐκτεθεῖσαν ἔννοιαν καὶ περισσότερον ἐνδιαφέρον διὰ τὸν ἄνθρωπον γενικῶς. Καὶ θὰ εὑρεθῶμεν ἀμέσως εἰς θέσιν νὰ εὕρωμεν καὶ ἀκολουθήσωμεν τὴν κατεύθυνσιν ταύτην.

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ, ΙΣΟΤΗΣ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ.

Αἱ τρεῖς αὗται λέξεις ἀποτελοῦν τὸ πρακτικῶς ἐφαρμόσιμον ἀπαύγασμα τοῦ συστήματος τῆς τεκτονικῆς ἠθικῆς, τόσον εἰς τὸν ἀτομικόν, ὅσον καὶ εἰς τὸν ὁμαδικὸν βίον τῶν ἀνθρώπων. Πολλάκις ὅμως ἀκούει τις εἰς Στοὰς ἀναλύσεις τῆς ἐννοίας τῶν λέξεων τούτων, αἵτινες ἀνατρέπουν καὶ αὐτὴν τὴν λεκτικὴν σημασίαν αὐτῶν.

Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι ἠθικοὶ νόμοι ἀπορρέουν ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι πάντες ἀποτελοῦνται ἐκ τῆς αὐτῆς **Θείας οὐσίας**, ἀπορρέουν ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς, διατρέχουν τὴν αὐτὴν τροχιὰν τῆς ἐξελίξεως καὶ ἔχουν τὸν αὐτὸν σκοπόν· καθὼς καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ κύριον μέρος τῆς ἀνθρωπίνης καὶ πάσης ζωϊκῆς ὑποστάσεως, εἶναι μία οὐσία, ἥτις περιλαμβάνει εἰς λανθάνουσαν κατάστασιν νόμους, ἰδιότητας καὶ δυνάμεις, αἵτινες συνεπείᾳ τοῦ καθολικῶς ἐν τῇ φύσῃ δρῶντος νόμου τῆς ἐξελίξεως πρέπει νὰ ἐκδηλωθοῦν, ὑπὸ ἐνεργὸν μορφήν. Ἀλλὰ δια νὰ ἐκδηλωθοῦν, πρέπει οὐδεμία δέσμευσις, οὐδεὶς περιορισμὸς νὰ παρακωλύῃ τὴν ἐλευθέραν αὐτῶν ἐκδήλωσιν.

Ἡ ἐκδήλωσις τῶν νόμων καὶ ἰδιοτήτων τούτων τοῦ πνεύματος καὶ πάσης οὐσίας ἐν τῇ φύσει λαμβάνει χώραν διὰ τῆς **ἀλληλεπιδράσεως**. Ἄνευ τῆς ἀλληλεπιδράσεως ταύτης, ἥτις δι' ἕκαστον ὂν ἀσκεῖται ὑπὸ τοῦ περιβάλλοντος, δηλαδὴ ὑπὸ παντὸς πρὸς ὅ,τι τὸ ὂν ἔρχεται εἰς οἱανδήποτε σχέσιν, οὐδεμία ἐξέλιξις τοῦ ὄντος δύναται νὰ συντελεσθῇ. Καί, ἂν μὲν ἐκ τοῦ περιβάλλοντος προκύπτῃ θετικὴ ἐπίδρασις πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν δυνάμεων τοῦ ὄντος, ἐὰν τὸ περιβάλλον καὶ πᾶν ὅ,τι τὸ ἀποτελεῖ εἶναι εὐνοϊκῶς πρὸς τοῦτο διατεθειμένον, ἡ ἐκδήλωσις τῶν δυνάμεων καὶ συνεπῶς ἡ ἐξέλιξις τοῦ ὄντος πραγματοῦται. Ἂν ὅμως ἡ ἐπίδρασις τοῦ περιβάλλοντος εἶναι κακή, καὶ εἶναι τοιαύτη ὅταν ἡ κατάστασις αὐτοῦ εἶναι κατωτέρα τῆς καταστάσεως τοῦ ὄντος, τότε ἡ ἐξ αὐτοῦ ἐπίδρασις εἶναι ἀρνητικὴ καὶ ὡς ἀποτέλεσμα ἔχει τὴν ἀναστολὴν τῆς ἐκδηλώσεως τῶν δυνάμεων τοῦ ὄντος.

Ὥστε ἐπηρεαζόμεθα ἐκ τοῦ περιβάλλοντος, δηλαδὴ ἐκ τῶν περιβαλλόντων ἡμᾶς, καὶ ἐπηρεάζομεν αὐτά. Ἡ ἀλληλεπίδρασις αὕτη, ἥτις ἀποτελεῖ φυσικὸν νόμον, δημιουργεῖ μεταξὺ τῶν ἐρχομένων εἰς οἱανδήποτε σχέσιν οὐσιῶν ἢ ἀτόμων μίαν ἀλληλεγγύην. Ἡ **ἀλληλεγγύη** αὕτη ὑπαγορεύη, ὅτι, ἵνα ἐγὼ ἐξελίσσωμαι ἐλευθέρως καὶ ἐκδηλῶ τὰς δυνάμεις μου, πρέπει νὰ συντελῶ ὥστε ἡ ἐκ τοῦ περιβάλλοντος π·οκύπτουσα πρὸς ἐμὲ ἐπίδρασις νὰ εἶναι ἀγαθή. Ὥστε δημιουργεῖται δι' ἐμὲ ἡ ἀνάγκη, ἡ ὑποχρέωσις, νὰ συντελῶ δι' ὅλων μου τῶν δυνάμεων, ἵνα διαρκῶς βελτιοῦται ἡ κατάστασις τῶν περιβαλλόντων ἐμέ. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ ὑποχρέωσις τῆς **ἀλληλοβοηθείας**, ἥτις οὕτως ἀπορρέει ἐξ αὐτῆς τῆς διατάξεως τῶν λειτουργούντων ἐν τῇ φύσει νόμων.

Ὡς ἔχοντες δὲ μετὰ πάντων τῶν ἄλλων, μεθ' ὧν συνυπάρχομεν καὶ μεθ' ὧν ἀναγκαίως εὑρισκόμεθα εἰς σχέσιν, τὴν αὐτὴν πηγὴν καὶ τὸν αὐτὸν σκοπόν, εἴμεθα ἀναγκαίως **ἀδελφοί**, οἵτινες κοινὸν σμμφέρον ἔχομεν οὐχὶ νὰ συναγωνιζώμεθα ἀλλήλους συνάπτοντες ἀγῶνα περὶ ἐπικρατήσεως, ἀλλὰ νὰ ἀγαπῶμεν καὶ βοηθῶμεν ἀλλήλους ἀμοιβαίως. Ἐκ τούτου προκύπτει ὁ νόμος τῆς **καθολικῆς ἀγάπης** καὶ τῆς **ἀδελφότητος**, ἐξ οὗ οὐδὲν τῶν ὄντων ἐξαιρεῖται.

Ὁ ἠθικὸς οὗτος νόμος ὑποχρεεῖ πάντα ἄνθρωπον νὰ συντρέχῃ πάντα ἄνθρωπον ὅπως προοδεύσῃ καὶ εὐδαιμονήσῃ. Ὁ νόμος οὗτος ἐπιβάλλει πρὸς πάντα ἄνθρωπον νὰ σέβηται τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰ φυσικὰ δικαιώματα πάντων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Καὶ ὁ πλούσιος καὶ ὁ ἰσχυρὸς καὶ ὁ πένης καὶ ἡ χήρα καὶ τὸ ὀρφανὸν καὶ ὁ ἀνάπηρος καὶ ὁ ἀλλόγλωσσος καὶ ὁ ἀλλόθρησκος καὶ ἀλλογενὴς καὶ ὁ φίλος καὶ ὁ ξένος ἔχουν συνεπείᾳ τούτου ἴσα δικαιώματα ἐπὶ τῆς συμπαθείας μας καὶ τῆς μερίμνης μας. Μάλιστα, ἂν θέλετε, διὰ τὸν ἠθικὸν ἄνθρωπον δὲν ὑπάρχει οἰκεῖος καὶ ξένος, ἀλλὰ μόνον ἀδελφοὶ καὶ μόνον καθήκοντα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἐκπληρῶμεν πρὸς πάντας. Καὶ τὸν ἠθικῶς πεπτωκότα πρέπει νὰ συντρέξωμεν. ὥστε νὰ ἀνακαλύψῃ καὶ ἀπαλλαγῇ τῶν συνθλιβόντων αὐτὸ ἐλαττωμάτων, καὶ τὸν στερούμενον τῶν μέσων τῆς ζωῆς καὶ τῆς προόδου πρέπει νὰ βοηθήσωμεν νὰ τὰ ἀποκτήσῃ. Πρὸ παντὸς δὲ ὀφείλομεν νὰ συντρέξωμεν πάσῃ δυνάμει ὥστε νὰ δημιουργηθοῦν κοινωνικοὶ νόμοι ἐξασφαλίζοντες τὰ μέσα τῆς ζωῆς, τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰ

φυσικὰ δικαιώματα εἰς πάντας· ὥστε οὐδείς, οὐδέποτε νὰ ἔχῃ ἀνάγκην τῆς ἀτομικῆς ἀρωγῆς τοῦ ὁμοίου του διὰ νὰ συντηρήσῃ μίαν ἀθλίαν ὕπαρξιν, εἰς τὴν ὁποίαν αἱ κοινωνικαὶ συνθῆκαι τὸν κατεδίκασαν.

Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει, ὅτι καὶ ὁ κακοῦργος καὶ ὁ ἄδικος καὶ ὁ ἀπαταιὼν καὶ ὁ τύραννος πρέπει νὰ τυγχάνουν τῆς συμπαθείας μας καὶ τῆς ὑποστηρίξεώς μας, διότι εἶναι ἀδελφοί μας. Ἐὰν ὑποθάλπωμεν ἢ καὶ ἁπλῶς ἀνεχώμεθα τὴν κακίαν των, γινόμεθα συνεργοί των καὶ συντελοῦμεν, ὥστε τὸ κακὸν νὰ γιγαντοῦται. Ὡς πρὸς τοὺς κακοὺς τὸ καθῆκον μᾶς ἐπιβάλλει ν' ἀντιδρῶμεν κατ' αὐτῶν πάσῃ δυνάμει· ἡ δὲ ἀδελφότης μᾶς ὑποχρεώνει νὰ φέρωμεν αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ φυσικοῦ αὐτῶν δικαστοῦ, ἵνα ὑποστοῦν τὰς ἐπιβαλλομένας εἰς τὴν κακίαν των ποινάς, ὅπως ἀκριβῶς ὁδηγοῦμεν τὸν πάσχοντα ἀδελφόν μας πρὸς τὸν ἰατρόν, ἵνα διὰ φαρμάκων ἢ καὶ ἐγχειρήσεως θεραπεύσῃ αὐτόν. (1)

*
* *

Ὡς εἴπομεν ἤδη, οἱ ἠθικοὶ νόμοι τοῦ τεκτονισμοῦ ἀπορρέουν ἀπὸ τὸ γεγονος, ὅτι πάντες ἀποτελοῦνται ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας, ἀπορρέουν ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς. διατρέχουν τὴν αὐτὴν τροχιὰν ἐξελίξεως καὶ ἔχουν τὸν αὐτὸν σκοπόν. Συνέπεια τοῦ γεγονότος τούτου εἶναι νὰ ἔχουν τὰ αὐτὰ δικαιώματα ἀπέναντι τῶν παροχῶν τῆς φύσεως, δηλαδὴ ἐπὶ τῶν μέσων τῆς ζωῆς, τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς προόδου καὶ τὰ αὐτὰ καθήκοντα ἀπέναντι ἀλλήλων. Ἐν τούτῳ ἔγκειται ἡ ἔννοια τῆς ἰσότητος.

Ἀπόλυτος ἰσότης εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὴν φύσιν, διότι αἱ δυναμεις καὶ ἱκανότητες εἶναι διάφοροι εἰς τὰ διάφορα ἄτομα· καὶ τοῦτο, καθόσον ἡ ἀφετηρία ἑκάστου εἶναι διάφορος. Ἐν ὡρισμένῃ δὲ στιγμῇ τοῦ χρόνου αἱ διάφοροι ἀτομικότητες εὑρίσκονται εἰς διάφορα σημεῖα τῆς τροχιᾶς τῆς ἐξελίξεώς των. Ἐὰν τοῦτο δὲν συνέβαινε, ἐὰν πᾶσαι αἱ οὐσίαι τῆς φύσεως ἐκέκτηντο τὰς αὐτὰς δυνάμεις, ὁ νόμος τῆς ἀλληλεπιδράσεως οὐδὲν θὰ εἶχεν ἀποτέλεσμα, διότι δὲν θὰ ὑπῆρχον περισσότερον καὶ ὀλιγώτερον ἐξειλιγμέναι ὀντότητες, ἵνα αἱ

(1) Πρβλ. Πλάτωνος Πρωταγόρας.

τελειότεραι ἐπιδρῶσιν εἰς ἐξέλιξιν τὰς ἀτελεστέρας. Ἐν τῇ φύσει δὲ θὰ ἐπικράτει στασιμότης ἀντὶ τῆς ἤδη ἐπικρατούσης προόδου καὶ ἁρμονίας ἐν τῇ ἐξελίξει τῶν ὄντων.

Ὑπάρχει λοιπὸν ἐν τῇ φύσει ἀνισότης δυνάμεων καὶ ἱκανοτήτων. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει, ὅτι οἱ ἰσχυρότεροι, οἱ δυνάμενοι νὰ ἐπιβάλλωνται ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔχουν καὶ περισσότερα δικαιώματα, οὔτε ὅτι οἱ ἀσθενέστεροι δέον νὰ τεθῶσιν ἐκποδὼν τῆς ὑπάρξεως, οὔτε ὅτι πρέπει οὗτοι νὰ στερῶνται τῶν δικαιωμάτων των καὶ πολλάκις αὐτοῦ τοῦ ἄρτου, ἀφ' οὗ δὲν δύνανται νὰ συναγωνισθοῦν τοὺς ἄλλους νὰ τὰ ἀποκτήσουν. Αὐτό, ἡ ἐπιβολή, δηλαδή, τῆς ἰσχύος, τὸ δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου δύναται νὰ ἐπικρατῇ εἰς τὰς κατωτέρας τοῦ ἀνθρώπου μορφάς, εἰς ἃς δὲν λειτουργεῖ διάνοια, ἵνα κανονίζει τὰς πράξεις των. Εἶναι ὅμως ἐγκληματικὸν νὰ τυγχάνῃ ἐφαρμογῆς παρὰ τῇ ἀνθωπίνῃ κοινωνίᾳ, καθόσον ἀντίκειται ὄχι μόνον πρὸς τὴν ἠθικὴν ἀντίληψιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ἀνθρώπινον συναίσθημα, ὅπερ πλήττεται ἐπὶ τῇ θέᾳ τοιούτων πράξεων, τὰς ὁποίας αὐθορμήτως ὁ ἄνθρωπος κρίνει ὡς ἀπανθρώπους.

Οἱ ἰσχυρότεροι, οἱ πλειοτέρας δυνάμεις κατέχοντες, λόγῳ τοῦ νόμου τῆς ἀλληλεγγύης εἶναι ὑπόχρεοι, οὐχὶ νὰ καταχρῶνται τῆς ὑπεροχῆς των διὰ νὰ ἐκμεταλλεύωνται τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ νὰ προσφέρωσι τὰς δυνάμεις των, τὰς ὁποίας ὁλόκληρος ἡ φύσις συνετέλεσε ν' ἀποκτήσουν, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ σκοποῦ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, καὶ νὰ βοηθοῦν τοὺς ἀσθενεστέρους ὥστε καὶ αὐτοὶ νὰ ἐκδηλώσουν τὰς δυνάμεις των καὶ καταστῶσιν ἰσχυροί.

Πρὸ παντὸς εἰς τὸν νόμον τῆς ἰσότητος ἀντίκειται ἡ ὕπαρξις προνομίων ἀπορρεόντων εἴτε ἐκ γεννήσεως, εἴτε ἐκ μορφώσεως καὶ πνευματικῆς ὑπεροχῆς. Οὐδεὶς εἰς τὴν φύσιν εἶναι προνομιοῦχος. Ἂν τινὲς εἶναι πεπροικισμένοι ἐκ φύσεως μὲ ἐξαιρετικὰς ἰδιότητας, τοῦτο δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ φύσις ἠθέλησε νὰ εὐνοήσῃ αὐτοὺς ἰδιαιτέρως, οὔτε ἐκ τυχαίων συμπτώσεων προέρχονται αἱ ἰδιότητες αὗται. Δυνάμει τοῦ φυσικοῦ νόμου, ὅ,τι κατέχουν οὗτοι σήμερον, τὸ ἀπέκτησαν οὐχὶ ἰδίᾳ δυνάμει, ἀλλὰ τῇ συνδρομῇ ὁλοκλήρου τῆς φύσεως, θ' ἀποκτήσουν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι βραδύτερον, ὅταν ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς ἐξελίξεως αἱ δυνάμεις των ἐκδηλωθοῦν. Τοῦτο εἶναι ζήτημα χρόνου. Ἀλλ' εἰς πᾶσαν στιγμὴν τοῦ χρόνου, αἱ φυσικαὶ δυνάμεις βοηθοῦν πάντας καὶ πρὸς

πάντας παρέχουν τὰ μέσα νὰ ἐξελιχθοῦν καὶ προοδεύσουν. Ἀδιάφορον ἂν οἱ ἄνθρωποι διὰ μωρῶν συνθηκῶν, τὰς ὁποίας ἔχουν δημιουργήσει καὶ κατόπιν ἀνοήτων ἀντιλήψεων δὲν καρποῦνται τῶν ἐπιδαψιλεύσεων, τὰς ὁποίας ἡ φύσις πρὸς πάντας δωρεῖται.

Καὶ ἂν ἀκόμη διὰ τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν μας ἔχομεν δημιουργήσει ἀνισότητας καὶ προνόμια, ἡ φύσις διὰ τῶν νόμων της ἀνατρέπει πάντα ταῦτα. Καὶ τὸ μεγαλήτερον καὶ ἰσχυρότερον μέσον, ὅπερ διαθέτει ἡ Φύσις διὰ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ἰσότητα, εἶναι ὁ θάνατος, ὁ νόμος οὗτος τῆς ἀναμορφώσεως τῶν πνευματικῶν ὄντων. Ὁτιδήποτε καὶ ἂν ἀποκτήσῃ ὁ ἄνθρωπος ὑπὲρ τοὺς ἄλλους, καὶ πλούτη καὶ δόξαν καὶ κοινωνικὴν ἰσχύν, ὅλα αὐτὰ ἀφαιροῦνται ἀπὸ τὴν ἀτομικότητα τοῦ ἀνθρώπου καὶ δὲν παραμένουν κτῆμα αὐτῆς παρὰ αἱ ἀληθεῖς γνώσεις, τὰς ὁποίας κατώρθωσε ν' ἀποκτήσῃ ἐν τῷ βίῳ, καὶ τὰ εὐγενῆ συναισθήματα καὶ αἱ πνευματικαὶ δυνάμεις, τὰς ὁποίας κατώρθωσε νὰ καλλιεργήσῃ. Ἂν δὲ συγκριθοῦν τὰ ὑπὸ τῶν πολλῶν νομιζόμενα κοινωνικὰ ἀγαθὰ καὶ ἡ ἐκ τούτων ὀλιγοχρόνιος ἀπόλαυσις πρὸς τοὺς καταβληθέντας μόχθους διὰ τὴν ἀπόκτησίν των, πρὸς τὴν ταραχὴν τοῦ πνεύματος, ἥτις ἀποτελεῖ ἄμεσον συνακολούθημα τῶν καταβληθεισῶν προσπαθειῶν καὶ τὸν ἀπωλεσθέντα χρόνον, ὅστις ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῇ πρὸς ἀπόκτησιν πραγματικῶν ἀγαθῶν, ἀσφαλῶς προκύπτει τὸ συμπέρασμα, ὅτι δὲν ἤξιζε τὸν κόπον νὰ ἐπιδιώξῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἀπόκτησίν των.

Εἴπομεν, ὅτι τὸ πνεῦμα κατέχει δυνάμεις, αἵτινες ὑπὸ τὴν ὤθησιν τοῦ φυσικοῦ νόμου τῆς ἐξελίξεως ἄγονται εἰς ἐκδήλωσιν. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐκδηλωθοῦν αὗται, πρέπει οὐδὲν νὰ παρεμβάλληται κώλυμα. Εἴπομεν ἀκόμη, ὅτι τὸ πνεῦμα ἀποτελεῖ συνειδητὸν ἐγὼ καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει τῶν μὴ συνειδητῶν ἀτομικοτήτων ἢ ἐνοργάνων μορφῶν, διότι ἔχει σκέψιν, βούλησιν καὶ ἐλευθερίαν. (1) Αἰτία, ἀλλὰ καὶ ἀποτέλεσμα τῆς δράσεως καὶ ἐξελίξεως τοῦ πνεύματος εἶναι ἡ ἐλευθερία αὐτοῦ. Ὅσον δρᾷ καὶ ἐξελίσσεται τὸ πνεῦμα, κατὰ τοσούτῳ καὶ τὰ ὅρια τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ εὐρύνονται. Ὅσον δὲ μεγαλητέρας ἐλευθερίας χαίρει, κατὰ τοσούτῳ ἀποβαίνει ἰσχυρότερον καὶ μᾶλλον ἐξειλιγμένον.

Τόσην μεγάλην σημασίαν ἔχει διὰ τὸ πνεῦμα ἡ ἐλευθερία.

---

(1) Πρβλ. Bergson. Energie spirituelle.

καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἐλευθερία ἑκάστου ἀτόμου πρέπει νὰ τυγχάνῃ ἐκ μέρους πάντων τῶν ἄλλων ἀμερίστου σεβασμοῦ.

Ἐν τῇ ἐνασκήσει ὅμως τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου ὑπάρχουν ὅρια. Καὶ πρῶτον μὲν τίθενται τοιαῦτα ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ νόμου, ὅστις ἀφ᾽ ἑνὸς μεν δὲν ἐπιτρέπει λόγῳ τῶν διατάξεων τῆς φύσεως τὴν πραγματοποίησιν ὡρισμένων βουλήσεων τοῦ ἀτόμου, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ τιμωρεῖ τὸ ἄτομον δι᾽ ἐκείνας τὰς βουλήσεις, αἵτινες εἶ αι μὲν πραγματοποιήσιμοι, ἀλλ᾽ ἀντιβαίνουν εἰς αὐτόν.

Τὸ ἄτομον ἐν τῇ ἐνασκήσει τῆς ἐλευθερίας του δὲν πρέπει νὰ παραβαίνῃ τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Ἐὰν τοὺς παραβῇ, οἱ νόμοι τῆς φύσεως ἔχουν τοιαύτην διάταξιν, ὥστε τὸ ἄτομον ὑφίσταται τὰς κακὰς συνεπειας τῆς πράξεως του ὑπ᾽ αὐτῆς ταύτης τῆς διατάξεως τῶν φυσικῶν νόμων καὶ ἄνευ παρεμβάσεως πνευματικῆς βουλήσεως.

Εἰς την ἐκδήλωσιν τῆς θελήσεως τοῦ ἀτόμου τίθενται ἀκόμη καὶ ἠθικὰ ὅρια. Ταῦτα προσδιορίζονται ὑπὸ τοῦ ἠθικοῦ νόμου καὶ ὑπαγορεύουν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ πνεῦμα γενικῶς δύναται νὰ ἐνεργῇ ἐν παντὶ ὡς βούλεται, ἀρκεῖ νὰ μὴ προσβάλλῃ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων. Ἡ παράβασις τοῦ ὅρου τούτου συνεπάγεται ποινας ἐπιβαλλομένας ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ, πολιτικοῦ καὶ κοινωτικοῦ νόμου. Οἱ πολιτικοὶ ὅμως καὶ κοινωνικοὶ νόμοι δέον νὰ περιορίζουν τὴν ἐλεύθεραν ἐνέργειαν τοῦ ἀτόμου, μόνον ἐφ᾽ ὅσον προσβάλλεται ἡ ἐλευθερία καὶ τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων. Ἀλλὰ δυστυχῶς τοῦτο δὲν συμβαίνει, διότι ὑπάρχουν τοιοῦτοι νόμοι περιορίζοντες τὴν ἐλευθέραν ἐνέργειαν τοῦ ἀτόμου, συνθλίβοντες αὐτὸ καὶ παρακωλύοντες τὴν ἐκδήλωσιν τῶν δυνάμεών του.

Ἡ ἐλευθερία ἐκ τῇ ἐνασκήσει αὐτῆς ἔχει διαφόρους κατευθύνσεις, τὰς ὁποίας συντόμως θὰ ἐξετάσωμεν.

1. ***Ἠθικὴ ἐλευθερία.*** Εἰς τὴν ἐλευθέραν ἐκδήλωσιντῆς βουλήσεως παρακωλύεται τὸ ἄτομον οὐχὶ μόνον ἐξ ἐξωτερικῆς ἐπιδράσεως, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν ἰδίων παθῶν καὶ ἐλαττωμάτων. Ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τούτων, ἥτις πρέπει νὰ εἶναι τὸ ἀντικείμενον παντὸς σώφρονος καὶ ἠθικοῦ ἀνθρώπου, δίδει εἰς αὐτὸν τὴν ἠθικὴν ἐλευθερίαν.

2. ***Ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς σκέψεως.*** Αἱ πεποιθήσεις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ζήτημα συνειδήσεως δι᾽ αὐτὸν τὸν ἴδιον. Οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ εἰσέρχηται εἰς τὴν

συνείδησιν τοῦ ἄλλου καὶ νὰ διακανονίζῃ τὰς ἰδέας καὶ τὰς πεποιθήσεις του. Ἐὰν αὗται εἶναι στρεβλαί, οὐδένα ἄλλον βλάπτουν, ἐφ' ὅσον μένουν ἐνδιάθετοι. Ἐὰν ἐκδηλωθοῦν ἐνεργῶς εἰς βλάβην τῶν ἄλλων, τότε πρέπει νὰ τιμωροῦνται αἱ βλαβεροὶ διὰ τοὺς ἄλλους πράξεις καὶ οὐχὶ ἡ ἐνδιάθετος σκέψις.

3. ***Ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία.*** Τὸ ἄτομον πρέπει νὰ χαίρῃ ἐλευθερίας οὐχὶ μόνον καθ' ἑαυτό, ἀλλὰ καὶ ὡς μέλος τοῦ συνόλου μιᾶς πολιτείας ἀποτελουμένης ἐξ ἀτόμων συνδεομένων διὰ κοινότητος δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων. Θεμελιώδη στοιχεῖα τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας εἶναι τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου νὰ συμμετέχῃ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως εἰς τὴν ψήφισιν τῶν νόμων τῆς πολιτείας, οἵτινες καθορίζουν τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις ἑνὸς ἑκάστου. Ἐὰν τοῦτο δὲν συμβαίνῃ, ἐὰν οἱ νόμοι ἀπορρέουν ἐκ τῆς θελήσεως ἑνὸς μονάρχου ἢ δικτάτορος ἢ ὀλίγων ἀτόμων ἀποτελούντων μειοψηφίαν μεταξὺ τοῦ λαοῦ, τότε οἱ πολῖται ἐν τῷ συνόλῳ των ἢ κατὰ τὴν πλειονότητα αὐτῶν ὑπόκεινται εἰς δουλείαν. Ἡ ὑποδούλωσις τῶν πολιτῶν παρακωλύουσα αὐτοὺς ἐν τῇ ἐκδηλώσει καὶ καλλιεργείᾳ τῶν ψυχικῶν, ἠθικῶν καὶ σωματικῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν καθιστᾷ τὰ ἄτομα κακοὺς πολίτας καὶ ἐκθέτει τὸν λαὸν εἰς ἀποδούλωσιν καὶ ἐκ μέρους ξένων ἀκόμη.

Ὑπὸ τῶν Fichte καὶ Egel ὑποστηρίχθη ἡ ἔννοια τοῦ ***ἰσχυροῦ κράτους*** καὶ τὴν ἔννοιαν ταύτην ζητεῖ νὰ ἐφαρμόσῃ τόσον ὁ φασισμός, ὅσον καὶ ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Κατὰ τὴν ἔννοιαν ταύτην ὁ πολίτης δὲν θεωρεῖται ὡς ἄτομον ἔχον δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις. Ἀποτελεῖ οὗτος ἁπλοῦν κύτταρον τοῦ ὅλου ὀργανισμοῦ τῆς πολιτείας, στερούμενον αὐτοβουλίας. Δὲν ζῇ οὗτος παρὰ διὰ τὸ σύνολον, διὰ τὴν φυλήν. Ἐὰν τὰ συμφέροντα τοῦ συνόλου τὸ ἀπαιτοῦν, ὀφείλει οὗτος νὰ θυσιασθῇ. Καὶ ἂν μὲν οὗτος συντριβῇ πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ συνόλου τῶν ἀποτελούντων τὴν πολιτείαν ἀτόμων, τοῦτο ἀπαιτεῖ τὸ καθῆκον. Πολλάκις ὅμως ὑποβάλλεται εἰς θυσίαν οὐχὶ διὰ τοιούτους λόγους, ἀλλὰ λόγῳ τῆς στρεβλῆς ἀντιλήψεως τῶν ἀρχόντων. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ σύνηθες.

Τίς τότε ὁ σκοπὸς τοῦ τοιούτου ἰσχυροῦ Κράτους, ἀφ' οὗ δὲν εἶναι ἡ ἐξασφάλισις τῆς εὐημερίας καὶ τῆς προόδου, ὅλων τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ ἀτόμων ;

Τὸ ἄτομον ὅμως δὲν εἶναι μηχανισμὸς ἀποτελῶν μέρος μιᾶς μεγάλης μηχανῆς. Ἡ μεγάλη μηχανὴ ὄντως ὑπάρχει καὶ εἶναι

αὕτη τὸ σύνολον τῆς φύσεως. Ἀλλ' αἱ διατάξεις τῆς μηχανῆς ταύτης, ἂν ἐπιτρέπεται νὰ ὀνομάσωμεν οὕτω τὴν φύσιν, εἶναι τόσῳ ἀξιοθαύμαστοι ὥστε ὄχι μόνον ἐπιτρέπουν, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλουν, ὅπως ἡ ἐλευθερία τοῦ πνεύματος μεγεθύνεται ἀπεριορίστως, ἵνα τοῦτο καταστῇ αὐτοσυνείδησις ἀνεξάρτητος καὶ ἐλευθέρα. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν σκοπόν της. Ἀντιθέτως ἡ προσπάθεια, ὅπως ὁ ἄνθρωπος μεταβληθῇ εἰς μηχανισμόν, θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν νέκρωσίν του. Τοῦτο ὅμως δὲν ἐπιτρέπει ὁ φυσικὸς νόμος, ὅστις διεγείρει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πολιτῶν τὴν πνοὴν τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐντεῦθεν αἱ ἐξεγέρσεις, ἐξ ὧν ἐπέρχεται ἀνατροπὴ παντὸς τυραννικοῦ συστήματος. Κατὰ τῶν τοιούτων στασιασμῶν ἐξασφαλίζει ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἀπρόσκοπτος λειτουργία τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος δυνάμει τοῦ ὁποίου ἐπιβάλλεται ἑκάστοτε ἡ θέλησις τῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ σεβασμὸς τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν. Ποταμοὶ αἱμάτων ἐχύθησαν μέχρι τοῦδε διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία καὶ τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν. Ὅμως ἡ ἀνθρωπίνη κακία εἶναι τόση, ὥστε δὲν κατωρθώθη ἀκόμη ἡ ἀναγνώρισις καὶ παγίωσις τῶν δικαιωμάτων τούτων. Ἡ φύσις ἐν τούτοις ἐπιτελεῖ τὸ ἔργον της. Ὠθεῖ πάντοτε καὶ τὰ ἄτομα καὶ τοὺς λαοὺς πρὸς τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν καὶ θ' ἀνατείλῃ κάποτε καὶ ἐπὶ τῆς Γῆς ἡ ἡμέρα τῆς παγιώσεως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Μακάριοι ἐκεῖνοι, οἵτινες θὰ συντελέσουν περισσότερον εἰς τοῦτο.

Πόρισμα τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας εἶναι τὰ λοιπὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου, ἅτινα διεκήρυξεν ἡ συντακτικὴ τῶν Γάλλων συνέλευσις κατὰ τὴν μεγάλην Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν. Εἶναι ταῦτα τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθεροτυπίας, τὸ ἀπαραβίαστον τοῦ ἀσύλου, τὸ δικαίωμα ὅπως οὐδεὶς ὑποβάλληται εἰς ποινήν τινά, ἂν μὴ καταδικασθῇ ὑπὸ δικαστηρίου μὴ ἐξαρτωμένου ἐκ τῶν ἑκάστοτε κυβερνώντων καὶ καθ' ἑξῆς. Ὑπεράνω ὅμως τῶν πολιτικῶν τούτων δικαιωμάτων καὶ ἐλευθεριῶν κεῖνται τὰ ἐκ τῆς φύσεως ἀπορρέοντα δικαιώματα ἑκάστου, ἅτινα δέον νὰ χρησιμεύσουν ὡς βάσις τῆς ρυθμήσεως τῶν πολιτικῶν νόμων.

Η ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Ἐν τῷ ἐλευθεροτεκτονισμῷ πολλάκις ὁ μύστης ἀκούει, ὅτι αἱ ἐργασίαι, λειτουργίαι καὶ τελεταὶ αὐτοῦ ἀναφέρονται εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς βασιλικῆς τέχνης, χωρὶς νὰ γίνεται ἀνάλυσις τῆς ἐννοίας αὐτῆς, καὶ ἀφίεται ἁπλῶς νὰ ὑπονοηθῇ ὅτι ἡ τέχνη αὕτη, ἀλληγορουμένη ἐπίσης ὑπὸ τὰς λέξεις ἀρχιτεκτονικὴ ἢ τεκτονική, σημαίνει συμβολικῶς τὴν ἐν τῷ τεκτονισμῷ τελουμένην ἐργασίαν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον εἰς τὸ πνεῦμα τῶν τεκτόνων μυστῶν παραμένει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ ἐντύπωσις, ὅτι ἡ ἔννοια τῆς βασιλικῆς τέχνης συμπίπτει πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐλευθεροτεκτονικῆς, πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς κατεργασίας τοῦ ἀκατεργάστου λίθου, ἥτις ἀποτελοῦσα τὴν ὑψίστην τῶν τεχνῶν, δύναται ν' ἀποκαλῆται δικαίως βασιλικὴ τέχνη. Πολλάκις ὅμως εἰς τὰ μυστήρια ἀπαντῶνται ἐκφράσεις καὶ ὅροι, οἵτινες δεν ἔχουν συμβολικὴν σημασίαν, ὡς θ' ἀνέμενέ τις, ἀλλὰ πραγματικήν, κατὰ γράμμα τοιαύτην. Καὶ ἀρκεῖ νὰ ἑρμηνεύσῃ τις τὰς τοιαύτας ἐκφράσεις κατὰ τὸ γράμμα αὐτῶν διὰ νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν πραγματικὴν αὐτῶν ἔννοιαν.

Τοῦτο συμβαίνει, φρονοῦμεν, καὶ μὲ τὴν ἔκφρασιν «βασιλικὴ τέχνη». Δὲν ἔχομεν ἢ νὰ ἀναλύσωμεν αὐτὴν γραμματικῶς, διὰ νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὸ μυστήριον, τὸ ὁποῖον αὕτη περικαλύπτει. ***Βασιλικὴ τέχνη*** κατὰ γράμμα σημαίνει τὴν τέχνην τὴν ἀνήκουσαν εἰς τοὺς βασιλεῖς, τουτέστι τὴν τέχνην τοῦ βασιλεύειν, τὴν τέχνην τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἔχῃ διδαχθῇ καὶ ἀσκῇ τις διὰ νὰ εἶναι πραγματικὸς βασιλεύς, ἢ νὰ δύναται νὰ καταστῇ τοιοῦτος, τουτέστι προσωπικότης περιβεβλημένη ἐξουσίαν, τῆς ὁποίας ἡ βούλησις δύναται νὰ ἐπιβάλληται ἐπὶ πάσης ἄλλης βουλήσεως. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἔννοια τῆς βασιλείας φυσικῶς νοουμένη, μὴ λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν συμβαινόντων ἐν τῇ πολιτικῇ κοινωνίᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὅλαι αἱ ἐκφράσεις ἔχουν προσλάβει ἔννοιαν κατὰ συνθήκην. Διὰ τὸ πνεῦμα, τοῦ ὁποίου τὴν διάνοιαν δὲν διέστρεψαν αἱ ψευδεῖς καὶ κατὰ συνθήκην ἐκφράσεις τῶν ἀνθρώπων, βασιλεὺς σημαίνει προσωπικότητα κεκτημένην ἐν τῇ φύσει δεσπόζουσαν θέλησιν καὶ ὡς τοιαύτην ἐπιβαλλομένην καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων θελήσεων καὶ ἐπὶ τῆς ἀντικειμενικῆς φύσεως καθ' ὅλου. Τῆς προσωπικότητος ταύτης ἡ πορφύρα καὶ τὸ στέμμα δὲν ἀποτρίβονται ὑπὸ τοῦ χρόνου, οὐδ' ἀποβάλλονται πρὸ τῶν πυλῶν

τοῦ θανάτου· ἀλλ' αἰγλήεντα τὰ σύμβολα ταῦτα τῆς ἐξουσίας συνοδεύουσι τὸ πνεῦμα καὶ πέραν τοῦ τάφου, προσδίδοντα εἰς αὐτὸ φωτεινὴν λάμψιν καὶ δύναμιν ἀκατάβλητον.

Διὰ νὰ φθάσῃ τὴν κατάστασιν ταύτην τὸ πνεῦμα πρέπει νὰ ἀποκτήσῃ κραταιὰν καὶ ἀδάμαστον ἰσχύν, διότι μόνη ἡ ἰσχὺς δύναται ν' ἀποδώσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀνεξαρτησίαν, τὴν ὁποίαν προϋποθέτει ἡ ἰδιότης τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἐπιβολῆς. Ὁ ἀδύνατος δὲν δύναται νὰ εἶναι βασιλεύς, ἀλλὰ δοῦλος· διότι ἡ θέλησίς του κάμπτεται πρὸ τῆς θελήσεως τοῦ ἰσχυροτέρου. Τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος δύναται νὰ θεραπεύσῃ μόνη ἡ σοφία. Αὕτη μεταδίδει εἰς τὸ πνεῦμα τὴν γνῶσιν τῶν λειτουργιῶν τῆς φύσεως καὶ τοῦ πνεύματος, ὅπερ θέτον εἰς ἐφαρμογὴν τὰ ὑπὸ τῆς γνώσεως ὑποδεικνυόμενα μέσα καθίσταται ἰσχυρὸν καὶ μεταμορφοῦται εἰς δεσπόζουσαν ἐν τῇ φύσει δύναμιν. Μόνον τὸ κραταιὸν καὶ ἐλεύθερον πνεῦμα εἶναι ἐν τῇ φύσει ἀθάνατον. Τὸ μὴ τοιοῦτον ἀδυνατεῖ ν' ἀντιστῇ εἰς τὸν νόμον τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν μορφῶν καὶ ὑποκύπτει μοιραίως εἰς τὸ φάσγανον τοῦ θανάτου, τουτέστι τῆς ἀπωλείας τῆς προσωπικότητος αὐτοῦ.

Ὁ σοφὸς ὅμως δὲν δύναται ἢ νὰ εἶναι δίκαιος καὶ ἁγνός. Ἁγνὸς εἶναι ὁ προσαρμόζων τὰς πράξεις καὶ ἐνεργείας του πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς φύσεως, ὁ δυνάμενος μόνον φυσικὰς ἀντιλήψεις νὰ ἔχῃ. Ὁ ἁγνὸς ἄνθρωπος ἀκολουθεῖ τὴν ὑπὸ τῆς φύσεως διαγραφεῖσαν διὰ τὸ πνεῦμα ἐξελικτικὴν τροχιάν. Ὡς δ' ἐν τῇ φύσει ἐπικρατεῖ ὁ νόμος τῆς ἁρμονίας, ὅστις δὲν ἐπιτρέπει εἰς ἓν σῶμα νὰ εἰσέρχηται εἰς τὴν τροχιὰν ἄλλου σώματος, ἀλλ' ἕκαστον τούτων ἐπηρεάζει ἁπλῶς τὰ λοιπὰ πρὸς ταχυτέραν πλήρωσιν τοῦ σκοποῦ των, οὕτω καὶ ὁ ἁγνὸς καὶ σοφὸς ἄνθρωπος οὐδέποτε εἰσέρχεται εἰς τὴν τροχιὰν ἄλλου οἱουδήποτε. Ἐκδηλοῖ μόνον πρὸς πάντας ἀγάπην καὶ βοηθεῖ αὐτούς, καθ' ὅσον δύναται, εἰς τὴν πλήρωσιν τοῦ σκοποῦ των. Σέβεται δὲ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων καὶ διὰ τοῦτο εἶναι δίκαιος.

Τὸ ἰσχυρὸν πνεῦμα, ὅπερ κατέχει τὰ σκῆπτρα τῶν ἐξουσιῶν τοῦ ἀπείρου, δὲν ἐπιβάλλεται διὰ τῆς βίας. Ἡ τυραννὶς τῷ εἶναι ἄγνωστος. Βασιλεύει καὶ κυριαρχεῖ μόνον διὰ τῆς ἐπιβολῆς τῆς σοφίας του, μόνον διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως ὑπὸ τῶν ἄλλων τῶν δικαιωμάτων, ἅτινα παρομαρτοῦσιν εἰς τὴν ἐξέχουσαν προσωπικότητά του.

Ἡ ἀναγνώρισις αὕτη τῆς ἀρχῆς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἁρμονίας ἐπιβάλλει μίαν τροποποίησιν εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς καταστάσεως τοῦ πνεύματος-βασιλέως. Τηρουμένης τῆς ἀρχῆς ταύτης, ***βασιλεὺς εἶναι οὐχὶ ἐκεῖνος, οὗτινος ἡ θέλησις ἐπιβάλλεται ἐπὶ πάσης ἄλλης θελήσεως, ἀλλὰ τὸ ἰσχυρόν, ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον πνεῦμα, τὸ μὴ ὑποκείμενον εἰς ἀλλοτρίαν θέλησιν.*** Τὸ πνεῦμα τοῦτο μὴ ἐπηρεαζόμενον ἐξ ἐξωτερικῶν ἐπιδράσεων διευθύνει τὰς ἐνεργείας του μόνον κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θέλησιν. Οὕτως ἡ ἔννοια τῆς βασιλείας συμπίπτει πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς αὐτοκυβερνήσεως.

Τὸ πνεῦμα—βασιλεὺς εἶναι κύριον ἑαυτοῦ, κύριον τῶν φυσικῶν αὐτοῦ δυνάμεων καὶ διαθέσεων, διατηροῦν πάντοτε ἐφ' ἑαυτοῦ ἐξουσίαν οἱαιδήποτε καὶ ἂν εἶναι αἱ περιστάσεις τῆς δράσεώς του. Κύριον ἑαυτοῦ, τῶν αἰσθημάτων του, τῶν σκέψεών του, τῆς βουλήσεώς του κατέχει ἐν τῇ πνευματικῇ ἱεραρχίᾳ τὴν ἀνάλογον πρὸς τὰς δυνάμεις του θέσιν, ὑποτασσόμενον εἰς τὴν πνευματικὴν ὑπεροχήν, χωρὶς ἐκ τούτου νὰ χάνῃ καὶ τὸ ἐλάχιστον μέρος τῆς ἐλευθερίας του.

Ἡ ἐφ' ἑαυτοῦ κυριαρχία, ἡ αὐτοκυβέρνησις εἶναι τὸ μεγαλήτερον μυστικὸν καὶ τὸ ἐμφανέστερον ἀποτέλεσμα τῆς βασιλικῆς τέχνης.

Οὕτω τιθεμένης τῆς ἐννοίας τοῦ βασιλέως, κάθε πνεῦμα δύναται νὰ γίνῃ βασιλεύς, ἐὰν ἀκολουθῇ τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἡ φύσις πρὸς τοῦτο διαγράφει, διότι ἐν τῇ βασιλείᾳ ταύτῃ ὑπάρχει θέσις δι' ὅλους. Κάθε πνεῦμα δύναται νὰ καταστῇ τόσον ἰσχυρὸν τὴν θέλησιν, ὥστε νὰ μὴ ὑποτάσσηται εἰς τὴν θέλησιν οὐδενὸς ἄλλου πνεύματος. Κατὰ μείζονα λόγον δὲν πρέπει νὰ ὑποτάσσηται εἰς τὰ ἴδια πάθη καὶ ἀτελείας. δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ τοιαῦτα. Εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν τῶν πνευματικῶν ὑπάρξεων τὰς μεταξὺ αὐτῶν σχέσεις δὲν δύναται πλέον νὰ κανονίζῃ τὸ πάθος, ἡ ἀπάτη, ἡ βία, ἡ ἀμοιβαία ἐκμετάλλευσις, ὡς συμβαίνει σήμερον ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ, ἀλλ' ἡ καθολικὴ ἀγάπη, ἀδελφότης καὶ ἀλληλεγγύη, καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν δικαιωμάτων ἑκάστου.

* *
*

Εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς βασιλικῆς τέχνης, εἴπομεν, περιλαμβά-

νεται καὶ ὁ τρόπος, ἡ μέθοδος, τὴν ὁποίαν ἀ ολουθῶν τις δύναται νὰ κατασιῇ βασιλεύς. Διὰ νὰ φθάσωμεν τὴν κατάστασιν τοῦ σοφοῦ, ἰσχυροῦ καὶ ἐλευθέρου, τοὐτέστι τοῦ τελείου πνεύματος, δὲν ἔχομεν ἢ ν' ἀκολουθήσωμεν ἀναγωγικῶς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἠθικῶν καὶ φ υσικῶν ἰδιοτήτων τοῦ ἀνθρώπου, περὶ τῶν ὁποίων ὡμιλήσαμεν. καὶ αἵτινες ἀποτελοῦν τὰς ἰδιότητας τοῦ τελείου πνεύματος.

Ἡ κατωτέρα ζωϊκὴ ὑπόστασις εἶναι αὐτοματική. Ὑπόκειται εἰς τοὺς νόμους τῆς ζωϊκῆς φύσεως, ἀπὸ τῶν ὁποίων δὲν δύναται νὰ ἀποστῇ. Ἀναπτυσσομένης ἐν τῇ ζωϊκῇ ὑποστάσει τῆς συνειδήσεως, συναναπτύσσεται μετ' αὐτῆς καὶ ἡ ἐλευθερία. Τοῦτο μᾶς πείθει, ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ πνεύματος συμβαδίζει μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἱκανότητος τοῦ ἀτόμου νὰ πολλαπλασιάζῃ ἐπ' ἄπειρον τὰς ἐνεργείας τῆς ζωῆς. Ὁ ἐπ' ἄπειρον πολλαπλασιασμὸς τῶν ἐνεργειῶν τῆς ζωῆς τοῦ ἀτόμου, ἡ ἐκδήλωσις νέων ἰδιοτήτων αὐτοῦ, ἥτις οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ ἐξέλιξις τῆς οὐσίας του, ἄγει κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν ἐλευθερίαν. Ἡ ἐλευθερία οὕτω τοῦ πνεύματος, ἥτις προϋποθέτει τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τῶν λοιπῶν ἰδιοτήτων, ὧν ἄνευ τὸ πνεῦμα δὲν εἶναι ἐλεύθερον, ἀποτελεῖ κατὰ τὴν σειρὰν τῶν σκέψεων, τὰς ὁποίας ἀνεπτύξαμεν, τὸ σημεῖον πρὸς τὸ ὁποῖον κατευθύνεται ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ νόμου πᾶσα πνευματικὴ ὕπαρξις καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀποτελεῖ τὸν σκοπὸν τοῦ πνεύματος.

Ὁ δρόμος οὗτος πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὑπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ νόμου, ὅστις ἐκδηλοῦται ἐν ἡμῖν ὡς τάσις πρὸς μάθησιν, πρὸς τελειοποίησιν ἡμῶν αὐτῶν, πρὸς πολλαπλασιασμὸν τῶν ἐνεργειῶν τῆς ζωῆς μας, πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν ἐν ἡμῖν λανθανουσῶν ἰδιοτήτων τῆς πνευματικότητος καὶ τῆς κυριαρχίας τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Ἡ παρακολούθησις τῆς μεγάλης ταύτης λεωφόρου, τὴν ὁποίαν ἔχει νὰ διανύσῃ, ἀποτελεῖ διὰ πᾶν πνεῦμα ἐπιτακτικὴν ἐντολὴν ὑπαγορευομένην ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεώς του.

Ἀναγκαίως λοιπὸν τὸ πνεῦμα πρέπει νὰ καταστῇ βασιλεύς, δηλαδὴ πνεῦμα ἀθάνατον καὶ ἐλεύθερον. Ὡς εἴπομεν ὅμως, διὰ νὰ εἶναι ἐλεύθερον τὸ πνεῦμα, πρέπει νὰ καταστῇ ἰσχυρόν. Διὰ νὰ καταστῇ ὅμως τοιοῦτον, πρέπει νὰ εἶναι σοφόν. Ἡ δὲ σοφία προϋποθέτει ἁγνότητα, ἀγαθότητα καὶ δικαιοσύνην.

Τὴν ὁδὸν ταύτην τῆς ἐξελίξεως τοῦ πνεύματος δὲν δύναται ὁ ἄνθρωπος ν' ἀνεύρῃ καὶ ἀκολουθήσῃ ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ἕλκων τὴν

καταγωγήν του ἐξ ἄλλων ὑποδεεστέρων, ἀτελεστέρων ὑπάρξεων, δὲν φέρει εἰς τὸ βάθος τῆς συνειδήσεώς του ἢ σκότος καὶ κακίαν. Πλανηθεὶς κατὰ τὰ πρῶτα στάδια τῆς ἐξελίξεώς του ἐκ τῆς κακῆς ἐκτιμήσεως τῶν φαινομένων τῆς φύσεως, ἠκολούθησεν ὁδὸν ἀντικειμένην πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεώς του καὶ εὑρέθη περιπεπλεγμένος εἰς χάος σκέψεων καὶ ἰδεῶν καὶ ἐδημιούργησε συστήματα παλιτικά, κοινωνικὰ κτλ. συγχύζοντα ἔτι μᾶλλον τὸ χάος τοῦτο καὶ μὴ ἀφήνοντα αὐτὸν ν' ἀνεύρῃ καὶ ἀκολουθήσῃ τὴν πρὸς τὴν ἐξέλιξίν του ἄγουσαν ὁδόν.

Ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ ἐγκαταλείψῃ ὁ ἄνθρωπος τὸ χάος, εἰς ὃ τὸ πνεῦμα του περιεπλάκη καὶ ν' ἀνεύρῃ καὶ ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδὸν τὴν ὁδηγοῦσαν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ του, ἐδημιούργησε τὰ μυστήρια. Τὰ μυστήρια ἀπομονοῦσι τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς φθοροποιοῦ ἐπιδράσεως τοῦ χάους τῶν κοινωνιῶν καὶ θέτουν αὐτὸν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἰσχυρᾶς πνευματικῆς δυνάμεως, μόνης ἱκανῆς νὰ καθοδηγήσῃ τὸ πνεῦμά του εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς. Δὲν δύναται ἄρα νὰ ἀνεύρῃ τὴν ὁδὸν ταύτην ὁ ἄνθρωπος εἰμὴ μόνον ἐν τοῖς μυστηρίοις. Γινόμενος μύστης, μυεῖται εἰς τὰ μυστήρια τῆς βασιλικῆς τέχνης καὶ ἀκολουθῶν τὰ κελεύσματα ταύτης ἐπιτυγχάνει τὴν πλήρωσιν τοῦ σκοποῦ του ὡς πνεύματος. Τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ, κατορθοῦται δι' ἀναγωγικῆς ἀναπτύξεως τῶς ἱκανοτήτων του, τῶν ἀγουσῶν πρὸς τὴν τελειότητα καὶ τὴν ἐλευθερίαν.

Πρῶτον ἔργον τοῦ μύστου εἶναι ὁ ἐξαγνισμὸς τῆς ψυχῆς του. Πρέπει νὰ ἀποβάλῃ ὁ ἄνθρωπος ὅλας τὰς δυσιδαιμονίας, τὰς προλήψεις καὶ τὰς ψευδεῖς ἰδέας, μὲ τὰς ὁποίας τὸν ἐπότισεν ἡ κοινωνία ἀπ' αὐτοῦ τοῦ λίκνου του. Πρέπει ν' ἀπεκδυθῇ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν ἐμβεβαπτισμένον εἰς τὸν ῥύπον τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς κακίας. Τὸ ἔργον ὅμως τοῦτο εἶναι ἐπίπονον καὶ μακρὸν καὶ ἐλάχιστοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔχουν ὅλον τὸ ἠθικὸν θάρρος, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖται, διὰ νὰ ἀποδυθῇ τις εἰς αὐτό.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἵτινες ἐσυμβόλιζον τὸν μύστην ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἡρακλέους, ὡς πρῶτον ἄθλον αὐτοῦ ἔθεσαν τὸν καθαρισμὸν τῆς κόπρου τοῦ Αὐγείου. Καὶ ἀληθὴς αὔγειος κόπρος κρύπτεται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην συνείδησιν. καὶ ἡ κόπρος αὕτη πρέπει νὰ καθαρισθῇ, πρέπει νὰ ἐξαγνισθῇ τὸ ψυχικὸν ἔδαφος, ἐφ' οὗ πρέπει νὰ ἐργασθῇ ὁ μύστης, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ προχωρήσῃ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἄθλους καὶ φθάσῃ εἰς τὴν ἀποθέωσιν. Ὁ ψυ-

χικὸς ἐξαγνισμὸς ἀφήνει τὸ ἔδαφος ἐλεύθερον διὰ νὰ ἀναπτυχθῶσιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὰ αἰσθήματα τῆς ἀγάπης πρὸς τὰς λοιπὰς ὑπάρξεις καὶ τῆς δικαιοσύνης. Ἡ ἀγάπη δημιουργεῖ τὸ συναίσθημα τῆς καθολικῆς ἀδελφότητος καὶ ἀλληλεγγύης καὶ ὁδηγεῖ πρὸς τὴν ἰσότητα. Τὸ αἴσθημα τῆς δικαιοσύνης ὑποδεικνύει πρὸς ἡμᾶς τὸ καθῆκον νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων ἐπὶ τῆς ζωῆς καὶ ἐπὶ τῶν μέσων πρὸς διατήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτῆς καὶ νὰ σεβώμεθα τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἄλλων. Τὸ αἴσθημα τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἄλλους δημιουργεῖ προσέτι τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ νὰ καταβάλλωμεν πᾶσαν προσπάθειαν, ὥστε νὰ ἐπικρατήσῃ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ νὰ ἐφαρμόζηται εἰς τὰς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων σχέσεις.

Ἡ ἁγνότης, ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ δικαιοσύνη, δίδουσιν εἰς τὸν μύστην ὅλα τὰ ὅπλα, ἅτινα ἀπαιτοῦνται, ὅπως παλαίσῃ νικηφόρως κατὰ τοῦ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ ἐπικρατοῦντος τέρατος τοῦ σκότους καὶ τῆς κακίας καὶ ἀναδειχθῇ ἥρως.

Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ μύστου, ὅπερ, ὡς εἴπομεν, οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐσυμβόλιζον εἰς τοὺς ἄθλους τοῦ Ἡρακλέους, ὁ τεκτονισμὸς ἀλληγορεῖ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Ὁ μύστης ὡς ἀντικείμενον ἔχει νὰ οἰκοδομήσῃ ἐν ἑαυτῷ ναόν. Ὁ ναὸς οὗτος εἰς τὰς ἀναλογίας του ὀφείλει νὰ ἔχῃ ὅλην τὴν ἁρμονίαν τῶν νόμων τῆς φύσεως καὶ νὰ στηρίζηται ἐπὶ τριῶν στύλων ἀλληγορούντων τὴν Ἰσχύν, τὸ Κάλλος καὶ τὴν Σοφίαν. Ἐργάτης εἶνε αὐτὸς οὗτος ὁ μύστης. Ἡ τέχνη, τὴν ὁποίαν θὰ ἐφαρμόσῃ, εἶνε ἡ βασιλικὴ τέχνη. Τὰ δὲ ὑλικά, ἅτινα θὰ μεταχειρισθῇ διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ, θὰ τὰ εὕρῃ ἐν ἑαυτῷ. Ἐντεῦθεν δημιουργεῖται ἡ ἀνάγκη τῆς μελέτης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καθὼς καὶ τῶν νόμων καὶ ἰδιοτήτων τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς, διότι αἱ ἰδιότητες ἡμῶν αὗται θ' ἀποτελέσωσι κατεργαζόμεναι καὶ ἐκλεπτυνόμεναι τὰ ὑλικὰ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ἐν ἡμῖν ναοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ τεκτονισμὸς ὡς πρώτιστον παράγγελμα πρὸς τοὺς μύστας διακηρύσσει τὸ «γνῶθι σαυτόν», τὴν αὐτογνωσίαν, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν πάσης σοφίας.

Δὲν ἀρκοῦν ὅμως μόνον τὰ ὑλικὰ ταῦτα διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ. Ἀπαιτεῖται συνάμα καὶ ἀρχιτέκτων, ἀπαιτεῖται καὶ συνδετικὴ ὕλη, ἥτις μόνη δύναται νὰ δώσῃ εἰς τὸ οἰκοδόμημα τὴν στερεότητα, τὴν ἀφθαρσίαν. Ἀλλὰ τὰ μέσα ταῦτα τῆς οἰκοδομῆς ἀποτελοῦσι μυστικά, ἅτινα μόνον ἡ σοφία δύναται νὰ μᾶς ἀπο-

καλύψη. Ἰδοὺ διατὶ οὐδεὶς καθίσταται ἰσχυρὸς ἐν τῇ φύσει, ἂν μὴ ᾖ σοφός. Τὰ διδάγματα δὲ τῆς σοφίας εἰς οὐδένα ἀποκαλύπτονται, ἂν μὴ ᾖ ἁγνὸς καὶ δίκαιος.

Ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ναοῦ τῆς ἀληθείας ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ μύστου δημιουργεῖ ἐν αὐτῇ ὑπόστασιν φέρουσαν τὰς ἰδιότητας τῆς ἰσχύος, τοῦ κάλλους καὶ τῆς σοφίας καὶ μεταμορφοῦται οὗτος εἰς πνεῦμα ἰσχυρὸν καὶ ἀθάνατον ἔχον ἐξουσίαν ἐν τῇ φύσει. Καθίσταται πραγματικὸς βασιλεύς. Τὰ τοιαῦτα πνεύματα τίθενται ἐπὶ κεφαλῆς τῆς πνευματικῆς ἱεραρχίας καὶ ἔργον ἔχουν τὴν καθοδήγησιν καὶ τῶν λοιπῶν πνευμάτων πρὸς τὴν κατεύθυνσιν, τὴν ὁποίαν καὶ ταῦτα ἠκολούθησαν διὰ νὰ φθάσουν ἐκεῖ ὅπου ἔφθασαν.

Τὸ γεγονός, ὅτι τὰς πνευματικὰς ἐξουσίας ἐν τῇ φύσει καταλαμβάνουν τὰ τελειότερα καὶ συνεπῶς τὰ σοφώτερα καὶ ἰσχυρότερα πνεύματα, συμβολίζει ὁ σκωτικὸς τεκτονισμὸς ἐν τῇ διοικητικῇ αὐτοῦ ἱεραρχίᾳ διὰ τῶν προσηγοριῶν, κραταιότατος, τρὶς κραταιός, σοφώτατος κλπ, τὰς ὁποίας ἀποδίδει εἰς τοὺς κατέχοντας τὰς ἐξουσίας τοῦ Τάγματος καὶ τῶν ἐργαστηρίων, ἐξ ὧν τοῦτο ἀπαρτίζεται. Ἐὰν οἱ κατέχοντες τὰς ἐξουσίας ταύτας ἐν τῇ μυσταγωγικῇ αὐτῶν ζωῇ ἠκολούθησαν ὄντως τὰ παραγγέλματα τῆς βασιλικῆς τέχνης, κατέχουσι τὰς διὰ τῶν προσηγοριῶν τούτων σημαινομένας ἰδιότητας οὐχὶ μόνον ὡς τίτλους ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ τοῦ Τάγματός των, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς ὡς πνευματικὰς αὐτῶν δυνάμεις.

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Ἀφ᾽ ὅτου ἡ σκέψις ἤρχισε νὰ λειτουργῇ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἐτέθη ἀμέσως πρὸ αὐτοῦ τὸ πρόβλημα τοῦ τί εἶναι οὗτος καὶ ποῖος ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς του. Εἶναι δὲ τόσον μέγα τὸ πρόβλημα τοῦτο καὶ τόσον δυσεπίλυτον, τοσαύτη δὲ ἡ παραπλάνησις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος εἰς τὸ χάος τῶν πλέον ἀντιθέτων περὶ τούτου γνωμῶν, ὥστε καὶ σήμερον, μετὰ παρέλευσιν τόσον χιλιετηρίδων, τὸ αὐτὸ πρόβλημα ἐγείρεται προκλητικὸν πρὸ τῆς σκέψεως τῶν μεγάλων τῆς ἀνθρωπότητος μαζῶν.

Τί εἴμεθα ; ποίαν θέσιν ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ κόσμῳ ; τί εἶναι ἡ ζωὴ γενικῶς ; ποίαν ἀξίαν ἔχει αὕτη ; τίς ὁ σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου ; Ἰδοὺ ἐρωτήματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων διὰ τὸ πλεῖστον

τῆς ὀρθολογιζομένης ἀνθρωπότητος δὲν ὑπάρχει ἀπάντησις.

Δι' ἡμᾶς ὅμως τοὺς τέκτονας, οἵτινες ἐζητήσαμεν νὰ φωτίσωμεν τὸ πνεῦμά μας εἰς τὸ φῶς τῶν τεκτονικῶν μυστηρίων, τὸ πρόβλημα τοῦτο παραμένει ἐπίσης ἄλυτον; Ἡ μύησις μᾶς δίδει νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι διὰ τοὺς ἱεροὺς τοῦ τάγματός μας συνθέτας τὸ πρόβλημα ἔχει λυθῆ καὶ ὅτι εἶναι ἐπιδεκτικὸν λύσεως διὰ πάντα εἰλικρινῆ μυστην. Ἐν τοσούτῳ, πιστοὶ οὗτοι εἰς τὸ σύστημα τῆς διδασκαλίας, ὅπερ διετύπωσαν, τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος περιεκάλυψαν διὰ συμβολικῶν τύπων. Ἔδωκαν ὅμως καὶ σπουδαιοτάτας πρακτικὰς συμβουλάς, ὅπως χ'ησιμεύσωσιν ὡς ναυτικὴ πυξὶς διὰ τοὺς τέκτονας ἐρευνητὰς ἐν τῷ μυσταγωγικῷ αὐτῶν βίῳ πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ μεγάλου προβλήματος.

«Ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν τὰ φαινόμενα, διὰ νὰ λύσωμεν τὸ αἴνιγμα τῆς ζωῆς»

«Ὁ μύστης πρέπει ν' ἀρχίσῃ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ διὰ τῆς γνώσεως αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. . . . »

Τὴν ἀνάγκην δὲ τῆς μελέτης, πρὸς ἐπίλυσιν τῶν παρουσιαζομένων εἰς τὸ πνεῦμα προβλημάτων, ὑποδεικνύει ὁ τεκτονισμὸς εἰς ὅλους τοὺς τόνους συνιστῶν συνάμα τὴν μελέτην τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν, ὡς πηγῶν γνώσεων χρησίμων διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ δὴ τὸν μύστην. Ἐὰν παρατηρῆται ἐν τῇ ἀνθρωπότητι τοσαύτη σύγχυσις, ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι δὲν ἠκολουθήθη ὑπὸ τῶν ἐρευνητῶν ἡ ἀπαιτουμένη μέθοδος καὶ ἀφέθη εὐρὺ πεδίον εἰς τὰς προλήψεις— τῶν ὁποίων δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένοι οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἐπιστήμονες— αἵτινες ἐσύγχυσαν τὰ πράγματα καὶ δὲν ἀφῆκαν τὸν ἀνθρώπινον νοῦν ν' ἀνεύρῃ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν λύσιν τοῦ μεγάλου προβλήματος.

Ὁ Τεκτονισμὸς ὅμως ζητεῖ ν' ἀποφύγῃ τὴν πλάνην αὐτήν. Ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀποφεύγει νὰ ἐκφέρῃ δόγματα ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ζωῆς, μὴ ἐπιδιώκων νὰ ἐπιβάλῃ γνώμας καὶ ἄρθρα πίστεως εἰς οὐδένα. Ἐπιζητεῖ δ' ἐξ ἀντιθέτου νὰ δημιουργήσῃ πεποιθήσεις σχηματιζομένας κατόπιν ἀπροκαταλήπτου καὶ ἐλευθέρας ἐξετάσεως τῶν πραγμάτων, διότι φρονεῖ ὅτι τότε μόνον δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ τις τὴν σπουδαιότητα καὶ τὴν βασιμότητα μιᾶς ἀληθείας ὅταν μόνος του εἰργάσθη διανοητικῶς πρὸς ἀνεύρεσιν αὐτῆς. Βεβαίως ὁ τεκτονισμὸς εἰς τὸ ἔργον τοῦτο δὲν ἀφήνει τοὺς μύστας αὐτοῦ ἀβοηθήτους. Παρέχει πρὸς μελέτην εἰς αὐτοὺς ὅλον τὸν

πλοῦτον τῶν συμβόλων του καὶ πλῆθος πρακτικῶν συμβουλῶν χρησίμων διὰ νὰ μὴ παραπλανηθῶσιν οὗτοι εἰς τὸν μακρὸν δρόμον των, ἡ σπουδαιοτέρα τῶν ὁποίων εἶναι αὕτη :

«Ὅπως δυνηθῇ τις ν' ἀπολαύσῃ τῶν ἐκ τῶν φώτων τῆς ἀληθείας ἀγαθῶν, ἀνάγκη ν' ἀπαλλαγῇ τῶν προλήψεων τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ νὰ ἐπιδοθῇ μετὰ ζήλου εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς σοφίας».

Ἄνευ λοιπὸν προκαταλήψεων καὶ ἐλευθέρως πρέπει νὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς σοφίας, ἥτις καὶ μόνη δύναται νὰ δώσῃ εἰς ἡμᾶς τὴν λύσιν τῶν ἐνδιαφερόντων ἡμᾶς, ὡς ἀνθρώπους προβλημάτων. Ἄνευ προκαταλήψεων καὶ ἐλευθέρως πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν, ἵνα ἀποκτήσωμεν τὸ σύνολον τῶν γνώσεων, αἵτινες ἀπαρτίζουν ***τὴν ἐπιστήμην τῆς ζωῆς***. Ἡ ἐπιστήμη αὕτη καὶ μόνη δύναται νὰ μᾶς δώσῃ τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων, ἅτινα ἀπηριθμήσαμεν, διὰ νὰ δυνάμεθα πλέον νὰ ζῶμεν ἐνσυνειδήτως, ἐν γνώσει τοῦ σκοποῦ τῆς ὑπάρξεώς μας, γνωρίζοντες τί εἴμεθα, ποῦ βαίνομεν καὶ πῶς πρέπει νὰ κανονίσωμεν τὰ ἤθη ἡμῶν καὶ τὰς κλίσεις διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν πλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς ὑπάρξεώς μας.

Οὕτω καὶ μόνον δύναται νὰ ἐννοηθῇ καὶ νὰ ὁρισθῇ ἡ ἐπιστήμη τῆς ζωῆς. Ἀποτελεῖ δ' αὕτη τὴν ἐπιστήμην ἐκείνην, ἥτις ἀναφέρεται εἰς τὴν ἔρευναν τῶν νόμων τῆς ζωῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ συναγάγωμεν ἐκ τῆς μελέτης ταύτης τοὺς κανόνας τῆς ἐνεργείας καὶ διαγωγῆς, οἵτινες ἐφαρμοζόμενοι ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἐπιτρέπουσιν εἰς αὐτὸν νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς του. Ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ σκοποῦ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα καὶ τὴν ψυχικὴν ἰσορροπίαν, δηλαδὴ τὴν ἁρμονικὴν ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν ψυχικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου, ἥτις φέρει εἰς τὸ πνεῦμά του τὴν γαλήνην καὶ τὴν εὐδαιμονίαν. Ἡ ἔννοια αὕτη τῆς Ἐπιστήμης τῆς Ζωῆς συμπίπτει πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ τεκτονισμοῦ καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἀποτελεῖ αὐτὴν ταύτην τὴν Ἐπιστήμην τῶν μυστηρίων. Εἶναι ἄρα ἡ ἐπιστήμη, τῆς ὁποίας τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν ὀνομάζομεν Βασιλικὴν τέχνην.

Ἡ μελέτη αὕτη εἶναι ἀναγκαία δι' ἡμᾶς. Ἄνευ τῶν γνώσεων, αἵτινες ἀποτελοῦν τὸν καρπὸν αὐτῆς ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἀποτελεῖ συνείδησιν. Εἶναι μία ὕπαρξις τυφλή. Εἶναι πρᾶγμα καὶ οὐχὶ ὑποκείμενον, ἐγώ. Ὁ καρπὸς τῆς

Ἐπιστήμης τῆς Ζωῆς καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἱκανὸν νὰ γνωρίζῃ ποῦ βαδίζει· τοῦ δίδει τὴν δύναμιν ν' αὐτοκυβερνᾶται καὶ νὰ μὴ εἶναι ἁπλοῦν ἕρμαιον ἐξωτερικῶν ἐπιρροῶν καὶ τοῦ ἐξασφαλίζει τὴν ἀπρόσκοπτον ἐξέλιξιν.

Ὁ ἄγευστος τῆς Ἐπιστήμης αὐτῆς ἀγνοεῖ τὶ εἶναι ἀγαθὸν καὶ τὶ εἶναι κακόν, τί ὠφέλιμον καὶ τὶ βλαβερόν, τί τοῦ χρειάζεται καὶ τὶ τοῦ εἶναι περιττόν.

Ὅ,τι ἐπιδιώκομεν, ἀξίζει νὰ τὸ ἐπιδιώκομεν ; Ὅ,τι ἀγαπῶμεν, ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ἀγαπᾶται ; Πᾶν ὅ,τι ἐπιθυμοῦμεν, εἶναι ἐπιθυμητόν ; Πᾶν ὅ,τι πληρώνομεν διὰ τοῦ κόπου μας, διὰ τῶν προσπαθειῶν μας, πολλάκις διὰ τῆς ζωῆς μας αὐτῆς, ἀξίζει τὰς θυσίας αὐτά· ; Διὰ νὰ δίδωμεν κατηγορηματικὴν ἀπάντησιν εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα, εἶναι ἀνάγκη νὰ «γνωρίζωμεν τὰ φαινόμενα», εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν τὴν οὐσίαν καὶ τοὺς νόμους τῆς ζωῆς. Πρέπει νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν αἴσθησιν τῆς ἀξίας τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων. Ὅλα ὅμως αὐτὰ μόνον ἡ Ἐπιστήμη τῆς Ζωῆς δύναται νὰ μᾶς δώσῃ καὶ προσέτι ἡ μελέτη παντὸς πράγματος. διότι πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει ἔχει δι' ἡμᾶς μεγίστην ἀξίαν καὶ ἀξίζει τῆς προσοχῆς μας.

Συνήθως θέτει ὁ ἄνθρωπος τὸν νοῦν του καὶ προσηλοῦται εἰς πράγματα, τὰ ὁποῖα ὀνομάζει ἀγαθά, ἐν ᾧ οὐδεμίαν πραγματικὴν ἀξίαν ἔχουν δι' αὐτόν· καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀπόκτησις ἢ ἡ διατήρησις δὲν ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτόν. Ἀπὸ τὰ πράγματα αὐτὰ συνήθως ὁ ἄνθρωπος ἐξαρτᾷ τὴν εὐτυχίαν του, αὐτὴν τὴν ὕπαρξίν του. Κατ' αὐτὸν ὅμως τὸν τρόπον γίνεται παίγνιον τῆς τύχης. Μία μεταστροφὴ τοῦ ροῦ τῶν γεγονότων ἀπομακρύνει ἀπ' αὐτοῦ τὸ ἀντικείμενον τῆς προσηλώσεώς του καὶ οὗτος καθίσταται δυστυχής.

Ἂν προηγουμένως τοῦ ὑπεδεικνύατε ποία εἶναι ἡ πραγματικὴ ἀξία τῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἐπεδίωκε, θὰ σᾶς ἀπεκάλει οὐτοπιστήν, ἰδεολόγον, ἢ μωρόν. Ἐνόμιζε δέ, ὅτι αὐτὸς ἦτο θετικιστής. ὅτι ἐσκέπτετο καὶ ἐνήργει πρακτικώτερον παντὸς ἄλλου. Αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ νομιζομένου θετικισμοῦ, τοῦ τόσον σήμερον διαδεδομένου, καὶ τῆς προσηλώσεως εἰς πράγματα, τῶν ὁποίων ἡ ἀπόκτησις ἢ ἀπώλεια δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτόν, ἀποτελεῖ τὸ αἴτιον τῆς κακοδαιμονίας τῶν ἀνθρώπων.

Σήμερον γενικῶς οἱ ἄνθρωποι ἐκτιμοῦν ἐκεῖνα τὰ πράγματα εἰς τὰ ὁποῖα ἀποδίδουν, ὡς λέγουν, πρακτικὴν ἀξίαν· καὶ τού-

των τὴν ἀπόκτησιν ἐπιδιώκουν : πλοῦτον, χλιδήν, ἐξέχουσαν θέσιν, κοινωνικὴν δύναμιν καὶ πᾶν ὅ,τι εἶναι ἱκανὸν να κάμῃ τινὰ ὑπέρτερον τῶν ἄλλων. Ὑπάρχουν ὅμως ἔξω τῶν νομιζομένων τούτων ἀγαθῶν καὶ ἄλλα πράγματα, τῶν ὁποίων οἱ θετικισταὶ ἀγνοοῦν τὴν ἀξίαν καὶ τὰ ὁποῖα ἐν τῷ νεωτέρῳ κοινωνικῷ βίῳ γίνονται ὁσημέραι σπανιώτερα, ἄνευ ὅμως τῶν ὁποίων ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῇ, προσεγγίζει πολὺ πρὸς τὴν ζωώδη κατάστασιν. Τοιαῦτα εἶναι ἡ γνῶσις, ἡ ἀρετή, ἡ ἀλήθεια, ἡ ἐλευθερία, ἡ μόρφωσις, ἡ φιλία, τὸ αἴσθημα, ἡ ἀφοσίωσις, ἡ τιμιότης, ἡ εἰλικρίνεια, ἡ πίστις. Φαντάζεσθε δέ, ὅτι, ἂν ἐκλείψουν ταῦτα, ἀνθρώπινος κοινωνία δύναται νὰ σταθῇ; Ἂν ὅμως αἱ ἰδιότητες αὐταὶ ἀποτελοῦν τὸ στήριγμα τοῦ πολιτισμοῦ, δὲν ἔχουν μεγίστην ἀξίαν καὶ δὲν πρέπει νὰ καλλιεργῶνται καὶ νὰ ἐκτιμῶνται ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ;

Δὲν ἰσχυριζόμεθα, ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ πάντα καὶ νὰ ἐπιδοθῇ μόνον εἰς τὴν κτῆσιν τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀρετῆς. Τὸ ἐργάζεσθαι πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἀναγκαίων τοῦ βίου ἀποτελεῖ νόμον, καὶ ἄνευ τούτου εἶναι ἀδύνατον τὸ φιλοσοφεῖν Τὸ ἀπασχολεῖσθαι ὅμως ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον διὰ τὴν ἀπόκτησιν ἀφθόνων οἰκονομικῶν μέσων καὶ παραμελεῖν τὴν θεραπείαν τῶν πνευματικῶν μας ἀναγκῶν, σημαίνει ἄγνοιαν τῶν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καθηκόντων καὶ ἀποτελεῖ ἔγκλημα στρεφόμενον κατὰ τῆς ἰδίας ἡμῶν προόδου καὶ εὐτυχίας.

Δικαίως λοιπὸν ἡ Ἐπιστήμη τῆς ζωῆς δύναται ν' ἀποκληθῇ ἀπὸ τοιαύτης ἀπόψεως **Ἐπιστήμη τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν**(1) καὶ ἔχει τοιαύτην εὐρύτητα, ὥστε ὑπερέχει πάσης ἄλλης ἐπιστήμης. Λεπτομερὴς τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἀνάλυσις ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ εὐρύτητι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἐνταῦθα, διότι θὰ ἦτο τότε ἀναγκαῖον ν' ἀναλυθῇ καὶ ὁλόκληρον τὸ σύστημα τῶν τεκτονικῶν μυστηρίων. Εἰς τὸ προσεχὲς ὅμως κεφάλαιον θὰ ἐκθέσωμεν περίληψιν τοῦ ἠθικοῦ μέρους τῆς ἐπιστήμης ταύτης, ὅπερ οἱ παλαιότεροι Ἕλληνες φιλόσοφοι ὠνόμασαν **Βιωτικήν**.

---

1) Παράβλ. Ἀδαμ. Κοραῆ. Προλεγόμενα εἰς τὰς «Διατριβὰς Ἐπικτήτου».

ΒΙΩΤΙΚΗ

Ζῶμεν. Ἀλλὰ πῶς ζῶμεν; Ὁποίου εἴδους δίον διάγομεν; Πληροῖ ὁ βίος μας σκοπόν τινά; ἢ διέρχεται εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε χωρὶς σκοπὸν καὶ χωρὶς ὠφέλιμόν τι ἀποτέλεσμα;

Τὰς ἐρωτήσεις ταύτας ὀφείλει πᾶς ἄνθρωπος ν' ἀπευθύνῃ πρὸς ἑαυτὸν καὶ νὰ ἐξετάσῃ πρῶτον, ἂν ὁ δίος τοῦ ἀνθρώπου ἐν γένει ἔχει σκοπόν τινα καὶ δεύτερον ἐὰν ὁ ἀτομικός αὐτοῦ δίος πληροῖ τὸν γενικὸν τοῦτον σκοπόν.

«Ἀνεξέταστον δίον μὴ ζῆν» (1) ἔλεγεν ὁ Σωκράτης. Δηλαδή, ἂν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὄντως λογικὸν ζῶον, δὲν πρέπει νὰ παρέρχεται τὸν δίον, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ, ἂν οὗτος ἔχει προορισμόν τινά καὶ χωρὶς νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν πλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ τούτου.

Πολλάκις εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου διέρχονται τοιαῦται σκέψεις. Ἀλλ' ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν μελετήσῃ συστηματικῶς τὸ ζήτημα, δὲν δύναται νὰ φθάσῃ εἰς ὠφέλιμα συμπεράσματα. Ἡ συστηματικὴ δὲ μελέτη τῆς οὐσίας τῶν φαινομένων καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ δίου καὶ τῶν διεπόντων αὐτὸν νόμων ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ νὰ συναγάγωμεν τοὺς κανόνας τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς διαγωγῆς, τοὺς ὁποίους ἀκολουθῶν τις δύναται νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ δίου, ἀποτελεῖ ***τὴν περὶ τὸν βίον τέχνην*** (2) ἢ ***τὴν βιωτικὴν*** (3), τὴν κατ' ἄλλους ***Τέχνην τοῦ ζῆν***, ἢ κατὰ τὸν Πλάτ. Δρακούλην ***Βιονομίαν***.

Καθὼς εἴπομεν ἤδη εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον, ἡ ***βιωτικὴ*** δὲν ἔχει τὴν εὐρείαν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἐνέχει ἡ ***Ἐπιστήμη τῆς ζωῆς***, καθ' ὅσον αὕτη ἀφορᾷ τὴν μελέτην τῶν λειτουργιῶν τῆς καθ' ὅλου παγκοσμίου ζωῆς καὶ πέραν ἀκόμη τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς, ἐν ᾧ ἡ βιωτικὴ ἀφορᾷ ἁπλῶς εἰς τὰ διέποντα τὸν ἀρθρώπινον δίον. Ἐπίσης ἡ διωτικὴ δὲν πρέπει νὰ συγχέηται πρὸς τὴν *ἠθικήν*, διότι ἡ μὲν ἠθικὴ ἀναφέρεται μόνον εἰς τὰς σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ λοιπὰ ὄντα καὶ πρὸς τὸ περιβάλλον ἐν γένει, ἐν ᾧ ἡ διωτικὴ ἀναφέρεται εἰς πᾶσαν ἐνέργειαν ἢ

---

1) Ἐπικτήτου «Διατριβαί». I, κστ' 18—III, ιβ', 15.
2) Ἐπικτήτου Διατριβαὶ I. κστ'. 1.
3) Αὐτόθι.

καὶ διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου, οὐ μόνον ἔναντι τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ ἐν σχέσει πρὸς αὐτὸν τὸν ἴδιον, εἰς τὸ πῶς πρέπει νὰ ζῇ.

* * *

Οἱ τρόποι, καθ' οὓς ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ διαγάγῃ τὸν βίον εἶναι βεβαίως ἄπειροι, ἀναλόγως τῆς ἰδιοσυγκρασίας του, τῶν ἀντιλήψεών του, τῆς κοινωνικῆς αὐτοῦ καταστάσεως κ.λ.π. πρὸ παντὸς δὲ ἀναλόγως τῆς ἠθικῆς του μορφώσεως. Ὑπάρχει ὅμως καὶ εἶδός τι βίου, τὸ ὁποῖον δύναται πᾶς ἄνθρωπος νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς ἑαυτὸν καὶ τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ **τὸ ἄριστον** πάντων, (1) δηλαδὴ τὸ τελειότερον παντὸς ἄλλου, ὡς προσαρμοζόμενον περισσότερον πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ πρὸς τὴν ἰδιότητα τοῦ ἀνθρώπου ὡς λογικοῦ ὄντος ἔχοντος ἐκ φύσεως τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν ἀνάγκην νὰ πολλαπλασιάζῃ ἐπ' ἄπειρον τὰς ἰδιότητας καὶ ἐνεργείας αὐτοῦ.

Τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ βίου ἀποκαθιστᾷ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ἀρίστην κατάστασιν, τὴν ὁποίαν οὗτος δύναται νὰ ἔχῃ καὶ τὴν ὁποίαν ἡ ἀρχαία φιλοσοφία τῶν Ἑλλήνων ὠνόμασεν **εὐδαιμονίαν.**

Ἡ ἀρίστη διάθεσις, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ παρουσιάσῃ ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖ τὴν ἀνθρωπίνην τελειότητα. Συνίσταται δὲ εἰς τὴν ἁρμονικὴν ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν δυνάμεών του, αἰσθηματικῶν, διανοητικῶν, σωματικῶν.

Ἡ κατάστασις αὕτη ἐξασφαλίζει τὴν πνευματικὴν καὶ σωματικὴν ὑγείαν, παρουσιάζει τὴν ὑψηλοτέραν ἔκφρασιν καὶ αἴσθησιν τῆς ἀνθρωπινης ζωῆς καὶ τῆς ἀπολαύσεως τῶν ἀγαθῶν, ἅτινα αὕτη παρέχει εἰς τὸ πνεῦμα καὶ αἴρει ὅτα τὰ ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ παρακωλύωσι τὴν πρόοδον καὶ περαιτέρω τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Ἡ κατάστασις αὕτη καὶ μόνη παρέχει εἰς τὸν ἄνθρωπον μόνιμον **ἡδονήν, καταστηματικὴν** κατὰ τὸν Ἐπίκουρον, τὴν ὁποίαν οὐδεμία ἀντίξοος περίστασις τοῦ βίου, οὐδεμία ἐξωτερικὴ ἐπίδρασις δύναται νὰ διαταράξῃ. Ἡ κατάστασις αὕτη, κατ' ἀκολουθίαν, ἀποτελεῖ τὴν ἀληθῆ, τὴν πραγματικὴν εὐδαιμονίαν.

Διὰ τὸν μελετῶντα βαθέως τὴν ζωὴν ἄνθρωπον ἡ εὐδαιμονία

1) Πυθαγόρας παρὰ Στοβαίῳ, «Χρὴ βίον αἱρεῖσθαι τὸν ἄριστον».

δὲν συνίσταται εἰς τὴν ὕπαρξιν τῶν λεγομένων ἐξωτερικῶν ἀγαθῶν, πλούτου, χλιδῆς, δόξης, δυνάμεως κ.λ.π., διότι ταῦτα προσκαίρως τέρπουσι τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' εἰς τὴν ἀρίστην διάθεσιν ἀπὸ ἀπόψεως αἰσθηματικῆς, διανοητικῆς καὶ σωματικῆς· εἰς τὴν ἰσορροπίαν, τὴν γαλήνην καὶ τὴν ὡς ἔνεστι πληρεστέραν τῆς ψυχῆς ἱκανοποίησιν, τῆς ὁποίας εἶναι δεκτικὸς ὁ ἄνθρωπος. Ἡ εὐδαιμονία ἔγκειται οὐχὶ εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' εἰς τὴν χρησιμοποίησιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ εἶναι καὶ νὰ μένῃ πάντοτε ἀγαθὸς καὶ σοφός, ἵνα ζῇ μὲ ἐνδόμυχον διαρκῆ γαλήνην καὶ εὐχαρίστησιν. (1)

Διατὶ δὲ τοῦτο; Διότι τὰ ὑλικὰ ἀγαθὰ ὑφίστανται εἰς τὸν ἄνθρωπον συμπτωματικῶς, οὐχὶ δὲ καὶ μονίμως. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι κατέχονται ὑπὸ σφοδρᾶς ἐπιθυμίας νὰ ἀποκτήσωσι ταῦτα, ἀλλ' ἐλάχιστοι τὰ ἀποκτῶσι κατὰ τὸ πλεῖστον δὲ διὰ τρόπου μὴ τιμητικοῦ δι' αὐτοὺς καὶ διὰ στερήσεως πολλῶν ἄλλων ὑψηλοτέρων ἀπολαύσεων τῆς ζωῆς. Ἄλλοι πάλιν, κατέχοντες τοιαῦτα ὑλικὰ ἀγαθά, ἐστερήθησαν αὐτῶν ἐκ δυσμενῶν συμπτώσεων, εἰς μίαν παλινδρομίαν τῆς τύχης. Ἐν ᾧ τὰ ἀποτελοῦντα τὴν « ἀρίστην διάθεσιν » ***πραγματικά, θετικὰ ἀγαθά***, εἶναι ἀναφαίρετον κτῆμα τοῦ ἔχοντος τὴν ***διάθεσιν*** ταύτην, καθ' ὅσον καὶ ἡ ἀπόκτησις καὶ ἡ διατήρησις αὐτῶν οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ἐξαρτᾶται ἢ ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ θελήσεως.

Ἐὰν ἰσχυρισθῇ τις, ὅτι ἡ εὐδαιμονία ἀποτελεῖ ἁπλῶς ζήτημα ψυχικῆς διαθέσεως καὶ ὅτι δύναταί τις νὰ εἶναι εὐδαίμων καὶ ἐὰν στερεῖται τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, ὅσα τῷ ἀναγκαιοῦν διὰ τὴν ὕπαρξιν καὶ τὴν συντήρησιν του, δὲν θὰ στηρίζηται ἐν τῇ ἀληθείᾳ.

Διότι ἡ εὐδαιμονία ἀναφέρεται εἰς κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου ὁλοκληρωτικῶς. Ὁ δὲ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μόνον ψυχή, ἀλλὰ καὶ σῶμα. Ἐξ ἀμφοτέρων τούτων συνίσταται (2) καὶ εἶναι γνωστὴ ἡ ἀλληλεπίδρασις, ἥτις ὑφίσταται μεταξὺ ψυχῆς καὶ σώματος. Εἶναι πλάνη λοιπὸν νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι δύναταί τις νὰ εὐδαιμονῇ ζῶν ἐν μέσῳ κοινωνίας ἀγρίων, ἢ ὅταν εἶναι ἐστερημένος τῶν πάντων καὶ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐλευθερίας ἀκόμη, ἢ ἐὰν λόγῳ νόσων ἢ ἄλλων ἐξωτερικῶν αἰτίων διάγῃ μονίμως βίον πλήρη ὀδυνῶν καὶ στερήσεων.

---

1) Παράβαλε Keller. Freimaurerei, s. 13.
2) Πρβλ. Ἀρχύτα Πυθαγορείου παρὰ Στοβαίῳ.

οὐχὶ ἀτομικῶν βλέψεων. Πρέπει ὁ καθεὶς νὰ παρέχῃ ἑαυτὸν παράδειγμα ἀνοχῆς πρὸς τὰ τυχὸν μικρὰ ἐλαττώματα τῶν ἀδελφῶν του, σεβασμοῦ πρὸς τὴν γνώμην καὶ τὴν θέλησιν τῶν ἄλλων καὶ νὰ ὑποτάσσηται εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν πλειόνων, μετὰ τῶν ὁποίων ἀναγκαίως συνεργάζεται, ἔστω καὶ ἂν ἔχῃ τὴν ἀντίληψιν, ὅτι οὗτοι εὑρίσκονται ἐν πλάνῃ. Ἂν δὲ διαφωνῇ πρὸς τοὺς λοιποὺς εἰς τὰς γενικὰς βάσεις τῆς συνεργασίας, πρέπει νὰ ἐγκαταλείπῃ ἄνευ θορύβου τὸ ἀνομοιογενὲς πρὸς αὐτὸν περιβάλλον τοῦτο καὶ νὰ προστίθηται εἰς ἄλλο περιβάλλον συμφωνότερον πρὸς τὰς ἀντιλήψεις του. Πρέπει νὰ ἐκδηλοῖ νομιμοφροσύνην καὶ προσήλωσαν εἰς τὸν νόμον, ὅστις ἐκφράζει τὴν κοινὴν θέλησιν. Ἂν δὲ εὑρίσκῃ τοὺς νόμους ἐλαττωματικούς, πρέπει νὰ προτείνῃ τὴν τροποποίησίν των διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ καὶ νὰ μὴ τοὺς παραβαίνῃ, διότι οὕτω προκύπτει ἡ ἀναρχία.

Ἐὰν ὁ τέκτων τοιοῦτον ἐμφανίζῃ ἑαυτὸν ἐν τῇ Στοᾷ του, βοηθεῖ πράγματι καὶ τοὺς ἀδελφούς του διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῆς ἐπιρροῆς του, ὅπως χαλιναγωγήσωσι τὰ πάθη των, ἐθισθῶσιν εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς ἀρετῆς καὶ βελτιωθῶσιν. Ἐὰν ὅμως ὁ τέκτων ἐμφανίζηται ἐν τῇ Στοᾷ του μὲ χαρακτῆρα ἀντίθετον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον περιεγράψαμεν, τότε τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε ἀντίθετον. Τὰ πάθη ἐξάπτονται περισσότερον, μεταφέρεται ἐν τῇ Στοᾷ ἡ κατάστασις, ἡ ὁποία παρουσιάζεται ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἢ καὶ εἰς οἱονδήποτε ὅμιλον βεβήλων ἀνθρώπων, καὶ τότε ἀντὶ νὰ βοηθοῦν οἱ τέκτονες ἀλλήλους πρὸς βελτίωσιν καὶ τελειοποίησιν ἑαυτῶν, γίνονται χειρότεροι βέβηλοι ἀπ᾿ ὅτι ἦσαν, ὅταν δὲν ἐκαλοῦντο τέκτονες. Εἶνε προτιμότερον τότε νὰ ἐγκαταλείπωσι τὰς Στοάς, παρὰ νὰ παραμένωσιν εἰς αὐτὰς καὶ νὰ παρουσιάζουν εἰκόνα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὁποίαν τὸ Τάγμα των τοὺς θέτει ὡς σκοπόν.

*
* *

Ὅσα ἀνωτέρω ἀναφέρομεν ἴσως ξενίσουν τινάς τῶν ἀδελφῶν καὶ ἴσως χαρακτηρίσουν τὴν εἰκόνα τῆς ἐν Στοᾷ ἐργασίας ὡς ὅλως ξένην πρὸς τὸν τεκτονισμὸν ἢ τουλάχιστον ἰδανικὴν καὶ ἀνεφάρμοστον. Καὶ θὰ ἔχουν δίκαιον, διότι ἴσως εἰς καμμίαν Στοὰν δὲν ἔτυχε νὰ γνωρίσουν οὕτω τὸ ἔργον τοῦ τέκτονος.

Φρονῶ ὅμως, ὅτι δέον ν᾿ ἀποδοθῇ μεγαλητέρα προσοχὴ εἰς τὰ λεχθέντα, διότι ἂν περισσότερον ἐμβαθύνουν εἰς ταῦτα, θὰ ἀντι-

κόσμον παθῶν καὶ συμφερόντων. Πρέπει εἰλικρινῶς οἱ τέκτονες νὰ ἀναλάβωσιν ὡς ἔργον τὴν συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπον προσπάθειαν πρὸς ἠθικὴν τελειοποίησιν ἑαυτῶν. Διότι ἄλλως δὲν δικαιολογοῦσι τὸν ἱερὸν τίτλον, τὸν ὁποῖον ἀπέκτησαν, καὶ δὲν διακρίνονται ἀκόμη ἐπὶ ὀρθῇ ἐντιλήψει τοῦ ἰδίου αὐτῶν πνευματικοῦ συμφέροντος, δὲν δεικνύουν κἄν, ὅτι ἀντιλαμβάνονται τὴν ἀνυπολόγιστον εὔνοιαν τῆς τύχης, ἥτις ὤθησεν αὐτοὺς νὰ κρούσωσι τὴν θύραν τοῦ τεκτονικοῦ Ναοῦ.

ΜΕΡΟΣ Β.΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.΄

Η ΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΤΟΑ

Ὁμιλοῦντες περὶ Βιωτικῆς, ἥτις ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς Ἐπιστήμης τῆς Ζωῆς, δηλαδὴ τῆς Ἐλευθεροτεκτονικῆς, διετυπώσαμεν τὸν ἰσχυρισμόν, ὅτι ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ λόγῳ τῆς ἀπ' αἰώνων ἐπικρατούσης συγχύσεως δὲν ὑφίστανται οἱ ὅροι ἐκεῖνοι, οἵτινες θὰ ἠδύναντο νά βοηθήσουν πάντα ἄνθρωπον εἰς τὴν τελειοποίησίν του καὶ τὴν ἐπίτευξιν τῆς εὐδαιμονίας του.

Καὶ ἡ προχειροτέρα ὄντως ἐξέτασις τῆς καταστάσεως τῆς κοινωνίας εἶναι ἱκανὴ νὰ πείσῃ πάντα λογικὸν ἄνθρωπον, ὅτι ἡ κοινωνία ἀποτελεῖ ἀκατάλληλον περιβάλλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ἱκανοτήτων τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις λόγῳ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἀτομιστικοῦ συστήματος καὶ τοῦ συνεπείᾳ αὐτοῦ δημιουργουμένου ἀγῶνος περὶ ὑπάρξεως, εἶναι ἠναγκασμένος, ἂν θέλῃ νὰ ζήσῃ, νὰ διεξαγάγῃ ἄγριον πόλεμον μόνος κατὰ πάντων καὶ τοιουτοτρόπως νὰ ἀφομοιωθῇ πρὸς τὸ κοινωνικὸν περιβάλλον· περιβάλλον, εἰς τὸ ὁποῖον, ἐπαναλαμβάνομεν, ἐπικρατεῖ ὁ ἐγωϊσμός, ἡ ἀλαζονεία, ἡ πλεονεξία, τὸ πάθος, ἡ τυραννικὴ διάθεσις, ἡ ἐγκληματικὴ τάσις καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ σωματικὰ καὶ πνευματικὰ πάθη, τὰ ὁποῖα καθιστῶσι τὸν ἄνθρωπον δυστυχῆ.

Ὁ ἄνθρωπος ὅμως ὠθεῖται ἀδιαλείπτως ὑπὸ τῶν ἐκδηλουμένων εὐγενῶν αἰσθημάτων καὶ ἰδιοτήτων τοῦ πνεύματός του καὶ

εἰς τὴν πραγματοποίησιν αὐτῶν, πατῶντες πολλάκις καὶ ἐπὶ πτωμάτων. Ἡ τοιαύτη ἐνεργητικότης βεβαίως δὲν εἶναι ἠθική, ἀλλ' ἀνήθικος. Ἡ ἠθικὴ ὅμως ἐνεργητικότης οὐδὲν ἄλλο εἶναι, ἢ ἡ ἐμπνεομένη **ὑπὸ τῆς ἀρετῆς**, τῆς ψυχικῆς δηλαδὴ διαθέσεως τῆς ἐπιτρεπούσης νὰ πράττῃ τις τὸ καλὸν ἀπολύτως, ἄνευ ἐπιδείξεως, ἄνευ φιλοδοξίας, ἄνευ ἐγωϊσμοῦ, ἄνευ φιλαυτίας, ἄνευ ὑπολογισμοῦ δι' οἱανδήποτε ἀμοιβήν· ἀπ' ἐναντίας, μάλιστα, χωρὶς νὰ ὀπισθοχωρῇ οὔτε πρὸ θυσιῶν, οὔτε πρὸ αὐτοῦ τοῦ θανάτου, ὁσάκις πρόκειται περὶ ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντος.

Ὁ ἄνθρωπος, ἐξακολουθεῖ ἀναπτύσσουσα ἡ διδασκαλία αὕτη, ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀρετῆς συναντᾷ ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα παρεμβάλλουσιν αἱ ἴδιαι αὐτοῦ ἀτέλειαι καὶ τὰ πάθη. Ὅταν ὅμως ἀκολουθῇ οὗτος τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, τὰ ἐμπόδια ὑποχωροῦσιν, αἱ δυσχέρειαι ὑπερνικῶνται. Διὰ νὰ φθάσῃ ὅμως ὁ ἄνθρωπος εἰς ὠφέλιμον ἀποτέλεσμα, πρέπει νὰ διεξαγάγῃ πάλην κατὰ τῶν ἰδίων παθῶν, καθὼς καὶ κατὰ τῶν παθῶν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ νὰ ἀναδειχθῇ κατὰ τὴν πάλην ταύτην νικητής. Ὁ γενόμενος τέκτων ὀφείλει νὰ λάβῃ στερεὰν ἀπόφασιν νὰ ἐργάζηται συνεχῶς πρὸς ἠθικὴν τελειοποίησίν του.

«Μόνη ἡ ἀρετὴ καθιστᾷ τὸν βίον εὐτυχῆ» λέγουσί που τὰ Τυπικά. Μόνη ἡ ἀρετὴ καθιστᾷ τὸν βίον εὐτυχῆ (1) εἶπον ὅλοι οἱ Ἕλληνες φιλόσοφοι ἀπὸ τοῦ Ἡσιόδου καὶ τοῦ Πυθαγόρα μέχρι τῶν Στωϊκῶν καὶ τῶν Νεοπλατωνικῶν. Ἰδοὺ ποία ὑπάρχει σχέσις μεταξὺ τοῦ τεκτονισμοῦ καὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς σοφίας, τὴν ὁποίαν ἐξήγγειλαν οἱ νεώτεροι σοφοὶ τέκτονες ἀμέσως ἀπὸ τοῦ 1717.

Εἶναι ἀναντίρρητον λοιπόν, ὅτι ὁ τεκτονισμὸς ἀποτελεῖ διὰ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν τὸ ἐπισημότερον σχολεῖον τῆς πρακτικῆς φιλοσοφίας, ὅτι περιλαμβάνει σύστημα βιωτικῆς καὶ ὅτι πράγματι, ἐὰν καλῶς λειτουργῇ, ἔχει τὴν δύναμιν νὰ φέρῃ τοὺς μύστας αὐτοῦ πρὸς τὴν τελειότητα καὶ τὴν εὐδαιμονίαν.

Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπέρχηται τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, πρέπει οἱ τέκτονες ν' ἀποκτήσωσι πραγματικὴν πίστιν πρὸς τὴν ἀρετήν, πρέπει ἔντως νὰ συντρέχωσιν ἀλλήλους πρὸς χαλίνωσιν τῶν παθῶν των καὶ νὰ ὑψοῦνται ὄντως ὑπεράνω τῶν διαιρούντων τὸν βέβηλον

---

(1) **Εὐδαίμων ἐστὶν ὁ κατ' ἀρετὴν τελείαν ἐνεργῶν καὶ τοῖς ἐκτὸς ἀγαθοῖς, τοῖς περὶ τὸ σῶμα, ἱκανῶς κεχορηγημένος, οὐ τὸν τυχόντα χρόνον, ἀλλὰ τέλειον βίον,** ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ.

κόσμον παθῶν καὶ συμφερόντων. Πρέπει εἰλικρινῶς οἱ τέκτονες νὰ ἀναλάβωσιν ὡς ἔργον τὴν συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπον προσπάθειαν πρὸς ἠθικὴν τελειοποίησιν ἑαυτῶν. Διότι ἄλλως δὲν δικαιολογοῦσι τὸν ἱερὸν τίτλον, τὸν ὁποῖον ἀπέκτησαν, καὶ δὲν διακρίνονται ἀκόμη ἐπὶ ὀρθῇ ἀντιλήψει τοῦ ἰδίου αὐτῶν πνευματικοῦ συμφέροντος· δὲν δεικνύουν κἄν, ὅτι ἀντιλαμβάνονται τὴν ἀνυπολόγιστον εὔνοιαν τῆς τύχης, ἥτις ὤθησεν αὐτοὺς νὰ κρούσωσι τὴν θύραν τοῦ τεκτονικοῦ Ναοῦ.

ΜΕΡΟΣ Β'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Η ΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΤΟΑ

Ὁμιλοῦντες περὶ Βιωτικῆς, ἥτις ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς Ἐπιστήμης τῆς Ζωῆς, δηλαδὴ τῆς Ἐλευθεροτεκτονικῆς, διετυπώσαμεν τὸν *ἰσχυρισμόν*, ὅτι ἐν τῇ *ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ λόγῳ* τῆς ἀπ' αἰώνων ἐπικρατούσης συγχύσεως δὲν ὑφίστανται οἱ ὅροι ἐκεῖνοι, οἵτινες θὰ ἠδύναντο νὰ βοηθήσουν πάντα ἄνθρωπον εἰς τὴν τελειοποίησίν του καὶ τὴν ἐπίτευξιν τῆς εὐδαιμονίας του.

Καὶ ἡ προχειροτέρα ὄντως ἐξέτασις τῆς καταστάσεως τῆς κοινωνίας εἶναι ἱκανὴ νὰ πείσῃ πάντα λογικὸν ἄνθρωπον, ὅτι ἡ κοινωνία ἀποτελεῖ ἀκατάλληλον περιβάλλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ἱκανοτήτων τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις λόγῳ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἀτομιστικοῦ συστήματος καὶ τοῦ συνεπείᾳ αὐτοῦ δημιουργουμένου ἀγῶνος περὶ ὑπάρξεως, εἶναι ἠναγκασμένος, ἂν θέλῃ νὰ ζήσῃ, νὰ διεξαγάγῃ ἄγριον πόλεμον μόνος κατὰ πάντων καὶ τοιουτοτρόπως νὰ ἀφομοιωθῇ πρὸς τὸ κοινωνικὸν περιβάλλον· περιβάλλον, εἰς τὸ ὁποῖον, ἐπαναλαμβάνομεν, ἐπικρατεῖ ὁ ἐγωϊσμός, ἡ ἀλαζονεία, ἡ πλεονεξία, τὸ πάθος, ἡ τυραννικὴ διάθεσις, ἡ ἐγκληματικὴ τάσις καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ σωματικὰ καὶ πνευματικὰ πάθη, τὰ ὁποῖα καθιστῶσι τὸν ἄνθρωπον δυστυχῆ.

Ὁ ἄνθρωπος ὅμως ὠθεῖται ἀδιαλείπτως ὑπὸ τῶν ἐκδηλουμένων εὐγενῶν αἰσθημάτων καὶ ἰδιοτήτων τοῦ πνεύματός του καὶ

συναισθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ προσεταιρισθῇ καὶ ἄλλους ὁμοίους του, συναισθανομένους τὴν αὐτὴν ψυχικὴν ἀνάγκην, διὰ τῆς συνεργασίας δὲ μετὰ τούτων ζητεῖ νὰ δημιουργήσῃ περιβάλλον ἐπιτρέπον τὴν ἐκδήλωσιν τῶν εὐγενῶν ἰδιοτήτων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ στηριζόμενον εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τῆς ἀγάπης, ἐν τῷ ὁποίῳ διὰ τῆς ἀλληλοβοηθείας, διὰ τῆς ἀμοιβαίας διδασκαλίας, διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῆς ἀλληλεπιδράσεως καθίσταται δυνατὴ ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ βελτίωσις καὶ τελειοποίησις ἑκάστου. Ἡ ψυχικὴ αὕτη ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου ὤθησεν ἐξειλιγμένα καὶ ἰσχυρὰ πνεύματα τῆς Γῆς εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν Μυστηρίων, μία μορφὴ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ὁ Τεκτονισμός. Ἐν τοῖς κόλποις δὲ τῶν τεκτονικῶν μυστηρίων ἡ κοινωνία, ἥτις αὐτομάτως καταρτίζεται ὑπὸ τῶν μυστῶν, λόγῳ τῆς κοινότητος τῶν αἰσθημάτων καὶ ἀντιλήψεων καὶ τῆς ὁρμεμφύτου τάσεως πρὸς συνεργασίαν, ἡ ὀργάνωσις, τὴν ὁποίαν οὗτοι ἐργαζόμενοι ἀπὸ κοινοῦ ἀπαρτίζουν, εἶναι ἡ ***Τεκτονικὴ Στοά***.

*
* *

Τὸ ἰσχύον Σύνταγμα τῆς Μεγάλης Ἀνατολῆς τῆς Ἑλλάδος, τὸ ψηφισθὲν τῷ 1908 θεωρεῖ τὴν ἔννοιαν τῆς τεκτονικῆς Στοᾶς αὐτονόητον καὶ διὰ τοῦτο δὲν δίδει ὁρισμὸν περὶ αὐτῆς. Τὸ προγενέστερον ὅμως Σύνταγμα, τὸ ἰσχῦσαν κατὰ τὴν περίοδον τῆς γενομένης συγχωνεύσεως Μεγάλης Ἀνατολῆς καὶ Ὑπάτου Συμβουλίου ὁμιλεῖ περὶ « ***ἀδελφικῶν κέντρων*** », εἰς ἃ ἑνοῖ ὁ τεκτονισμὸς τοὺς μύστας αὐτοῦ, ὅπως « ἐργάζωνται ἀπὸ κοινοῦ πρὸς βελτίωσιν ἑαυτῶν καὶ τοῦ πλησίον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, πνευματικήν, ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ».

Κατὰ τοὺς θεσμοὺς δὲ τοῦ ἀρχαίου καὶ ἀποδεδεγμένου Σκωτικοῦ Δόγματος καὶ τὰς μεταξὺ τῶν Τεκτονικῶν Δυνάμεων ὑφισταμένας συνθήκας καὶ τοὺς κανονισμούς, Στοαὶ λέγονται τὰ συντεταγμένα καὶ ἀνεγνωρισμένα τεκτονικὰ σώματα ἢ ἐργαστήρια τὰ μυοῦντα τοὺς τέκτονας εἰς τοὺς τρεῖς πρώτους ἀρχεγόνους ἢ καὶ συμβολικοὺς καλουμένους βαθμοὺς τῆς τεκτονικῆς μυήσεως. Ταῦτα δὲ τὰ αὐτόνομα καὶ ἀνεξάρτητα, ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἐσωτερικὸν ὀργανισμόν, σώματα καλοῦνται γενικῶς δι' ὅλα τὰ τεκτονικὰ δόγματα « Στοαὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου » ἀσχέτως τοῦ ἰδιαιτέρου διακριτικοῦ ὀνόματος αὐτῶν, διὰ λόγους, οὓς θὰ ἀναπτύξωμεν, ὅταν

πραγματευθῶμεν περὶ τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς ἱστορίας τῶν τεκτονικῶν μυστηρίων.

Ἐκ τοῦ περιεχομένου ἐν τοῖς συμβολικοῖς βαθμοῖς τοῦ τεκτονισμοῦ λαμβάνει τὸ ὄνομα καὶ τὸ περιέχον, δηλαδὴ ἡ αἴθουσα, ἐν τῇ ὁποίᾳ συνεδριάζουν οἱ τέκτονες, διακοσμουμένη καθ' ὃν τρόπον περιγράφουν τὰ τυπικά. Τὸ σύνολον δὲ τῶν συμβολικῶν Στοῶν καὶ τῶν ἀνηκόντων εἰς αὐτὰς τεκτόνων καλεῖται συμβολικὸς ἢ κυανοῦς τεκτονισμός.

Κατὰ τὸν ἀδ. Ragon ὁ συμβολικὸς ἢ ἀρχέγονος τεκτονισμὸς ἀποτελεῖ διδασκαλίαν τῆς ***φυσικῆς θρησκείας*** καὶ τῆς θείας ἠθικῆς, ἥτις ἐξ αὐτῆς ἀπορρέει. Οἱ δὲ τρεῖς βαθμοί, ἐξ ὧν ἀπαρτίζεται, εἶναι πρωτοτύπως προγενέστεροι τῶν γνωστῶν θρησκειῶν.

*
* *

Ἡ τεκτονικὴ Στοὰ ἀπαρτίζεται ἀπὸ ὠργανωμένον σύνολον τεκτόνων, οἵτινες ἀποτελοῦσι περιβάλλον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κινοῦνται διάχυτοι αἱ τεκτονικαὶ ἀρχαὶ καὶ παραδόσεις. Ἐν τῷ περιβάλλοντι τούτῳ διατηρεῖται ἀπόλυτος τάξις καὶ ἁρμονία, τόσον εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἀποτελούντων τοῦτο μελῶν, ὅσον καὶ κατὰ τὰς ἐργασίας καὶ συζητήσεις αὐτῶν.

Τὸ περιβάλλον τοῦτο πρέπει ν' ἀποπνέῃ ὅλας τὰς ἀρετάς, εἰς διάθεσιν, εἰς αἴσθημα καὶ εἰς δρᾶσιν, αἵτινες πρέπει νὰ κοσμοῦν τὸν τέκτονα. Ἐν τῇ τεκτονικῇ Στοᾷ ὁ ἄνθρωπος πρέπει πρὸ παντὸς νὰ αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἐλεύθερον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν. Ὅριον εἰς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ τὴν ἀπόλυτον εἰς σκέψεις, εἰς πεποιθήσεις, εἰς ἰδέας, εἰς ἔκφρασιν δὲν θέτει ἢ ὁ σεβασμὸς τῆς ἐλευθερίας τῶν ἄλλων.

Ὁ τέκτων ἐν τῇ Στοᾷ του αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἐν τῇ φύσει του, ἀπηλλαγμένον ὅλων τῶν κοινωνικῶν προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν. Κυριαρχοῦσιν ἐν ἑαυτῷ ἡ ἰδέα τοῦ ἀδελφικοῦ συνδέσμου, ὅστις συνδέει αὐτὸν μετὰ τῶν λοιπῶν τεκτόνων, μεθ' ὧν ἀποτελεῖ κοινωνίαν, καὶ ὁ σεβασμός, τὸν ὁποῖον τρέφει πρὸς τὸ πρόσωπον παντὸς ἀνθρώπου.

Ὁ τέκτων ἐν τῇ Στοᾷ του αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἴσον πρὸς πάντα ἄλλον ἀδελφόν, οἱαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ πνευματικὴ καὶ κοινωνικὴ αὐτοῦ κατάστασις, περιβεβλημένον μὲ τὰ αὐτὰ δικαιώματα καὶ τὰ αὐτὰ καθήκοντα, καὶ πρὸς ὅλους φέρεται μετὰ

τῆς αὐτῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ἀβρότητος καὶ μετὰ τοῦ αὐτοῦ σεβασμοῦ. Ὑπακούει εἰς τοὺς τεκτονικοὺς νόμους καὶ εἰς τοὺς ἱεραρχικῶς ἀνωτέρους του.

Ἐν τῇ ἐλευθεροτεκτονικῇ Στοᾷ λοιπὸν βασιλεύει ἕνας ἄλλος κόσμος ἰδεῶν ἀντίθετος ἐκείνου, ὅστις κυριαρχεῖ εἰς τὴν βέβηλον κοινωνίαν. Ἐδῶ πλέον δὲν βασιλεύουν τὰ πάθη, ὁ ἀνταγωνισμός, τὸ μῖσος, ἡ φιλαρχία, ἡ ἐπιβολὴ τοῦ ἑνὸς ἐπὶ τοῦ ἄλλου, ἡ ἀπάτη, τὰ προνόμια τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ πλούτου, ἀλλὰ μόνον ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη, ἡ ἀλληλεγγύη καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν δικαιωμάτων ἑκάστου. Ἕκαστος δὲ βοηθεῖται ὑπὸ πάντων τῶν ἄλλων ὅπως εὐημερήσῃ, ὅπως τελειοποιηθῇ καὶ ἀποκτήσῃ τὸ μέγιστον τοῦ ἀγαθοῦ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν. Οὕτως ἡ Στοὰ ἀποτελεῖ κοινωνίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ζῇ, ἔστω καὶ ἐν περιωρισμένῳ διαστήματι χρόνου, μίαν τελείαν καὶ καθαρῶς πνευματικὴν ζωήν. Ἐξαίρεται ἐκ τῶν ἐξεζητημένων παρὰ φύσιν μωρῶν συνθηκῶν τῆς βεβήλου κοινωνίας καὶ ζῇ ὡς πνεῦμα ἐλεύθερον δυνάμενον νὰ ἐκδηλώσῃ ὅλας τὰς ψυχικάς του ἰδιότητας. Προπαρασκευάζεται, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἀσκεῖται νὰ ζήσῃ τὴν ζωὴν τοῦ πνεύματος—βασιλέως (1) καὶ διὰ τοῦτο αἱ τεκτονικαὶ Στοαὶ ἀποτελοῦν τὰ μόνα ἐργαστήρια τῆς βασιλικῆς τέχνης.

Οὕτω λοιπὸν ἡ Στοὰ εἶναι ὁ μόνος τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐξωρίσθησαν αἱ ἀρεταὶ ἐκ τῆς ἀνθρωπότητος, παρὰ τῇ ὁποίᾳ ἔπρεπε νὰ ἐπικρατῶσιν, ἐὰν ἤθελον οἱ ἄνθρωποι νὰ δικαιολογῶσι τὴν ἰδιότητα αὐτῶν ὡς λογικῶν ὄντων. Ἡ Στοὰ ἀποτελεῖ ὄασιν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ φιλία ἑνοῖ τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ βάσεων, αἵτινες μόναι εἶναι ἀποδεκταί, ἵνα διατηρῆται σεβαστὴ ἡ ἀξία ἑκάστου καὶ ἐφαρμόζηται ἡ ἰσότης καὶ ἡ καλὴ θέλησις, ἐν ᾧ εἰς τὴν βέβηλον κοινωνίαν ἐπικρατεῖ ἡ ἔρημος τῆς διχονοίας καὶ τῆς πάλης.

Ἡ τεκτονικὴ Στοὰ διὰ τοῦ περιβάλλοντος, τὸ ὁποῖον δημιουργεῖ, κάμει τοὺς τέκτονας λεληθότως νὰ τελειοποιοῦν ἑαυτοὺς διανοητικῶς καὶ ἠθικῶς καὶ νὰ πραγματοποιοῦν τὴν γόνιμον ἑνότητα καὶ ἰσορροπίαν τῶν σκέψεων καὶ τῶν αἰσθημάτων αὐτῶν, ὑψούμενοι ὑπεράνω τῆς καθ' ἡμέραν κοινωνικῆς πάλης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἡ ἐν τῇ Στοᾷ ζωὴ ἀναπαύει τὸ πνεῦμα. Μεγεθύνει τὰ ἄτομα κεντρίζουσα ταῦτα, ὅπως καταστῶσιν ἰσχυρά, ἀγαθότερα,

1 Παρβλ. κεφάλαιον «Ἡ βασιλικὴ τέχνη».

φιλαλήθη καὶ δίκαια. Ἡ ἐν τῇ Στοᾷ ἀναστροφὴ τελειοποιεῖ ἀτελευτήτως τὰς διαφορωτέρας ἰδιοσυγκρασίας

Προσέτι ἐν τῇ τεκτονικῇ Στοᾷ, ἥτις εὐρρύθμως λειτουργοῦσα ἀποτελεῖ μίαν ἀληθῶς πρακτικὴ ἀκαδημίαν, δύνανται νὰ θεραπεύωνται αἱ ἀναρίθμητοι ἐλλείψεις, τὰς ὁποίας παρουσιάζει ἡ δημοσία, ἡ κοινωνικὴ καὶ ἡ οἰκογενειακὴ ἐκπαίδευσις. Πρὸ παντὸς ὁ τέκτων μανθάνει πρακτικῶς ἐν τῇ Στοᾷ του νὰ ὁμιλῇ, καὶ νὰ ὁμιλῇ κατὰ τρόπον ἁβρὸν καὶ μὴ θίγοντα τοὺς ἄλλους, νὰ συμπεριφέρηται πρὸς πάντας εὐγενῶς καὶ μετὰ σεβασμοῦ καὶ νὰ πολιτεύηται κατὰ τρόπον μὴ προσβάλλοντα τὸν νόμον καὶ τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων. Παρέχει μάλιστα ἡ ἐν τῇ Στοᾷ ἀποκτωμένη μόρφωσις καὶ τοῦτο τὸ πλεονέκτημα, ὅτι ὁ διδάσκων ὡς ὁμιλῶν πρὸς ἐνηλίκους δύναται νὰ ἐκφράζηται μετὰ μεγαλειτέρας ἐλευθερίας· οἱ δὲ διδασκόμενοι ὡς παρουσιάζοντες ἰσχυροτέραν σκέψιν καὶ κρίσιν εἶναι ὡριμώτεροι πρὸς μάθησιν καὶ ἠθικὴν ἀναμόρφωσιν.

Μὲ μίαν λέξιν, ἐν ᾧ ἡ κοινωνία μορφώνει ἀνίσως τὴν διάνοιαν ἐπὶ βλάβῃ τοῦ αἰσθήματος· καί, ἐν ᾧ ἡ κοινωνικὴ ζωὴ παραμορφώνει τὸν ἠθικὸν ἄνθρωπον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, τὸ περιβάλλον τῆς τεκτονικῆς Στοᾶς καὶ αἱ ἰδέαι τὰς ὁποίας ἐμπνέει, ἀνασυνθέτουν τὸ ἄτομον, τὸ βοηθοῦν εἰς τὴν ἁρμονικήν του ἀνάπτυξιν, τὸ ἀνυψώνουν, τὸ στηρίζουν, τοῦ ἐμπνέουν τὴν πρὸς ἑαυτὸ πεποίθεσιν καὶ τὸ θάρρος καὶ τοῦ ἐπιτρέπουν ν' ἀναδημιουργῆται τρόπον τινὰ κατὰ τὴν ἀληθινήν του φύσιν καὶ νὰ καλλιεργῇ τὸν χαρακτῆρα τόυ. Ὑπερασπίζουν τὸν ἄνθρωπον συγχρόνως ἐναντίον τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ του, τουτέστι κατὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐκτροχιάσεως καὶ τὸν βοηθοῦν οὕτως εἰς τὸ νὰ πραγματοποιῇ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εὐδαιμονίαν.

Κατὰ τὰς ἐργασίας καὶ συζητήσεις τῆς Στοᾶς αἱ τεκτονικαὶ ἀρχαί, αἵτινες ἀποτελοῦν τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς ἀνθρωπίνης ἠθικῆς, ἠθικῆς, ἥτις ἔχει ἄμεσον πρακτικὴν ἐφαρμογὴν εἰς τὸν ἀτομικόν, κοινωνικὸν καὶ πολιτικὸν βίον τῶν ἀτόμων, καθὼς καὶ εἰς τὴν ζωὴν τῶν ὁμάδων καὶ τῶν λαῶν, αἱ τεκτονικαὶ ἀρχαί, λέγομεν, συζητοῦνται, ἀναλύονται καὶ ἐφαρμόζονται πρακτικῶς εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς Στοᾶς ὡς συνόλου. Προκύπτει ὡς ἐκ τούτου εἰς ἕκαστον μία γόνιμος ἀτομικὴ ζύμωσις ἐσκεμμένη καὶ ἐπὶ ἑδραίων βάσεων στηριζομένη, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Τέκτων ἀναγκάζεται νὰ φέρῃ εἰς ἀντιπαρά-

στασιν τὰς ἰδίας αὐτοῦ γνώμας καὶ τὸν ἀτομικὸν αὐτοῦ τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι, τοῦ δρᾷν, τοῦ πολιτεύεσθαι καὶ τοῦ ζῆν ἐν γένει, αὐτὸν τὸν ἀτομικόν του χαρακτῆρα καὶ νὰ τροποποιῇ ἑκάστοτε συμφώνως πρὸς τὰς νέας ἀντιλήψεις, τὰς ὁποίας συλλαμβάνει. Οὕτω δὲ μετὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς Στοᾶς του ἐπιστρέφει εἰς τὸν καθ' ἡμέραν βίον ἂν οὐχὶ μεταμορφωμένος, τοὐλάχιστον καλίτερον πληροφορημένος, βελτιωμένος, τελειοποιημένος εἰς κἄτι.

Ἡ ἀτομικὴ αὕτη ζύμωσις τοῦ τέκτονος ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ περιβάλλοντος φθάνει μέχρι τοιούτου σημείου, ὥστε ἀπὸ ἕνα ὀπαδὸν τῆς σχολῆς τοῦ Σαρκῶ θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῇ ὡς ὑποβολή. Δὲν πρόκειται ὅμως περὶ ὑποβολῆς· καὶ ἀπόδειξις τούτου εἶναι, ὅτι δὲν ὑφίστανται αὐτὴν πάντες καὶ ἐν ἴσῳ μέτρῳ. Ἄλλως τε ἡ ὑποβολή, δηλαδὴ ἡ ἐπιβολὴ τῆς θελήσεως καὶ τῶν ἀντιλήψεων τοῦ ἑνὸς πρὸς τὸν ἄλλον, ἀντίκειται πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, ἥτις ἀποτελεῖ θεμελιῶδες δόγμα τοῦ τεκτονισμοῦ. Ἡ ἐπίδρασις αὕτη ἀποτελεῖ ἁπλῶς μίαν ψυχικὴν ἐπικοινωνίαν τοῦ ἀτόμου πρὸς σύνολον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπικρατοῦν ὡρισμέναι συνθῆκαι, διὰ τῆς ὁποίας τὸ ἄτομον ὑφίσταται μίαν μεταμόρφωσιν, ἀφομοιούμενον βαθμιαίως πρὸς τὸ περιβάλλον, τοῦ ὁποίου δέχεται τὴν ἐπιρροήν. Διὰ νὰ συντελῆται ὅμως τοῦτο, πρέπει καὶ τὸ σύνολον νὰ εἶναι ὁμογενὲς καὶ σύμφωνον πρὸς τὸν σκοπόν του καὶ ὁ δεχόμενος τὴν ἐπίδρασιν νὰ ἔχῃ τὴν προδιάθεσιν νὰ δεχθῇ τούτην καὶ νὰ τὴν καταστήσῃ γόνιμον εἰς ἀποτέλεσμα.

Διὰ ταῦτα δὲν συντελεῖται εἰς κάθε τεκτονικὸν περιβάλλον ἡ μεταμόρφωσις αὕτη τῶν ψυχῶν καὶ δὲν δύναται πᾶς τις ν' ἀφομοιώσῃ πρὸς ἑαυτὸν τὰς τεκτονικὰς ἀρχὰς καὶ ἰδέας καὶ τὸ σύστημα τοῦ σκέπτεσθαι καὶ δρᾶν, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνοι, ὧν ὁ χαρακτὴρ εἶναι δεκτικὸς τούτων, ἐκεῖνοι, οἵτινες εἶναι ἐλεύθεροι καὶ χρηστοήθεις, τῶν ὁποίων αἱ σκέψεις καὶ τὸ αἴσθημα δὲν δεσμεύονται ἀπὸ τὰς κοινωνικὰς ἢ ἄλλας προλήψεις ἢ ἀπὸ πάθη καὶ κακίας. Τούτου ἕνεκα, ἵνα ἡ ἐπίδρασις τοῦ περιβάλλοντος τῆς Στοᾶς εἶναι ἀποτελεσματική, πρέπει μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ κατόπιν βαθείας μελέτης τοῦ χαρακτῆρός των νὰ γίνεται ἡ ἐκλογὴ τῶν νέων μελῶν αὐτῆς. Τούτου δὲ μὴ γενομένου, προστίθενται εἰς τὸ περιβάλλον τῆς Στοᾶς νέα στοιχεῖα ἀνομοιογενῆ καὶ τὸ περι-

δάλλον τοῦτο πλέον δαθμιαίως χάνει τὸν χαρακτῆρά του καὶ ἀδυνατεῖ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμόν του.

*
* *

Ἐξ ὅσων ἐξεθέσαμεν, προκύπτει καὶ τοῦτο ἀκόμη ὡς πόρισμα· ὅτι ἡ ἐργασία τῆς δελτιώσεως τῶν ἀτόμων κατ᾿ οὐδένα ἄλλον τρόπον εἶναι δυνατή, εἰμὴ μόνον ἐν Ἐλευθεροτεκτονικῇ Στοᾷ. Οἱ τέκτονες διὰ νομοθετημάτων, τῶν ὁποίων δύνανται νὰ γίνωσιν εἰσηγηταί, δύνανται νὰ βελτιώσωσι τοὺς ὅρους τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ὥστε τὸ κοινωνικὸν σύνολον βαθμιαίως ν᾿ ἀνυψοῦται· καὶ τοῦτο εἶναι ἔργον των. Δὲν εἶναι ὅμως δυνατὸν νὰ ἐπιδράσωσιν εἰς τὰ ἄτομα καὶ νὰ τὰ ὠθήσωσι πρὸς τελειοποίησίν των ἔξω τῆς τεκτονικῆς Στοᾶς, διότι μόνον ἐκεῖ ὑπάρχει περιδάλλον δυνάμενον νὰ ἐπιδράσῃ εἰς τὸ ἄτομον καὶ μόνον ἐν Στοᾷ δύναται ἡ ἐπίδρασις αὕτη νὰ συντελῆται συστηματικῶς καὶ ἀδιαλείπτως. Ἐν ᾧ ἔξω ταύτης οἱ ὅροι οὗτοι ἐλλείπουσι.

Κατ᾿ ἀκολουθίαν, ἂν ἡ ἀναμόρφωσις τῆς κοινωνίας εἶναι δυνατή, αὕτη θὰ συννελεσθῇ μόνον κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον καὶ μόνον διὰ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν συνδεόντων τοὺς τέκτονας δεσμῶν καὶ τῆς τεκτονικῆς μυήσεως ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων μελῶν τῆς κοινωνίας, ἐφ᾿ ἁπάσης, εἰ δυνατόν, τῆς ἀνθρωπότητος.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΕΝ ΤΗι ΣΤΟΑι

«Συνερχόμεθα ἐν Ἐλευθεροτεκτονικῇ Στοᾷ, ὅπως συνδράμωμεν ἀλλήλους πρὸς χαλίνωσιν τῶν παθῶν ἡμῶν, ὑψούμενοι ὑπεράνω τῶν διαιρούντων τὸν κόσμον παθῶν καὶ συμφερόντων καὶ διδαχθῶμεν νὰ καταστέλλωμεν τὰς ὁρμὰς ἡμῶν. Ἐργαζόμεθα διαρκῶς πρὸς βελτίωσιν τοῦ ἠθικοῦ ἡμῶν, ἐθίζοντες τὰ πνεύματα ἡμῶν πρὸς τὰς ὑψηλὰς ἰδέας τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος».

Διὰ τῶν ὀλίγων τούτων φράσεων συνοψίζεται ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ὁ Τέκτων ἔχει νὰ πληρώσῃ συνεργαζόμενος μετὰ τῶν ἀδελφῶν του ἐν Στοᾷ. Οἱ Τέκτονες συνερχόμενοι ἐν τῇ Στοᾷ των δὲν τὸ πράττουν, ἵνα ἐξυπηρετήσουν συμφέ-

ροντα ἢ βλέψεις. Δὲν συνέρχονται, ἵνα ἀκούσουν εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε καὶ ἀποθαυμάσουν τὰ ἔργα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ρητορικοὺς λόγους, στίχους ὑψιπετοῦς ποιήσεως ἢ ἀνάλυσιν φιλοσοφικῶν θεμάτων. Δὲν ἀποτελεῖ ἡ Στοὰ των αἴθουσαν φιλολογικοῦ συλλόγου. Δὲν συνέρχονται, ἵνα ἀποδώσουν ἀφῃρημένην λατρείαν πρὸς τὸ ὑπέρτατον Ὄν. Δὲν συνέρχονται ἁπλῶς, ἵνα περάσουν εὐχαρίστως τὴν βραδυάν των, ἢ νὰ γνωρισθῶσι μετ' ἄλλων ἀνθρώπων, οἵτινες εἶναι δυνατὸν νὰ φανῶσιν ὠφέλιμοι εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ καθ' ἡμέραν βίου των.

Συνερχόμενοι οἱ τέκτονες ἐν τῇ Στοᾷ των, τὸ πράττουν, ἵνα ἐργασθῶσι σοβαρῶς καὶ ἀποφασιστικῶς εἰς τὸ ἔργον τῆς τελειοποιήσεως ἑαυτῶν, διότι τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον καὶ κύριον ἔργον τοῦ Τέκτονος, εἴτε ὅταν εὑρίσκηται παραδεδομένος εἰς τὰς ἰδίας σκέψεις, εἴτε ὅταν ἐργάζηται ἀπὸ κοινοῦ μετ' ἄλλων ἐχόντων τὸν αὐτὸν μετ' αὐτοῦ σκοπόν.

Καὶ ὅταν μὲν εὑρίσκηται ὁ Τέκτων ἐν μονήρει σκέψει, πρέπει νὰ ἐξετάζῃ μετ' αὐστηρότητος ἑαυτὸν καὶ τὰς ἰδίας ἑαυτοῦ πράξεις, ἵνα ἀσκῇ ἐφ' ἑαυτοῦ ἔλεγχον καὶ διορθώνῃ τὰς ἀντιλήψεις του ἢ ἀναγνωρίζῃ τὰ σφάλματα καὶ ἐλαττώματά του. Ὅταν δὲ συνεργάζηται μετ' ἄλλων ἐν τῇ Στοᾷ των, πρέπει νὰ πράττῃ τοῦτο, ὅπως ἐν τῇ μετὰ τῶν ἄλλων συναναστροφῇ καὶ συνεργασίᾳ ἐθίζηται ἐν τῇ ἀνασκήσει τῆς ἀρετῆς καὶ ἐξοικειῶται πρὸς τὴν κατάστασιν ἐκείνην τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων, ἥτις βασίζεται ἐπὶ τῶν αἰσθημάτων τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τῆς ἀδελφότητος καὶ τῶν ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν νόμων τῆς ἰσότητος, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας· νόμων καὶ αἰσθημάτων, ἅτινα δυστυχῶς δὲν ἐπικρατοῦσιν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ.

Συνέρχονται οἱ τέκτονες ἐν τῇ Στοᾷ των, ὅπως παρέχωσι πρὸς ἀλλήλους ἀμοιβαίαν συνδρομήν, ἵνα καταστέλλωσι τὰς ὁρμάς των, χαλιναγωγῶσι τὰ πάθη των καὶ ὑψοῦνται ὑπεράνω τῶν διαιρούντων τὸν βέβηλον κόσμον παθῶν καὶ συμφερόντων. Διὰ νὰ συντελῆται τοῦτο, πρέπει ἀπὸ τὸν καθένα τῶν συνερχομένων νὰ λείπῃ, ἤ, ἂν ἐκδηλῶται, νὰ καταπνίγηται ἅμα τῇ γεννέσει του πᾶν αἴσθημα ἐγωϊσμοῦ, φιλαρχίας, τάσεως πρὸς ἐκμετάλλευσιν, ματαιοδοξίας, καὶ παντὸς ἑτέρου τοιούτου ἐλαττώματος. Πρέπει ἀπὸ τὸν καθένα νὰ ἐκδηλῶται ἡ προσήλωσις πρὸς τὸ καθῆκον, ἡ ἀναγνώρισις τῶν δικαιωμάτων τῶν ἄλλων καὶ ἡ τάσις πρὸς ἐξυπηρέτησιν κατὰ τὸν καλλίτερον τρόπον τοῦ κοινοῦ σκοποῦ καὶ

οὐχὶ ἀτομικῶν βλέψεων. Πρέπει ὁ καθεὶς νὰ παρέχῃ ἑαυτὸν παράδειγμα ἀνοχῆς πρὸς τὰ τυχὸν μικρὰ ἐλαττώματα τῶν ἀδελφῶν του, σεβασμοῦ πρὸς τὴν γνώμην καὶ τὴν θέλησιν τῶν ἄλλων καὶ νὰ ὑποτάσσηται εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν πλειόνων, μετὰ τῶν ὁποίων ἀναγκαίως συνεργάζεται, ἔστω καὶ ἂν ἔχῃ τὴν ἀντίληψιν, ὅτι οὗτοι εὑρίσκονται ἐν πλάνῃ. Ἂν δὲ διαφωνῇ πρὸς τοὺς λοιποὺς εἰς τὰς γενικὰς βάσεις τῆς συνεργασίας, πρέπει νὰ ἐγκαταλείπῃ ἄνευ θορύβου τὸ ἀνομοιογενὲς πρὸς αὐτὸν περιβάλλον τοῦτο καὶ νὰ προστίθηται εἰς ἄλλο περιβάλλον συμφωνότερον πρὸς τὰς ἀντιλήψεις του. Πρέπει νὰ ἐκδηλοῖ νομιμοφροσύνην καὶ προσήλωσιν εἰς τὸν νόμον, ὅστις ἐκφράζει τὴν κοινὴν θέλησιν. Ἂν δὲ εὑρίσκῃ τοὺς νόμους ἐλαττωματικούς, πρέπει νὰ προτείνῃ τὴν τροποποίησίν των διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ καὶ νὰ μὴ τοὺς παραβαίνῃ, διότι οὕτω προκύπτει ἡ ἀναρχία.

Ἐὰν ὁ τέκτων τοιοῦτον ἐμφανίζῃ ἑαυτὸν ἐν τῇ Στοᾷ του, βοηθεῖ πράγματι καὶ τοὺς ἀδελφούς του διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῆς ἐπιρροῆς του, ὅπως χαλιναγωγήσωσι τὰ πάθη των, ἐθισθῶσιν εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς ἀρετῆς καὶ βελτιωθῶσιν. Ἐὰν ὅμως ὁ τέκτων ἐμφανίζηται ἐν τῇ Στοᾷ του μὲ χαρακτῆρα ἀντίθετον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον περιγράψαμεν, τότε τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε ἀντίθετον. Τὰ πάθη ἐξάπτονται περισσότερον, μεταφέρεται ἐν τῇ Στοᾷ ἡ κατάστασις, ἡ ὁποία παρουσιάζεται ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἢ καὶ εἰς οἱονδήποτε ὅμιλον βεβήλων ἀνθρώπων, καὶ τότε ἀντὶ νὰ βοηθοῦν οἱ τέκτονες ἀλλήλους πρὸς βελτίωσιν καὶ τελειοποίησιν ἑαυτῶν, γίνονται χειρότεροι βέβηλοι ἀπ' ὅτι ἦσαν, ὅταν δὲν ἐκαλοῦντο τέκτονες. Εἶναι προτιμώτερον τότε νὰ ἐγκαταλείπωσι τὰς Στοάς, παρὰ νὰ παραμένωσιν εἰς αὐτὰς καὶ νὰ παρουσιάζουν εἰκόνα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὁποίαν τὸ Τάγμα των τοὺς θέτει ὡς σκοπόν.

*
* *

Ὅσα ἀνωτέρω ἀναφέρομεν ἴσως ξενίσουν τινὰς τῶν ἀδελφῶν καὶ ἴσως χαρακτηρίσουν τὴν εἰκόνα τῆς ἐν Στοᾷ ἐργασίας ὡς ὅλως ξένην πρὸς τὸν τεκτονισμὸν ἢ τουλάχιστον ἰδανικὴν καὶ ἀνεφάρμοστον. Καὶ θὰ ἔχουν δίκαιον, διότι ἴσως εἰς καμμίαν Στοὰν δὲν ἔτυχε νὰ γνωρίσουν οὕτω τὸ ἔργον τοῦ τέκτονος.

Φρονῶ ὅμως, ὅτι δέον ν' ἀποδοθῇ μεγαλητέρα προσοχὴ εἰς τὰ λεχθέντα, διότι ἂν περισσότερον ἐμβαθύνουν εἰς ταῦτα, θὰ ἀντι-

ληφθοῦν, ὅτι ἀπὸ τὰ ἐκτιθέμενα δὲν ἀποτελοῦν ἁπλῶς ἀνάπτυξιν ἀφῃρημένης ἠθικῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ τὴν ἀνάλυσιν ἑνὸς συστήματος πρακτικῆς ἐξασκήσεως τῆς ἠθικῆς, τοῦ συστήματος ἀκριβῶς ἐκείνου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζονται τὰ τυπικὰ καὶ αἱ παραδόσεις τοῦ Τάγματος μας.

Οἱ τυχὸν παραξενευόμενοι ἐκ τῶν γραφομένων μας οὐδέποτε ἀπὸ τῆς μυήσεώς των θὰ ἐσκέφθησαν περὶ τεκτονισμοῦ. Καὶ ἂν ἀκόμη ἀνῆλθον εἰς τεκτονικὰ ἀξιώματα καὶ ἀσκῶσι τεκτονικὰ λειτουργήματα, ἂν ἔχουν ἀντίθετον γνώμην, σημαίνει τοῦτο, ὅτι κατὰ τὴν ἄσκησιν τῶν λειτουργημάτων των ἀναγινώσκουν μηχανικῶς τὰ τυπικὰ καὶ κατόπιν εὐθὺς ἀμέσως τὰ ἀφήνουν νὰ κοιμῶνται. Ἐὰν ὀλίγον προσεῖχον εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν τυπικῶν, θὰ ἐπείθοντο, ὅτι τεκτονικὴ ἐργασία εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνταῦθα ἀναλύομεν.

* * *

Θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ τονίσωμεν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς ἐν Στοᾷ ἐργασίας δὲν πληροῦται, ἂν μὴ ἡ Στοὰ ἀποτελῇ περιβάλλον ἐμπεφορημένον ὑπὸ τῶν τεκτονικῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ τῆς τεκτονικῆς ἰδεολογίας, πρὸς τὸ ὁποῖον περιβάλλον ἀναγκαίως ἀφομοιοῦται πᾶν ἀφομοιώσιμον μέλος τῆς Στοᾶς, ἢ ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀποβάλλεται πᾶν τὸ μὴ τοιοῦτον. Πῶς δὲ γίνεται αὐτὴ ἡ ἀφομοίωσις; Εἴπομεν, διὰ τῆς ἀλληλεπιδράσεως, διὰ τοῦ παραδείγματος, διὰ τοῦ ἀμοιβαίου διαφωτισμοῦ. Ἔργον τοῦ τέκτονος εἶναι ἡ ἄσκησις της ἀρετῆς. Ἡ ἀρετὴ ὅμως δὲν διδάσκεται διὰ λόγων· «οὐ διδακτὸν» κατὰ Πλάτωνα. Μὲ τὸ ἄκουσμα καμμιᾶς διδαχῆς, μὲ κανὲν ἀνάγνωσμα δύναταί τις νὰ τελειοποιηθῇ. Δύναται ὅμως ὁ ἔχων τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀρετῆς στοιχεῖα νὰ βοηθηθῇ εἰς τὴν αὐτοβελτίωσίν του, ἂν εὑρεθῇ ἐντὸς περιβάλλοντος ἀποτελουμένου ἐξ ἀνδρῶν ἐναρέτων. Κανὲν ἄθροισμα ἀνθρώπων δὲν θὰ γίνῃ ποτὲ ***Τεκτονικὴ Στοά***, ἂν δὲν ἀποτελῆται ἐκ πεφωτισμένων ἀνδρῶν ἀσκούντων τὴν ἀρετήν. Καμμία Στοὰ συγκεκροτημένη ἀπὸ ὑλικὸν διαφορετικὸν δὲν θὰ γίνῃ πράγματι Τεκτονικὴ Στοὰ μὲ τὸ νὰ ἀναπτυχθῶσιν εἰς αὐτὴν μερικαὶ ἠθικαὶ διδασκαλίαι. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ Στοαὶ δὲν ἀποτελοῦν ἁπλᾶ σχολεῖα, ἢ ἐκπαιδευτήρια, ἀλλ' ***ἐργαστήρια τῆς βασιλικῆς τέχνης***, εἰς τὰ ὁποῖα οὐδὲν

ἄλλο συντελεῖται, εἰμὴ μόνον κατεργασία ψυχῶν, σφυρηλάτησις χαρακτήρων, μόρφωσις ἐλευθέρων καὶ χρηστῶν συνειδήσεων, πράγματα διὰ τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται ὄχι λόγια, ἀλλὰ καταβολὴ θελήσεως καὶ ἐργασίας ἀτομικῆς πρὸς αὐτοβελτίωσιν καὶ παροχὴ ἀμοιβαίας πρὸς τοῦτο βοηθείας.

Πρὸς τούτοις ἀπαιτεῖται καὶ ἀμοιβαία διαφώτισις τῶν μελῶν τῆς **Στοᾶς**. Ἐπὶ τίνος; Ἐπὶ τῆς ἰδεολογίας, ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ Τάγματος. Ἡ ἔννοια τῆς ἠθικῆς βεβαίως εἶνε μία. Ἀλλ' αἱ ἠθικαὶ ἀρχαὶ δὲν εἶναι αἱ αὐταὶ εἰς ὅλα τὰ συστήματα. Ἀπαιτεῖται λοιπὸν ἀνάλυσις τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν τοῦ συστήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκομεν. Ὁμιλοῦμεν περὶ ἰσότητος, περὶ ἀδελφότητος, περὶ ἐλευθερίας κλπ. Ἀλλ' αἱ ἀρχαί αὗται περιέχουν ἐννοίας διαφόρους κατὰ τὰς διαφόρους ἀντιλήψεις. Τίς εἶναι ἡ γνησίως σύμφωνος πρὸς τὴν τεκτονικὴν ἰδεολογίαν ἔννοια τῶν ἀρχῶν τούτων; Εἶναι τοῦτο ζήτημα ἀναλύσεως. Καὶ ἡ ἀνάλυσις αὐτὴ εἶναι ἀντικείμενον ἐργασίας ἐν Στοᾷ.

Αἱ ἀρχαὶ αὗται πρέπει νὰ ἔχουν μίαν ἑδραίαν βάσιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζονται. Τοιαύτην Κοσμοθεωρίαν περιλαμβάνει καὶ ὁ τεκτονισμός, διότι ἄλλως δὲν θὰ ἠδύνατο τὰ στηρίξῃ καὶ δικαιολογήσῃ τὸ ἠθικοκοινωνικόν του σύστημα. Καὶ τὴν Κοσμοθεωρίαν ταύτην ἐν τῇ συμβολικῇ Στοᾷ ἔχουν διατυπώσει οἱ ἱδρυταὶ τοῦ τάγματος εἰς τὰ σύμβολα τῆς διακοσμήσεως τοῦ τεκτονικοῦ Ναοῦ καὶ εἰς τὰς ἀλληγορίας τῶν μυήσεων. Τὰ σύμβολα ταῦτα καὶ αἱ ἀλληγορίαι δὲν ἔχουν μόνον ἠθικὴν ἔννοιαν. Ὁ τυχὸν ἰσχυριζόμενος τοῦτο εἶναι ἀτελῶς μεμυημένος εἰς τὰ τεκτονικὰ μυστήρια. Τὴν κοσμοθεωρίαν ὅμως, ἥτις κρύπτεται ὑπὸ τὰ τεκτονικὰ σύμβολα, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρυσθῶμεν ἐν τῇ συμβολικῇ Στοᾷ εἰμὴ μόνον δι' ἑρμηνείας τῶν συμβόλων τούτων καὶ τῶν ἀλληγοριῶν τῶν μυήσεων. Ἀπαιτεῖται ὅθεν νὰ γίνεται ἐν τῇ Στοᾷ καὶ τοιαύτη ἑρμηνευτικὴ ἀνάλυσις διὰ νὰ δυνηθῶσιν οἱ ἀδελφοὶ τῆς Στοᾶς νὰ γνωρίσουν τὸ σύστημα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκουν, διὰ νὰ ἀποκτήσουν καὶ αὐτοὶ τὸ ἀναγκαῖον πρὸς στήριξιν τῶν ἠθικῶν ἀντιλήψεών των φιλοσοφικὸν ἔρεισμα.

Ἡ φιλοσοφικὴ ἔρευνα εἶναι ἀναγκαία διὰ τὸν τέκτονα καὶ δι' ἄλλον λόγον ἀκόμη σπουδαιότερον. Ὁ ἔχων ἀνεπαρκεῖς γνώσεις περὶ Σύμπαντος, περὶ τῶν λειτουργιῶν του καὶ περὶ τοῦ ἀρχικοῦ αἰτίου εἶναι περιωρισμένον πνεῦμα. Τὸ περιωρισμένον πνεῦμα, τοῦ ὁποίου ὁ ὁρίζων τῶν ἀντιλήψεων δὲν ἐπεκτείνεται πέραν τοῦ

ἐγώ του, ἢ τὸ πολὺ πέραν τῆς οἰκογενείας του, εἶναι ἐγωϊστικόν. Ἡ ἐγωϊστικὴ ὅμως ἀντίληψις ἀντίκειται πρὸς τὰς θεμελιώδεις ἠθικὰς τοῦ τεκτονισμοῦ ἀρχάς.

Ὁ ἐγωϊστὴς δὲν δύναται νὰ γίνῃ ποτὲ τέκτων, καὶ ἂν τυπικῶς λάβῃ τὸν τίτλον τοῦτον. Διὰ νὰ γίνῃ ὁ τέκτων πράγματι τοιοῦτος, πρέπει νὰ εὐρύνῃ τὰς ἀντιλήψεις του διὰ τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης. Πρέπει νὰ διαστείλῃ τὸ ἐγώ του μέχρι τοῦ ἀπείρου διὰ νὰ δύναται νὰ ἀντιληφθῇ τὴν εὐρύτητα τῆς καθολικῆς ἀγάπης καὶ ἀδελφότητος, Πρέπει νὰ ἐθισθῇ εἰς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀμεροληψίαν τῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως διὰ νὰ δύναται νὰ κρίνῃ δικαίως καὶ ἀμερολήπτως καὶ τὰ φαινόμενα τοῦ πρακτικοῦ βίου. Πρέπει ὁ τέκτων νὰ αἰσθανθῇ τὴν ζωὴν τοῦ Σύμπαντος διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ συλλάβῃ τὴν ἀντίληψιν, ὅτι εἶναι πολίτης τοῦ Σύμπαντος καὶ οὐχὶ πολίτης μιᾶς πολιτείας ὡρισμένης ἢ μέλος μιᾶς μόνης οἰκογενείας. Διότι ἐν τῇ ἀντιλήψει ταύτῃ τῆς ἐννοίας τοῦ πολίτου τοῦ Σύμπαντος ἔγκειται ἡ ἀληθὴς τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθερία καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις αὐτοῦ ἀπὸ τῆς δουλωσύνης τῶν παθῶν, τοῦ φόβου καὶ τῶν εὐτελῶν ἐλπίδων (1).

Ἡ φιλοσοφικὴ ζήτησις ὅθεν ἀποτελοῦσα ἀνάγκην διὰ τὸ πνεῦμα τοῦ τέκτονος, ἀποτελεῖ συνάμα καὶ σπουδαῖον ἀντικείμενον τῆς ἐργασίας τῶν Στοῶν.

Ἀναγκαία ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ ἀνάλυσις, ἰδίως εἰς τὰ μέλη τῶν Στοῶν, τῆς ἱστορίας τοῦ Τεκτονισμοῦ καὶ τῶν στοιχείων τοῦ διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ τῶν Στοῶν καὶ τοῦ τεκτονικοῦ Τάγματος ἐν γένει, καθόσον ἡ βαθεῖα τούτων κατανόησις καὶ εὐσυνείδητος ἐφαρμογὴ ἐμπεδώνει εἰς τὸ πνεῦμα τῶν τεκτόνων τὰς ἀντιλήψεις περὶ συντάξεως μιᾶς ὄντως ἐλευθέρας καὶ καλῶς ὠργανωμένης πολιτείας καὶ βοηθεῖ αὐτοὺς νὰ ἐφαρμόζωσι τὰς ἐλευθέρας συνταγματικὰς ἀρχὰς ἐν τῇ πρακτικῇ τοῦ πολιτικοῦ αὐτῶν βίου, ἀρχάς, ἄνευ τῶν ὁποίων εἶναι ἀνέφικτος ἡ κοινωνικὴ γαλήνη καὶ πρόοδος.

Ἐὰν εἰς μίαν Στοὰν ἡ ἐργασία διεξάγηται ἐν γενικαῖς γραμμαῖς καθ' ὃν ἀνεπτύξαμεν τρόπον, καὶ ἐὰν αἱ μυήσεις καὶ αἱ τεκτονικαὶ λειτουργίαι ἐν γένει τελῶνται μὲ σοβαρότητα, τάξιν, ἐπιβλητικότητα καὶ βαθεῖαν ἐπίγνωσιν τοῦ σκοποῦ, τὸν ὁποῖον πληροῦσι, καὶ τῶν ἐννοιῶν, τὰς ὁποίας περιέχουσι, βεβαίως ἡ ἐργα-

1) Πρβλ. Βερτρ. Ρῶσσελ «Τὰ προβλήματα τῆς φιλοσοφίας».

σία αὕτη θὰ ἔχῃ ἀποτέλεσμα τὴν μόρφωσιν ἀνδρῶν σοβαρῶν, χρηστῶν, ἐναρέτων καὶ πεφωτισμένων, ἱκανῶν καὶ τὸ μέγιστον δυνατὸν ἀγαθὸν δι' ἑαυτοὺς νὰ παρασκευάσωσι καὶ στοιχεῖα κοινωνικῆς προόδου καὶ εὐημερίας ν' ἀποτελέσωσι.

Πρὶν ἢ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ἐργασίας, ἥτις ἐντὸς πάντοτε τοῦ γενικοῦ προγράμματος καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ Τεκτονισμοῦ πρέπει νὰ διεξάγηται εἰς τὸ ἐργαστήριον ἑκάστου βαθμοῦ, θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ διατυπώσωμεν ἐνταῦθα γενικάς τινὰς **εἰσέτι ἀρχάς,** αἵτινες προσδιορίζουν σαφέστερον τὸν χαρακτῆρα, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἔχῃ ἡ ἐν Στοᾷ Ἐργασία.

Εἶναι ἐπίσης ἀνάγκη νὰ ἐξηγηθῶσι τινὰ σχετιζόμενα γενικῶς πρὸς τὴν λειτουργίαν ὅλων τῶν Τεκτονικῶν βαθμῶν καὶ ἐργαστηρίων καὶ ἀναφερόμενα εἰς τὸν τρόπον τῆς ὀργανώσεως καὶ τῆς διοικήσεως τῶν τεκτονικῶν ἐργαστηρίων παντὸς βαθμοῦ καὶ καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν. Χάριν παραδείγματος ἀναφέρομεν τινὰ τούτων, τουτέστι διατὶ ὁ Σεβάσμιος δὲν διοικεῖ τὰς στήλας ἀπ' εὐθείας ἀμέσως, ἀλλὰ διὰ μέσου τῶν Ἐπόπτων, διατὶ οἱ ἐν Στοᾷ ὁμιλοῦντες τίθενται ἐν τάξει, διατὶ ἀπονέμονται τιμαὶ καὶ διακρίσεις εἰς τοὺς ἀξιωματούχους ἐπισκέπτας καὶ σωρεία ὁλόκληρος διαφόρων καὶ πολλῶν διατί, ἅτινα ἐγείρονται, ὡς εἴπομεν, περὶ τῆς διοικήσεως τῶν Στοῶν καὶ τῆς τάξεως τῶν ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἐργασιῶν. Καὶ αὐτὰ βεβαίως ἔχουν ἀνάγκην ἐξετάσεως, διότι καὶ ἔχουν λόγον ὑπάρξεως, ἵνα οἱ ἀδελφοὶ ἐν συνειδήσει καὶ μετὰ λόγου γνωρίζουν καὶ χειρίζωνται τὰς λεπτομερείας ταύτας τῆς ἐν Στοᾷ ἐργασίας.

Θεωροῦμεν ὅμως ἀναγκαῖον νὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα διότι θεωροῦμεν τοῦτο σήμερον χρησιμώτερον, καὶ ἀναλύσωμεν τὰς γενικὰς γραμμὰς τοῦ ἔργου τῶν τεκτόνων, ὡς τοὐλάχιστον ἡμεῖς ἀντιλαμβανόμεθα τοῦτο καὶ ὡς διαγράφεται ἐκ τῶν τεκτονικῶν τυπικῶν καὶ παραδόσεων.

Διὰ τούτου ζητοῦμεν νὰ συντελέσωμεν εἰς τὸ νὰ φωτισθῇ καὶ νὰ διευκολυνθῇ ὁ δρόμος τῆς σκέψεως καὶ τῆς δράσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι τεκτόνων, διὰ νὰ μὴ παραπλανῶνται, διὰ νὰ μὴ εἶναι ἡ ἐργασία αὐτῶν ἄσκοπος καὶ ἐπομένως ἄγονος εἰς ἀποτελέσματα, διὰ νὰ μὴ φυγαδεύωνται ἐκ τῶν Στοῶν τὰ σοβαρώτερα στοιχεῖα, διὰ νὰ μὴ ἐκτρέπωνται αἱ Στοαὶ εἰς ἀλλότρια ἔργα, πολλάκις ἀντίθετα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ τεκτονισμοῦ, ἀλλὰ νὰ διατηρῶνται αἱ τεκτονικαὶ ἐργασίαι ἐντὸς τοῦ πλαισίου, τὸ ὁποῖον δια-

γράφουν αἱ ἀρχαὶ καὶ ἡ ἰδεολογία τοῦ τεκτονισμοῦ καὶ διὰ νὰ κατευθύνωνται πάντοτε αὗται πρὸς τὸ φωτεινὸν σημεῖον, τὸ ὁποῖον ἔχει θέσει ὁ Τεκτονισμὸς ὡς στόχον τῆς προσοχῆς του καὶ ὡς σκοπὸν τῆς ὑπάρξεώς του, τὴν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, δηλονότι, προαγωγὴν καὶ τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀνθρωπότητος.

*
* *

Εἰς τὰς ἑλληνικὰς Στοὰς μέχρι πρὸ τινος, ἐκτὸς τῶν μυήσεων καὶ τῶν σποραδικῶς καὶ ἄνευ τινὸς ἀκολουθίας καὶ σκοποῦ γινομένων διαλέξεων ἐπὶ θεμάτων, ἅτινα πολλάκις οὐδεμίαν σχέσιν εἶχον πρὸς τὸν τεκτονισμὸν καὶ τὰς ἀρχάς του, οὐδεμία ἄλλη συστηματικὴ ἐργασία ἐγίνετο. Τοῦτο εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐρήμωσιν τῶν στηλῶν των. Ἀπό τινος εὐτυχῶς ὀργασμὸς μέγας κατέλαβε τὰς ἑλληνικὰς τεκτονικὰς Στοάς, αἱ τάξεις τῶν μελῶν των ἐπυκνώθησαν καὶ αἱ ἐργασίαι τῶν Στοῶν διεξάγονται συστηματικώτερον, τεκτονικώτερον.

Διὰ νὰ παρουσιάσουν ὅμως αἱ Στοαὶ πραγματικὴν ἀκμὴν καὶ οὐσιαστικώτερα ἀποτελέσματα, εἶναι ἀνάγκη αἱ ἐργασίαι των νὰ συστηματοποιηθοῦν περισσότερον, ὥστε πραγματικῶς νὰ ἐπιτυγχάνηται ὁ σκοπὸς τῆς λειτουργίας των.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν μέθοδον καὶ τὰ ἀντικείμενα τῆς ἐργασίας τῶν Στοῶν, δὲν θὰ παρίστατο ἀνάγκη νὰ δοθῇ ὡρισμένος προσδιορισμὸς καὶ θὰ ἦτο προτιμώτερον νὰ δοθῇ πλήρης ἐλευθερία εἰς τὰς Στοὰς ὅσον ἀφορᾷ τὴν σύνθεσιν τῶν ἐργασιῶν των, ἐὰν ὑπῆρχε τελειοτέρα ἀντίληψις τοῦ ἔργου τοῦ Τέκτονος. Ἀλλαχοῦ ὅμως, ὅπου γνησιώτερον θεραπεύεται ἡ τεκτονικὴ ἰδέα, δὲν ἐπικρατεῖ τοιαύτη ἀντίληψις καὶ διὰ τοῦτο ἐκεῖ αἱ τεκτονικαὶ ἀρχαὶ ἔχουν θέσει ὡρισμένας βάσεις τῆς ἐργασίας τῶν Στοῶν. Παράδειγμα τούτου φέρομεν τὴν Μεγάλην Ἀνατολὴν τῆς Ὁλλανδίας, ἥτις τῷ 1919 ἐξέδοτο ὑπὸ τύπον ἐγκυκλίου τεῦχος ὁδηγιῶν, διαγράφον τὰς θεμελιώδεις βάσεις τῆς ἐργασίας τῶν Στοῶν (Ons Werkprogram, 1919).

Εἴμεθα τῆς γνώμης, ὅτι τὴν παρ' ἡμῖν ἔλλειψιν τοιούτων ὁδηγιῶν τῆς Μεγάλης Ἀνατολῆς τῆς Ἑλλάδος, δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ ἡ ἀνάπτυξις τελειοτέρας, σαφεστέρας ἀντιλήψεως τοῦ τεκτονικοῦ ἔργου.

*
* *

Ἠδύνατό τις νὰ νομίσῃ, ὅτι ἡ αὐστηρὰ ἐφαρμογὴ τῶν ὅσα ἀναφέρομεν ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶν Στοῶν θὰ προσέδιδεν εἰς αὐτὴν ξηρότητα καὶ ἀκαμψίαν, τὴν ὁποίαν τὸ αἴσθημα παντὸς ἀνεπτυγμένου ἀνθρώπου, ἰδίως ὅμως τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς μας, ἀποκρούει. Τὴν ξηρότητα ταύτην δύναται ν' ἀποφύγῃ πᾶσα Στοὰ εἰς τὰς ἐργασίας της ἰδίως διὰ παρεμβολῆς εἰς τὰς ἄλλας πραγματικὰς ἐργασίας της μελετῶν ἢ συζητήσεων γινομένων ἐπὶ ἐπικαίρων θεμάτων γενικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἀποφευγομένων, ἐννοεῖται, τῶν θρησκευτικῶν ἢ πολιτικῶν συζητήσεων, ἢ καὶ τοιούτων ἐπὶ θεμάτων δυναμένων νὰ προκαλέσωσι διαίρεσιν καὶ διχόνοιαν μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν. Τοιαῦτα συζητήσιμα θέματα εἶνε ἀνθρωπιστικά, ἠθικά, φιλοσοφικά, ἐπιστημονικὰ ἢ κοινωνικὰ ζητήματα, ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὸν σύγχρονον κοινωνικὸν βίον, ἐπὶ τῶν ὁποίων τὸ πνεῦμα τῶν ἀδελφῶν τῆς Στοᾶς θὰ ἐνδιεφέρετο νὰ ἀποκρυσταλλώσῃ ὡρισμένας ἀντιλήψεις.

Ἡ συζήτησις ὅμως ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων πρέπει νὰ διεξάγηται πάντοτε ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἁβρότητος καὶ τῆς ἀμοιβαίας ἀνοχῆς· καὶ ἰδίᾳ χωρὶς νὰ λησμονῆται ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως καὶ τῆς συνειδήσεως ἑκάστου. Ἰδίως ὅμως πρέπει ἡ συζήτησις οὐδέποτε νὰ ἐκφεύγῃ τῆς ἐξετάσεως τῶν ζητημάτων τούτων ***ἀπὸ καθαρᾶς τεκτονικῆς ἀπόψεως***, χωρὶς νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψει τὸ συνήθως γινόμενον καὶ αἱ διάφοροι προλήψεις, αἵτινες συσκοτίζουν τὸ πνεῦμα τῶν ἀμυήτων ἀνθρώπων. Συζητήσεις τοιαῦται γινόμεναι ἐν ταῖς Στοαῖς ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῶν τεκτονικῶν ἀρχῶν τῆς ἀνεξιθρησκείας, τῆς ἀλληλεγγύης καὶ ἀδελφότητος ὁλοκλήρου τὰς ἀνθρωπότητος, τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ἀτομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν αὐτοῦ, δύνανται βεβαίως νὰ συμβάλουν κατὰ πολὺ εἰς τὴν μόρφωσιν ὀρθῆς γνώμης εἰς τὴν διάνοιαν τῶν ἀδελφῶν τῆς Στοᾶς ἐπὶ τῶν διαφόρων ζητημάτων, ἅτινα ἀναφύονται ἑκάστοτε ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

* * *

Σπουδαῖον μέρος εἰς τὰς ἐργασίας τῶν Στοῶν πρέπει νὰ καταλαμβάνῃ καὶ ἡ ἐνεργὸς ἄσκησις τῆς φιλανθρωπίας, ἥτις συντελεῖ, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν τεκτονικῶν ἠθικῶν ἀρχῶν. Ὅπου Γῆς ὁ τεκτονισμὸς εὑρίσκεται εἰς τὸ ὕψος

τῆς ἀποστολῆς του, παίζει τὸ σπουδαιότερον μέρος εἰς τὴν φιλανθρωπικὴν κίνησιν τοῦ τόπου καὶ προΐσταται παντὸς φιλανθρωπικοῦ ἔργου.

Τὴν φιλανθρωπίαν ἐν τῷ τεκτονισμῷ οὐδέποτε πρέπει ν' ἀντιλαμβανώμεθα ὑπὸ τὴν στενὴν ἔννοιαν τῆς ἐλεημοσύνης. Ἡ φιλανθρωπία ἐν τῷ τεκτονισμῷ ἔχει πολὺ εὐρυτέραν ἔννοιαν. Ἀποτελεῖ αὕτη ἐκδήλωσιν τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἰδίᾳ ὁ τέκτων πρέπει νὰ τρέφῃ πρὸς πάντα ἄνθρωπον, καὶ περιλαμβάνει πᾶσαν ἐνέργειαν, ἥτις τείνει ν' ἀπαλλάξῃ τὸν ἄνθρωπον ἀτομικῶς ἢ ὁμαδικῶς ἀπὸ κάθε τι, τὸ ὁποῖον τὸν κρατεῖ εἰς τὴν ἀμάθειαν, τὴν κακίαν, τὴν διαφθοράν, τὸν ἐκφυλισμόν, τὴν δουλείαν, τὴν δυστυχίαν καὶ ἀναφέρεται περισσότερον εἰς τὸ σύνολον παρὰ εἰς τὸ ἄτομα. Ἡ τεκτονικὴ ἀγαθοεργία φθάνει μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε νὰ ἐπιδιώκῃ διὰ τῆς δράσεως αὐτῆς τὴν καθολικὴν πάντων τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν.

Τοιαῦτα εὐρέα ὅρια ἔχουσα ἡ τεκτονικὴ ἀγαθοεργία, περιλαμβάνει τόσα πολλὰ θέματα κοινωνικῆς δράσεως, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ ἀπαρίθμησις αὐτῶν νὰ εἶναι δύσκολος. Διὰ νὰ συλλάβουν οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν ἀμυδρὰν ***τὴν ἀντίληψιν*** περὶ τῆς εὐρύτητος τῶν θεμάτων τούτων, παραθέτομεν κατάλογον τῶν ἀγαθοεργῶν ἱδρυμάτων, ἅτινα διετήρει ἢ διηύθυνεν ἐμμέσως ἡ Μεγάλη Συμβολικὴ Στοὰ τῆς Οὐγγαρίας (1), ἥτις δυστυχῶς διελύθη ὑπὸ τῆς ἐγκαθιδρυθείσης καὶ εἰς τὴν χώραν ταύτην τυραννείας.

Ἑταιρία διὰ τὴν προστασίαν τῶν μητέρων καὶ τῶν παιδίων.

Ἑταιρία παροχῆς δωρεὰν γάλακτος εἰς τὰ ἄπορα παιδία.

Ἄσυλον διὰ τοὺς παραλυτικούς,

Στρατόπεδον διαμονῆς ἀπόρων μαθητῶν κατὰ τὰς θερινὰς διακοπάς.

Κλινικὴν ἀστέγων.

Ἑταιρίαν πρὸς καταπολέμησιν τῶν μεταδοτικῶν νοσημάτων,

Ἑταιρίαν κυριῶν διὰ τὴν προστασίαν τῶν ἀπόρων κορασίων.

Ἑταιρίαν προστασίας ἐκφύλων παιδίων.

Ἑταιρίαν τῶν φίλων τῶν παιδίων.

---

(1) Compte rendu du Congèès Maç.·. International de 1921, Genève.

Ἑταιρίαν προστασίας τῶν φυλακισμένων.
Ἑταιρίαν προστασίας τῶν τυφλῶν.
Ἑταιρίαν δωρεὰν διανομῆς ὑποδημάτων εἰς ἀνυποδήτους.
Λύκειον.
Λαϊκὰ σχολεῖα δωρεὰν διδασκαλίας.
Οἰκοτροφεῖα σπουδαστῶν.
Ἑταιρίαν διὰ τὴν κοινωνικὴν μόρφωσιν.
Δημοσίαν βιβλιοθήκην· καὶ δεκάδα περίπου ἄλλων ἀγαθοεργῶν ἱδρυμάτων ὑπὸ διαφόρους τίτλους.

Σπουδαίαν ὑπηρεσίαν δύνανται νὰ προσφέρωσιν οἱ τέκτονες καὶ αἱ τεκτονικαὶ ὀργανώσεις εἰς τὸ πεδίον τῆς φιλανθρωπίας ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν αὐτῆς ἔννοιαν εἰς τὰς ἑξῆς κατευθύνσεις :

1) Διὰ τὴν κοινωνικὴν μόρφωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν περιλαμβάνενται ἡ σχολικὴ ἐκπαίδευσις τῶν πτωχῶν παιδίων, ἡ μόρφωσις ἀτόμων ἐχόντων φυσικὰ ἐλαττώματα (κωφαλάλων, τυφλῶν κλπ.), ἡ ἠθικὴ ἐκπαίδευσις τῶν παιδίων καὶ ἐφήβων, ἡ ὀργάνωσις διδακτικῶν κινηματογράφων, τὰ κυριακὰ σχολεῖα, ἡ σύστασις δανειστικῶν βιβλιοθηκῶν, ἡ συμπληρωτικὴ ἐκπαίδευσις τοῦ λαοῦ ἔξω τῶν συνήθων σχολικῶν ἱδρυμάτων καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ λαοῦ ἐπὶ τῶν φυσικῶν τοῦ ἀνθρώπου δικαιωμάτων καὶ τῶν καθηκόντων τοῦ πολίτου.

2) Διὰ τὴν παροχὴν ἀρωγῆς εἰς ἄνδρας καὶ γυναῖκας πρὸς ἀπόκτησιν ἐντίμου θέσεως ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ ἰδίᾳ διὰ τὴν παροχὴν προστασίας καὶ ἐργασίας εἰς κόρας ἀτυχησάσας, εἰς ἀποφοίτους τῶν φυλακῶν, εἰς ἀναπήρους κλπ.

3) Διὰ τὴν ἵδρυσιν μαιευτηρίων δι᾽ ἀπόρους γυναῖκας, βρεφοκομείων, παιδοτροφείων καὶ ἱδρυμάτων ἐν γένει ἀναπτύξεως νεαρῶν ἀτόμων κατὰ τὰς ἀνθρωπιστικὰς ἀρχάς· καὶ

4) Διὰ τὴν παροχὴν συνδρομῆς πρὸς παθόντας ἐκ φυσικῶν αἰτίων (σεισμῶν, πλημμυρῶν κλ.) καὶ εἰς πρόσφυγας ἐξ ἐθνικῶν συμφορῶν, αἰχμαλώτους κλπ.

Αἱ ἐργασίαι ὅμως αὗται δὲν πρέπει νὰ καταπνίγωσι τὸ κύριον ἔργον τῶν Στοῶν, οὐδὲ ν᾽ ἀπορροφῶσι τὴν προσοχήν των ἀπὸ τὸ κύριον αὐτῶν ἔργον.

Η ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΤΕΚΤΟΝΩΝ

Ἰδοὺ ἓν σπουδαῖον ζήτημα, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν δίδεται συνήθως προσοχή, ὅσον θὰ ἔπρεπε, καίτοι πάντες καυχῶνται, ὅτι εἰς τὸ ἐργαστήριόν των γίνεται ἐπιλογὴ τῶν προτεινομένων μετὰ τῆς μεγαλειτέρας αὐστηρότητος. Τὸ ζήτημα τῆς εἰσαγωγῆς νέων μελῶν εἰς μίαν στοὰν δὲν εἶναι τόσον ἁπλοῦν, ὅσον φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως, διότι τὸ ζήτημα τῆς καλῆς λειτουργίας καὶ τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ σκοποῦ τοῦ τεκτονικοῦ τάγματος ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτᾶται. Δὲν πρόκειται ἁπλῶς νὰ συμπληρώσωμεν τὰς στήλας τῶν στοῶν μας δι᾿ ἀνθρώπων οἱωνδήποτε τοὺς ὁποίους θὰ ὀνομάζωμεν ἀδελφούς, ἀλλὰ πρόκειται νὰ καλέσωμεν συνεργάτας μετὰ τῶν ὁποίων θὰ ἀποτελέσωμεν κοινότητα πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ ἰδεώδους. Διὰ νὰ γίνουν ὅμως συνεργάται μας εἰς τοιοῦτον ἔργον, πρέπει νὰ ἔχουν τὴν ἀπαιτουμένην προπαρασκευὴν καὶ διάθεσιν διὰ νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐργασθῶσιν εὐδοκίμως πρὸς πραγματοποίησίν του.

Καὶ διὰ τὴν ἐκμάθησιν ἀκόμη καὶ τὴν εὐδόκιμον ἐφαρμογὴν τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν, διὰ τὰς ὁποίας δὲν ἀπαιτεῖται παρὰ ἡ χρησιμοποίησις τῆς διανοίας μόνον, ἀπαιτεῖται ἀκόμη καὶ κάποια κλίσις, κάποια ροπή, κάποια ἰδιοφυΐα. Διὰ τὴν σπουδὴν ὅμως καὶ τὴν ἄσκησιν τῆς βασιλικῆς τέχνης δὲν ἀπαιτοῦνται μόνον διάνοια λεπτή, διαυγὴς καὶ ἰσορροπημένη καὶ ἐλευθερία σκέψεως καὶ ἰσχὺς θελήσεως, ἀλλὰ καὶ μόρφωσις καὶ ἠθικὸς χαρακτὴρ καὶ αἰσθήματα ἀνθρωπιστικὰ καὶ ψυχὴ ἐμπνευσμένη ἐκ τῶν ἰδεῶν καὶ ἑλκομένη πρὸς τὴν μελέτην τῶν ἀνωτέρων τῆς φύσεως λειτουργιῶν. Τὰ προσόντα αὐτὰ πρέπει νὰ ἐνυπάρχουν ἐκ τῶν προτέρων εἰς τὸν ὑποψήφιον τέκτονα διὰ νὰ κάμῃ εἰς αὐτὸν ἐντύπωσιν ἡ τεκτονικὴ μύησις, διὰ νὰ ἑλκυσθῇ ἀπὸ τὰς τεκτονικὰς ἰδέας καὶ διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ παραμείνῃ εἰς τὸν τεκτονισμὸν μονίμως καὶ ἐργασθῇ εὐδοκίμως πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Ἐὰν ὁ νέος τέκτων δὲν ἔχῃ ὅλα τὰ προσόντα ταῦτα, ἐὰν δὲν ἔχῃ ἀκόμη σκέψιν, σύνεσιν, καρτερίαν, σταθερότητα χαρακτῆρος, ἰσχυρὰν κρίσιν, εὐθύτητα, παρατηρητικότητα καὶ ἐπιμέλειαν εἰς ἐκεῖνα τὰ πράγματα, μὲ τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε ἠσχολήθη, ἀσφαλῶς ὀλίγα πράγματα θὰ ἐννοήσῃ ἐκ τῆς τεκτονικῆς μυήσεως, ὀλίγον θὰ ἑλκυσθῇ ἀπὸ τὰς τεκτονικὰς ἰδέας, θὰ ἀπογοητευθῇ, ὡς θὰ εἴπῃ, καὶ θὰ ἀφήσῃ κενὰς πάλιν

τὸς στήλας τῶν Στοῶν, μάλιστα ἐὰν ἐκ περ εργείας ἢ ματαιοδοξίας ἐζήτησε νὰ γίνῃ τέκτων, ὁπότε θὰ κορεσθῇ τὸ πάθος του εὐθὺς ἐκ τῆς πρώτης μυήσεως, ἢ ἐὰν ἐνόμισεν ὅτι θὰ τύχῃ ὑποστηρίξεως παρὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν πρὸς ἐπιτυχίαν κοινωνικῶν ὠφελημάτων, ὁπότε θὰ ἀπογοητευθῇ μετά τινα χρόνον, ὅταν πεισθῇ, ὅτι εἰς μάτην ἐστήριζεν εἰς τὸν τεκτονισμὸν τοιαύτας ἐλπίδας

Κατὰ τὰ τεκτονικὰ κείμενα ὁ κρούων τὴν θύραν τοῦ τεκτονικοῦ ναοῦ πρέπει νὰ εἶναι ἐλεύθερος καὶ χρηστῶν ἠθῶν. Αἱ λέξεις αὐταὶ εἶναι ἁπλαῖ· καὶ νομίζεται, ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι κατέχουν τὰς ἀρετὰς ταύτας. Ἀλλ' ἡ προσεκτικὴ ἐξέτασις ἀποδεικνύει, ὅτι καὶ αἱ λέξεις αὗται ἔχουν βαθεῖαν καὶ πολυσχιδῆ ἔννοιαν καὶ ὀλίγοι ἄνθρωποι κατέχουν τὰς ἰδιότητας τὰς δηλουμένας ὑπ' αὐτῶν.

Ὅλοι λέγομεν, ὅτι σήμερον δὲν ὑπάρχει δουλεία, καθόσον ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία προστατεύεται παντοῦ ὑπὸ τῶν πολιτικῶν συνταγμάτων. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περί τῆς ἰδανικῆς ταύτης ἐλευθερίας, διότι ὑπάρχει πλῆθος δουλειῶν, εἰς τὰς ὁποίας τὸ πλεῖστον τῶν ἀνθρώπων ὑπόκειται, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοοῦν οὗτοι.

Εἴμεθα πράγματι οἱ πλεῖστοι δοῦλοι· δοῦλοι τῶν παθῶν μας, τῶν ἀτελειῶν μας, τῶν μικροτήτων μας, τῶν προλήψεών μας, τῶν δεισιδαιμονιῶν μας, τοῦ φανατισμοῦ μας. τῆς συζύγου μας, τῶν συμφερόντων μας, τοῦ ἐπαγγέλματός μας, ἐὰν δὲν εἴμεθα καὶ οἰκονομικῶς ὑποτεταγμένοι εἰς ἄλλους, ἢ ἂν δὲν ἀσχολούμεθα τόσον μὲ τὴν ἀπόκτησιν τῶν μέσων τοῦ βίου, ὥστε νὰ μὴ μᾶς μένῃ χρόνος διαθέσιμος διὰ νὰ πληρώσωμεν καὶ τὰς πνευματικάς μας ἀνάγκας. Ἐξ ἄλλου ὁ εἷς εἶναι προσηλωμένος εἰς τὰ θρησκευτικά του δόγματα, ὁ ἄλλος εἰς τὰς ἐπιστημονικάς του θεωρίας, ὁ τρίτος εἰς τὴν κοινωνικήν του ἐμφάνισιν καὶ εἰς τὸν ἑκάστοτε κρατοῦντα συρμόν. Ὅλα αὐτὰ κρατοῦν τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου δεσμίαν καὶ οὗτος δὲν εἶναι ἐλεύθερος, κωλυόμενος ὑπὸ τῶν ἐμποδίων τούτων ν' ἀσχοληθῇ εἰς τὰ τεκτονικὰ ζητήματα καὶ νὰ μελετήσῃ ἀπροκαταλήπτως τὴν ἐλευθέραν τεκτονικήν.

Ἐπίσης ἡ ἔννοια τῆς χρηστοηθείας εἶναι ὑποκειμενική. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐννοοῦμεν ὡς χρηστοήθη τὸν λεγόμενον καλὸν ἄνθρωπον. Εἶναι καλὸς ἄνθρωπος, λέγομεν, τίμιος καὶ καλὸς νοικοκύρης, ἢ καλός, κόσμιος νέος. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ μόνον αὐτὸ διὰ νὰ

ἀποκληθῇ ἕνας ἄνθρωπος χρηστοήθης. Δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ ἔχει παραβῇ τὰς διατάξεις τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἢ τὸ κοινωνικὸν πρωτόκολλον. Δυνατὸν νὰ συμβαίνῃ αὐτό, ἀλλὰ συγχρόνως ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς νὰ μεταχειρίζεται κακῶς τὰ κοινωνικῶς ἐξαρτώμενα ἀπ᾽ αὐτοῦ πρόσωπα, νὰ εἶναι τυραννικὸς ὡς πρὸς αὐτά, νὰ μὴ ἀναγνωρίζῃ εἰς τοὺς ἄλλους δικαίωματα, νὰ μὴ σέβηται τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, νὰ περιφρονῇ τοὺς ὑποδεεστέρους του ἢ τοὺς στερουμένους τῶν οἰκονομικῶν μέσων, νὰ μὴ ἐνδιαφέρεται διὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Δυνατὸν νὰ εἶναι ἐγωϊστής, φιλόδοξος, συμφεροντολόγος καὶ καθεξῆς. Τότε ἔχομεν ἀπέναντί μας ἕνα καλὸν μὲν ἄνθρωπον κατὰ τὴν κοινωνικὴν ἀντίληψιν, ἀλλὰ μίαν διεστραμμένην ψυχὴν κατὰ τὴν ἀπόλυτον ἠθικήν.

Οἱ ὑποψήφιοι τέκτονες πρέπει νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένοι τῶν ἰδιοτήτων τούτων. Πρέπει νὰ εἶναι μὲν καλοὶ πολῖται καὶ τίμιοι ἐπαγγελματίαι, ἀλλὰ συγχρόνως νὰ εἶναι ἀγαθοὶ ἄνδρες καὶ νὰ ἔχουν ἀνθρωπιστικὰς τάσεις, διότι τότε εἶναι πραγματικῶς χρηστοήθεις.

Καὶ ἓν ἄλλο ἀκόμη, τὸ ὁποῖον δὲν ἐξετάζεται συνήθως ἀπὸ τὴν ὀρθὴν αὐτοῦ ὄψιν. Εἰς πολλὰς Στοὰς ἀπαιτοῦν, ὅπως οἱ μυούμενοι πιστεύουν εἰς τὴν ὕπαρξιν τοῦ Θεοῦ· ἀποκλείουν δὲ πάντα ὅστις δηλοῖ ἢ ἀφήνει νὰ ὑπονοηθῇ ὅτι δὲν πιστεύει. Εἶναι τοῦτο ὀρθόν ;

Βεβαίως ὁ Τεκτονισμὸς εἶναι θεϊστικὸν καὶ ἰδεαλιστικὸν σωματεῖον. Ἀλλὰ συγχρόνως ἀφήνει εἰς τὸν καθ᾽ ἕνα τὴν ἐλευθερίαν τῶν δοξασιῶν του. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ζητεῖ ὁ τεκτονισμὸς ἀπὸ τοὺς νεοφύτους ὀπαδούς του εἶναι ἐλευθερία σκέψεως, καλὴ διάθεσις καὶ καλὴ πίστις. Δὲν εἶναι ἀπαραίτητον οἱ μυούμενοι εἰς τὰ τεκτονικὰ μυστήρια νὰ ἔχουν ἐκ τῶν προτέρων ἀποδεχθῇ τὰς τεκτονικὰς ἀρχάς, ἀλλὰ νὰ μὴ ἔχουν ἐρριζωμένας ἀντιθέτους ἀρχάς, καὶ νὰ ἔχουν προδιάθεσιν νὰ τὰς ἀποδεχθοῦν. Τὰς ἀρχὰς τὰς τεκτονικὰς πρέπει νὰ ἔχουν καὶ νὰ εἶναι ἀφοσιωμένοι εἰς αὐτὰς οἱ ἰθύνοντες τὰ τεκτονικὰ ἐργαστήρια καὶ σώματα, οἱ εὑρισκόμενοι εἰς τὴν κορυφὴν τῆς τεκτονικῆς ἱεραρχίας, καθὼς καὶ οἱ παλαιότεροι ἀδελφοί. Οἱ νέοι ἀδελφοὶ δύνανται νὰ ἔχουν τὰς ἰδέας των, ἰδίᾳ ὅσον ἀφορᾷ τὰ ζητήματα τῆς δημιουργοῦ τοῦ παντὸς ἀρχῆς.

Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, τίς, ἂν μὴ εἰς πραγματικὰ μυστήρια μεμυημένος, δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ εἰλικρινῶς, ὅτι ἔχει σαφῆ καὶ

συγκεκριμένην ἰδέαν; Ἂν οὕτως ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, εἶναι ἄτοπος ἡ ἀπαίτησις, ὅπως οἱ μυούμενοι βεβαιῶσιν ἀπεριφράστως, ὅτι πιστεύουν εἰς τὴν ὕπαρξιν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. Συμβαίνει δὲ πολλάκις νὰ ἐκδιώκονται ἐκ τῶν Στοῶν τὰ σοβαρότερα πνεύματα, διότι εἰλικρινῶς φερόμενοι ἐδήλωσαν τὸ ἀντίθετον. Ἐν ᾧ ἐγένοντο δεκτοὶ οἱ ἐλαφρᾷ τῇ συνειδήσει δηλώσαντες, ὅτι πιστεύουν εἰς τὴν ὕπαρξιν τοῦ Θεοῦ.

ΑΙ ΜΥΗΣΕΙΣ

Αἱ μυήσεις ἀποτελοῦν τὸ σπουδαιότερον ἀντικείμενον τῆς λειτουργίας τῶν Στοῶν. Κατὰ τὸ Σύνταγμα τῆς Μεγ. Ἀνατ. τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1908 οἱ Ἐλευθεροτέκτονες ὑποδηλοῦσι τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τοῦ Τάγματος διὰ συμβόλων καὶ μεταφορικῶν παραστάσεων, ὧν ἡ φιλοσοφικὴ ἑρμηνεία ἀποκαλύπτεται αὐτοῖς διαδοχικῶς διὰ τῆς μυήσεως εἰς τοὺς τρεῖς συμβολικοὺς βαθμούς. Αἱ ἐργασίαι αὐτῶν διέπονται καθ᾽ ὡρισμένους τύπους ἐπὶ τῇ βάσει τῶν φιλοσοφικῶν τούτων ἐννοιῶν τῶν συμβόλων.

Αἱ μυήσεις λοιπὸν ἀποτελοῦν «μεταφορικὰς παραστάσεις», δι᾽ ὧν ἀποκαλύπτονται διαδοχικῶς αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τοῦ τάγματος, φιλοσοφικαὶ καὶ ἠθικοκοινωνικαί, ἐν σχέσει πρὸς τὸν συμβολικὸν ἢ κυανοῦν τεκτονισμόν, εἰς τοὺς τρεῖς συμβολικοὺς βαθμούς. Διὰ τὸ Σκωτικὸν ἐν γένει τεκτονικὸν σύστημα ἡ βαθμιαία καὶ διαδοχικὴ ἀποκάλυψις τῶν «θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ τάγματος» γίνεται εἰς τριάκοντα τρεῖς ἀλλεπαλλήλους βαθμούς, περὶ τῶν ὁποίων θὰ κάμωμεν λόγον περαιτέρω περιοριζόμενοι ἐνταῦθα εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν μυήσεων τῶν συμβολικῶν μόνων βαθμῶν.

Τὸ πρῶτον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἔχομεν νὰ ἐξετάσωμεν, προκειμένου περὶ τῶν τεκτονικῶν μυήσεων, εἶναι ἡ εὔλογος ἀπορία ἡ γεννωμένη εἰς τὸ πνεῦμα πολλῶν· διατὶ ἆρά γε ἡ ἀποκάλυψις τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ τεκτονισμοῦ νὰ γίνεται διὰ «μεταφορικῶν παραστάσεων», δηλαδὴ διὰ συμβόλων καὶ ἀλληγοριῶν; Εἶναι ἆρά γε τοῦτο ἀναγκαῖον, ἢ ἡ ἀποκάλυψις αὐτὴ ἠδύνατο νὰ γίνεται ἁπλούστατα διὰ μιᾶς λεπτομεροῦς ἀνακοινώσεως προφορικῶς ἢ καὶ γραπτῶς ἀκόμη; Ἡ προσηρτημένη εἰς τὰ τυπικὰ διδασκαλία τοῦ πρώτου βαθμοῦ δίδει τὴν ἐξήγησιν, ὅτι ἡ δι᾽ ἀλληγοριῶν καὶ μυστηρίων διδασκαλία τῆς ἠθικῆς εἶναι ἡ καταλληλοτέρα πρὸς διδασκαλίαν αὐτῆς μέθοδος. Δηλαδὴ παρέχει τὴν

ἐξήγησιν, ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ ***μέθοδον***, διὰ τῆς ὁποίας ὁ τεκτονισμὸς διεικονίζει καὶ ἀποκαλύπτει τὰ ἀρχάς του κατὰ τὸν καταλληλότερον τρόπον.

Δὲν θὰ ἐπεκταθῶμεν πολὺ εἰς τὴν ***βαθεῖαν ἐξέτασιν*** τῶν λόγων, δι᾽ οὓς ἐν τοῖς μυστηρίοις γενικῶς χρησιμοποιοῦνται τὰ σύμβολα καὶ αἱ ἀλληγορίαι. Εἴμεθα ὅμως ὑποχρεωμένοι νὰ δικαιολογήσωμεν τὴν χρησιμοποίησιν τῶν συμβολικῶν παραστάσεων καὶ ἀλληγοριῶν κατὰ τὰς τεκτονικὰς μυήσεις.

Ὁ πρῶτος λόγος, τὸν ὁποῖον ἀναφέρουν οἱ συγγραφεῖς τέκτονες, εἶναι ***ψυχολογικός***. Ὁ τεκτονισμός, λέγουν, μεταχειρίζεται τὰς ἀλληγορικὰς παραστάσεις κατὰ τὴν εἰσδοχὴν τῶν μελῶν του διὰ νὰ ἐπιδράσῃ ζωηρότερον ἐπὶ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν. Αἱ ἔντονοι συμβολικαὶ παραστάσεις διεγείρουν τὴν φαντασίαν τῶν μυουμένων καὶ προκαλοῦν εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῶν τόσον ζωηρὰς ἐντυπώσεις, ὥστε αὗται παραμένουν ἀνεξίτηλοι καθ᾽ ὅλον τὸν μετέπειτα βίον των.

Ἕτερος λόγος κατὰ τοὺς συγγραφεῖς εἶναι ***ὁ ἱστορικός***. Ἀνέκαθεν, λέγουν, εἰς τὰ ἀρχαῖα μυστήρια καὶ ἰδιαιτέρως τὰ ἑλληνικὰ ἐχρησιμοποιήθησαν αἱ συμβολικαὶ τελεταί, αἵτινες καὶ σήμερον ἀκόμη εἶναι ἐν χρήσει εἰς ὅλας τὰς συγχρόνους θρησκείας. Ὁ τεκτονισμὸς λοιπὸν λέγουν, ὅστις προϋπῆρξεν ὅλων τῶν μορφῶν τούτων τῆς λατρείας, διατηρεῖ εἰσέτι τοὺς ἀρχεγόνους ἐμβληματικοὺς τύπους, οἵτινες εἶναι συμφυεῖς ὄχι μόνον πρὸς τὴν ἐξωτερικήν του παράστασιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὴν ταύτην τὴν ἐσωτερικήν του οὐσίαν καὶ σύστασιν. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ δεχόμενοι τὴν διαμόρφωσιν τοῦ συγχρόνου θεωρητικοῦ τεκτονισμοῦ ἐκ τῆς ἐξελίξεως τῶν ἐπαγγελματικῶν ἀδελφοτήτων τῶν κτιστῶν τοῦ μεσαίωνος δέχονται συνάμα, ὅτι καὶ εἰς τὰς ἀδελφότητας ταύτας ἡ παραδοχὴ τῶν νέων μελῶν ἐσυνδυάζετο πρὸς τὴν χρῆσιν ἐθίμων τινῶν πολλὴν σχέσιν ἐχόντων πρὸς τὰς μετέπειτα τεκτονικὰς μυήσεις· καὶ διὰ τοῦτο, κατ᾽ αὐτούς, τὰ τεκτονικὰ σύμβολα ἐλήφθησαν ἐκ τῶν ἐργαλείων τῶν κτιστῶν, ἅτινα καὶ οὗτοι ἐχρησιμοποίουν κατὰ τὰς συγκεντρώσεις των.

Ἄλλως τε, λέγουν, οἱ συμβολισμοὶ εἶναι συμφυεῖς πρὸς τὴν ψυχοσύνθεσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ διὰ τοῦτο σπουδαῖον μέρος κατέχουν καὶ ἐν τῇ συγχρόνῳ ἀκόμη ζωῇ, τῇ τε δημοσίᾳ καὶ ἰδιωτικῇ. Ὁ ἀσπασμὸς τῆς χειρὸς εἰς ἔνδειξιν σεβασμοῦ, ἡ ἀνταλλαγὴ δακτυλίων πρὸς βεβαίωσιν ἀμοιβαίας ὑποσχέσεως γάμου καὶ τόσοι

ἄλλοι ἐμβληματικοὶ τύποι ἀποτελοῦν μίαν χρησιμοποίησιν τῶν συμβολισμῶν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν καθ' ἡμέραν ἀκόμη βίον· καὶ φαίνεται, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ἐκλείψουν.

Ἡμεῖς χωρὶς νὰ ἀποκλείωμεν τοὺς αἰτιολογητικοὺς τούτους λόγους τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν ἀλληγορικῶν παραστάσεων κατὰ τὰς τεκτονικὰς μυήσεις, ἔχομεν τὴν ἀντίληψιν, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἕτερος λόγος σπουδαιότερος καὶ βαθύτερος τούτων.

Ἔχομεν τὴν ἀντίληψιν, ὅτι αἱ τεκτονικαὶ μυήσεις, καθὼς καὶ ὅλαι αἱ τελεταὶ τῶν μυστηρίων καὶ τῶν θετικῶν θρησκειῶν περικαλύπτουν ὑπὸ τὸν πέπλον τοῦ συμβολισμοῦ καὶ τῆς ἀλληγορίας σπουδαιοτάτας ἀληθείας, τὰς ὁποίας κατεῖχον τὰ μεγάλα καὶ ἰσχυρὰ πνεύματα, ἅτινα συνέστησαν τὰ συστήματα ταῦτα. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶχον φθάσει εἰς ἀνεπτυγμένον τινὰ βαθμὸν διορατικότητος, ὥστε κατώρθωσαν νὰ διεισδύσουν εἰς γνώσεις ἀφορώσας ἀγνώστους φυσικοὺς νόμους, τὸ σημεῖον, πρὸς τὸ ὁποῖον διευθύνονται αἱ λειτουργίαι τῆς φύσεως καὶ τὸν προορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκ καθήκοντος πρὸς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ᾐσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην οἱ ὑπερφυεῖς οὗτοι ἄνδρες νὰ μεταδώσωσι τὰς ἀληθείας ταύτας πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ἦσαν ἄξιοι καὶ ἠδύναντο νὰ δεχθῶσι ταύτας· καὶ πρὸς τοῦτο ἵδρυσαν τὰ μυστήρια, εἰς τὸν διοργανισμὸν τῶν ὁποίων μετεχειρίσθησαν ἐμβληματικοὺς τύπους καὶ ἀλληγορίας πρὸς παράστασιν αὐτῶν. Ἡ χρῆσις τῶν τύπων τούτων ὑπηγορεύθη ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι δια νὰ γνωρίσῃ ὁ ἄνθρωπος τὰς ἀληθείας ταύτας πρέπει νὰ ἔχῃ ὡρισμένην ἠθικὴν προπαρασκευὴν καὶ ψυχικὴν διάθεσιν, τὰς ὁποίας, ἂν δὲν ἔχῃ, οὐδαμῶς δύναται νὰ ἐπωφεληθῇ ἐκ τῶν γνώσεων τὰς ὁποίας θ' ἀποκτήσῃ. τοὐναντίον μάλιστα δύναται καὶ νὰ ζημιωθῇ. Ἡ ***μέθοδος*** λοιπὸν τῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἀληθειῶν, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ ἡ διδασκαλία τοῦ α'. βαθμοῦ, κατ' αὐτὴν καταλληλοτέρα πασῶν, ἔγκειται εἰς τὴν δι' ἀλληγοριῶν καὶ μυστηρίων παράστασιν αὐτῶν. Ἕκαστος δὲ Τέκτων ὀφείλει μόνος του ὑπὸ τὴν ὤθησιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ σκέψεως καὶ ψυχικῆς ἐμπνεύσεως νὰ σχίσῃ τὸν πέπλον τῶν ἀλληγορικῶν παραστάσεων, τὸν περικαλύπτοντα τὴν εἰς τὰ σύμβολα καὶ τὰς ἀλληγορίας κρυπτομένην ἀλήθειαν, ἵνα ἀντικρύσῃ ταύτην.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ ἔννοια τῶν συμβόλων τῶν μυστηρίων εἶναι πολλαπλῆ, δύνανται δὲ νὰ δοθῶσι πολλαὶ ἑρμηνεῖαι εἰς ταῦτα, ἀναλόγως τοῦ ἐπιπέδου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξετάζονται. Τούτου ἕνε-

να εἰς ὅλα τὰ τεκτονικὰ σύμβολα καὶ τὰς ἀλληγορίας τῶν μυήσεων δύναται νὰ δοθῇ ἑρμηνεία καὶ ἰδίως ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως καὶ τοιαῦται ἑρμηνεῖαι τῶν ἀλληγοριῶν δίδονται καὶ εἰς αὐτὰ ταῦτα τὰ τυπικὰ τῶν μυήσεων· ὑπὸ δεξιῶν δ' ἑρμηνευτῶν δύνανται νὰ δοθῶσι καὶ ἕτεραι ἑρμηνεῖαι· καὶ πρέπει νὰ δίδωνται τοιαῦται ἐν ταῖς Στοαῖς. Πάντες ὅμως οἱ ἐμβληματικοὶ οὗτοι τύποι περικλείουσι καὶ ἀληθείας ἀναφερομένας εἰς τὰς γενικωτέρας βλέψεις καὶ τοὺς βαθυτέρους σκοποὺς τῶν μυστηρίων καὶ ἀφήνουσιν εὐρὺ στάδιον εἰς τὴν κατ' ἰδίαν σκέψιν καὶ τὴν κατεύθυνσιν τῶν ἀντιλήψεων ἑκάστου Τέκτονος.

Πάντως εἴτε τὴν ψυχολογικήν, εἴτε τὴν καθαρῶς ***μυσταγωγικὴν*** ταύτην ἐκδοχὴν τῆς ἀνάγκης πρὸς ἀλληγορικὴν καὶ συμβολικὴν παράστασιν τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ τάγματος καὶ ἂν λάβῃ τις, δὲν δύναται ἢ νὰ δεχθῇ, ὅτι οἱ ἀλληγορικοὶ τύποι τῶν τεκτονικῶν μυήσεων πληροῦσι σπουδαιότατον σκοπὸν καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν δύνανται νὰ παραλείπωνται ἢ περικόπτωνται κατὰ τὴν τελετὴν τῆς εἰσδοχῆς, πολλῷ δὲ μᾶλλον δὲν δύνανται νὰ καταργηθῶσιν.

Οἱ ἰσχυριζόμενοι, ὅτι αἱ λεπτομέρειαι τῆς τελετῆς τῶν μυήσεων εἶναι παιδαριώδεις καὶ ἀναχρονιστικαί, μὴ δυνάμεναι νὰ ἐμποιῶσι πλέον ἐντύπωσιν εἰμὴ εἰς ἀσθενῆ μόνον πνεύματα καὶ ἑπομένως ἀνάξιαι σοβαρῶν καὶ ἀνεπτυγμένων συγχρόνων ἀνθρώπων, ἐπαναλαμβάνομεν καὶ πάλιν ἐνταῦθα, ὠθοῦνται ἀπὸ ἄγνοιαν τοῦ τεκτονικοῦ πνεύματος. Ὁ ἐκδηλούμενος ὑπό τινων σύγχρονος θετικισμός, ἐὰν ἐπεκταθῇ εἰς ὅλα τὰ πνεύματα, θ' ἀποξηράνῃ ἀσφαλῶς τὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ θὰ καταστήσῃ ἀνίκανον πρὸς πᾶν εὐγενὲς αἴσθημα καὶ θὰ φονεύσῃ ἀσφαλῶς καὶ αὐτὴν τὴν ἀνθρωπίνην διανόησιν, ἥτις δὲν θὰ δύναται πλέον νὰ μετεωρισθῇ πρὸς σφαίρας ἀνωτέρας φιλοσοφικῆς σκέψεως.

* *
*

Εἶναι, ἆρά γε, ἀνάγκη νὰ ὑπάρχουν ἀλλεπάλληλοι βαθμοὶ διαδοχικῆς μυήσεως, ἢ μήπως ἀρκεῖ μία καὶ μόνη τοιαύτη πρὸς ἀποκάλυψιν τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ Τάγματος; Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου φαίνεται, ὅτι δὲν ὑπάρχει σαφὴς ἀντίληψις εἰς πολλοὺς ἀδελφοὺς καὶ μάλιστα εἰς προϊσταμένους ἐργαστηρίων· καὶ διὰ τοῦτο μέχρι πρό τινος εἰς πολλὰς Στοὰς παρελείπετο ἡ

εἰς β' καὶ γ'. βαθμὸν μύησις τῶν ἀδελφῶν, περιοριζομένης τῆς τελετῆς τῆς αὐξήσεως μισθοδοσίας αὐτῶν εἰς ἁπλῆν δόσιν τοῦ ὅρκου τῶν βαθμῶν τούτων, Ἐπιβάλλεται ὅθεν νὰ ἑρμηνευθῇ ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως πλειοτέρων διαδοχικῶν μυήσεων, ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν ἐπιτυγχάνεται ὁ σκοπὸς τοῦ τάγματος, οὐδὲ δικαιολογεῖται ἡ ὕπαρξις πολλῶν βαθμῶν ἐν τῷ ὀργανισμῷ του.

Ἐπικρατεῖ περὶ τούτου ἡ ἰδέα, ὅτι δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν καὶ εἰς τὸν πλέον νοήμονα τέκτονα, οὗτινος τὸ πνεῦμα θὰ εἶχε τὴν μᾶλλον εὐρεῖαν ἀντίληψιν νὰ συλλάβῃ ἐν νῷ διὰ μιᾶς τὰ τόσον πλούσια σύμβολα τῶν τριῶν συμβολικῶν βαθμῶν. Ὑπάρχουν εἰς τὰ τυπικὰ τῶν μυήσεων τόσαι ἰδέαι κεκρυμμέναι, αἵτινες ἀπαιτοῦσι πολλὴν σκέψιν, ὥστε ἐκρίθη ἀναγκαῖον να παρεμβάλληται μεταξὺ τῆς ἀποκαλύψεως μέρους αὐτῶν καὶ τῆς ἀποκαλύψεως καὶ ἄλλων μυστηρίων ὁ ἀναγκαῖος χρόνος, ἵνα ἡ κατανόησις αὐτῶν εἶναι δυνατὴ καὶ ἐνεργῆται μεθοδικῶς.

Ἄλλως τε ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη, ὅτι οἱ τρεῖς βαθμοὶ τῆς συμβολικῆς μυήσεως δὲν διωργχνώθησαν διὰ μιᾶς ἅμα τῇ ἐμφανίσει τοῦ τεκτονισμοῦ, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον, ἐμφανισθείσης ἐν τῇ πρακτικῇ ἐφαρμογῇ τῆς ἀνάγκης τῆς ὀργανώσεως αὐτῶν, ὡς οὗτοι περιῆλθον μέχρις ἡμῶν. Ὁ τέκτων ἱστορικὸς F. Gould (1) μάλιστα ρητῶς ἀναφέρει, ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος αἱ Ἀγγλικαὶ Στοαὶ δὲν εἶχον ἐν χρήσει εἰμὴ δύο μόνον βαθμοὺς μυήσεως.

Τῷ 1723 ἡ Μεγάλη Στοὰ τῆς Ἀγγλίας (2) μήτηρ τοῦ συγχρόνου τεκτονισμοῦ, δὲν ἐγνώριζεν ἡ μόνον δύο τελετὰς εἰσδοχῆς. Ἡ πρώτη εἶχε σκοπὸν νὰ ***δημιουργήσῃ τέκτονας*** καὶ διῃρεῖτο εἰς δύο διακεκριμένα τμήματα· τὸ ἕν, καθ' ὃ ὁ δόκιμος ἐμυεῖτο διὰ τῆς ἀκοῆς, καθόσον εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς δεδεμένους, καὶ τὸ ἕτερον, κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ ἀποκάλυψις συνεπληροῦτο διὰ τῆς ὁράσεως. Κατ' ἀκολουθίαν ἡ πρώτη αὕτη τελετὴ κατέστη διπλῆ καὶ ἐξ αὐτῆς ἀπέρρευσαν τὰ τυπικὰ τῆς μυήσεως εἰς τοὺς βαθμοὺς τοῦ Μαθητοῦ καὶ τοῦ Ἑταίρου, ἅτινα δὲν ἀνεπτύχθησαν πλήρως, εἰμὴ κατὰ τὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνος. Πάντως διετηρήθη ἡ ἀνάμνησις μιᾶς ἄλλης τελετῆς, ἥτις ἦτο προωρισμένη

---

(1) R. F. Guld. The Fistory of Fraemasonry London 1885—1887

(2) Denx siècles de Hranc—maçonnerie 1917.

οὐχὶ πλέον νὰ δημιουργήσῃ τέκτονας, ἀλλὰ νὰ ἀποκαλύψῃ εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς τῶν τεκτόνων τὰ βαθύτερα μυστήρια τῆς Ἐλευθεροτεκτονικῆς. Πρόκειται περὶ τοῦ συνόλου ἐκείνου τῶν παραδόσεων, τὰς ὁποίας διετήρησε μέχρις ἡμῶν ὁ βαθμὸς τοῦ Διδασκάλου, μυστικὰ ἐλάχιστα διαδεδομένα ἀρχομένου τοῦ 18ου αἰῶνος, καὶ μάλιστα κατὰ τοσοῦτον ὥστε ἦτο τότε δύσκολον νὰ συγκεντρωθῇ ἐπαρκὴς ἀριθμὸς μεμυημένων, διὰ ν' ἀπονείμῃ ἐπαξίως πρὸς ἁπλοῦς τέκτονας, ὅτι ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ ἀνώτερος βαθμὸς τῆς μυήσεως. Λόγῳ τῶν δυσκολιῶν, τὰς ὁποίας ὡς πρὸς τοῦτο συνήντων αἱ τότε Στοαὶ τοῦ Λονδίνου, ἡ Μεγάλη Στοὰ τῆς Ἀγγλίας ἔγνω νὰ ἐπιφυλάξῃ εἰς ἑαυτὴν τὸ δικαίωμα τῆς μυήσεως εἰς τὸν ἀνώτερον τοῦτον βαθμόν. Περὶ τούτου περιελήφθη καὶ εἰδικὴ διάταξις εἰς τὸ ἄρθρον 13 τοῦ Συντάγματος τοῦ Ἄντερσον τοῦ 1723. Μόλις τῷ 1730 διωργανώθησαν τρεῖς τελεταὶ μυήσεως καὶ συνεπῶς τρεῖς διάφοροι βαθμοί. Κατὰ τὴν ἔκδοσιν δὲ τοῦ νέου ἀγγλικοῦ τεκτονικοῦ Συντάγματος τῷ 1738 καθιερώθη ἐπισήμως ὁ νέος τρόπος τῆς μυήσεως εἰς τρεῖς βαθμίδας.

Τὸ βραχὺ τοῦτο ἱστορικὸν τῆς συστάσεως καὶ ἀναπτύξεως τῶν τριῶν ἀρχεγόνων βαθμῶν τῆς τεκτονικῆς μυήσεως ἀποδεικνύει καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς διαιρέσεως τῆς μυήσεως εἰς διαφόρους βαθμούς. Ἀποδεικνύει δὲ συνάμα καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ μυῆται κανονικῶς εἰς τοὺς βαθμοὺς τούτους πᾶς, ὅστις πρόκειται νὰ γίνῃ πραγματικῶς τέκτων, καθὼς προσέτι καὶ τὴν ἀνάγκην νὰ παραμένῃ ὁ τέκτων ἐν ἑκάστῳ βαθμῷ ἐπαρκῶς, ὥστε νὰ δύναται νὰ διαθέτῃ τὸν ἀναγκαῖον χρόνον πρὸς συστηματικὴν μελέτην τοῦ περιεχομένου τῆς μυήσεως ἑκάστου βαθμοῦ.

Ἀληθῶς ἡ τεκτονικὴ μύησις σκοπὸν ἔχει νὰ φέρῃ τοὺς τέκτονας πρὸς ὁρίζοντας εὑρισκομένους πολὺ μακρὰν τοῦ ἐπιπέδου τῶν συνήθων σκέψεων τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ψυχικῆς αὐτῶν καταστάσεως. Πρὸς τοὺς ὁρίζοντας τούτους ὅμως δὲν δύναταί τις νὰ μεταφερθῇ διὰ μιᾶς. Εἶναι ἀνάγκη διὰ νὰ διανύσῃ ὁ τέκτων ἀσφαλῶς τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα, νὰ διαιρεθῇ τοῦτο εἰς τμήματα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ διανύῃ βαθμιαίως, παραμένων εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν ἐνδιαμέσων σταθμῶν τόσον χρόνον, ὅσος εἶναι ἐπαρκής, ἵνα συνειθίζῃ ἡ ὅρασίς του πρὸς τὰ ἀντικείμενα καὶ τὴν ἔντασιν τοῦ φωτός, ἅτινα περιλαμβάνει ὁ ὁρίζων ἑκάστου τῶν ἐνδιαμέσων τούτων σταθμῶν. Ἐὰν μεταφερθῇ ὁ ἄνθρωπος διὰ μιᾶς εἰς τὸν ἀνώτατον ὁρίζοντα τῆς μυήσεως, καὶ ἂν ἀκόμη φέρῃ τὰς ἀ-

ναγκαίας πρὸς τοῦτο ψυχικὰς δυνάμεις, οὐδὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐννοήσῃ ἐκ τῶν ἐκεῖ ἀποκαλυπτομένων. Οὐδὲν θὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς μυήσεως, ὡς δὲν ὠφελήθησαν κατὰ τὸ παρελθόν, ὅσοι εὑρέθησαν ἀπαράσκευοι αἰφνιδίως καὶ διὰ μιᾶς εἰς τὴν καρυφὴν τῆς τεκτονικῆς ἱεραρχίας.

* * *

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων, φρονοῦμεν, σαφῶς καταδεικνύεται ἡ σοβαρὰ καὶ βαθεῖα σημασία, τὴν ὁποίαν περιέχουν αἱ τεκτονικαὶ μυήσεις. Αἱ μυήσεις καὶ αἱ λοιπαὶ τελεταὶ καὶ λειτουργίαι τῶν τεκτονικῶν μυστηρίων ἀποτελοῦν τὸ σπουδαιότερον μέρος τῆς ἐν ταῖς Στοαῖς μυσταγωγίας καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ τελῶνται μετὰ πολλῆς σοβαρότητος, ἀκριβείας καὶ μεγαλοπρεπείας. Ὁ Σεβάσμιος, οἱ Ἐπόπται, οἱ δοκιμασ-ταὶ κατὰ τὰς μυήσεις δὲν ἐκτελοῦν ἀγγαρείαν τινά, μὲ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ σπεύδουν νὰ τελειώσουν τὸ ταχύτερον. Τὰ μέλη τῆς Στοᾶς δὲν παρίστανται εἰς ἀνιαρὸν θέαμα, θὸ ὁποῖον πάσῃ δυνάμει πρέπει ν' ἀποφεύγουν. Ὅλοι, καὶ ἀξιωματικοὶ καὶ μέλη τῆς Στοᾶς κατὰ τὰς τελετὰς τῶν μυήσεων ἐπέχουν θέσιν ἱεροφαντῶν τῶν μυστηρίων· καὶ πρέπει ἕκαστος νὰ μετέχῃ τούτων μὲ ὑπερηφάνειαν καὶ νὰ ἐκτελῇ τὸ καθῆκον του μετὰ τῆς μεγαλητέρας προσοχῆς καὶ ἀκριβείας, ἔχων τὴν ἀντίληψιν, ὅτι συντελεῖ καὶ διὰ τῆς ἁπλῆς παρουσίας του εἰς τὸ νὰ ἀτενίσῃ εἷς ἀδελφός του ἄνθρωπος τὸ φῶς τῆς ἀληθείας.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπολογίσῃ τις τὸ μέγεθος τῆς ψυχικῆς ἐπιδράσεως, ἥτις μεταδίδεται ἐκ μέρους τῆς παρισταμένης κατὰ τὴν μύησιν ὁμηγύρεως πρὸς τὸν μυούμενον. Διὰ νὰ συντελῆται ὅμως ἡ ἐπίδρασις αὕτη, πρέπει ὅλοι οἱ παριστάμενοι νὰ εἶναι σοβαροὶ καὶ νὰ ἔχουν βαθεῖαν συναίσθησιν τοῦ τελουμένου. Τότε δημιουργεῖται μία πράγματι τεκτονικὴ ἀτμόσφαιρα, ἓν περιβάλλον ὄντως ἐπηρεάζον τὸν δόκιμον καὶ ἑλκύον αὐτόν, ὅπως ἀφομοιωθῇ. Ὅταν ὅμως οἱ παριστάμενοι κατὰ τὰς μυήσεις δὲν ἐννοοῦν τὴν σημασίαν τῶν τελουμένων, ὅταν ἐκλαμβάνουν τὴν μύησιν ὡς μίαν ἀστείαν κωμῳδίαν, προκαλοῦν ἀναλόγους ἐντυπώσεις καὶ παρὰ τῷ μυουμένῳ καὶ τότε ὁ σκοπὸς τῆς μυσταγωγίας ματαιοῦται Καὶ εἶναι τότε προτιμώτερον τοιαύτη μύησις νὰ μὴ γίνεται ἢ μᾶλλον νὰ κλείῃ ἡ Στοά, ἡ ὁποία κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν ἔχει συναίσθησιν τοῦ προορισμοῦ της.

Καμμία λεπτομέρεια τῆς μυήσεως δὲν πρέπει νὰ παραλεί-

πηται. Πολὺ σοφῶς δὲ τὸ ἄρθρον 5 τοῦ ἰσχύοντος τεκτονικοῦ Συντάγματος ἐπιβάλλει τὴν ὑποχρεωτικὴν καὶ ἀνελλιπῆ ἐφαρμογὴν τῶν δοκιμασιῶν εἰς πάντας τοὺς ἐν Στοᾷ μυουμένους, οἱαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ἡλικία καὶ ἡ κοινωνικὴ αὐτῶν θέσις. Ἐπίσης κανεὶς δὲν πρέπει νὰ προάγηται ἀπὸ βαθμοῦ εἰς βαθμόν, ἂν μὴ μυῆται κανονικῶς εἰς τὰ μυστήρια τοῦ βαθμοῦ τούτου καὶ δὲν ἀποδεικνύει ἐμπράκτως, ὅτι κατενόησε πλήρως τὴν ἔννοιαν τῶν μυστικῶν τοῦ προηγουμένου βαθμοῦ καὶ ὅτι ἑπομένως κατέχει τὰς ἀπαιτουμένας πνευματικὰς δυνάμεις, ἵνα τύχῃ ἀνωτέρας μυήσεως.

Ὅλα τὰ τεκτονικὰ τυπικά, ἰδίως ὅμως τὰ τοῦ β΄. καὶ γ΄. συμβολικῶν βαθμῶν περιέχουν τόσας πολλὰς καὶ συμπεπυκνωμένας φιλοσοφικὰς ἐννοίας καὶ κατὰ τοσούτῳ θαυμάσιον τρόπον συνηρμολογημένας καὶ διατετυπωμένας, ὥστε ὄντως εἶναι ἀδίκημα προσγινόμενον πρὸς πάντα τέκτονα, ὅταν οὗτος δὲν ὑποβάλλεται εἰς τὰς διατυπώσεις τῆς εἰς τοὺς βαθμοὺς τούτους μυήσεως. Ἐπίσης ἀδικεῖ τὸν ἑαυτόν του πᾶς τέκτων, ὅστις κατέχων τοὺς βαθμοὺς τούτους δὲν καταβάλλει πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως εἰσδύσῃ εἰς τὴν βαθεῖαν ἔννοιαν τῶν λεπτομερειῶν τῆς εἰς τοὺς βαθμοὺς τούτους μυήσεως

Οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι τὰ μυστήρια ἀείποτε διὰ τῶν ἱερῶν αὐτῶν τελετῶν ἀπετέλεσαν τὸ μέσον τῆς μορφώσεως καὶ τῆς ἀνυψώσεως τῶν ψυχῶν καὶ πάντοτε παρέσχον χρηστὰς ἐλπίδας πρὸς τὸν ἄνθρωπον διὰ τὸ ἀπώτερον αὐτοῦ πνευματικὸν μέλλον. Δικαίως δ' ὁ ἐμπευσμένος ἐκ τῶν ἰδεῶν τῶν μυστηρίων ποιητὴς Πίνδαρος μακαρίζει τοὺς μυηθέντας ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις μυστηρίοις διὰ τῶν στίχων:

«Ὄλβιος, ὅστις ἰδὼν κεῖν' εἶσ' ὑπὸ χθόν,
οἶδε μὲν βίου τελευτάν,
οἶδε δὲ διόσδοτον ἀρχάν».

*
* *

Εἰς προηγούμενα κεφάλαια ἀνελύσαμεν τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς γενικὰς γραμμάς, τῶν ἐργασιῶν τῶν τεκτονικῶν Στοῶν. Ἐκτὸς ὅμως τοῦ γενικοῦ τούτου περιγράμματος, τὸ ὁποῖον θέτουν εἰς τὰς ἐργασίας τῶν Στοῶν ὁ σκοπὸς καὶ αἱ ἀρχαὶ τοῦ τεκτονικοῦ Τάγματος, ἕκαστος βαθμὸς αὐτοῦ ἐσχηματίσθη, ἵνα πληρώσῃ ἰ-

διον μερικὸν σκοπόν, τείνοντα εἰς τὴν τελειοτέραν καὶ μεθοδικωτέραν πλήρωσιν τοῦ γενικοῦ σκοποῦ, καὶ προσέλαβεν ὡς ἐκ τούτου ἴδιον χαρακτῆρα. Ἐὰν ὁ ἰδιαίτερος αὐτὸς χαρακτὴρ καὶ σκοπός, τὸν ὁποῖον ἔχει ἕκαστος βαθμὸς τοῦ τεκτονισμοῦ δὲν ὑπηρετεῖται ἐν ταῖς ἐργασίαις οὗτοῦ, καὶ ὁ γενικὸς σκοπὸς τοῦ τάγματος δὲν δύναται βεβαίως νὰ πληρωθῇ.

Ἡ ἀντίληψις αὐτὴ δυστυχῶς δὲν παρατηρεῖται εἰς τὰς πλείστας τῶν τεκτονικῶν Στοῶν, εἰς τινας τῶν ὁποίων πᾶσα ἐργασία συνήθως γίνεται εἰς πρῶτον συμβολικὸν βαθμόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἄλλως τε εἰς ἑκάστην ***σχεδὸν συνεδρίαν*** τελοῦνται μυήσεις μὴ ἀφήνουσαι τὴν Στοὰν ν' ἀσχοληθῇ καὶ εἰς ἄλλα θέματα. Κατὰ μακρὰς περιόδους γίνονται αἰτήσεις μισθοδασίας εἰς β'. καὶ γ'. βαθμὸν πολλῶν ὁμοῦ ἀθρόως, αἵτινες δὲν πραγματοποιοῦνται πάντοτε καὶ διὰ τακτικῆς μυήσεως, σπανίως δὲ μόνον συνέρχεται ἡ Στοὰ εἰς βαθμὸν Διδασκάλων διὰ νὰ συζητήσῃ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προσωπικὰ ζητήματα ἢ τοιαῦτα γενικοῦ ἐνδιαφέροντος. Διδασκαλίαι εἰς β'. καὶ γ'. βαθμὸν πρὸς ἀνάλυσιν τῆς ἐννοίας καὶ τῶνσυμβόλων τῶν βαθμῶν τούτων δὲν γίνονται· καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ μόρφωσις τῶν μελῶν τῶν Στοῶν εἰς τὰς ***βαθείας ἐννοίας*** τῆς Ἐλευθεροτεκτονικῆς εἶναι ἀτελής. Τὸ τοιοῦτον δὲ σύστημα τῆς ἐργασίας τῶν Στοῶν εὐνόητον εἶναι, ὅτι ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν διαρκῆ διαρροὴν τῶν στηλῶν τῶν Στοῶν, πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ὁποίων νέαι γίνονται μυήσεις καὶ οὕτω καταντᾷ ἡ ἐργασία τῶν Στοῶν νὰ ὁμοιάζῃ πρὸς τὸν πίθον τῶν Δαναΐδων, ὅστις ἔμενε πάντοτε κενός, τοῦ ὕδατος διαρρέοντος διαρκῶς ἐκ τοῦ διατρήτου πυθμένος.

Εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο πολὺ φυσικὸν νὰ ἐπέρχηται, διότι ἕκαστος τέκτων εἰσερχόμενος εἰς τὰς Στοὰς δὲν εἶναι δυνατὸν βέβαια νὰ γνωρίζῃ τὸ τεκτονικὸν σύστημα ἐκ τῶν προτέρων ἢ νὰ ἀφομοιωθῇ πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἰδέας αὐτοῦ ἄνευ προσπαθείας τινὸς τοῦ περιβάλλοντος καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ. Ἐφ' ὅσον δὲ δὲν διδάσκεται τὸ σύστημα τοῦτο εἰς τὴν Στοάν του, οὐδὲν φυσικῶς ἐννοεῖ ἐκ τῶν ἐν τῇ Στοᾷ τελουμένων, δὲν εὑρίσκει καμμίαν τέρψιν ἢ ὠφέλειαν ἐκ τῆς προσελεύσεώς του ἐν ταῖς συνεδρίαις καὶ οὕτως ἀπογοητευόμενος παύει νὰ φοιτᾷ.

Ἀντιθέτως, ἐὰν ὅλοι οἱ τεκτονικοὶ βαθμοὶ λειτουργοῦν κανονικῶς, ἀφ' ἑνὸς μὲν γίνεται ἀντιληπτὸς ὁ σκοπὸς τοῦ τεκτονισμοῦ, τοὐλάχιστον ὑπὸ τῶν τεκτόνων ἐκείνων, τῶν ὁποίων ἡ ψυχὴ

δύναται νὰ θέλγηται ὑπὸ τοῦ τεκτονικοῦ ἰδεώδους· καὶ οἱ τέκτονες οὗτοι θὰ γίνονται οἱ ἐνθερμότεροι θιασῶται τοῦ τεκτονισμοῦ. Ἀφ' ἑτέρου δὲ πᾶς Τέκτων εἰσερχόμενος εἰς ἕκαστον βαθμὸν μανθάνει νέα πράγματα, αἱ ἀντιλήψεις του διανοίγονται ἑκάστοτε πρὸς νέους ὁρίζοντας καὶ διαρκῶς ἀπασχολεῖται ὁ νοῦς του ζητῶν νὰ ἀποκτήσῃ ἔτι εὐρυτέρας ἀντιλήψεις διὰ νέας προαγωγῆς, τὴν ὁποίαν μετὰ πόθου ἀναμένει, ὄχι πλέον διὰ νὰ κολακεύσῃ τὴν ματαιοδοξίαν του, ἀλλὰ διὰ νὰ γίνῃ τελειότερος προαγόμενος εἰς τὰς τεκτονικὰς ἰδέας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ προάγεται βαθμιαίως ἐν τῇ μυήσει, χωρὶς καὶ ὁ ἴδιος νὰ τὸ ἐννοῇ καὶ θὰ μορφοῦται εἰς πραγματικὸν τέκτονα μύστην ἀφομοιούμενος ἀσυναισθήτως διὰ τοῦ χρόνου πρὸς τὴν τεκτονικὴν ἰδεολογίαν. Εἴπομεν καὶ ἐπαναλαμβάνομεν τονίζοντες, ὅτι ἕκαστος βαθμὸς ἔχει ἴδιον σκοπὸν νὰ πληρώσῃ· ὁ δὲ σκοπὸς οὗτος δὲν πληροῦται—ὁπότε δὲν πληροῦται καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ὅλου συστήματος—ἐὰν ἐν ἑκάστῳ βαθμῷ δὲν γίνεται ἡ θετικὴ ἐκείνη ἐργασία, τῆς ὁποίας τὸν χαρακτῆρα προσδιορίζει ὁ σκοπὸς τοῦ βαθμοῦ.

Πολλάκις γίνονται οὐχὶ μόνον εἰς β'. καὶ γ'. συμβολικὸν βαθμόν, ἀλλὰ πολλάκις καὶ εἰς φιλοσοφικὰ ἐργαστήρια τῶν ὑψηλῶν βαθμῶν διαλέξεις, αἱ ὁποῖαι ἠδύναντο ἄριστα νὰ γίνουν καὶ εἰς πρῶτον συμβολικὸν βαθμόν. Αἱ διαλέξεις αὗται, πολλαὶ τῶν ὁποίων κατὰ βάθος ἐξεταζόμεναι οὐδὲν τὸ τεκτονικὸν περιέχουν καὶ αἱ ὁποῖαι θὰ ἠδύναντο νὰ γίνουν ἀκόμη καὶ εἰς μίαν βέβηλον συνάθροισιν, οὐδένα σκοπὸν πληροῦν.

Ἐὰν μία διδασκαλία ἢ μία συζήτησις ἢ μία ἐργασία οἱαδήποτε εἶναι ὄντως τεκτονική, δὲν δύναται παρὰ νὰ ἔχῃ θέσιν εἰς ὡρισμένον βαθμόν. Ὅ,τι πρέπει νὰ γίνεται εἰς ἕνα ὡρισμένον τεκτονικὸν βαθμόν, δὲν δύναται νὰ γίνῃ εἰς ἕνα οἱονδήποτε ἄλλον. Εἰς ἓν σύστημα τόσον καλῶς ὠργανωμένον, ὅπως τὸ τεκτονικόν, κάθε πρᾶγμα ἔχει τὴν θέσιν του καὶ δὲν δύναται νὰ ἔχῃ μίαν οἱανδήποτε θέσιν ὁπουδήποτε.

Ἐπίσης παρατηροῦμεν ἐνταῦθα γενικῶς, ὅτι εἰς κάθε βαθμὸν πᾶσα ἐργασία, διδασκαλία ἢ συζήτησις, διὰ νὰ ἔχῃ ὠφέλιμον ἀποτέλεσμα, πρέπει νὰ διεξάγηται συστηματικῶς. Τὸ νὰ γίνεται μία διδασκαλία, ἔστω καὶ ἡ σοφωτέρα, ἐπὶ τῆς συμβολικῆς π. χ τοῦ τεκτονισμοῦ καὶ εἰς τὴν ἄλλην συνεδρίαν νὰ ἐπακολουθῇ μία ἱστορικὴ διάλεξις καὶ κατόπιν νὰ ἐπακολουθῇ μία μύησις καὶ καθεξῆς, κατὰ τὴν γνώμην μας μόνον σύγχυσιν δύναται νὰ δη-

μιουργήση εἰς τὸ πνεῦμα τῶν ἀκουόντων. Ἐν ᾧ ἐξ ἐναντίου, ἐὰν πρόκειται νὰ μεταδοθῇ εἰς τὰ μέλη τῆς Στοᾶς ἡ ἔννοια τῶν συμβόλων καὶ ἀλληγοριῶν τῆς μυήσεως τοῦ α΄. βαθμοῦ, πρέπει τὸ θέμα τοῦτο ν' ἀναλυθῇ εἰς σειρὰν διαλέξεων γινομένων τοὐλάχιστον κατὰ δεκαπενθήμερον καὶ μέχρις ἐξαντλήσεως τοῦ θέματος τούτου, τὸ ὁποῖον ἀσφαλῶς δὲν δύναται νὰ ἐξαντληθῇ πλήρως εἰς μίαν καὶ μόνην διάλεξιν.

Ἐμφορούμενοι ὑπὸ τοῦ ἐκτεθέντος εἰς τὰ ἀνωτέρω πνεύματος, θὰ ἐπιχειρήσωμεν ἤδη νὰ διεξέλθωμεν τὰς ἀνηκούσας εἰς ἕκαστον βαθμὸν τοῦ συμβολικοῦ τεκτονισμοῦ ἐργασίας.

1. Ἡ Στοὰ τῶν Μαθητῶν

Τὸ εἶδος τῶν ἐργασιῶν τῆς Στοᾶς εἰς α΄ συμβολικὸν βαθμὸν προσδιορίζεται ἐκ τῆς θέσεως, τὴν ὁποίαν ἔχουν οἱ μαθηταὶ τέκτονες ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ τοῦ τάγματος καὶ ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῆς Στοᾶς τῶν μαθητῶν, ἀποτελούσης τὴν ὁλομέλειαν τῶν μελῶν τῆς Στοᾶς ὡς αὐτονόμου ὀργανισμοῦ.

Ποίαν ὅμως θέσιν ἔχει ὁ Μαθητὴς τέκτων ἐν τῇ τεκτονικῇ ἱεραρχίᾳ;

Ὁ Μαθητὴς ἀσχέτως πρὸς τὴν βέβηλον αὐτοῦ μόρφωσιν καὶ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν γίνεται δεκτὸς εἰς τὸν τεκτονισμὸν ὡς ἄνθρωπος καλῆς θελήσεως, ὡς ἐλεύθερος καὶ χρηστοήθης. Ὁ Μαθητὴς καὶ μετὰ τὴν μύησίν του, δὲν ἔπαυσε νὰ εἶναι ὅ,τι ἦτο ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ τάγμα. Καμμία μύησις δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ μεταμορφώσῃ τὸν ἄνθρωπον ὡς διὰ μαγείας. Ὁ δὲ μαθητὴς τέκτων δὲν ἔσχεν ἀκόμη ἐπαρκῆ χρόνον διαθέσιμον διὰ νὰ προσοικειώσῃ ἑαυτὸν πρὸς τὴν ἐλευθεροτεκτονικήν, ἥτις καθὼς γνωρίζομεν δὲν ἀποκαλύπτεται ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὸν α΄. συμβολικὸν βαθμόν, δὲν ἔσχεν ἀκόμη τὸν καιρὸν νὰ ἀφομοιώσῃ ἑαυτὸν καὶ πρὸς τὰς γενικὰς ἔκόμη ἀρχὰς τῆς τέχνης, αἵτινες τῷ ἀπεκαλύφθησαν. Ἀγνοεῖ ἀκόμη τὰ μυστικὰ τῆς τέχνης. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς μαθητείας του πρέπει, ἔχων περιεσταλμένην τὴν προσοχήν του εἰς ἑαυτὸν καὶ μόνον, νὰ καταβάλῃ πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως ἀνακαλύψῃ τὰς ὑπαρχούσας ἐν ἑαυτῷ ἀτελείας, ἐνεργήσῃ ὅ,τι δυνατὸν πρὸς βελτίωσιν καὶ μόρφωσιν ἑαυτοῦ, ἵνα καταστῇ χρήσιμον μέλος εἰς τὸ σύνολον. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν πρέπει ὁ μαθητὴς τέκτων ἐν τῇ Στοᾷ νὰ βλέπῃ μόνον σιωπηλὸς καὶ νὰ μαν-

θάνῃ ἀναμένων μετὰ καρτερίας τὴν ἀμοιβὴν τῶν κόπων του ἀναλόγως τοῦ ζήλου του καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς τελειοποιήσεώς του. Οὕτως ἡ μαθητεία ἀποτελεῖ διὰ τὸν τέκτονα χρονικὸν διάστημα κατεργασίας ἑαυτοῦ, ἐξασκήσεως εἰς τὴν κοινὴν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν συνεργασίαν καὶ δοκιμασίας εἰς τὴν εὐπείθειαν πρὸς τοὺς νόμους καὶ τὴν ὑπακοὴν πρὸς τὰς ἱεραρχίας.

Ἡ κατάστασις αὕτη τοῦ μαθητοῦ τέκτονος τοῦ δημιουργεῖ ὡρισμένην θέσιν ἐν τῷ τάγματι, διότι ἔχει περιωρισμένα δικαιώματα. Ἐὰν πρόκειται νὰ διατηρηθῇ τάξις καὶ ἁρμονία ἐν μιᾷ κοινωνίᾳ ἀνθρώπων, πρέπει δεδαίως μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας ταύτης νὰ ὑπάρχῃ ***ἰσότης δικαιωμάτων*** καὶ ***ἰσότης καθηκόντων***. Ἀλλὰ συγχρόνως ἡ θέσις, τὴν ὁποίαν ἕκαστος πρέπει νὰ ἔχῃ ἐν τῷ κοινωνικῷ ὀργανισμῷ, δέον νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰς δυνάμεις του. Ἂν τοῦτο δὲν συμβαίνῃ, ἂν δοθῇ ἐξουσία εἰς πρόσωπα ἐστερημένα ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς δυνάμεως καὶ γνώσεως τῶν πραγμάτων, ἀναμφιβόλως τὰ πρόσωπα ταῦτα θὰ ἐκτραπῶσι τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν ἐν τῇ ἐξασκήσει τῆς ἰσχύος των, θὰ ἐκτροχιασθῶσι, θὰ κάμουν κατάχρησιν τῆς ἐξουσίας των καὶ θὰ ἔχωμεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀνατροπὴν τῆς κρατούσης τάξεως, τὴν παραβίασιν τῶν ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν νόμων καὶ τὴν καταδυνάστευσιν ἢ τὴν ἀναρχίαν.

Σύμφωνα πρὸς τὰς παρὰ πάντων κρινομένας ὡς ὀρθὰς ἀντιλήψεις ταύτας, καὶ ὁ μαθητὴς τέκτων ὡς ἔχων περιωρισμένας γνώσεις εἰς τὴν ἐλευθεροτεκτονικὴν ἔχει καὶ περιωρισμένα δικαιώματα ἐν τῇ διοικήσει τῆς Στοᾶς του· πρέπει δὲ νὰ καταναλίσκῃ τὸ πλεῖστον τοῦ διαθεσίμου χρόνου του εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικήν του μόρφωσιν.

Ἐν συνακολουθίᾳ πρὸς τὰς ἀρχὰς ταύτας, προσδιορίζονται καὶ αἱ ἐργασίαι τῆς Στοᾶς εἰς βαθμὸν μαθητοῦ, αἵτινες δύνανται νὰ ταξινομηθῶσιν ὡς ἀκολούθως.

α΄. ***Ἐργασίαι τελετουργικαί***, ἀναφερόμεναι εἰς τὰς μυήσεις καὶ εἰς πάσας τὰς λοιπὰς λειτουργίας καὶ τελετάς, ἤτοι ἀγάπας, υἱοθεσίας λυκιδέων, ἀναγνωρίσεις γάμων τῶν ἀδελφῶν τῆς Στοᾶς, πενθίμους τελετὰς κ.λ.π. Ποίαν σημασίαν ἔχουν οἱ μυήσεις, ἀνεπτύξαμεν ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν λειτουργιῶν καὶ τελετῶν θὰ κάμωμεν περαιτέρω τὴν ἀναγκαίαν ἀνάλυσιν.

β΄. ***Ἐργασίαι διδακτικαί*** Σκοπὸν ἔχουσιν αὗται τὴν διδα-

σκαλίαν τῶν μαθητῶν τῆς Στοᾶς καὶ τὴν βαθμιαίαν αὐτῶν μόρφωσιν εἰς τὰς τεκτονικὰς ἀρχὰς καὶ ἀληθείας. Αἱ διδασκαλίαι γινόμεναι ὑπὸ τῶν μᾶλλον μεμορφωμένων ἀξιωματικῶν τῆς Στοᾶς, ἰδίως δὲ ὑπὸ τοῦ Σεβασμίου καὶ τοῦ Ρήτορος, ἢ καὶ ἄλλων διδασκάλων τῆς Στοᾶς, πρέπει ν' ἀναφέρωνται κυρίως εἰς τὸν ὀργανισμὸν τοῦ τάγματος, τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, τὴν ἑρμηνείαν τῶν συμβόλων τῆς διακοσμήσεως τοῦ Ναοῦ καὶ τῶν ἀλληγοριῶν τῆς μυήσεως εἰς α' συμβολικὸν βαθμὸν καὶ τὴν ἀνάλυσιν τοῦ σκοποῦ καὶ τῶν ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀρχῶν τοῦ τάγματος· ἰδίως δὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ἠθικῆς, τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ καθήκοντος, περὶ τῶν ὁποίων δίδει τὸ τυπικὸν ὁρισμούς.

Εἰς τὰς διδακτικὰς ἐργασίας συμπεριλαμβάνονται καὶ αἱ προσφωνήσεις, τὰς ὁποίας ὁ Ρήτωρ τῆς Στοᾶς ἔχει ὑποχρέωσιν ν' ἀπευθύνῃ πρὸς τοὺς ἑκάστοτε μυουμένους καὶ αἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρέπει νὰ περιστρέφωνται περὶ τὴν ἀνάλυσιν τοῦ σκοποῦ καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ τάγματος.

Σπουδαίως ἐπίσης συμβάλλει εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν μαθητῶν τῆς Στοᾶς ἡ ἀνακοίνωσις τῶν ἐντυπώσεων, τὰς ὁποίας οὗτοι ἔσχον κατὰ τὴν μύησίν των. Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη τῶν μαθητῶν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐξαναγκάζει αὐτοὺς τοὺς ἰδίους νὰ ταξινομῶσιν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῶν τὰς πρώτας αὐτῶν ἐν τῷ τεκτονισμῷ ἐντυπώσεις, ἐξ ἧς ταξινομήσεως σπουδαιοτάτη προσγίνεται εἰς αὐτοὺς ὠφέλεια, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρέχεται εὐκαιρία εἰς τὴν Στοὰν νὰ σχηματίσῃ ἰδέαν τινὰ περὶ τῶν ἀντιλήψεων ἐν γένει τῶν νέων μαθητῶν καὶ εἰς τοὺς ἐν τῇ Στοᾷ διδάσκοντας νὰ κανονίζουν τὸ ἐπίπεδον καὶ τὸν τόνον τῆς διδασκαλίας ἀναλόγως πρὸς τὴν δύναμιν τῆς ἀντιλήψεως καὶ τὰς γνώσεις τῶν ἀκουόντων. Ἐὰν ἡ ἐν Στοᾷ ἐργασία πρόκειται νὰ ἀναχθῇ εἰς μίαν πραγματικὴν διαπαιδαγώγησιν ψυχῶν, ἡ ἀνακοίνωσις τῶν ἐντυπώσεων τῶν νέων μελῶν τῆς Στοᾶς ἀποτελεῖ τὴν πρώτην καὶ ἀπαραίτητον βάσιν τῆς τοιαύτης ἐργασίας.

Παρατηρεῖται πολλάκις εἰς τὰς Στοὰς **τὸ φαινόμενον**, ὅτι δίδεται ὁ λόγος εἰς μαθητὰς καὶ εἰς ἑταίρους πρὸς ἀνάπτυξιν θεμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα εἶνα οὗτοι ἐντριβεῖς. Τὰ θέματα ὅμως ταῦτα ἢ ἀνάγονται εἰς τὴν γενικὴν μόρφωσιν ἢ ἀποτελοῦν ἀντικείμενον διαφόρων ἐπιστημῶν, εἰς τὰς ὁποίας οἱ ὁμιληταὶ ἀνήκουν. Καὶ εἰς τὴν μίαν ὅμως περίπτωσιν καὶ εἰς τὴν ἄλλην σπανίως τὰ θέματα ταῦτα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸν τεκτονισμὸν καὶ κατ' ἀκολουθίαν

ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποτελοῦν ματαίαν ἀπασχόλησιν διὰ τὴν Στοάν. Πολλάκις ὅμως ἐπιτρέπεται εἰς μαθητὰς ἢ ἑταίρους νὰ ἀναπτύσσωσι θέματα καθαρῶς τεκτονικά. Ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, πρέπει τὸ χειρόγραφον τῆς διαλέξεως νὰ ὑποβάλληται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Σεβασμίου καὶ τοῦ Ρήτορος τῆς Στοᾶς. Ἂν ὅμως δὲν πρόκειται νὰ κριθῇ ἐκ τῆς διαλέξεως ἡ προαγωγὴ τῶν ὁμιλητῶν ἐν τῷ τεκτονισμῷ, τὸ φαινόμενον τοῦ ν' ἀνατίθεναι εἰς νέα μέλη τῆς Στοᾶς ἡ ἀνάπτυξις τεκτονικῶν θεμάτων εἶναι ἀξιοθρήνητον καὶ ἥκιστα κολακευτικὸν διὰ τοὺς διδασκάλους τῆς Στοᾶς, διότι ἀποτελεῖ τελείαν ἀνατροπὴν τὰς ἐννοίας τοῦ διδασκάλου καὶ τοῦ μαθητοῦ.

γ΄. ***Ἐργασίαι διοικητικῆς φύσεως.*** Ἡ Στοὰ ὡς αὐτόνομος ὀργανισμὸς ἀπολαύει τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιοικήσεως· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς Στοᾶς, οἱ ἀποτελοῦντες τὸ διοικητικὸν αὐτῆς σῶμα εἶναι αἱρετοὶ καὶ ἐκλέγονται διὰ καθολικῆς ψηφοφορίας. Συμφώνως ὅμως πρὸς τὴν ἐκτεθεῖσαν ἀρχὴν τοῦ νὰ διοικῶσι τὰ κοινὰ οἱ σοφώτεροι καὶ μᾶλλον πεπειραμένοι, ἐκλέξιμοι διὰ τὰς θέσεις τῶν ἀξιωματικῶν εἶναι μόνον οἱ διδάσκαλοι τῆς Στοᾶς, καὶ ἐκ τούτων οἱ κεκτημένοι ὡρισμένα τυπικὰ προσόντα, διογραφόμενα ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Κανονισμοῦ. Διὰ τὴν θέσιν τοῦ Σεβασμίου ἡ ἀπόλυτος ἐκλογὴ τοῦ καταλλήλου προσώπου δὲν ἀνήκει εἰς τὴν Στοὰν τῶν μαθητῶν. Ἡ ὁλομέλεια δηλαδὴ τῆς Στοᾶς δὲν ἀποφασίζει καὶ δὲν ἐκλέγει εἰμὴ μεταξὺ τριῶν, τοὺς ὁποίους ἡ Στοὰ τῶν Διδασκάλων προβάλλει ὡς ὑποψηφίους. Βλέπομεν καὶ ἐδῶ, ὅτι τὸν τρόπον τοῦτον τῆς ἐκλογῆς διαπνέει ἡ ἀντίληψις, ὅτι οἱ μαθηταὶ καὶ οἱ Ἑταῖροι τῆς Στοᾶς δὲν εἶναι ἀπολύτως εἰς θέσιν νὰ κρίνουν περὶ τοῦ καταλληλοτέρου προσώπου, ὅπερ δύναται νὰ ἀποτελέσῃ τὴν κεφαλὴν τῆς διοικήσεως τῆς Στοᾶς. Ἐκρίθη ὁ τρόπος οὗτος ὡς ἄριστος, διὰ νὰ διατηρῆται ἡ πειθαρχία, ἡ τάξις καὶ ἡ ἁρμονία ἐν τῇ διοικήσει τοῦ τεκτονισμοῦ. Ἐκ τοῦ τρόπου δὲ τούτου τῆς διοικήσεως δυνάμεθα πολλὰ συμπεράσματα νὰ ἐξαγάγωμεν περὶ τοῦ τρόπου τῆς συντάξεως καὶ τῆς διοικήσεως καὶ τῆς πολιτικῆς κοινωνίας.

Αἱ παραδόσεις τοῦ τάγματος δίδουσιν ἀκόμη εἰς τὴν Στοὰν τῶν μαθητῶν, εἰς τὴν ὁλομέλειαν δηλαδὴ τῆς Στοᾶς, τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς τῶν νέων μελῶν τῆς Στοᾶς εἴτε διὰ μυήσεως, εἴτε δι' υἱοθεσίας. Τὸ δικαίωμα ὅμως τῆς χορηγήσεως ἐγγράφων πληροφοριῶν εἰς τὴν Στοὰν περὶ τῶν προτεινομένων ἐπεφυλάχθη

ὑπὸ τῶν κανονισμῶν εἰς μόνους τοὺς Διδασκάλους τῆς Στοᾶς, οἵτινες ὡς παλαιότεροι τέκτονες εἶναι ἁρμοδιώτεροι νὰ κρίνουν περὶ τοῦ ἂν ὁ χαρακτὴρ καὶ τὰ προσόντα τῶν προτεινομένων συμβιβάζονται πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ τάγματος.

Εἰς τὰ δικαιώματα ἐπίσης τῆς Στοᾶς τῶν Μαθητῶν ὑπάγεται καὶ ἡ ἐπιψήφισις καὶ τροποποίησις τοῦ Εἰδικοῦ τῆς Στοᾶς Κανονισμοῦ. Ὁμοίως ἀπόλυτον δικαίωμα τῆς Στοᾶς τῶν μαθητῶν εἶναι ἡ ἐπιψήφισις τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν ἐξόδων καὶ ἐσόδων καὶ ἡ ρύθμισις ἐν γένει τῶν οἰκονομικῶν τῆς Στοᾶς.

Δ΄. Ἡ Στοὰ τῶν Μαθητῶν ὡς πρωτοβάθμιον τεκτονικὸν Δικαστήριον.

Κατὰ τὸν ἐν τῷ Συντάγματι καὶ τὸν Γενικὸν Κανονισμὸν τῆς Μεγάλης Ἀνατολῆς τῆς Ἑλλάδος περιλαμβανόμενον δικαστικὸν ὀργανισμὸν πᾶσα μήνυσις ὑποβαλλομένη καθ' οἱουδήποτε τέκτονος ἐκδικάζεται ὑπὸ τῆς Στοᾶς συνεδριαζούσης εἰς βαθμὸν Μαθητοῦ, εἰδικῆς δωσιδικίας ἀπολαυόντων μόνων τοῦ Σεβασμίου τῆς Στοᾶς, τῶν μελῶν τῆς Μεγάλης Ἀνατολῆς καὶ τῶν ἀνωτέρων βαθμούχων τοῦ τάγματος.

Κατὰ τὴν γνώμην μου δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ ἀποτελῇ ἡ Στοὰ τῶν Μαθητῶν πρωτοβάθμιον τεκτονικὸν δικαστήριον.

Ἐὰν ἡ καταγγελία ἀπευθύνεται κατὰ διδασκάλου τῆςΣτοᾶς, ἐπὶ τῆςδιατυπουμένης κατηγορίας ἀποφαίνονται καὶ οἱ μαθηταὶ τῆς Στοᾶς. Τὸ νὰ δικάζῃ ὅμως ὁ Μαθητὴς τὸν Διδάσκαλόν του φρονῶ ὅτι ἀποτελεῖ κἄτι τὸ τερατῶδες, διότι ἀντίκειται καὶ εἰς τὴν στοιχειώδη ἔννοιαν τῆς ἱεραρχίας. Πολλάκις μάλιστα δυνατὸν νὰ ἐκτεθῇ ἐνώπιον τῆς Στοᾶς τῶν Μαθητῶν παράπτωμα Διδασκάλου, ἀποτελοῦν παράβασιν τῶν εἰδικῶν ὑποχρεώσεων, εἰς τὰς ὁποίας ὑπόκεινται οἱ Διδάσκαλοι τέκτονες καὶ αἵτινες συνδέονται πρὸς τὰ μυστικὰ τοῦ βαθμοῦ τῶν Διδασκάλων. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν δύναται νὰ ἐξευρεθῇ τὸ δίκαιον καὶ ν' ἀπονεμηθῇ δικαιοσύνη.

Ἄλλως τε ὑπὸ τὸ φῶς τῶν τεκτονικῶν ἰδεῶν οἱ ἠθικοὶ κανόνες, κατὰ τοὺς ὁποίους κρίνεται καὶ τὸ δίκαιον, ἀποκτῶσιν εἰδικὴν μορφὴν καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν οἱ μαθηταὶ τέκτονες νὰ κρίνωσιν ἀσφαλῶς ἐπὶ ὑποθέσεων, αἵτινες δύνανται διαφορετικὰ νὰ κριθοῦν ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν κοινωνικῶν ἰδεῶν καὶ προ-

λήψεων, ἀπὸ τῶν ὁποίων κατὰ τεκμήριον τοὐλάχιστον ὁ Μαθητὴς τέκτων δὲν δύναται νὰ ᾖ ἀπηλλαγμένος.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους πρωτοβάθμιον **τεκτονικὸν** δικαστήριον δύναται ν' ἀποτελῇ μόνον ἡ Στοὰ τῶν Διδασκάλων καὶ διὰ τοῦτο φρονῶ, ὅτι εἰς πρώτην εὐκαιρίαν πρέπει νὰ τροποποιηθῇ ὡς πρὸς τοῦτο ὁ Γενικὸς Κανονισμὸς τῆς Μεγάλης Ἀνατολῆς τῆς Ἑλλάδος.

2. Ἡ Στοὰ τῶν Ἑταίρων.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Στοᾶς ἐργαζομένης ἐν βαθμῷ ἑταίρου προσδιορίζονται ἐκ τῆς θέσεως, τὴν ὁποίαν ὁ ἑταῖρος ἔχει ἐν τῷ τεκτονικῷ Τάγματι.

Ὁ ἑταῖρος ἔχει ἤδη κάμει ἓν βῆμα προόδου ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ τεκτονικῇ. Πολλὰ ἤδη μυστικὰ τῷ ἔχουν ἀποκαλυφθῇ. Ἐὰν εἶναι προσεκτικός, ἐὰν ἐγρηγορῇ ὁ νοῦς του, ἀρχίζει ἤδη νὰ διακρίνῃ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὸ φῶς. Ἐξ ἄλλου ἔχει ἤδη ἐπαρκῶς κατεργασθῇ ἑαυτόν. Ἐμελέτησεν ἤδη ἑαυτὸν καὶ διέγνωσε τὰ προσωπικά του ἐλαττώματα. Ἠσκήθη ἐπαρκῶς εἰς τὸ νὰ ὑποτάσσῃ τὰ πάθη του καὶ ἤδη δύναται πλέον νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν μελέτην τοῦ συνόλου, τοῦ ὁποίου ἀποτελεῖ μέλος, καὶ τῶν νόμων, οἵτινες πρέπει νὰ διέπουν τὸ σύνολον διὰ νὰ ἐξασφαλίζεται ἡ εὐτυχία καὶ ἡ πρόοδος τῶν ἀποτελούντων τὸ σύνολον ἀτόμων.

Ἀλλ' αἱ γνώσεις τοῦ τέκτονος ὡς ἑταίρου δὲν ἀποτελοῦν τὸ ὅλον τῆς τεκτονικῆς γνώσεως. Πολὺ ἀπέχει ἀκόμη ἀπὸ τὸ τέρμα τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ἀνέλαβε. Πρέπει να καταβάλῃ πολλὰς ἀκόμα προσπαθείας διὰ νὰ καταστῇ ἱκανὸς ν' ἀποκτήσῃ τὴν πλήρη γνῶσιν. Διὰ τοῦτο ὁ βαθμός, εἰς τὸν ὁποῖον εὑρίσκεται, τοῦ δίδει μὲν ὑπεροχὴν ἐπὶ τῶν μαθητῶν, ἀλλὰ δὲν παρέχει πλειότερα τῶν μαθητῶν δικαιώματα πρὸς διεύθυνσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Στοᾶς καὶ τοῦ συνόλου τοῦ τάγματος.

Ἀφ' οὗ λοιπὸν ὁ ἑταῖρος δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἀξιώσεις ἐπὶ τῆς διοικήσεως καὶ ἀφ' οὗ ἡ Στοὰ τῶν Ἑταίρων δὲν ἀποτελεῖ τὴν ὁλομέλειαν, δὲν μένει διὰ τὸν βαθμὸν τοῦ Ἑταίρου παρὰ μόνον ὁ διδακτικὸς χαρακτὴρ καὶ κατ' ἀνάγκην αἱ ἐργασίαι εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Ἑταίρου περιορίζονται εἰς τὰ ἑξῆς θέματα :

1. Προτάσεις πρὸς αὔξησιν μισθοῦ μαθητῶν εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἑταίρου καὶ σχετικαὶ συζητήσεις καὶ ψηφοφορίαι.

2. Μυήσεις εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Ἑταίρου.

3. Διδασκαλίαι ἀφορῶσαι εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς ἀλληγορίας τῆς μυήσεως καὶ τῶν συμβόλων τοῦ β'. βαθμοῦ.

καὶ 4. Ἀνάλυσις τῶν ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀρχῶν τοῦ τάγματος, ἰδίως δὲ τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἐργασίας.

Ἐπαναλαμβάνομεν καὶ πάλιν ἐνταῦθα, ὅτι καίτοι ἡ ἐργασία τῆς Στοᾶς εἰς β'. συμβολικὸν βαθμὸν φαίνεται ἔχουσα περιωρισμένα ὅρια, ἐν τοσούτῳ κέκτηται σπουδαιοτάτην σημασίαν καὶ ἀποτελεῖ βάσιν, ἐφ' ἧς στηρίζονται πολλοὶ τῶν ὑψηλῶν βαθμῶν τοῦ τάγματος καὶ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ περιέχει μεγάλην εὐρύτητα συζητησίμων θεμάτων, ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχουν ἐν τῇ Στοᾷ Διδάσκαλοι, ἔχοντες τὴν ἀπαιτουμένην δεξιότητα νὰ τὰ διαπραγματευθῶσι.

3. Ἡ Στοὰ τῶν Διδασκάλων.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Στοᾶς ἐν βαθμῷ Διδασκάλου προσδιορίζονται ἐκ τῆς θέσεως, τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ Διδάσκαλος ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ τοῦ τάγματος, ὡς κατέχων τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τοῦ συμβολικοῦ τεκτονισμοῦ καὶ ὡς ἐκ τούτου κεκτημένος ὅλα τὰ τεκτονικὰ δικαιώματα ἐν σχέσει πρὸς τὸν συμβολικὸν τεκτονισμόν.

Ὁ τέκτων γενόμενος διδάσκαλος ὑποτίθεται πλέον ὡς γενόμενος κάτοχος τῶν γνώσεων ἐκείνων καὶ ἱκανοτήτων, αἵτινες τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ κρατῇ τὴν σφῦραν, νὰ διευθύνῃ τοὺς ἑταίρους καὶ ἐργάτας τοῦ τεκτονικοῦ ἔργου καὶ γενικῶς νὰ προΐσταται ἑνὸς συνόλου. Ὁ Διδάσκαλος τέκτων ὑποτίθεται ὅτι εἶναι καὶ πρέπει νὰ εἶναι σοφώτερος, εὐθύτερος καὶ χρηστότερος τῶν ἄλλων. Ὑποτίθεται ὅτι εἶναι καὶ πρέπει νὰ εἶναι κάτοχος τῆς ἐλευθέρας τεκτονικῆς. Ἂν δ' αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἐλλιπῆ, ὀφείλει νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν συμπλήρωσιν τῶν γνώσεών του εἰς τὰ ἐργαστήρια τοῦ φιλοσοφικοῦ τεκτονισμοῦ, ἐὰν τοιαῦτα ὑπάρχωσιν ἐν τῇ Ἀνατολῇ τῆς Στοᾶς του καὶ λειτουργῶσι κανονικῶς.

Ὁ διδάσκαλος τέκτων ἔχει μετὰ ἑξάμηνον ἀπὸ τῆς μυήσεώς του ὅλα τὰ οὐσιαστικὰ καὶ τυπικὰ προσόντα διὰ νὰ ἐκλεγῇ ἀξιωματικὸς τῆς Στοᾶς καὶ ἀντιπρόσωπος αὐτῆς παρὰ τῇ γενικῇ Συνελεύσει καὶ συνεπῶς καὶ μέλος τῆς Μεγάλης Ἀνατολῆς καὶ

Μέγας Διδάσκαλος ἀκόμη. Μόνον διὰ νὰ ἐκλεγῇ Σεβάσμιος Στοᾶς ἀπαιτοῦνται καί ἕτερα τυπικὰ προσόντα καθοριζόμενα εἰς τὸ ἄρθρον 88 τοῦ Γενικοῦ Κανονισμοῦ τῆς Μεγ. Ἀνατ. τῆς Ἑλλάδος.

Κυρίως ἡ Στοὰ τῶν Διδασκάλων, ὡς τοὐλάχιστον ἔχει σήμερον ἡ Ἑλληνικὴ τεκτονικὴ νομοθεσία, δὲν ἔχει πλειότερα δικαιώματα τῆς Στοᾶς τῶν μαθητῶν καὶ τῆς τῶν Ἑταίρων, παρὰ μόνον τὸ δικαίωμα νὰ ὑποδεικνύῃ τοὺς ὑποψηφίους διὰ τὴν θέσιν τοῦ Σεβασμίου, τῆς ἐν γένει δικαιοδοσίας τῆς διοικήσεως τῆς Στοᾶς ἐπαφιεμένης εἰς τὸ Συμβούλιον τῶν ἀξιωματικῶν. Ἐν τοσούτῳ διὰ πᾶν σπουδαῖον ζήτημα, ὅπερ ἐμφανίζεται ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς Στοᾶς καὶ τοῦ Τάγματος, εἴθισται, ὅπως οἱ Σεβάσμιοι συμβουλεύωνται τὴν Στοὰν τῶν Διδασκάλων, ἥτις οὕτως ἀποκτᾷ ἰδιαιτέραν βαρύτητα ὡς σῶμα, ἐν ᾧ κυρίως ὅλα τὰ δικαιώματα ἐν τῇ διοικήσει τοῦ τάγματος ἐπιφυλάσσονται οὐχὶ εἰς τὴν Στοὰν τῶν Διδασκάλων, ἀλλ' εἰς τοὺς διδασκάλους τέκτονας ἀτομικῶς καὶ δὴ εἰς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἀνυψώνει εἰς τὰ διάφορα ἀξιώματα τῆς διοικήσεως τῶν Στοῶν ἢ τῆς Μεγ. Ἀνατολῆς ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν ἀδελφῶν.

Θὰ ἦτο ἀναμφιβόλως ἀστεῖον, ἄν τις γενόμενος διδάσκαλος τέκτων ἐφαντάζετο συνάμα, ὅτι συγχρόνως ἔφθασεν εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς σοφίας καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκην διδασκαλίας. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν γίνονται καὶ διδασκαλίαι ἐν τῇ Στοᾷ τῶν διδασκάλων αἵτινες δέον νὰ περιστρέφωνται κυρίως εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν ἀλληγοριῶν καὶ συμβόλων τῆς μυήσεως εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Διδασκάλου, τὴν ἀνάλυσιν τοῦ τυπικοῦ καὶ τῆς παραδόσεως τοῦ βαθμοῦ, τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν τοῦ Τάγματος καὶ ἰδίως περὶ φυσικοῦ νόμου, περὶ δικαιώματος καὶ δικαιοσύνης καὶ εἰς τὴν φιλοσοφικὴν ἔρευναν τῆς συνειδήσεως. Μάλιστα εἰς πόλεις, ἔνθα δὲν ἑδρεύουν φιλοσοφικὰ τεκτονικὰ ἐργαστήρια, αἱ διδακτικαὶ συνεδριάσεις τῆς Στοᾶς τῶν διδασκάλων πρέπει νὰ εἶναι συχναί, εἰς τρόπον ὥστε ν' ἀναπληρῶται διὰ τούτου κατὰ τὸ δυνατὸν ἡ ἔλλειψις τῆς διδασκαλία; εἰς ἀνωτέρους τοῦ τρίτου τεκτονικοὺς βαθμούς. Ποῖα εἶναι τὰ θέματα, εἰς τὰ ὁποῖα τότε δύνανται νὰ ἐπικτείνωνται αἱ τοιαῦται διδασκαλίαι, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκθέσωμεν ἐνταῦθα. καθὼς δὲν ἐκθέτομεν καὶ λεπτομερείας περὶ τῶν διδασκαλιῶν καὶ τῶν συμβόλων τῶν διαφόρων βαθμῶν, ἵνα μὴ καταστῶμεν παραβάται τοῦ ὅρκου ἐχεμυθείας, τὸν ὁποῖον ἐ-

δώκαμεν μυηθέντες εἰς τοὺς βαθμοὺς τούτους. Πάντως, διὰ νὰ γίνωνται τοιαῦται διδασκαλίαι, πρέπει νὰ ὑπάρχουν εἰς τὰς Στοὰς πεπειραμένοι τέκτονες μορφωθέντες καὶ δι' ἀτομικῆς μὲν μελέτης, ἀλλὰ πρὸ παντὸς διὰ συχνῆς φοιτήσεως εἰς Στοὰς ἐργαζομένας κατὰ τὸ προεκτεθὲν σύστημα καὶ διὰ τῆς ἀναστροφῆς μετὰ σοφῶν τεκτόνων.

ΑΙ ΤΕΚΤΟΝΙΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ ΚΑΙ ΤΕΛΕΤΑΙ

Ἐν τῷ τετάρτῳ ἄρθρῳ τοῦ Συντάγματος τῆς Μεγάλης Ἀνατολῆς τῆς Ἑλλάδος τίθεται ὡς θεμελιώδης θεσμός, ὅτι «οἱ ἐλευθεροτέκτονες ὑποδηλοῦσι καὶ διεικονίζουσι τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τοῦ τάγματος διὰ συμβόλων καὶ μεταφορικῶν παραστάσεων, ὧν ἡ φιλοσοφικὴ ἑρμηνεία ἀποκαλύπτεται αὐτοῖς διαδοχικῶς διὰ τῆς μυήσεως εἰς τοὺς τρεῖς συμβολικοὺς βαθμούς. Αἱ ἐργασίαι αὐτῶν διέπονται καθ' ὡρισμένους τύπους ἐπὶ τῇ βάσει τῶν φιλοσοφικῶν τούτων ἐννοιῶν καὶ συμβόλων».

Ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἐκφράσεως τοῦ Συντάγματος προκύπτει, ὅτι ὁ τεκτονικὸς συμβολισμὸς δὲν περικλείεται μόνον εἰς τὰ τυπικὰ τῆς μυήσεως τῶν τριῶν συμβολικῶν βαθμῶν, ἀλλ' ὅτι καὶ πᾶσα τεκτονικὴ ἐργασία διέπεται ὑπὸ ὡρισμένων τύπων. Οἱ δὲ τύποι αὐτοί, οἱ διέποντες πᾶσαν τεκτονικὴν ἐργασίαν μὴ ἀναφερομένην εἰς μυήσεις, περιλαμβάνονται εἰς τὸ σύνολον τῶν λεγομένων τεκτονικῶν λειτουργιῶν καὶ τελετῶν.

Εἰς τὰς τεκτονικὰς ἐργασίας περιλαμβάνονται καὶ τὰ ἀδελφικὰ συμπόσια τῶν τεκτόνων (παράβαλε ἄρθρ. 217 τοῦ Γεν. κανονισμοῦ τῆς Μεγάλης Ἀνατολῆς τῆς Ἑλλάδος), καθὼς καὶ πᾶσα ἐνέργεια ἢ διατύπωσις ἀναφερομένη εἰς τὰς ἐπισήμους τελετὰς ἢ ἑορτὰς τῶν ἐργαστηρίων ἢ καὶ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ τέκτονος καὶ τῆς οἰκογενείας του.

Ὁ τεκτονισμὸς διὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ διαμορφώσῃ ἀνθρώπους ἀξίους τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς, παραλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον ἀπ' αὐτοῦ τοῦ λίκνου του, τὸν παρακολουθεῖ δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς, μετέχει ὅλων τῶν ἐπισήμων γεγονότων τοῦ βίου του καὶ ὅλων τῶν εὐχαρίστων ἢ δυσαρέστων λεπτομερειῶν του, τὸν ποδηγετεῖ κατὰ τὴν προσπάθειάν του ἐν ταῖς Στοαῖς, εἴτε πρὸς ἀτομικὴν ἀνύψωσιν τῆς συνειδή-

σεώς του, εἴτε πρὸς ἵδρυσιν καὶ διοίκησιν τεκτονικῶν ἐργαστηρίων καὶ δὲν τὸν ἐγκαταλείπει οὐδὲ ἀφ' οὗ τὸν παραδώσῃ εἰς τὴν Αἰωνίαν Ἀνατολήν, ἐξ ἧς καὶ ἐπήγασε τὸ πνεῦμα του καὶ εἰς ἣν ἐπιστρέφει μετὰ θάνατον.

Ὅλαι αὐταὶ αἱ ἐνέργειαι, αἱ παρακολουθοῦσαι τὸν τέκτονα εἰς τὰ διάφορα γεγονότα τοῦ ἀτομικοῦ, οἰκογενειακοῦ καὶ ὁμαδικοῦ αὐτοῦ β.ου διέπονται, ὡς λέγει τὸ Σύνταγμα, ὑπὸ ὡρισμένων τύπων, οἵτινες δὲν εἶναι ἄλλο τι ἢ ἐμφαντικὴ διὰ «συμβόλων καὶ ἀλληγοριῶν» παράστασις τῆς ἐσωτερικῆς ἐννοίας, τὴν ὁποίαν τὰ γεγονότα ταῦτα ἐνέχουν. Ἡ μελέτη ἄρα τῶν τεκτονικῶν τυπικῶν τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ γεγονότα ταῦτα τῆς ζωῆς τοῦ τέκτονος καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐν γένει δύναται νὰ μᾶς μεταδώσῃ τὴν βαθεῖαν ἔννοιαν αὐτῶν καὶ τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἀποδίδει εἰς αὐτὰ ὁ τεκτονισμός.

Τά τυπικά τῶν τεκτονικῶν λειτουργιῶν καὶ τελετῶν δὲν περιορίζονται νὰ περιβάλλωσι τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς μὲ ἀλληγορικὴν ἔκφρασιν. Περιέχουν καὶ πολυτιμοτάτας διδασκαλίας καὶ ὑποθήκας, τὰς ὁποίας οὐδέποτε πρέπει οἱ ἀληθεῖς τέκτονες νὰ θέτωσιν εἰς λήθην. Περιέχουν τόσον ὡραίας καὶ βαθείας διδασκαλίας οἵας τὰ τυπικά τῶν μυήσεων δὲν περιλαμβάνουν. Εὐτυχεῖς οἱ μελετῶντες τὰ τυπικὰ ταῦτα. Ἀλλ' εὐτυχέστεροι οἱ ζητοῦντες νὰ εἰσδύσουν εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῶν σημασίας.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κυρίως διακρίνει τὰ τυπικὰ τῶν τεκτονικῶν λειτουργιῶν καὶ τελετῶν εἶναι, ὅτι ταῦτα εἶναι ἀπηλλαγμένα πάσης θρησκευτικῆς προκαταλήψεως. Οὐδεὶς δύναται ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν νὰ θιχθῇ εἰς τὰς πεποιθήσεις του εἰς οἱονδήποτε θρησκευτικὸν δόγμα καὶ ἂν ἀνήκῃ. Τοῦτο προκύπτει ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ τεκτονικὴ διδασκαλία εἶναι κατ' εὐθεῖαν ἀπότοκος τῆς μελέτης καὶ ἐφαρμογῆς τοῦ φυσικοῦ νόμου· καὶ διὰ τοῦτο προσεγγίζει πρὸς τὴν ἀλήθειαν περισσότερον παντὸς ἄλλου θρησκευτικοῦ ἢ φιλοσοφικοῦ δόγματος.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἀντικείμενον, εἰς ὃ ἀναφέρονται, τὰ τυπικὰ τῶν τεκτονικῶν λειτουργιῶν καὶ τελετῶν δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δύο κατηγορίας· εἰς τὰ ἀφορῶντα τὰ γεγονότα τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τῶν τεκτονικῶν ἐργαστηρίων, οἷα τὰ τεκτονικὰ συμπόσια, τὰ ἐγκαίνια τεκτονικοῦ Ναοῦ, ἡ ἐγκατάστασις τῶν ἐργαστηρίων καὶ τῶν ἀξιωματικῶν τῶν ἐργαστηρίων· καὶ εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν ἀτομικὴν καὶ οἰκογενειακὴν ζωὴν τοῦ τέκτονος, ἤτοι

τὴν συζυγικὴν ἀναγνώρισιν, τὴν υἱοθεσίαν λυκιδέως καὶ τὰς πενθίμους τελετάς.

Περὶ τῶν τελευταίων τούτων, καθὼς καὶ περὶ τῆς σημασίας τῶν τεκτονικῶν συμποσίων, θὰ πραγματευθῶμεν ἐν εἰδικοῖς κεφαλαίοις. Ἐνταῦθα θὰ προσθέσωμεν μόνον λέξεις τινὰς ἀφορώσας τὰ τυπικὰ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰ γεγονότα τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τῶν τεκτονικῶν ἐργαστηρίων.

Τὰ τυπικὰ ἐγκαθιδρύσεως νέων τεκτονικῶν ἐργαστηρίων καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν νέων ἀξιωματικῶν εἶναι τόσον παραστατικά, ὥστε περὶ τῆς σημασίας αὐτῶν περιττεύει πᾶσα περαιτέρω ἀνάλυσις. Τὸ πρῶτον τονίζει, ὅτι πᾶν τεκτονικὸν ἐργαστήριον, συνιστώμενον πρὸς δόξαν τοῦ Μ. Ἀ. Τ. Σ. καὶ διὰ τὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἅπαξ ἰδὸν τὸ φῶς, οὐδέποτε πρέπει πλέον νὰ ἐκλείψῃ. Ἐγκαθιδρύεται τοῦτο εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα, διότι ἀέναος καὶ συνεχὴς πρέπει νὰ καταβληθῇ ἐργασία διὰ τῆς ἀνθρωπότητος τὴν τελειοποίησιν, τῆς ὁποίας οὐδέποτε θὰ ὑπάρξῃ τέρμα. Τὸ δεύτερον παριστᾷ ἐμφαντικῶς τὴν ἐξέχουσαν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει ὁ Σεβάσμιος ἐν τῇ Στοᾷ καὶ τὴν ὑπακοήν, ἥτις ὀφείλεται εἰς αὐτόν.

Ἐκείνη, ὅμως, ἥτις ἐξ ὅλων τῶν τελετουργιῶν τοῦ εἴδους τούτου ἔχει ἐξαιρετικὴν σημασίαν, εἶναι ἡ τῶν ἐγκαινίων νέου τεκτονικοῦ ναοῦ. Δὲν εἶναι αὕτη μόνον μεγαλειώδης ἐν τῇ ὅλῃ αὐτῆς διεξαγωγῇ, ἀλλὰ καὶ ἀποκαλυπτικωτάτη ἐν ταῖς ἐκφράσεσιν αὐτῆς. Τὰ μέλη τοῦ Τάγματος, ἅτινα θὰ ἐργασθῶσιν ἐν τῷ ἐγκαινιαζομένῳ Ναῷ ἔρχονται νὰ συμπληρώσωσι καὶ περατώσωσι τὴν προσπάθειαν τῶν ἐργασθέντων πρὸς κατασκευὴν καὶ διακόσμησιν τοῦ ναοῦ, παριστώντων συμβολικῶς τοὺς ἱδρυτὰς τοῦ τάγματος. Ἔρχονται νὰ ἀνάψωσι τὸ ἱερὸν πῦρ, ὅπερ διετήρει, ὅπερ πρέπει νὰ διατηρῇ ἡ τεκτονικὴ ἀρχή, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται τὰ μέλλοντα νὰ ἐργασθῶσιν ἐν τῷ ναῷ τεκτονικὰ ἐργαστήρια. Τοῦτο τὸ πῦρ, ἐπηρεάζον διὰ τῆς ἐν τῷ ναῷ τελουμένης ἐργασίας τοὺς μύστας τέκτονας, εἶναι ἱκανὸν νὰ θερμάνῃ καὶ ἐξαγνίσῃ τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Τὸ οὐράνιον φῶς, λέγει τὸ τυπικόν, εἴθε νὰ φωτίζῃ καὶ καθοδηγῇ τοὺς ἐργαζομένους ἐν τῷ ναῷ αὐτῶν τέκτονας!

Δυνάμεθα ὅμως νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι αἱ Ἀρχαὶ τοῦ Παγκοσμίου Τεκτονισμοῦ διατηροῦσιν ἀκόμη ἀλώβητον καὶ ἁγνὸν τὸ φῶς τῶν ἀρχαίων μυστηρίων; Δυνάμεθα νὰ ἀξιώσωμεν, ὅτι τὸ

οὐράνιον φῶς, τὸ φῶς τῶν οὐρανίων αἰσθημάτων καὶ ἀντιλήψεων, φωτίζει τὰς ψυχὰς καὶ καθοδηγεῖ τὰς πράξεις τῶν τεκτόνων ἁπανταχοῦ τῆς γῆς ; Δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι ὁ ὁπουδήποτε καὶ ἁπανταχοῦ τῆς γῆς τεκτονικὸς ναὸς δὲν ἐβεβηλώθη ὑπὸ τῶν παθῶν, τοῦ μίσους, τοῦ φανατισμοῦ, τοῦ ψεύδους, τῆς διχονοίας ;

Ἐὰν θέλωμεν νὰ δώσωμεν ἀπάντησιν εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα, δὲν ἔχομεν ἢ νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἐν τῇ παγκοσμίῳ τεκτονικῇ οἰκογενείᾳ ἐγγὺς ἢ μακρὰν ὑμῶν συμβαίνοντα καὶ νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι, ὅπου ὑπάρχει πράγματι φῶς, τὸ πάθος ἐκλείπει καὶ κυριαρχεῖ ἡ ἀγάπη καὶ μόνον ἡ ἀγάπη. Ὅταν διαφημίζεται ὡς ὑπάρχον φῶς καὶ δὲν ἐξωτερικεύεται ἀπ' ἐκεῖ ἀγάπη, ἀγάπη πρὸς πᾶν ὄν, ἀγάπη πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα σύμπασαν, ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει πράγματι φῶς ἀλλὰ σκότος καὶ ἀπάτη παραπλανῶντα τὰς ἐπηρεαζομένας ἐξ αὐτῶν συνειδήσεις.

ΑΙ ΑΓΑΠΑΙ

Αἱ ἀγάπαι, ὡς ὀνομάζομεν τὰ ἐπίσημα τεκτονικὰ γεύματα ἐν τῇ ἀλληγορικῇ ἡμῶν γλώσσῃ, καὶ τὸ τυπικὸν τῆς τελέσεως αὐτῶν, εἶναι ἁπλῶς μία πομπώδης ἔκφρασις καλύπτουσα ἓν πεζότατον πρᾶγμα, μίαν ἀπὸ κοινοῦ συνεστίασιν ἐξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας κάμνουν ὅλα τὰ κοινὰ σωματεῖα, ἢ ἐνέχει καὶ κάποιαν ἐσωτερικὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὀφείλομεν νὰ ἐξετάσωμεν ;

Ἔχομεν τὴν ἀντίληψιν, ὅτι τὰ τοιαῦτα γεύματα λόγῳ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ὀφείλουν νὰ τελῶνται ἐνέχουν βαθυτάτην σημασίαν καὶ ἀποτελοῦν πραγματικὸν πανηγυρισμὸν σπουδαίων γεγονότων.

Τὰ ὑποχρεωτικὰ γεύματα τῶν Στοῶν τελοῦνται ὡς γνωστὸν κατὰ τὰς ἀρχαίας παραδόσεις, τὸ μὲν τὴν 6ην Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους, ἡμέραν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου, καθ' ἣν ἐγίνετο καὶ ἡ ἐγκατάστασις τῶν νέων ἀξιωματικῶν τοῦ ἐργαστηρίου, τὸ δὲ τὴν 24ην Ἰουνίου, πάλιν ἡμέραν ἑορτῆς τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου. Διὰ τούτων ἐκπληροῦται διττὸς σκοπός. Ἀφ' ἑνὸς μὲν ἑορτάζονται δύο μεγάλαι τῆς φύσεως ἑορταί, τὰ δύο ἡλιοστάσια, ἀφ' ἑτέρου δὲ τιμᾶται Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ὁποίου ἔθεσαν τὸ τεκτονικὸν Τάγμα οἱ ἱδρυταὶ αὐτοῦ διὰ λόγους ἱστορικούς, τοὺς ὁποίους θ' ἀναπτύξωμεν περαιτέρω.

Οἱ μύσται ὅλων τῶν αἰώνων, ἰδιάζουσαν σημασίαν ἀπέδιδον εἰς τὰ φυσικὰ φαινόμενα, πρὸς τὰ ὁποῖα συνεδύαζον ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῶν λατρείας. Ἐπίστευαν, ὅτι διὰ τὸ λογικευόμενον πνεῦμα πραγματικὰς ἑορτὰς ἀποτελοῦν μόνον τὰ φυσικὰ φαινόμενα καὶ δὴ αἱ τροπαὶ τοῦ Ἡλίου καὶ αἱ Ἰσημερίαι, διότι αὗται μεγάλην σχέσιν ἔχουν μὲ τὰ φαινόμενα τῆς ἐξελίξεως τοῦ καθολικοῦ τῆς φύσεως πνεύματος. Ἐπίστευαν ἀκόμη, ὅτι ὑπερτέρα πασῶν λατρεία εἶναι ἡ λατρεία τῆς Φύσεως, ἡ λατρεία τοῦ ἀπροσώπου Λόγου αὐτῆς, διότι οὗτος εἶναι ὁ πατὴρ πάντων καὶ εἰς αὐτὸν ὀφείλει πᾶσα προσωπικότης τὸ εἶναι της καὶ τὴν ἰσχύν της. Καὶ οἱ τέκτονες, διάδοχοι τῶν μυστῶν, ἑπομένως τῶν παραδόσεων τούτων, τελοῦν τὰς ἑορτάς των κατὰ τὰς ἡμέρας, καθ' ἃς συντελοῦνται τὰ μεγάλα γεγονότα τῆς φύσεως. Καὶ ἡ μὲν θερινὴ τροπὴ τοῦ Ἡλίου (22 Ἰουνίου κατὰ τὸ νέον ἡμερολόγιον) συμπίπτει περίπου πρὸς τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου (24 Ἰουνίου). Ὁ δὲ ἑορτασμὸς τῆς χειμερινῆς τροπῆς τοῦ Ἡλίου (24 Δεκεμβρίου) μετατίθεται τὴν 6ην Ἰανουαρίου καὶ πάλιν ἡμέραν ἑορτῆς τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ διπλοῦ σκοποῦ τῶν Ἀγαπῶν.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως τῆς τοιαύτης σημασίας τὰ τεκτονικὰ ἀπὸ κοινοῦ γεύματα ἔχουν καὶ ἑτέραν τοιαύτην αὐτὰ καθ' ἑαυτά, ἥτις ἀπορρέει ἀπὸ τὸν θεμελιώδη χαρακτῆρα, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἔχῃ ἡ ζωὴ παντὸς τέκτονος, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ ***τεκτονιστὶ βιοῦν.***

Ὁ τεκτονικὸς βίος, ἡ ζωὴ τοῦ τέκτονος, δὲν εἶναι, δὲν πρέπει νὰ εἶναι, ὅμοιος πρὸς τὸν βίον τῶν ἀμυήτων, τῶν ἀμαθῶν ἀνθρώπων. Ὁ βίος τοῦ τέκτονος δὲν πρέπει νὰ διέρχηται καθ' ἕξιν καὶ συμφώνως πρὸς τὰ πρότυπα, τὰ ὁποῖα τοῦ διδει ἡ συνήθης κοινωνικὴ ζωή, ἀλλὰ πρέπει νὰ ρυθμίζηται κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ πληρῶται ὁ σκοπὸς τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Καὶ τὸν ρυθμὸν τοῦτον τῆς ζωῆς του πρέπει νὰ τὸν μεταδίδῃ ὁ τέκτων καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὥστε καὶ ὁ ὅλος ἀνθρώπινος βίος νὰ ἐξελίσσηται, διαμορφούμενος ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον συμφωνότερον πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τὰς ἀνάγκας καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

Ἡ ἀρετή, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἐνσαρκώνῃ καὶ πραγματοποιῇ ὁ βίος τοῦ τέκτονος, δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὰς καλάς, τὰς εὐεργετικὰς πρὸς τοὺς ἄλλους πράξεις, ἀλλ' εἶναι ἡ τελειότης

τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως κατὰ τοὺς Πυθαγορείους· εἶναι ἡ «διάθεσις ἐκείνη, καθ' ἣν ὡς ἄριστα διάκειται τὸ ἔχον» κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη. «Τὸ κατ' ἀρετὴν ζῆν εἶναι ταὐτόσημον πρὸς τὸ κατὰ φύσιν ζῆν» κατὰ Ζήνωνα τὸν Κιτέα καὶ τοὺς λοιποὺς Στωϊκούς. Τὸ τεκτονιστὶ διοῦν συνδυάζει τὴν ἀγαθοεργίαν πρὸς τὴν λατρείαν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, καὶ τὴν εὐγένειαν τοῦ χαρακτῆρος πρὸς τὴν λεπτὴν αἴσθησιν τῶν ἀπολαύσεων τῆς ζωῆς. Ἡ στωϊκότης ἀπέναντι τῶν δυσχερειῶν καὶ τῶν θλίψεων τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, πρέπει νὰ συνδυάζηται διὰ τὸν τέκτονα πρὸς τὴν διαρκῆ χαρὰν, ἥτις προκύπτει ἀπὸ τὴν ἄδολον καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ μέτρου καὶ τοῦ πρέποντος ἀπόλαυσιν τῶν χαρίτων, αἵτινες περικοσμοῦσι τὸ θριαμβευτικὸν ἅρμα τῆς ζωῆς, πρὸς τὰς ὁποίας χάριτας τόσον πολὺ τυφλώττει ὁ ἄνθρωπος, ῥέπων καθ' ἕξιν, λόγῳ ἀμαθείας καὶ διαστροφῆς τῶν αἰσθήσεών του, περισσότερον πρὸς τὸν ὀργιασμὸν καὶ πρὸς τὸ πάθος.

Ὁ βίος τοῦ τέκτονος πρέπει νὰ εἶναι φαιδρός. Ἡ φαιδρότης ἀποδεικνύει ψυχικὴν ὑγιείαν καὶ φέρει περισσότερον τὴν ψυχὴν πρὸς τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τῆς ἀδελφότητος, τῆς ἀνοχῆς, τῆς εὐπροσηγορίας, τῆς ἐγκαρδιότητος. Ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου ὁ σκυθρωπὸς χαρακτὴρ φέρει πρὸς τὴν ἀλαζονίαν, τὴν περιφρόνησιν τῶν ἄλλων, τὸ μῖσος, τὸν φθόνον, τὴν ἐχθρότητα καὶ στερεῖ τὸν ἄνθρωπον τῶν ὡραιοτέρων χαρίτων τῆς ζωῆς.

*
* *

Μία τῶν ἀπολαύσεων τοῦ βίου εἶναι καὶ ἡ εὐωχία, τὸ συμπόσιον. Διὰ τῆς τροφῆς καὶ τῆς πόσεως ἀντλεῖ ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῆς φύσεως τὰς δυνάμεις, τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκην ὁ ὀργανισμός του διὰ νὰ λειτουργήσῃ, ἵνα ἐξυπηρετηθῇ ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς. Ἡ φύσις ὅμως ἔχει περιβάλει μὲ τέρψιν ὅλα τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἀναγκαιοῦν εἰς τὸ πνεῦμα, ἵνα πληρώσῃ τὸν σκοπόν του. Αἱ δὲ λειτουργίαι τῆς φύσεως ἔχουν οὕτως ὀργανωθῆ, ὥστε τὸ πνεῦμα λειτουργοῦν καὶ ἐξελισσόμενον νὰ τέρπηται διαρκῶς. Ἡ χαρὰ ὅθεν εἶναι στοιχεῖον τῆς ζωῆς τῶν ὄντων.

Ἡ μάσσησις καὶ ἡ πόσις δὲν πληροῦν μόνονον μίαν φυσικὴν ἀνάγκην, ἀλλὰ παρέχουν καὶ χαρὰν καὶ δύνανται νὰ καλλιεργοῦν καὶ τὴν ψυχήν, ὄχι μόνον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς αἰσθητικῆς ἀπο-

λαύσεως τῆς γεύσεως, ἀλλὰ καὶ διότι δίδουν ἀφορμὴν εἰς μίαν ψυχικὴν ἔκλυσιν αἰσθημάτων.

Τὰ τεκτονικὰ συμπόσια, ἀντιθέτως πρὸς τὰς ἀπόψεις ἄλλων συστημάτων, ἔχουν τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἡ ζωὴ εἶναί τι ἄξιον πολλοῦ σεβασμοῦ, οὗτινος αἱ ἐκδηλώσεις βοηθοῦν τὴν ἐξέλιξιν τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τοῦ πνεύματος· καὶ διὰ τοῦτο διεξάγονται ὑπὸ τύπον λειτουργίας καὶ συνδυάζονται πρὸς τὰ φυσικὰ ἐκεῖνα φαινόμενα, ἅτινα ἀποτελοῦν σταθμοὺς εἰς τὴν ζωὴν τῆς ὅλης γηΐνης φύσεως. Ἡ ἐκδήλωσις δὲ σεβασμοῦ πρὸς τὰς λειτουργίας τῆς ζωῆς, συνδυαζομένη πρὸς τὸν ἑορτασμὸν τῶν μεγάλων φαινομένων τῆς φύσεως, ἀποτελεῖ τὰς βάσεις τῶν φιλοσοφικῶν ἀντιλήψεων τοῦ τεκτονισμοῦ τὰς ἀναλυομένας εὐρύτερον ἰδίως εἰς τὰς ἀνωτέρας βαθμῖδας τοῦ φιλοσοφικοῦ τεκτονισμοῦ. Ὁ δὲ συμβολισμὸς τῆς τραπέζης τῶν τεκτόνων δικαίως ἀναφέρεται ἀλληγορικῶς εἰς τὴν τροφοδότησιν τοῦ πνεύματος διὰ τῶν δυνάμεων ἐκείνων, διὰ τῶν ὁποίων τοῦτο δύναται νὰ δρᾷ καὶ καθίσταται ἰσχυρὸν ἐν τῇ φύσει.

*
* *

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι αἰσθάνονται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τὰς ἡδονὰς τῆς τραπέζης καὶ ὅλοι ἀπολαμβάνουν τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐχαρίστησιν τῆς καλῆς συναναστροφῆς εἰς μίαν ἀπὸ κοινοῦ μετ᾽ ἄλλων συνεστίασιν. Ἡ τεκτονικὴ ὅμως ἀντίληψις διδάσκει πῶς κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἀπὸ κοινοῦ γευμάτων δυνάμεθα νὰ κάμωμεν χρῆσιν τῶν ἀγαθῶν τῆς ζωῆς καὶ νὰ εἴμεθα συγχρόνως ἁπλοῖ, ἀγαθοὶ καὶ σοφοί, ἵνα ζῶμεν εὐτυχεῖς.

Ἡ ἐξωτερικὴ λάμψις, ἡ ἐπιτήδευσις, ἡ πληθώρα ἀγαθῶν, ἡ ἡδυπάθεια δὲν ἔχουν καμμίαν θέσιν εἰς τὰ τεκτονικὰ γεύματα. Ἡ δὲ μέθη, αἱ χυδαιότητες καὶ ὁ ὀργιασμὸς καταβιβάζουν αὐτὰ κάτω καὶ τῶν βεβήλων συμποσίων. Ἀπ᾽ ἐναντίας εἰς ταῦτα βασιλεύει ἡ λιτότης, ἡ φυσικὴ ἁπλότης, ἡ εὐχάριστος διάθεσις, ἡ λεπτὴ εὐθυμία, ἡ ὁμιλητικότης, ἡ ἀδελφικὴ διαχυτικότης. Διότι ἡ φυσικὴ ἀντίληψις τῶν ἀπολαύσεως τῆς ζωῆς, θέτει τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐτυχίαν, οὐχὶ εἰς τὴν γαστριμαργίαν καὶ τὴν κραιπάλην, ἀλλ᾽ εἰς τὴν ἥρεμον καὶ τερπνὴν ἱκανοποίησιν τῆς ψυχῆς.

Τοιαύτη ὅμως φιλοσοφικὴ καὶ αἰσθηματικὴ ἀντίληψις τῶν ἀπολαύσεων τῆς ζωῆς δὲν δύναται ν᾽ ἀναπτυχθῇ, εἰμὴ εἰς περι-

βάλλον ἀποτελούμενον ἐκ πνευματικῶν ἀνθρώπων, οἷοι εἶναι οἱ τέκτονες. Τὰ γεύματα ὅμως τῶν τοιούτων ἀνθρώπων δὲν κοσμοῦν μόνον οἱ καρποὶ τῆς Μητρὸς Γῆς καὶ ὁ χυμὸς τῆς σταφυλῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ δῶρα τῶν Μουσῶν καὶ τὰ προϊόντα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Τὰ γεύματα ταῦτα κοσμεῖ σπινθηροβόλος εὐφυΐα, αἴσθησις τοῦ καλοῦ καὶ ἐκδήλωσις μεγάλων ἰδεῶν καὶ μεγάλων αἰσθημάτων. Τὰ ὑψηλότερα θέματα ἀπασχολοῦν τοὺς ὁμοτραπέζους καὶ ἀνυψοῦσιν αὐτοὺς εἰς ὑψηλοτέρας σφαίρας τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως. Ἡ ἁβρότης τῶν τρόπων, ἡ εὐγένεια καὶ ἡ λεπτότης τῶν πρὸς ἀλλήλους αἰσθημάτων ἀναπτύσσουν τόσον τὴν ἀντίληψιν τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς ἀλληλεγγύης, ὅσον οὐδεμία θεωρητικὴ διδασκαλία. Τὰ δὲ τεκτονικὰ γεύματα οὕτω διεξαγόμενα διαιωνίζουν τὰ συμπόσια τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, τὰ ὁποῖα τόσον παραστατικῶς περιέγραψαν ὁ Πλούταρχος (1) καὶ ὁ Πλάτων.

Εἶναι λυπηρόν, ὅτι αἱ κοινωνικαὶ περιστάσεις αἱ ἐκ τοῦ πολέμου δημιουργηθεῖσαι δυσχέρειαι τοῦ βίου καὶ αἱ βιωτικαὶ μέριμναι δὲν ἐπιτρέπουν εἰς τοὺς συγχρόνους τέκτονας νὰ τελῶσιν τόσον συχνά, ὅσον ἔδει, τὰς ἀγάπας των, ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ὁποίων τόσον πολὺ ζημιοῦνται.

Ἂς εὐχηθῶμεν, καὶ ἂς ἐλπίσωμεν, ὅτι οἱ Ἕλληνες τέκτονες συναισθανόμενοι τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον ἐδημιούργησαν καὶ εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους αἱ δυσχέρειαι καὶ αἱ ἀνάγκαι τῆς συγχρόνου κοινωνικῆς ζωῆς, θὰ περιστείλωσι τὰς δυνάμεις των καὶ θὰ ἐργασθῶσι κατὰ τὸ δυνατὸν αὐτοῖς, ὥστε νὰ ἐπέλθῃ ρύθμισις τῶν σχέσεων τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου τοιαύτη, ὥστε καὶ ἡ χαρὰ νὰ εἶναι προσιτὴ εἰς πάντα ἄνθρωπον καὶ αὐτοὶ νὰ εὑρεθῶσιν εἰς θέσιν νὰ τελῶσι τὰ φιλοσοφικὰ αὐτῶν συμπόσια, εἰ δυνατόν, μεθ' ἑκάστην αὐτῶν συνεδρίαν.

(1) Πλουτάρχου. Λυκοῦργος XII 15, «Εἰς δὲ τὰ συσσίτια καὶ παῖδες ἐφοίτων, ὥσπερ εἰς διδασκαλεῖα σωφροσύνης ἀγόμενοι, καὶ λόγων ἠκροῶντο πολιτικῶν καὶ παιδευτὰς ἐλευθερίας ἑώρων, αὐτοί τε παίζειν εἰθίζοντο καὶ σκώπτειν ἄνευ βωμολοχίας.

ΥΙΟΘΕΣΙΑ ΛΥΚΙΔΕΩΣ

Ἐὰν σκοπὸς τῆς ἐλευθεροτεκτονικῆς εἶναι ἡ βελτίωσις καὶ τελειοποίησις τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀτόμου καὶ ὡς συνόλου, ὁ σκοπὸς οὗτος δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ πληρωθῇ τελείως διὰ τῶν, μέσων ἅτινα παρέχει ἡ ἐν Στοᾷ ἐργασία, διότι διὰ νὰ γίνῃ τις τέκτων πρέπει νὰ εἶναι ἐνῆλιξ· καὶ ὅλοι γνωρίζομεν, ὅτι εἰς τὴν ἀνδρικήν του ἡλικίαν, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ὥριμον, εἶναι πολὺ δύσκολον ὁ ἄνθρωπος νὰ μεταβάλῃ τὰς κεκτημένας ἤδη ἕξεις του, νὰ τροποποιήσῃ τὸ σύστημα τοῦ σκέπτεσθαι καὶ ἐνεργεῖν. Πάντως ὅμως τὸ τεκτονικὸν τάγμα δὲν ἠδύνατο ν᾽ ἀποκλείσῃ τῆς μυήσεως οὔτε τοὺς ὡρίμους ἄνδρας, οὔτε τοὺς προβεβηκότας τὴν ἡλικίαν, ἵνα μὴ στερήσῃ καὶ τούτους τῆς σωτηρίου ἐπιδράσεως τῶν ἀρχῶν του, τοσούτῳ μᾶλλον, καθ᾽ ὅσον οὔτε ὁ τεκτονισμὸς ἀποτελεῖ καθιερωμένον ὑπὸ τῶν πολιτειῶν σύστημα, ὥστε νὰ δύναται νὰ παραλαμβάνῃ ὑπὸ τούτων πρὸς διαπαιδαγώγησιν τοὺς ἀνθρώπους ἐκ μικρᾶς ἡλικίας (1), οὔτε ὁ ἄνθρωπος χειραφετεῖται καὶ καθίσταται ἐλεύθερος ὥστε νὰ δύναται νὰ κρούσῃ τὴν θύραν τοῦ τεκτονικοῦ ναοῦ ἐλευθέρως καὶ ἀδιάστως, πρὶν ἢ καταστῇ ἐνῆλιξ.

Ἕνεκα τῶν αἰτίων τούτων καὶ ἄλλων ἀκόμη πολὺ σπουδαι-

---

(1) Καὶ ἂν ἀκόμη τέκτονες διδάσκαλοι ἐκπαιδεύουσι παῖδας ἀμυήτων, εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ ἐμπνεύσωσι πρὸς αὐτοὺς ἀνθρωπιστικὰς ἀρχάς, καθόσον ὅ,τι οἱ παῖδες ἀποκομίζουσιν ἐκ τοῦ σχολείου, ἀναιρεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴν ἀνατροφήν. Διὰ νὰ ὑπάρχῃ πραγματικὴ διαπαιδαγώγησις τοῦ παιδός, πρέπει καὶ ἡ οἰκογενειακὴ ἀνατροφὴ καὶ ἡ σχολικὴ παίδευσις νὰ εἶναι συντονισμέναι καὶ πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὰς τεκτονικὰς ἠθικὰς ἀρχάς, πράγμα, ὅπερ μόνον εἰς παῖδας ἀγαθῶν τεκτόνων, μορφουμένους ἀπὸ τέκτονας διδασκάλους δύναται νὰ συντελῆται. Παρ᾽ ὅλα ταῦτα οἱ τέκτονες διδάσκαλοι ἔχουν ὑποχρέωσιν νὰ ἐμπνέουν τοὺς μαθητάς των πάντας καταλλήλως καὶ ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προγράμματος μὲ τὰς τεκτονικὰς καὶ ἀνθρωπιστικὰς ἀρχάς, ἀπὸ τὰς ὁποίας πάντως παρὰ τὴν τυχὸν ἀντίδρασιν τῆς οἰκογενειακῆς ἀνατροφῆς κάτι θὰ μείνῃ εἰς τὸ πνεῦμα τῶν μαθητῶν. Ἐπίσης αἱ Στοαὶ πρέπει μὲ ἰδιαιτέραν ἐπιμέλειαν νὰ στρατολογῶσι τοὺς ἐκπαιδευτικοὺς λειτουργοὺς ὅσους ἐκ τούτων, ἐννοεῖται, περιβάλλουν τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς μύησιν ἠθικὰ προσόντα.

στέρων ἴσως, ἀναγκαίως ὁ τεκτονισμὸς δέχεται πρὸς μύησιν μόνον ἐνήλικας. Ἀτυχῶς ὅμως ὁ ἐνῆλιξ, καίτοι παρ' αὐτῷ ἔχει ἀναπτυχθῆ περισσότερον ἡ συνείδησις, ἡ θέλησις καὶ ἡ ὡριμότης τῆς κρίσεως, ἐν τοσούτῳ δὲν ἀποτελεῖ πλέον εὔπλαστον μᾶζαν, ἔχει ἤδη σταθεροποιήσει κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τὰς ἀντιλήψεις του καὶ τὸν χαρακτῆρα του καὶ πρέπει νὰ καταβάλῃ πολλὴν προσοχὴν καὶ ἔντονον θέλησιν διὰ νὰ ὑποστῇ μίαν ἠθικὴν μεταβολήν, οἵαν ἐπιδιώκει ἡ βασιλικὴ τέχνη.

Πῶς ὅμως θὰ καθίστατο δυνατόν, ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἀκόμη ἡλικίας νὰ ὑποστῇ τὴν ἐπίδρασιν τῶν τεκτονικῶν ἀρχῶν, νὰ καθοδηγηθῇ εἰς τὰ πρῶτα βήματά του ἐν τῇ ζωῇ καὶ νὰ προστατευθῇ κατα τῶν πολυειδῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ κινδύνων, ἵνα μὴ διαφθαρῇ ἡ ψυχή του;

Τὸ πρόβλημα τοῦτο λύεται διὰ τῆς λεγομένης ἐν τῇ συμβολικῇ τῶν τεκτόνων γλώσσῃ ***υἱοθεσία λυκιδέων***. Ἐὰν ὁ τεκτονισμὸς δὲν δύναται νὰ παραλάβῃ ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς κοινωνίας τὸν παῖδα πρὸς διαπαιδαγώγησιν καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν, μυεῖ εἰς τὰ μυστήριά του ὡρίμους ἄνδρας καὶ τούτων οἱ παῖδες ὑφιστάμενοι τὸ βάπτισμα τῆς τεκτονικῆς υἱοθεσίας τίθενται ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ τεκτονικοῦ τάγματος, ὅπερ πλέον ἀποκτᾷ καὶ τὸ δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ χειραγωγήσῃ τὸν τεκτονίδην ἐν τῇ ζωῇ.

Ὑπὸ τὸν φανὸν τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθεισῶν ἀντιλήψεων ῥίπτεται φῶς εἰς τὸ ὅλον ἔργον τοῦ τεκτονικοῦ τάγματος πρὸς μόρφωσιν τοῦ συνόλου τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας. Καταφαίνεται ἐκ τῶν ἀντιλήψεων τούτων, ὅτι, ἐκτὸς τῆς ἠθικῆς κατεργασίας, ἥτις συντελεῖται ἐν τῇ Στοᾷ πρὸς τελειοποίησιν τῶν τεκτόνων, ἐκτὸς τῆς ἐπιδράσεως, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ὁ τέκτων πρὸς τὸ σύνολον τῆς ἀνθρωπότητος ἐρχόμενος καὶ δρῶν ὡς ἄτομον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ του καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ διαβιοῖ, ὑπάρχει καὶ ἄλλος τρόπος μορφώσεως καὶ τελειοποιήσεως καὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ τέκτονος καὶ τῆς κοινωνίας καθ' ὅλου καὶ ὁ τρόπος οὗτος εἶναι ἡ σχέσις, ἥτις δημιουργεῖται μεταξὺ τῆς τεκτονικῆς Στοᾶς ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς κοινωνίας ἐν γένει ἀφ' ἑτέρου διὰ τῶν τεκτονικῶν λειτουργιῶν, τῶν λεγομένων ***λευκῶν ἑορτῶν***, μία τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἡ υἱοθεσία λυκιδέως.

Ἐννοεῖται, ὅτι μία τοιαύτη σχέσις διὰ νὰ ἔχῃ ἀποτελέσματα πρέπει νὰ καλλιεργῆται συστηματικῶς. Πρὸ παντὸς

πρέπει νὰ ὑπάρχῃ εἰς τοὺς καλλιεργοῦντας τὴν σχέσιν ταύτην τέκτονας πλήρης καὶ σαφὴς ἀντίληψις περὶ τοῦ σκοπουμένου δι' αὐτῆς καὶ τοῦ σκοπουμένου ἐν γένει διὰ τῆς τεκτονικῆς καθ' ὅλου ἐργασίας. Δηλαδὴ διὰ νὰ ἔχῃ ἀποτελέσματα τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἐργασίας, πρέπει **καὶ ἡ ἐσωτερικὴ** ἐργασία τῆς Στοᾶς ἐν σχέσει πρὸς τὴν μόρφωσιν τῶν μελῶν της ἐπιτυχῶς νὰ διεξάγεται, καὶ τὰ μέλη τῆς Στοᾶς νὰ ἔχουν πλήρη ἀντίληψιν περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ Τάγματος.

Ἀλλὰ καὶ εἰς ἓν ἄλλο πρέπει νὰ προσέξωμεν. Τὰ τυπικὰ τῶν λειτουργιῶν καὶ τῶν τελετῶν συμπληρώνουν καὶ διὰ τοὺς τέκτονας ἀκόμη τὰς διδασκαλίας, τὰς ἀναπτυσσομένας εἰς τὰ τυπικὰ μυήσεως τῶν τριῶν συμβολικῶν βαθμῶν, διότι εἰς τὰ τυπικὰ ταῦτα δὲν ἦτο φυσικῶς δυνατὸν νὰ περιληφθῇ ὁλόκληρον τὸ τεκτονικὸν σύστημα. Ἀναγκαίως ὅθεν ἡ τεκτονικὴ διδασκαλία δὲν εἶναι ὁλοκληρωτική, ἐὰν δὲν χρησιμοποιῶνται ὅλα τὰ τυπικά. Ἡ τεκτονικὴ μάλιστα διδασκαλία εἶναι ἀκόμη τελειοτέρα καὶ ἡ ἐπίδρασις τῶν τεκτονικῶν ἰδεῶν ἐπὶ τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς κοινωνίας εἶνε ἔτι ἐντονωτέρα, ὅπου λειτουργοῦν καὶ θεταὶ στοαὶ γυναικῶν καὶ ἐφαρμόζονται κατὰ γράμμα τὰ τυπικὰ τῆς γυναικείας υἱοθεσίας.

Ἐξ ὅλων τῶν τυπικῶν τῶν τεκτονικῶν λειτουργιῶν καὶ τελετῶν διακρίνεται διὰ τὸν πλοῦτον τῶν συμβολισμῶν του καὶ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν βαθύτητα τῶν περιλαμβανομένων ἐν αὐτῷ διδασκαλιῶν τὸ τυπικὸν υἱοθεσίας λυκιδέως. Ἐν τῷ τυπικῷ τούτῳ περιέχονται ἔννοιαι, αἵτινες οὐδαμοῦ ἄλλοῦ τῶν τυπικῶν τοῦ συμβολικοῦ τεκτονισμοῦ ἀπαντῶνται. Ἡ ὅλη τελετὴ τῆς υἱοθεσίας λυκιδέως ἀποτελεῖ, δύναταί τις εἰπεῖν, σύντομον περίληψιν ἀλλὰ καὶ λίαν παραστατικὴν καὶ σαφῆ τοῦ ὅλου τεκτονικοῦ συστήματος, κατὰ τρόπον ὥστε καὶ ἂν ὅλα τὰ ἄλλα τεκτονικὰ τυπικὰ ἐχάνοντο, ἐκ μόνου τοῦ τυπικοῦ τούτου θὰ ἠδύνατό τις νὰ συναγάγῃ ἀκεραίας ἁπάσας τὰς θεμελιώδεις φιλοσοφικὰς ἰδέας καὶ ἠθικὰς ἀρχὰς τῆς ἐλευθεροτεκτονικῆς.

Περιλαμβάνει τὸ τυπικὸν τοῦτο συμβολικῶς ὁλόκληρον τὴν θεωρίαν τῆς ἐξελίξεως τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ ὁλόκληρον τὸ μυσταγωγικὸν τεκτονικὸν σύστημα. Περιέχει δὲ σαφῆ καὶ κατηγορηματικὴν διακήρυξιν τῶν φιλοσοφικῶν, ἠθικῶν, κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν ἀκόμη ἀρχῶν τοῦ τεκτονισμοῦ.

Εἶναι θαυμασία ἡ διδασκαλία τοῦ τυπικοῦ τούτου ἡ ἀνα-

λύουσα τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἀμύητος ἄνθρωπος, ὑπὸ τὰς συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας ζῇ ἐν τῇ κοινωνίᾳ, καταντᾷ νὰ γίνῃ δοῦλος τῶν παθῶν του, καθὼς καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὁ μεμυημένος καθίσταται πνευματικῶς ἰσχυρός, ἠθικῶς ἐλεύθερος καὶ συνεπῶς εὐδαίμων· ἀναλύεται δὲ πλήρως ἐν τῷ θαυμασίῳ τούτῳ τυπικῷ ὁλόκληρον τὸ σύστημα τῆς ἐργασίας, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ καταβάλλουν οἱ πεφωτισμένοι ἄνθρωποι, ἵνα καταπολεμηθῇ τὸ κακὸν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐπικρατήσῃ τὸ ἀγαθόν.

Ἀλλ' αἱ σπουδαῖαι αὗται ὑποθῆκαι καὶ τὰ διδάγματα δὲν πρέπει νὰ μένουν εἰς τὴν σφαῖραν τῆς θεωρίας. Πρέπει νὰ ἐφαρμόζωνται θετικῶς πρὸς διαπαιδαγώγησιν τῶν υἱοθετουμένων λυκιδέων, πρὸς τοὺς ὁποίους καὶ ἡ Στοὰ καὶ οἱ ἀνάδοχοι αὐτῶν καθῆκον ἔχουν, ὅπως δίδεται πραγματικὴ πνευματικὴ ἀγωγή. Ἡ υἱοθεσία τῶν λυκιδέων δὲν πρέπει νὰ γίνεται ἁπλῶς πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἵνα προσδίδεται ἁπλῶς ζωηρότης εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Στοᾶς. Ἡ υἱοθεσία πρέπει νὰ ἀποτελῇ μέτρον ἐφαρμοζόμενον πρὸς ὅλους τοὺς υἱοὺς τῶν μελῶν, ἀπέναντι τῶν ὁποίων βαρυτάτας ὑποχρεώσεις ἀναλαμβάνουν καὶ Στοὰ καὶ γονεῖς καὶ ἀνάδοχοι διὰ τῆς υἱοθεσίας, τῶν ὁποίων ὑποχρεώσεων τὴν βαρύτητα ὅλοι πρέπει βαθέως νὰ συναισθάνωνται.

Μετὰ τὴν υἱοθεσίαν πάντες, ἰδίᾳ δὲ οἱ ἀνάδοχοι, ὡς ἐντολοδόχοι τῆς Στοᾶς, πρέπει νὰ παρακολουθῶσι τὸν παῖδα κατὰ τὴν ἀνάπτυξίν του, νὰ μεριμνοῦν, ὅπως δοθῇ εἰς αὐτὸν πραγματικὴ ἀγωγὴ ἀποσκοποῦσα οὐχὶ μόνον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ψυχικὴν αὐτῶν μόρφωσιν. Ἰδίως πρέπει νὰ παρέχηται πρὸς τὸν λυκιδέα τοιαύτη καθοδήγησις, ὥστε ν' ἀποφύγῃ οὗτος τὸν κίνδυνον τῆς διαφθορᾶς, οὐχὶ μόνον τῆς συνήθως θεωρουμένης ὡς τοιαύτης, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν αὐτῆς σημασίαν. Πρέπει ὁ λυκιδεὺς νὰ διατηρήσῃ ἁγνὸν οὐ μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὴν διάνοιαν καὶ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν στρεβλῶν κοινωνικῶν ἰδεῶν καὶ τῶν κοινωνικῶν παθῶν. Πρέπει νὰ καθοδηγηθῇ, ἵνα ἐκτιμᾷ τὰ πραγματικά, τὰ θετικὰ ἀγαθὰ καὶ οὐχὶ τὰς ψευδεῖς λάμψεις, αἵτινες παρασύρουν τοὺς ἀμυήτους πρὸς πᾶσαν κατάχρησιν. Πρέπει τέλος ὁ λυκιδεὺς νὰ τύχῃ τοιαύτης ἀνθρωπιστικῆς παιδεύσεως καὶ ἀγωγῆς, οἵα δύναται νὰ ἐγγυᾶται, ὅτι ὁ λυκιδεὺς ταχέως καὶ ἀσφαλῶς θὰ καταστῇ εἰς καλὸς τέκτων καὶ ἓν χρήσιμον μέλος τῆς κοινωνίας.

Αἱ ὑποχρεώσεις αὗται τῆς Στοᾶς καὶ τῶν ἀναδόχων καθί-

στανται ἔτι μᾶλλον ἐπιτακτικαὶ καὶ ἀναγκαῖαι ἀπέναντι λυκιδέων, οἵτινες ἔσχον τὸ ἀτύχημα νὰ χάσωσι τὸν φυσικὸν αὐτῶν γονέα, ἢ νὰ στερηθῶσιν ὁπωσδήποτε τῶν μέσων τῆς ἀναπτύξεως. Αὐτὴ εἶνε ἀκριβῶς ἡ κρίσιμος στιγμή, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ διακηρυχθεῖσα προστασία τῆς Στοᾶς ἐπὶ τῶν λυκιδέων πρέπει νὰ καταστῇ μᾶλλον ουσιαστικὴ καὶ αἱ ἀναληφθεῖσαι ὑποχρεώσεις νὰ μὴ λησμονηθῶσι. Τότε ἀκριβῶς πρέπει νὰ ἐνταθῶσιν αἱ προσπάθειαι τῶν μελῶν τῆς Στοᾶς, ὥστε ὁ ἀπορφανισθεὶς λυκιδεὺς νὰ τύχῃ πραγματικῆς κηδεμονίας ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν.

Ἐὰν ἀπέναντι τῶν τέκνων τῶν τεκτόνων ἐφαρμοσθῇ τοιοῦτον διάγραμμα ἐργασίας, ὑπάρχει ἐλπίς, ὅτι ἡ ποιότης τῶν ἀγωνιζομένων ὑπὸ τοὺς κυματισμοὺς τῆς τεκτονικῆς σημαίας ὁσημέραι θὰ βελτιοῦται, διότι θὰ ὑπάρχῃ πλήρης ἡ προπαρασκευὴ αὐτῶν πρὸ τῆς μυήσεώς των καὶ ἀποτελεσματικωτέρα θὰ ἀποβαίνῃ ἡ ὑπὸ τῶν Στοῶν καταβαλλομένη ἐργασία πρὸς βελτίωσιν καὶ τελειοποίησιν τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

ΣΥΖΥΓΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ

Εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον ὁμιλοῦντες περὶ υἱοθεσίας λυκιδέως, εἴπομεν, ὅτι πρὸς ἀναμόρφωσιν καὶ τελειοποίησιν τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου τὸ Τεκτονικὸν Τάγμα διὰ τῶν λευκῶν ἑορτῶν, τὰς ὁποίας ἔχει θεσπίσει, ἐπιζητεῖ νὰ δημιουργήσῃ σχέσεις μετὰ τοῦ ἔξω τῆς Στοᾶς κόσμου καὶ ἰδίᾳ μετὰ τῶν οἰκογενειῶν τῶν μελῶν του.

Παραπέμποντες εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο, ὅσον ἀφορᾷ τὰς προϋποθέσεις, αἵτινες ἀπαιτοῦνται, ἵνα ἡ δημιουργουμένη σχέσις μεταξὺ τῆς Στοᾶς καὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ τέκτονος στηρίζηται ἐπὶ ἠθικῶν βάσεων καὶ ἀποβαίνῃ ἀποτελεσματικὴ καὶ τελεσφόρος, τονίζομεν ἐνταῦθα, ὅτι αἱ τοιαῦται προϋποθέσεις ἀπαιτεῖται νὰ ὑπάρχουν ἔτι ἐντονώτερον, ἵνα πραγματωθῇ ὁ σκοπὸς ὁ ἐπιδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ Τάγματος διὰ τῆς λεγομένης **Συζυγικῆς ἀναγνωρίσεως**.

* * *

Τὸ ζήτημα τοῦ γάμου ἐνέχει μεγίστην σημασίαν οὐχὶ μόνον ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως φυσικῆς. Καὶ

θὰ ἔπρεπε νὰ μελετηθῇ τὸ ζήτημα τοῦτο βαθέως ὑπὸ τοῦ τεκτονισμοῦ, διότι συνδέεται στενῶς πρὸς τὸν ἐπαγγελλόμενον ὑπ' αὐτοῦ σκοπόν, τοσούτῳ μᾶλλον καθόσον ἐκ τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου καὶ δὴ ἐκ τῶν ὅρων, ὑφ' οὓς οὗτος τελεῖται, ἐξαρτᾶται αὐτὴ ἡ ὕπαρξις, διαιώνισις καὶ φυσικὴ ἐξέλιξις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ ἑπομένως ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ τελειοποίησις τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀνθρωπότητος.

Θὰ ἔπρεπεν ἴσως νὰ μελετηθῇ ὑπὸ τοῦ τεκτονισμοῦ ἡ βιολογία ὅλων τῶν ἐπὶ τῆς Γῆς ζωϊκῶν μορφῶν, βαθύτερον δὲ καὶ ἰδιαιτέρως ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ψυχολογία αὐτοῦ ἐν αὐτῇ τῇ φύσει καὶ ὑποστάσει αὐτῶν καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν ὑφισταμένων κοινωνικῶν συνθηκῶν· ὁπότε ἐπὶ τῇ βάσει τῆς μελέτης ταύτης θὰ ὑπεδεικνύοντο ἴσως τροποποιήσεις ἢ βελτιώσεις τινὲς τῶν κοινωνικῶν θεσμῶν, εἰς τρόπον ὥστε, οὗτοι οὐ μόνον νὰ μὴ ἀντίκεινται πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ τὸν ἠθικὸν νόμον, καὶ νὰ μὴ ἀφήνουν δυνατὰς περιπτώσεις τοιούτων παραβάσεων, ἀλλ' ἀντιθέτως νὰ βοηθοῦν τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐξελίσσεται, ὡς ἐξελίσσονται ἅπασαι αἱ κατώτεραι τῆς βαθμίδος τοῦ ἀνθρώπου μορφαί, ὑπὸ τὴν ὤθησιν τοῦ φυσικοῦ νόμου καὶ ὑπὸ τὴν τεχνικὴν ἀκόμη ἐπέμβασιν αὐτοῦ τούτου τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ ἔργον ὅμως τοῦτο θὰ ἦτο λίαν ριζοσπαστικὸν διὰ τὸν γεννώμενον Τεκτονισμόν, ὅστις εἶχε νὰ παλαίσῃ κατὰ πολλῶν ἄλλων κοινωνικῶν προλήψεων. Διὰ τοῦτο ἴσως οἱ ἱδρυταὶ αὐτοῦ δὲν ἠθέλησαν νὰ τὸ ἀναλάβουν, περιορισθέντες, ὅπως διὰ τῶν διδασκαλιῶν τοῦ τυπικοῦ συζυγικῆς ἀναγνωρίσεως, ἐπιζητήσουν ἁπλῶς τὴν ὀρθὴν ἑρμηνείαν τοῦ ὑφισταμένου θεσμοῦ.

* * *

Ὁ τέκτων πρὸς διαιώνισιν τοῦ εἴδους καὶ ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὸ πνεῦμα αὐτῆς, συμφώνως πρὸς τοὺς ὑφισταμένους κοινωνικοὺς θεσμούς, εἶναι ὑπόχρεως νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον. Διὰ τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ συνάπτει ἀδιαρρήκτους σχέσεις πρὸς γυναῖκα, σχέσεις ἀποβλεπούσας εἰς τὴν πλήρωσιν ὡρισμένων φυσικῶν καὶ κοινωνικῶν σκοπῶν. Ἡ φύσις ὅμως καὶ ἡ ὑπόστασις τῶν σχέσεων τούτων ἑρμηνεύεται συνήθως ὑπὸ τῶν κοινωνικῶν ἀντιλήψεων καὶ τῶν θρησκειῶν κατὰ τρόπον ἑτεροβαρῆ διὰ τὰ συνερχόμενα εἰς γάμον ἄτομα. Αἱ ἀντιλήψεις δὲ αὗται θέτουν

τὴν γυναῖκα εἰς μειονεκτικὴν θέσιν ἀπέναντι τοῦ ἀνδρὸς κατὰ παράβασιν τῶν φυσικῶν αὐτῆς δικαιωμάτων. Ἡ δὲ ἐκ τῆς μειονεκτικῆς ταύτης θέσεως τῆς γυναικὸς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ἐπερχομένη διατάραξις τῆς ἰσορροπίας, πολλὰ προσκόμματα δημιουργεῖ διὰ τὴν [illegible]

Θεμελιώδη βάσιν τοῦ γάμου θεωρεῖ ὁ **Τεκτονισμὸς** πρὸ παντὸς τὴν ἀμοιβαίαν συγκατάθεσιν πρὸς κοινὴν συμβίωσιν. «Νυμφεύεσθαι», λέγει τὸ τυπικόν, «ἐστὶ τὸ ἐκλέγειν μετὰ κρίσεως, κατόπιν ἀμοιβαίας κλίσεως καὶ χωρὶς νὰ κυριαρχῇ τὸ συμφέρον,

συζύγων ἐκπληροῖ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ καὶ ἀσκῇ τὰ δικαιώματά του ἐν πλήρει ἰσότητι καὶ χωρὶς νὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν σφαῖραν τῆς ἐπιρροῆς τοῦ ἄλλου, ἡ ἁρμονία, ἡ ἕνωσις καὶ ἡ εὐτυχία θὰ εἶναι ὁ διαρκὴς κλῆρος τοῦ βίου των. Βεβαίως ἡ συζυγία φέρει ἀναγκαίως τὴν μείωσιν τῆς ἐλευθερίας ἑκάστου τῶν συζύγων. Ἀλλ' ἡ μείωσις αὕτη τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, διὰ νὰ εἶναι δικαία, πρέπει νὰ ἐπιπίπτῃ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν συζύγων καὶ οὐχὶ νὰ εἶναι ἑτεροβαρὴς καὶ δὴ εἰς βάρος τῆς γυναικός.

Ἂν κατὰ σύμπτωσιν ὁ εἷς ἐκ τῶν συζύγων εἶναι ὑποδεέστερος τοῦ ἄλλου κατὰ τὴν μόρφωσιν, τὸ πνεῦμα ἢ τὰ φυσικὰ χαρίσματα, δὲν δημιουργεῖται ἐκ τούτου περίπτωσις ὥστε οὗτος νὰ διατηρῇ ὑπερέχουσαν θέσιν ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἢ νὰ ἀποβῇ δεσπότης αὐτοῦ. Ἀφ' οὗ ἐξ οἰκείας καὶ ἐλευθέρας βουλήσεως συνῆλθεν εἰς γάμον μετὰ τοῦ ἄλλου καὶ ἐπὶ ἴσοις ὅροις, ὀφείλει νὰ σεβασθῇ τὸ πρόσωπον καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ.

*
* *

«Ὁ γάμος, λέγει τὸ τυπικόν, χειραφετεῖ τὸν νέον καὶ τὴν νέαν, καθιστᾷ αὐτοὺς ἀνεξαρτήτους καὶ ἐλευθέρους, ὅπως ἀναπτύξωσι τὴν φύσιν καὶ τὰ χαρίσματα αὐτῶν». Ἡ περικοπὴ δὲ αὕτη ἐνέχει σπουδαίαν σημασίαν καὶ διὰ τοῦτο θὰ προσπαθήσωμεν νὰ δώσωμεν ἀνάλυσιν αὐτῆς.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ γάμος γενικῶς χειραφετεῖ τὴν γυναῖκα; Καὶ ἐκ ποίας κηδεμονίας χειραφετεῖ ταύτην;

Εἰς τὰς καθυστερημένας κοινωνίας διὰ τοῦ γάμου γίνεται διὰ τὴν γυναῖκα ἁπλῆ ἀλλαγὴ κηδεμόνος. Εἰς τὰς κοινωνίας αὐτὰς ἡ γυνή, ἐφ' ὅσον μὲν εἶναι ἄγαμος, ὑπόκειται εἰς τὴν κηδεμονίαν τῆς οἰκογενείας της. Ὅταν δὲ ὑπανδρευθῇ, μεταπίπτει εἰς τὴν δουλείαν τοῦ συζύγου. Εἰς τὰς περισσότερον τοῦ δέοντος προοδευμένας κοινωνίας καὶ αἱ κόραι καὶ αἱ ἔγγαμοι βιάζονται νὰ καταστοῦν ἐπίσης χειραφετημέναι. Καὶ μάλιστα αἱ χειραφετημέναι, ***αἱ σουφραζέται***, καταλέγονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταξὺ τῶν ἀνυπάνδρων. Ποῦ ἔγκειται λοιπὸν ἡ χειραφέτησις, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ τὸ τυπικόν;

Θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ, ὅτι πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν ἀποκτᾷ νομικῶς καὶ κοινωνικῶς τὸ ἄτομον διὰ τοῦ γάμου, πρὸς θεραπείαν τῆς γεννετησίου ὁρμῆς. Δὲν νομίζομεν

ὅμως, ὅτι τὸ τυπικὸν ἠδύνατο ν' ἀσχοληθῇ περὶ τῆς κοινοτυπίας ταύτης. Καὶ διὰ τοῦτο συνδυάζοντες τὴν περικοπὴν ταύτην πρὸς τὸ ὅλον περιεχόμενον τοῦ τυπικοῦ, φρονοῦμεν, ὅτι πρόκειται μᾶλλον περὶ τῆς χειραφετήσεως τῶν συζύγων ἀπὸ τῶν κοινωνικῶν ἀτελειῶν καὶ παθῶν καὶ ὅτι ἀναφέρεται εἰς τοὺς τέκτονας καὶ τὰς συζύγους των, πρὸς οὓς κυρίως ἀπευθύνονται αἱ διδασκαλίαι τοῦ τυπικοῦ.

Ἐν τῇ κοινωνίᾳ δηλαδὴ καὶ ἡ χειραφετημένη καὶ ἡ ἀχειραφέτητος καὶ ἡ κόρη καὶ ἡ ἔγγαμος ἀποτελοῦν βορὰν καὶ ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως τῶν κοινωνικῶν παθῶν καὶ ἐλαττωμάτων καὶ τῆς διαφθορᾶς. Ἡ γυνὴ ὅμως, ἥτις γίνεται σύζυγος τέκτονος, ἀποσπᾶται ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῶν κοινωνικῶν κακῶν. Ὁ Τέκτων σύζυγος καθίσταται πηγὴ φωτισμοῦ δι' αὐτὴν καὶ δίδει εἰς αὐτὴν τὰ μέσα οὐ μόνον τῆς ἀτομικῆς της εὐτυχίας, ἀλλὰ καὶ τῆς πληρώσεως τοῦ σκοποῦ αὐτῆς ὡς ἀνθρώπου. Ἀλλὰ καὶ ἡ σύζυγος φωτισθεῖσα καὶ ἀπαλλαγεῖσα τῶν ἐλαττωμάτων, οὐδὲν παρεμβάλλει κώλυμα εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς αὐτενεργείας καὶ ἀνεξαρτησίας τοῦ συζύγου. Οὕτω δὲ ἀμφότεροι ἀπαλλάσσονται τῶν χειροπεδῶν, αἱ ὁποῖαι συνήθως ἀποτελοῦν τὴν αἰτίαν τῆς δυστυχίας τῶν βεβήλων ἀνδρογύνων καὶ ὁμοῦ ἐν ἁρμονίᾳ ἀναπτύσσουσι καὶ ἀλληλοβοηθοῦνται νὰ ἀναπτύξουν τὴν φύσιν καὶ τὰ χαρίσματα αὐτῶν.

*
* *

Διὰ τοιούτων διδασκαλιῶν ἐπιχειρεῖ τὸ τυπικὸν τῆς συζυγικῆς ἀναγνωρίσεως οὐ μόνον νὰ θεμελιώσῃ τὴν οἰκογενειακὴν εὐτυχίαν τῶν τεκτόνων ἐπὶ ἑδραίων βάσεων, ἀλλὰ καὶ νὰ διδάξῃ γενικῶς τὴν ὀρθὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν ἐνέχει ἡ κοινωνικὴ συνθήκη τοῦ γάμου. Αἱ ἐν τῷ τυπικῷ τούτῳ περιεχόμεναι διδασκαλίαι, ἐκτεινόμεναι περισσότερον κατὰ τὸ γενικὸν πνεῦμα καὶ τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς τοῦ Τεκτονισμοῦ, δύνανται νὰ ἀγάγωσι τὴν κοινωνίαν εἰς μεγίστην πρόοδον.

Πρέπει δὲ νὰ σπουδάσωμεν βαθέως τὰς ἐν τῷ τυπικῷ τούτῳ περιεχομένας ἐννοίας καὶ νὰ ἐννοήσωμεν ὅλοι, ὅτι, ὅταν ὁ ἀνὴρ παύσῃ νὰ θεωρῇ τὴν γυναῖκα ὡς ὑποδεέστερον ὂν καὶ ἀντικείμενον ἁπλῆς πληρώσεως τῶν ἐγωϊστῶν αὐτοῦ ὀρέξεων, ὅταν παύσῃ νὰ θεωρῇ αὐτὴν ἁπλῶς ὡς κτῆμά του ἢ ἀντικείμενον, οὗτινος ἐκ-

μεταλλεύεται τὴν ἀδυναμίαν, ὅταν ἀντιληφθῇ ὅτι τὸν ἀντίκτυπον τῆς κακῆς συμπεριφορᾶς του πρὸς τὴν γυναῖκα δέχεται παντοιτρόπως αὐτὸς ὁ ἴδιος καὶ ὅτι ἡ τοιαύτη διαγωγή του καθιστᾷ καὶ τὴν ἰδικήν του ζωὴν χυδαίαν, ὅταν ἀποβλέψῃ πρὸς τὴν γυναῖκα ὡς πρὸς ὄν, μεθ' οὗ συνδέεται φύσει διὰ τοῦ νόμου τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς ἀλληλεγγύης, ὅταν σεβασθῇ τὰ φυσικὰ αὐτῆς δικαιώματα ἐπὶ τῆς ζωῆς καὶ τῶν μέσων τῆς πνευματικῆς της προόδου, ὅταν ἀποδώσῃ πρὸς αὐτὴν τὴν προσήκουσαν ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν, τότε καὶ τὸ ἠθικὸν ἐπίπεδον τῆς κοινωνίας θ' ἀνυψωθῇ, ὁ ἄνθρωπος θὰ προδεύσῃ ἐπὶ τῶν φυσικῶν γραμμῶν τῆς ἐξελίξεώς του, θὰ καταστῇ ἁγνότερος τὴν σκέψιν, εὐγενέστερος τὰ αἰσθήματα, ἡμερώτερος τὴν καρδίαν καὶ φωτεινότερος τὴν ψυχὴν καὶ θὰ κατορθώσῃ νὰ διΐδῃ τὰς μεγάλας λεωφόρους τῆς πνευματικῆς ἐξελίξεως, αἵτινες ἄγουν κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν πρόοδον καὶ τὴν εὐδαιμονίον τοῦ πνεύματος.

Εἰς τὸ πεδίον δὲ τοῦτο ἡμεῖς οἱ Τέκτονες ἔχομεν εὐρὺ στάδιον δράσεως καὶ ἐν τῷ οἰκογενειακῷ ἡμῶν βίῳ καὶ ἐν τῇ κοινωνικῇ δράσει.

ΑΙ ΠΕΝΘΙΜΟΙ ΤΕΛΕΤΑΙ

«Πᾶν ὅ,τι ἐγεννήθη ἢ ὠργανώθη φέρει ἐν ἑαυτῷ τὸ σπέρμα μοιραίας ἀποσυνθέσεως. Πᾶν ὅ,τι ἐδημιουργήθη εἶναι φθαρτόν» (1). Ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ Τέκτονες εἶναι ἄνθρωποι, λαβόντες ἀρχήν τινα διὰ γεννήσεως, εἶναι φθαρτοί, ἀποθνήσκουν. Καὶ ὁ θάνατος αὐτῶν δημιουργεῖ νέα καθήκοντα πρὸς αὐτοὺς διὰ τοὺς ἐπιζῶντας ἀδελφούς των, καθήκοντα διαγραφόμενα εἰς τὰ τυπικὰ ***τῶν πενθίμων τελετῶν***. Τα καθήκοντα δὲ ταῦτα συνίστανται εἰς τὴν παρακολούθησιν ἐκ μέρους τῶν ἀδελφῶν τῆς κηδείας τοῦ θανόντος καὶ εἰς τὴν τέλεσιν τοῦ τεκτονικοῦ μνημοσύνου.

Ἅμα (2) ὁ Σεβάσμιος πληροφορηθῇ περὶ τοῦ θανάτου μέλους τινὸς τῆς Στοᾶς, ὀφείλει νὰ προσκαλέσῃ ἀμέσως πάντα τὰ μέλη αὐτῆς εἰς τὴν κηδείαν τοῦ θανόντος δι' ἐγκυκλίου. Διαρκούσης τῆς κηδείας καὶ ἐν τῷ νεκροταφείῳ, οἱ παρακολουθοῦν-

---

1) Βούδδας.

2) Ἄρθρ. 219, 220, 221 κ. κ. θ. Γενικοῦ Κανονισμοῦ Μεγ. Ἀνατ. τῆς Ἑλλάδος.

τες τέκτονες ὀφείλουσι νὰ συνενῶνται περὶ τὸν **Σεβάσμιον** τῆς **Στοᾶς**, εἰς ἣν ἀνῆκει ὁ θανών. Μετὰ δὲ τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ νεκροῦ ἀκολουθεῖ ἡ μικρὰ πένθιμος τελετὴ ἡ διατυπουμένη εἰς τὸ ἄρθρον 220 § 3 τοῦ Γεν. Κανονισμοῦ τῆς Μεγ. Ἀνατ. τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ μνημόσυνον δὲν ἐπακολουθεῖ εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ, ἀλλὰ τὰ τεκτονικὰ διοικητικὰ σώματα καὶ ἐργαστήρια τελοῦσι κατὰ τριετίαν ἐπιμνημόσυνον τελετὴν εἰς μνήμην τῶν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἀποβιωσάντων μελῶν αὐτῶν.

Τὸ τυπικὸν τῶν πενθίμων τελετῶν τοῦ τεκτονισμοῦ διέπει ἡ πεποίθησις, ὅτι ἡ ἐνσυνείδητος ὕπαρξις τῶν ἀνθρώπων δὲν συναπόλλυται μετὰ τοῦ σώματος. Ὁ τέκτων, ὁ πεφωτισμένος ἄνθρωπος, δὲν ἀποθνήσκει, ἀλλὰ μεθίσταται εἰς τὴν Αἰωνίαν Ἀνατολήν.

Τὸ δόγμα τῆς ἀθανασίας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς εἶναι θεμελιῶδες διὰ τὸν Σκωτικὸν ἰδίως Τεκτονισμόν. Περὶ δὲ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος μετὰ θάνατον ὁ Ἐλευθεροτεκνονισμὸς ἔχει διατυπώσει εἰς τὰ κείμενά του καὶ τοὺς συμβολισμούς του ὡρισμένην θεωρίαν περὶ ψυχῶν εὑρισκομένην εἰς πλήρη ἁρμονίαν πρὸς τὴν κοσμοθεωρίαν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως εἰς τὴν συμβολικὴν Στοὰν δὲν ἐξωτερικεύονται αἱ θεωρίαι αὗται ἢ διὰ γενικωτάτων καὶ βαθειῶν ἀλληγοριῶν καὶ διὰ συμβόλων καὶ δὲν ἀποκαλύπτεται εἰς τοὺς τέκτονας τῶν συμβολικῶν βαθμῶν ἡ ἐσωτερικὴ αὐτὴ ἔννοια, πρὸ παντὸς δέ, ἐπειδὴ αἱ πένθιμοι τελεταὶ διεξάγονται ἐν λευκῇ συνεδρίᾳ, παρόντων καὶ προσώπων ξένων πρὸς τὸν τεκτονισμόν, ὁ συντάκτης τοῦ τυπικοῦ τῶν πενθίμων τελετῶν ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ μὴ διατυπώσῃ τὰς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου πεποιθήσεις τοῦ φιλοσοφικοῦ τεκτονισμοῦ ἐν τῷ τυπικῷ τούτῳ, ἵνα μὴ προσκρούσῃ εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως οὐδενός.

Ἡ ὅλη τελετὴ στηρίζεται ἐπὶ ἀρχῶν γενικῶς παραδεδεγμένων ὑφ' ὅλων τῶν ψυχιστικῶν συστημάτων. Αἱ ἀρχαὶ δ' αὗται συνοψίζονται εἰς τὰ ἑξῆς: Ἡ συνειδητὴ ἀτομικότης τοῦ ἀνθρώπου διατηρεῖται καὶ πέραν τοῦ τάφου. Τὸ πνεῦμα τῶν τεθνεώτων ἐπανέρχεται πρὸς τὸν Μ. Ἀ. τοῦ Σ. Τὰ δὲ διαστήματα, ἅτινα τοῦτο διατρέχει, εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστα εἰς ἡμᾶς. Ἡ ἀθάνατος ψυχὴ τῶν πεφωτισμένων ἀπολαμβάνει εἰρήνης καὶ χαρᾶς, ὧν ἐγένετο ἀξία διὰ τῶν ἐνδελεχῶν αὐτῆς σπουδῶν πρὸς ἀναζή-

τησιν τοῦ φωτὸς καὶ τῆς ἀληθείας καὶ ἐξυπηρέτησιν τοῦ δικαίου.
Ὅθεν ὁ θάνατος εἶναι μύησις πρὸς τὴν αἰωνίαν ζωὴν καὶ πᾶς ἄνθρωπος συνετῶς ζήσας δὲν πρέπει νὰ φοβῆται αὐτόν.

* *
*

Ὁ φιλοσοφικὸς τεκτονισμός, ὅστις τρέφει ἐδιάσειστον πεποίθησιν πρὸς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, δὲν εἶναι δυνατὸν βεβαίως νὰ δέχηται, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ἐπιλύσῃ τὸ αἴνιγμα τοῦ θανάτου. Ἐν τῇ συμβολικῇ ὅμως Στοᾷ καὶ ἐν ταῖς λευκαῖς συνεδρίαις δὲν δύναται ν' ἀναπτύξῃ θεωρίας περὶ ψυχῶν, αἵτινες ὑπερβαίνουν τὰς πνευματικὰς δυνάμεις τῶν ἀκουόντων.

Ὁ τέκτων τῶν κατωτέρων βαθμῶν, ὅστις, οἱονδήποτε τίτλον καὶ ἂν φέρῃ, δὲν εἶναι πραγματικῶς παρὰ μαθητὴς τῆς βασιλικῆς τέχνης, διατρέχει τὴν περίοδον ἠθικῆς καθάρσεως. Ὁ μαθητὴς μύστης ὀφείλῃ νὰ μάθῃ τί εἶναι ἀγαθὸν καὶ τί κακόν. Ὀφείλει νὰ ἀγαπήσῃ τὴν ἀρετήν, οὐχὶ διότι ἐκ τούτου ἔχει νὰ λάβῃ ἀντιμοιβήν τινά, ἀλλὰ διότι τοῦτο ὑπαγορεύει ὁ καθαρὸς λόγος. Ὀφείλει νὰ ἐφαρμόσῃ μίαν ἠθικὴν μὴ στηριζομένην εἰς οὐδεμίαν καθιέρωσιν καὶ εἰς οὐδεμίαν ποινικὴν κύρωσιν. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Τεκτονισμὸς εἰς τὰς κατωτέρας αὐτοῦ βαθμῖδας οὐδὲν ἀποκαλύπτει περὶ ψυχῶν, περιοριζόμενος νὰ φέρῃ εἰς τὰς βαθμῖδας ταύτας τοὺς μύστας αὐτοῦ εἰς μίαν ἠθικὴν ἀναγέννησιν.

Ἅμα ὁ μύστης τέκτων ἀποβάλῃ τὰ ἐγωϊστικὰ πάθη καὶ τὰ ἀντικοινωνικὰ ἐλαττώματα, τότε ἀνοίγονται οἱ ὀφθαλμοί του καὶ βλέπει τὸ φῶς. Εἰς τὰ ἱερόγλυφα, ἅτινα εὑρίσκονται ἐντὸς τοῦ μυστηριώδους δέλτα, παρίσταται ἀλληγορικῶς ὅλον τὸ μυστήριον τοῦ θεοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι συγχρόνως καὶ τὸ μυστήριον τοῦ ἀνθρώπου. Κατὰ τὴν πρώτην *ὅμως* μύησιν τοῦ Τέκτονος ἀνοίγονται μὲν οἱ ὀφθαλμοί του, ἀλλὰ μόνον συμβολικῶς. Πρέπει ν' ἀνοίξουν καὶ πραγματικῶς διὰ νὰ γνωρίσῃ τὰ μυστικὰ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Καὶ τὸ γλυκοχάραγμα αὐτὸ τῆς γνώσεως συμπίπτει μὲ τὸν πλήρη ἐξαγνισμὸν τῆς ψυχῆς του.

*
* *

Εἰς τὴν τέλεσιν τοῦ μνημοσύνου τὸ σχετικὸν τυπικὸν ἀπο-

δίδει καὶ ὑποκειμενικὴν σημασίαν. «Εἴθε, λέγει, ὁ θάνατος τῶν προαπελθόντων, εἰς μνήμην τῶν ὁποίων γίνεται ἡ τελετή, νὰ διδάξῃ ἡμᾶς νὰ ἀποθάνωμεν καὶ προετοιμάσῃ ἡμᾶς ν' ἀπολαύσωμεν μετ' αὐτῶν, εἰς τοὺς πατρικοὺς κόλπους τοῦ Μ. Ἀ. τοῦ Σ. τῆς ἀληθοῦς αἰωνιότητος».

Ὑπὸ πολλῶν ὅμως τὸ παρεμπῖπτον τοῦτο ἐθεωρήθη ὡς τὸ κύριον μέρος τῆς ἐννοίας τῶν τεκτ. μνημοσύνων καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὰ μνημόσυνα δὲν ἀποδίδεται σημασία βαθυτέρα. Τὸ τεκτονικὸν μνημόσυνον ἀποτελεῖ κατ' αὐτοὺς ἐκδήλωσιν ἁπλῆς ἀναγνωρίσεως καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν μνήμην τῶν προαπελθόντων, οἵτινες προσέφερον ὑπηρεσίας εἰς τὸ Τάγμα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα· ἐπίσης δὲ καὶ **ἐκδήλωσιν πόθου** πρὸς μίμησιν τῆς ζωῆς των καὶ τῶν καλῶν αὐτῶν ἔργων. Ἡ τελετὴ τοῦ μνημοσύνου ἀποτελεῖ ἁπλῆν ἐκδήλωσιν τιμῆς πρὸς τὴν μνήμην τῶν νεκρῶν καὶ διὰ τοῦτο ἡ τελετὴ αὕτη ἐνέχει κατ' αὐτοὺς ἠθικὴν μόνον σημασίαν.

Ἡμεῖς ὅμως φρονοῦμεν, ὅτι ἡ ἀποδιδομένη συνήθως εἰς τὰ τεκτ. μνημόσυνα σημασία δὲν ἀποτελεῖ τὸ μοναδικὸν ἐξαγόμενον τῆς μελέτης τοῦ τυπικοῦ αὐτῶν, οὐδὲ τὸν μοναδικὸν σκοπὸν τῆς τελέσεώς των. Τὸ τυπικὸν περιλαμβάνει καὶ διατυπώσεις καὶ συμβολικὰς ἀλληγορίας, αἵτινες ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ ἁπλότητι αὐτῶν πολλὰ σημαίνουν. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἡ πνευματικὴ σημασία αὐτῶν δὲν δύναται νὰ ἑρμηνευθῇ, ὅταν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν μελετητῶν δὲν ὑπάρχῃ ἡ ἀπαιτουμένη προπαρασκευή, ἀφήνομεν καὶ ἡμεῖς αὐτὰς ὑπὸ τὸν καλύπτοντα αὐτὰς πυκνὸν πέπλον.

Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ σημασία τοῦ μνημοσύνου εἶναι τοιαύτη, ὥστε ὁ Τεκτονισμὸς εἰς τὰς συμβολικὰς Στοάς, λόγῳ τοῦ ὀργανισμοῦ του, δὲν δύναται νὰ ἐκφράσῃ πολλὰ πράγματα. Διὰ τοῦτο, καὶ τὸ τυπικὸν τοῦ τεκτονισμοῦ μνημοσύνου ὑστερεῖ τῶν λοιπῶν τυπικῶν τῶν λευκῶν ἑορτῶν καὶ εἰς ἀλληγορικὰς παραστάσεις καὶ εἰς διδασκαλίας· καὶ ἡμεῖς ἀναγκαζόμεθα ὡς ἐκ τούτου νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα.

ΜΕΡΟΣ Γ.΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ.΄

Ο ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΣ ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ

Οἱ τρεῖς πρῶτοι τεκτονικοὶ βαθμοὶ τοῦ μαθητοῦ, τοῦ Ἑταίρου καὶ τοῦ διδασκάλου ἀνήκουν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν λεγομένων συμβολικῶν Στοῶν, ἢ ἄλλως ***Στοῶν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου***, τὸ σύνολον τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ τὸν ***κυανοῦν τεκτονισμόν***.

Αἱ Στοαὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εἶναι κοιναὶ εἰς ἅπαντα τὰ τεκτονικὰ δόγματα καὶ οἱ ἀνήκοντες εἰς αὐτὰς τέκτονες ἀναγνωρίζονται ὡς τοιοῦτοι μὲ τοὺς βαθμούς, τοὺς ὁποίους φέρουν ἐν τῇ Στοᾷ των καὶ γίνονται δεκτοὶ εἰς τὰς συμβολικὰς Στοὰς ὅλων τῶν δογμάτων. Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ αὐτὸ μὲ τοὺς ἀνωτέρους τοῦ τρίτου ἢ ***ὑψηλοὺς βαθμοὺς*** τοῦ τεκτονισμοῦ, τοὺς ὁποίους ἀναλόγως τοῦ δόγματος ἀπονέμουν τὰ ἀνώτερα τῆς συμβολικῆς Στοᾶς τεκτονικὰ ἐργαστήρια, τῶν ὁποίων το σύνολον ἀποτελεῖ τὸν ***φιλοσοφικὸν*** ἢ ***ἐρυθρὸν Τεκτονισμόν***.

Αἱ συμβολικαὶ Στοαὶ ἐν τῇ γενικότητι αὐτῶν ἔχουν χαρακτῆρα τελείως διαφορετικὸν τοῦ τῶν φιλοσοφικῶν ἐργαστηρίων, καίτοι τὸ βάθος τῆς ἐννοίας των εἶναι τὸ αὐτό. Ἡ διαφορὰ αὕτη τοῦ χαρακτῆρος ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς πολλὰς παρεξηγήσεις, εἰς τὰς ὁποίας περιέπεσε καὶ αὐτὸς ὁ διαπρεπὴς τέκτων συγγραφεὺς I. M, Ragon, ὧν ἕνεκα ἐνομίσθη, ὅτι ἡ δημιουργία τῶν ὑψηλῶν βαθμῶν καὶ τῶν διαφόρων δογμάτων τοῦ φιλοσοφικοῦ τεκτονισμοῦ ὀφείλεται εἰς προσπάθειαν τῶν εἰς Γαλλίαν ἄγγλων πολιτικῶν προσφύγων πρὸς ἀποκατάστασιν εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἀγγλίας τοῦ ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Στούαρτ καταγομένου Ἰακώβου τοῦ II, ἢ Ἰησουητῶν πρὸς ἐκχριστιανισμὸν τοῦ Τεκτονισμοῦ, Ὁ κυανοῦς τεκτονισμός, λέγουν, εἶναι ὁ καὶ γνήσιος τεκτονισμὸς ἐν τῇ πρωτογόνῳ αὐτοῦ καθαρότητι. Οὗτος ὡς βάσιν αὐτοῦ ἔχει τὸν φυσικὸν νόμον καὶ διδάσκει μίαν κοσμοθεωρίαν στηριζομένην εἰς τὴν παραδοχὴν τοῦ ἀπροσώπου λόγου. Συνεπῶς οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὰς ὑφισταμένας ἢ ὑπαρξάσας ποτὲ θετικὰς θρησκείας, τὰς ὁποίας ἄλλως τε δὲν ἀντιστρατεύεται· καὶ διὰ

τοῦτο φέρει παγκόσμιον χαρακτῆρα. Ὁ κυανοῦς τεκτονισμός, δηλαδή, θέτει ἀρχὰς ἠθικὰς ἢ φιλοσοφικάς, τὰς ὁποίας δέχονται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, εἰς οἱονδήποτε θρησκευτικὸν δόγμα καὶ ἂν ἀνήκουν. Τοῦτο ὅμως, λέγουν, δὲν συμβαίνει καὶ εἰς τὸν φιλοσοφικὸν τεκτονισμόν.

Αἱ παρεξηγήσεις αὗται προῆλθον ἀσφαλῶς ἐκ τῆς ἐξελίξεως τῶν γεγονότων, κατόπιν τῶν ὁποίων συνετελέσθη ἡ διαμόρφωσις τοῦ τεκτονισμοῦ ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως αὐτοῦ ἐν ἔτει 1717. Ὁ τεκτονισμὸς ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς μεταμόρφωσιν τῶν ***ἐπαγγελματικῶν σωματίων τῶν κτιστων***, ἅτινα ἐλειτούργησαν. Ἀπὸ τῶν μέσων ὅμως τοῦ 17ου αἰῶνος, οἱ ἄνθρωποι τῶν μυστηρίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἅτινα κατεῖχον κυρίως αἱ ἀδελφότητες τῶν Ροδοσταύρων καὶ τῶν Ναϊτῶν, βλέποντες τὰς τάξεις αὐτῶν ἀραιουμένας, ἐσκέφθησαν νὰ χρησιμοποιήσουν τὰς ὑφισταμένας ἀδελφότητας τῶν κτιστῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς στρατολογίας νέων μελῶν διὰ τὰ σωματεῖά των. Ἐπωφελούμενοι τοῦ γεγονότος, ὅτι οἱ κτίσται εἰσῆγον εἰς τὴν ἀδελφότητα αὐτῶν καὶ ἄλλα πρόσωπα μὴ ἐξ ἐπαγγέλματος κτίστας, ἅτινα ὠνόμαζον ***παραδεδεγμένους κτίστας*** ἢ ***τέκτονας***, γεγονότος, ὅπερ πρὸ πολλοῦ ἐλάμβανε χώραν, εἰσῆλθον καὶ οὗτοι εἰς τὰς ὑφισταμένας τότε ἀδελφότητας ἢ Στοὰς τῶν ἀρχαίων καὶ παραδεδεγμένων τεκτόνων τῆς Ἀγγλίας καὶ κατώρθωσαν νὰ μεταμορφώσουν τὰ σωματεῖα ταῦτα ἀπὸ ἐπαγγελματικὰ εἰς ***θεωρητικὰ*** (spéculatifs). Εἷς ἐκ τῶν μελῶν τούτων τῶν μυσταγωγικῶν σωματείων ἦτο καὶ ὁ Élie Ashmole, εἰς ὃν κυρίως ἀποδίδεται ἡ μεταμόρφωσις αὕτη, ὅστις εἰσαχθεὶς εἰς τὴν ἀδελφότητα ἐν ἔτει 1646 θεωρεῖται ὡς συντάκτης τῶν τυπικῶν τῶν τριῶν συμβολικῶν βαθμῶν.

Οἱ εἰσαχθέντες εἰς τὴν ἀδελφότητα τῶν τεκτόνων μῦσται ἐπεδίωκον δύο τινά. Πρῶτον νὰ καταστήσωσι ταύτην πεδίον διαδόσεως τῶν ἀνθρωπιστικῶν ἀρχῶν τῶν μυστηρίων καὶ δεύτερον νὰ εἰσάγωσιν εἰς τὴν ἀδελφότητα πρόσωπα, ἅτινα, ἀφ᾿ οὗ ἐδιδάσκοντο τὰς ἀρχὰς ταύτας, ἐὰν ἐκρίνοντο ἄξια, εἰσήγοντο εἰς τὰ μυστηριακὰ αὐτῶν σκηνώματα, τῶν ὁποίων τὴν ὕπαρξιν καὶ λειτουργίαν ἐτήρουν μυστικὴν καὶ ἅτινα διετήρουν ἐντελῶς ἀνεξάρτητα καὶ ἄσχετα πρὸς τὴν ἀδελφότητα τῶν τεκτόνων.

Διὰ νὰ προπαιδεύουν τὰ πρόσωπα ταῦτα εἰς τὰς τεκτονικὰς Στοάς, διὰ νὰ τὰ βοηθοῦν νὰ ἀπαλλάσσουν τὴν διάνοιάν των

ἀπὸ τὰς θρησκευτικὰς καὶ οἱασδήποτε ἄλλας προλήψεις, εἰς τὴν διδασκαλίαν, τὴν ὁποίαν περιέλαβον εἰς τὰ τεκτονικὰ τυπικὰ ἔθεσαν ὡς βάσιν τὸν φυσικὸν νόμον καὶ τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἀπροσώπου λόγου, ἰδέας, αἵτινες ἀπετέλουν διδασκαλίας καὶ τῶν ἰδικῶν των μυστικῶν σκηνωμάτων. Καὶ ὁ διάκοσμος ἄλλως τε τοῦ τεκτονικοῦ ναοῦ καὶ αἱ ἀλληγορίαι τῶν μυήσεων καὶ τὰ θεμελιώδη σύμβολα τῶν συμβολικῶν βαθμῶν μετεφέρθησαν ὑπὸ τούτων εἰς τὸν τεκτονισμὸν ἐκ τῶν καὶ παρ' αὐτοῖς παραδεδεγμένων συμβόλων καὶ ἀλληγοριῶν· μὲ τὴν διαφοράν, ὅτι ἐν τοῖς τυπικοῖς ἐτήρησαν σιγὴν ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν σημασίαν· καὶ διὰ τοῦτο ἐδόθη εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν τεκτόνων τὸ ὄνομα τῆς συμβολικῆς Στοᾶς.

Ὅταν οἱ μύσται οὗτοι, παρακολουθοῦντες τοὺς τέκτονας τῶν συμβολικῶν τούτων ἐργαστηρίων ἐπείθοντο, ὅτι οὗτοι ἀπεδέχοντο τὰς ἀνθρωπιστικὰς καὶ φιλελευθέρους ἀρχὰς τῶν μυστηρίων, ἐὰν ἔβλεπον, ὅτι τὰ σύμβολα τῶν βαθμῶν ἐνεποίουν εἰς αὐτοὺς βαθεῖαν αἴσθησιν καὶ ἐγεννᾶτο εἰς τὴν ψυχήν των ὁ πόθος νὰ ἐννοήσουν τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν σημασίαν· ὅταν, δηλαδή, ἐπείθοντο, ὅτι οἱ τέκτονες εἶχον ἀποκτήσει τὴν ἀπαιτουμένην προπαρασκευὴν διὰ τὴν πραγματικὴν μύησιν, τότε εἰσῆγον αὐτοὺς εἰς τὰς ἑταιρίας των, δηλαδὴ εἰς τὰς ἀδελφότητας τῶν Ροδοσταύρων καὶ τῶν Ναϊτῶν

Ἀλλὰ καὶ οἱ Ροδόσταυροι καὶ οἱ Ναῖται τὰ μυστήριά των εἶχον παραλάβει ἀπὸ τοὺς μεμυημένους τῆς ἀνατολῆς, οἵτινες ἤσκουν, ὅ,τι ὑπὸ τῶν ἀποκρυφιστῶν λέγεται Ἑβραιοχριστιανικὴ Καββαλά. Ἡ καββαλὰ ὅμως, ἥτις ἀποτελεῖ ἐκδήλωσιν τῶν Ἑβραϊκῶν μυστηρίων ὡς βάσιν εἶχε τὸν φυσικὸν νόμον τῶν πατριαρχῶν τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Μεσοποταμίας καὶ τὸν ἀπρόσωπον λόγον τῶν μυστηρίων τοῦ Μωϋσέως καὶ τῆς Πεντατεύχου. Ἡ διδασκαλία ὅμως τοῦ προσωπικοῦ Λόγου, τὴν ὁποίαν καὶ οἱ Ροδόσταυροι καὶ οἱ Ναῖται ἐπρέσβευον, δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν παραδοχὴν τοῦ ἀπροσώπου Λόγου, διότι καὶ ὁ προσωπικὸς Λόγος ἀποτελεῖ ἐκδήλωσιν τοῦ καθολικοῦ ἀπροσώπου τοιούτου· καὶ μόνον ἄνθρωποι μὴ μεμυημένοι παρασυρόμενοι ἀπὸ τὰς θρησκευτικὰς προλήψεις δύνανται νὰ ἰσχυρισθοῦν τὸ ἀντίθετον. Οἱ Ἰησουΐται, ἐὰν εἶχον τὴν δύναμιν, θὰ συνέτριβον τὸν τεκτονισμὸν καὶ δὲν θὰ συνετέλουν εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ βαθμοῦ τοῦ Ροδοσταύρου. Δὲν ἔσχον ὅμως ποτὲ τὸ μέσον νὰ ἐκχριστιανίσουν

τὸν τεκτονισμόν, διότι διὰ τοὺς μελετῶντας τὰ πράγματα καὶ μὴ παρασυρομένους ἀπὸ τὰ ὀνόματα ἡ σύστασις τοῦ βαθμοῦ τοῦ Ροδοσταύρου δὲν ἀποτελεῖ ἐκχριστιανισμὸν τοῦ τεκτονισμοῦ.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα μέχρι τοῦ ἔτους 1738, ὁπότε ὁ ἱππότης Ramsay ἴσως δὲ καὶ ἕτεροι μύσται τῶν ἱπποτικῶν μυσταγωγικῶν ταγμάτων παραμένοντες ἐν Γαλλίᾳ ὡς πολιτικοὶ πρόσφυγες ἐθεώρησαν δυνατὴν καὶ πρέπουσαν τὴν συγχώνευσιν τῶν ταγμάτων τοῦ Ροδοσταύρου καὶ τῶν Ναϊτῶν πρὸς τὴν ἀδελφότητα τῶν ἀρχαίων καὶ ἀποδεδεγμένων ἐλευθεροτεκτόνων καὶ ἔδωσαν ἀφορμὴν εἰς τὴν σύστασιν τῶν ὑψηλῶν βαθμῶν καὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ τεκτονισμοῦ, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἐπέλθῃ καὶ πραγματικῶς τοιαύτη συγχώνευσις, καθόσον καὶ μέχρι σήμερον καὶ τάγμα τῶν Ναϊτῶν διατηρεῖται καὶ ἡ ἀδελφότης τῶν Ροδοσταύρων ὡς ἐντελῶς ἀνεξάρτητα ἀπὸ τοῦ τεκτονισμοῦ σώματα.

Οὕτω δυνάμεθα νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι οἱ ὑψηλοὶ βαθμοὶ καὶ ὁ φιλοσοφικὸς τεκτονισμὸς ἀποτελοῦν συνέχειαν τῶν βαθμῶν τῆς συμβολικῆς Στοᾶς καὶ δὲν δύνανται νὰ ἔχουν ἄλλον προορισμὸν παρὰ τὴν βαθμιαίαν ἀποκάλυψιν τῶν μυστηριακῶν ἀληθειῶν, ἥτις συμπίπτει πρὸς τὴν προαγωγικὴν ἑρμηνείαν τῆς ἐσωτερικῆς σημασίας τῶν συμβόλων καὶ τῶν ἀλληγοριῶν τῶν τριῶν πρώτων συμβολικῶν βαθμῶν τοῦ τεκτονισμοῦ.

Ὁ τέκτων διδάσκαλος, ὡς ἔχομεν ἤδη εἴπει, δὲν κατέχει τὴν πλήρη τεκτονικὴν γνῶσιν καὶ συμβολικῶς μόνον ἀποκαλεῖται τοιοῦτος. Διὰ νὰ ἀποβῇ ὄντως διδάσκαλος τῆς ἐλευθέρας τεκτονικῆς πρέπει νὰ σπουδάσῃ βαθύτερον ταύτην· καὶ τοῦτο μόνον εἰς τοὺς φιλοσοφικοὺς βαθμοὺς δύναται νὰ συντελεσθῇ.

Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει, ὅτι πᾶς τέκτων διδάσκαλος πρέπει νὰ μυηθῇ εἰς τοὺς φιλοσοφικοὺς βαθμούς. Εἴπομεν ἤδη, ὅτι τέκτων δύναται νὰ γίνῃ πᾶς ἄνθρωπος καλῆς διαθέσεως καὶ εἰσέτι ἐλεύθερος καὶ χρηστοήθης. Ἐπειδὴ ὁ τεκτονισμὸς ἀφήνει εἰς τὰ μέλη του πλήρη ἐλευθερίαν τῶν δοξασιῶν των, πᾶς τέκτων φοιτῶν τακτικῶς εἰς τὴν Στοάν του δύναται, ὡς σήμερον ἔχουν τα πράγματα, νὰ γίνῃ ἓν ἔτος μετὰ τὴν πρώτην μύησίν του διδάσκαλος, χωρὶς ποσῶς νὰ προσοικειωθῇ εἰς τὴν τεκτονικὴν ἰδεολογίαν.

Διὰ νὰ μυηθῇ ὅμως εἰς τοὺς φιλοσοφικοὺς βαθμοὺς ἀπαιτοῦνται καὶ νέα τινὰ προσόντα. Καὶ τὰ προσόντα ταῦτα δὲν ἔχουν ὅλοι οἱ διδάσκαλοι τέκτονες. Δὲν ἀρκεῖ πλέον ὁ τέκτων νὰ εἶναι ἀ-

πλῶς ἐλεύθερος καὶ χρηστοήθης. Ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ καὶ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν ἱκανήν, ὥστε νὰ δύναται ν' ἀντιλαμβάνηται τὰς ἀποκαλυπτομένας εἰς αὐτὸν ἀληθείας. Πρέπει νὰ εἶναι τελείως ἀπηλλαγμένος προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν· καὶ νὰ ἔχῃ ἐλευθέραν τὴν σκέψιν, ὥστε νὰ μὴ τὸν ταράσσουν ἰδέαι ἀντίθετοι πρὸς τὰς ὑπ' αὐτοῦ παραδεδεγμένας. Πρέπει κατόπιν ἐμβριθοῦς μελέτης τῶν πραγμάτων νὰ ἔχῃ ἐσχηματισμένην πεποίθησιν περὶ ἐπιβιώσεως τοῦ πνεύματος μετὰ θάνατον, διότι ἄλλως οὐδὲν θὰ ἐννοήσῃ ἐκ τῶν μυήσεων αὐτοῦ εἰς τοὺς ἀνωτέρους τεκτονικοὺς βαθμούς. Πρέπει ἀκόμη νὰ ἔχει διεγερθῆ εἰς τὴν ψυχήν του οὐχὶ πλέον ἡ περιέργεια ἢ ἡ ἐπιθυμία νὰ φορέσῃ καὶ αὐτὸς μίαν χρωματιστὴν ταινίαν καὶ νὰ ἀποκτήσῃ ἕνα βαθμόν, ἀλλὰ ὁ διακαὴς πόθος τοῦ νὰ ἀντιληφθῇ τὴν ἐσωτερικὴν σημασίαν τῶν τεκτονικῶν συμβόλων, ἵνα διὰ τούτου φθάσῃ εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθείας, ἵνα χρησιμοποιήσῃ ταύτην διὰ τὸ καλὸν τῶν ὁμοίων του.

Τοιαύτην κατάστασιν δὲν δύνανται νὰ ἐκδηλώσουν πάντες οἱ διδάσκαλοι· καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶναι ὠφέλιμον οὔτε δι' αὐτούς, οὔτε διὰ τὸ τάγμα νὰ μυῶνται ὅλοι εἰς τοὺς ἀνωτέρους βαθμούς. Τοῦτο δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ἀπὸ αὐτοὺς προσβλητικόν. Πρέπει νὰ πεισθοῦν οἱ διδάσκαλοι τέκτονες, ὅτι ἐὰν κρίνουν οἱ ἀδελφοί των, ὅτι κέκτηνται τὰ προσόντα ταῦτα, θὰ τοὺς ἀνυψώσουν εἰς τοὺς βαθμοὺς τῆς μυήσεως ἐκ καθήκοντος καὶ ἄνευ ὀχλήσεώς τινος ἐκ μέρους των. Ἐὰν δὲν τοὺς καλοῦν νὰ μυηθοῦν εἰς τοὺς ὑψηλοὺς βαθμούς, πρέπει νὰ ἐννοοῦν, ὅτι περιβάλλονται ὑπὸ ἀτελειῶν· καὶ τότε, ἀντὶ νὰ παραπονῶνται, ὀφείλουν νὰ ἐξετάζουν τὸν ἑαυτόν των, διὰ νὰ διακρίνουν καὶ ἐπανορθώσουν τὰς ἀτελείας ταύτας. Ἐὰν κάμουν αὐτό, ἂς εἶναι βέβαιοι, ὅτι ἀπέκτησαν ἐν τῷ τεκτονισμῷ τὴν μεγαλητέραν ὠφέλειαν, διότι ἐβοηθήθησαν οὕτω νὰ τελειοποιήσουν ἑαυτούς. Αὐτὸς δὲ εἶναι ὁ μεγαλήτερος σκοπὸς τῆς ἐν τῷ τεκτονισμῷ ἐργασίας· ἡ κατεργασία, τοὐτέστι, τοῦ ἀκατεργάστου λίθου.

*
* *

Οἱ ἀπονεμόμενοι ὑπὸ τῶν φιλοσοφικῶν ἐργαστηρίων βαθμοὶ καὶ τίτλοι ἔχουν δύο πηγάς. Πρῶτον τῶν θρησκευτικῶν ἱπποτικῶν Ταγμάτων, ἅτινα ἱδρύθησαν ὑπὸ τῶν σταυροφόρων ἐν Παλαιστίνῃ καὶ δεύτερον τῆς ἀδελφότητος τῶν Ροδοσταύρων. Καὶ τῶν

μὲν καὶ τῶν δὲ ἡ διδασκαλία συμπίπτει μὲ διαφόρους ἀποχρώσεις καὶ εἶναι αὕτη ἡ καθαρὰ διδασκαλία τοῦ Ναζωραίου, ὡς αὕτη διεδόθη καὶ ἐφηρμόσθη κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους. Μεταξὺ τῶν βαθμῶν τούτων παρεντίθενται θεοσοφικοὶ καὶ καββαλιστικοὶ βαθμοί, εἰς τοὺς ὁποίους ἀποκαλύπτεται πᾶν ὅ,τι ἔχει διασωθῆ ἐκ τῶν ἀρχαίων μυστηρίων.

Δυστυχῶς τὸ νεώτερον πνεῦμα τοῦ θετικισμοῦ εἰσχωρῆσαν καὶ εἰς τὰς τάξεις τῶν τεκτόνων ἔφερεν ὡς ἀποτέλεσμα ὥστε ἡ διδασκαλία τῶν βαθμῶν τούτων νὰ μὴ εἶναι καταληπτή· καὶ διὰ τοῦτο οἱ βαθμοὶ οὗτοι ἔπαυσαν νὰ λειτουργοῦν καὶ οὕτως ἀπωλέσθη ἡ ἐμπνέουσα καὶ ἑρμηνεύουσα ταύτην παράδοσις. Διὰ τοῦτο ἐν τῇ πρακτικῇ τοῦ τεκτονισμοῦ ὀλίγοι μόνον ἐκ τῶν ὑψηλῶν βαθμῶν ἐξακολουθοῦν λειτουργοῦντες. Ἀλλὰ καὶ τούτων τὰ τυπικὰ ὑπέστησαν διὰ τοῦ χρόνου τοιαύτην ἐπεξεργασίαν, διὰ νὰ συνταυτισθοῦν πρὸς τὸ νεώτερον πνεῦμα, ὥστε ἀπειλείφθη ὅλη ἡ ἐσωτερικὴ αὐτῶν ἔννοια.

Εἰς τὰς Σκανδιναυϊκὰς χώρας καὶ τὴν Γερμανίαν χαρακτηριστικὸν τῶν ἐκεῖ ἀσκουμένων τεκτονικῶν δογμάτων εἶναι ἡ λειτουργία τῆς **Στοᾶς τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου**, ἥτις ἀπονέμει τοὺς σπουδαιοτέρους τῶν ὑψηλῶν βαθμῶν. Εἰς τὰς Στοὰς ταύτας παρατηρεῖται ἰδίως ἡ προσπάθεια τῆς διδασκαλίας καὶ ἐφαρμογῆς τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς τῶν πρώτων τοῦ χριστιανισμοῦ χρόνων.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑψηλῶν βαθμῶν ποικίλλει κατὰ τὰ διάφορα δόγματα καὶ τὰς χώρας, εἰς ἃς ταῦτα ἀσκοῦνται. Εἴς τινα δόγματα περιλαμβάνονται 3, 5 ἢ 7 βαθμοὶ ἀνώτεροι τῶν τριῶν συμβολικῶν (1) Τὸ σουηδικὸν δόγμα ἀριθμεῖ 12. Τὸ δόγμα τῆς τελειοποιήσεως 28. Τὸ δόγμα Μισραῒμ 90 καὶ τὸ τῆς Μέμφιδος 95. Τὸ δὲ ἀρχαῖον καὶ ἀποδεδεγμένον σκωτικὸν δόγμα 33. Εἶναι προφανές, ὅτι εἰς τὰ δόγματα ταῦτα περιλαμβάνονται τόσον πολυαρίθμους βαθμούς, οὗτοι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπονεμηθῶσιν ἅπαντες διὰ μυήσεως. Ἕνεκα τούτου κατατάσσονται οὗτοι εἰς διαφόρους σειράς, τῶν ὁποίων ὁ μὲν ἀνώτερος, ὅστις συνήθως εἶναι σημαντικώτερος καὶ χαρακτηριστικώτερος τῆς σειρᾶς, ἀπονέμεται κατόπιν μυήσεως, οἱ δὲ λοιποὶ δι' ἀνακοινώσεως,

(1) Πρβλ. Deux Siècles de Franc-Maçonnerie 1917.

ΤΑ ΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΔΟΓΜΑΤΑ (1)

Πρὸ τῆς περιληπτικῆς ἀναλύσεως τῶν διαφόρων τεκτονικῶν δογμάτων, τὴν ὁποίαν θὰ κάμωμεν, νομίζομεν, ὅτι δέον νὰ τεθῇ τὸ ἐρώτημα: Τίς ἡ ἀνάγκη τῆς συστάσεως τῶν διαφόρων τεκτονικῶν δογμάτων;

Φρονοῦμεν, ὅτι ὑπῆρξαν διάφοροι λόγοι προσκαλέσαντες τὴν δημιουργίαν τῶν διαφόρων δογμάτων. Διαφοραὶ ἀντιλήψεων, προσπάθειαι βελτιώσεως ὑπαρχόντων συστημάτων. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅμως ἡ διαφθορὰ τῆς διοικήσεως τῶν ἑκάστοτε ὑπαρχόντων συστημάτων διὰ τῆς εἰσαγωγῆς ἀκαταλλήλων προσώπων, ὁπότε οἱ ἀκραιφνεῖς μύσται ἠναγκάζοντο ν' ἀποχωρήσουν δημιουργοῦντες νέον σύστημα.

Κατὰ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν τοῦ φιλοσοφικοῦ τεκτονισμοῦ ἐν ἔτει 1738, περιελάμβανε οὗτος 5 βαθμοὺς διευθυνομένους βραδύτερον ὑπὸ τοῦ Περιστυλίου τοῦ Clermont συσταθέντος κατόπιν διπλώματος τοῦ Καρόλου — Ἐδουάρδου, οἵτινες βαθμοὶ βραδύτερον ἀνεβιβάσθησαν εἰς 7. Τὸ οὕτω δημιουργηθὲν σύστημα ὠνομάσθη βραδύτερον Σκωτικὸν δόγμα τοῦ Ramsay ἢ **δόγμα** τοῦ Clermont. Πρὸς τὸ δόγμα τοῦτο συγχέεται καὶ τὸ δόγμα τοῦ Kilwinning, ὅπερ ἐμφανίζεται ὡς ἱδρυθὲν τῷ 1758. Ἐν ἔτει 1740 συνεστήθη **τὸ δόγμα τοῦ Ἡρωδὸμ** ἢ **τῆς τελειοποιήσεως** περιλαβὸν 25 βαθμούς. Ὑπό τινων τὸ δόγμα Ἡρωδὸμ θεωρεῖται ἀνεξάρτητον τοῦ Δόγματος τῆς Τελειοποιήσεως καὶ μᾶλλον συμπίπτον ἢ ἀποτελοῦν ἐξέλιξιν τοῦ Δόγματος τοῦ Clermont. Ἐξέλιξιν τοῦ Δόγματος τῆς Τελειοποιήσεως ἀποτελεῖ τὸ **Δόγμα τῶν Αὐτοκρατόρων Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως**, ὅπερ ἀπερρόφησε τὸ πρότερον λειτουργῆσαν δόγμα τῆς τελειοποιήσεως, περιλαμβάνον 32 βαθμοὺς καὶ ἱδρυθὲν τῷ 1758. Ἐξέλιξιν δὲ καὶ τούτου ἀποτελεῖ **τὸ Ἀρχαῖον καὶ ἀποδεδεγμένον Σκωτικὸν Δόγμα**. Παραλλαγὰς τοῦ τελευταίου τούτου συστήματος ἀποτελοῦν τὸ **πρωτογενὲς Σκωτικὸν Δόγμα** καὶ **τὸ Γαλλικὸν Δόγμα** περιλαμβάνοντα 33 βαθμούς. Μετὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ Ἀρχαίου καὶ Ἀποδεδεγμένου Σκωτικοῦ Δόγματος τὰ προηγούμενα ἐξέλιπον καὶ δὲν λειτουργοῦν πλέον.

---

(1) Πρβλ. Deux Siècles de Franc-Maçonnerie 1917.

Παραλλήλως ὅμως πρὸς ταῦτα ἐδημιουργήθησαν καὶ ἐλειτούργησαν τὸ ***δόγμα τῆς Αὐστηρᾶς Τηρήσεως*** (Stricte Observance 1760), ὅπερ ἀκολουθοῦν αὐστηρῶς τὰς ἀρχαίας παραδόσεις τῶν Ναϊτῶν καὶ τῶν Ροδοσταύρων σπουδαίαν ἔσχεν ἐπίδρασιν καὶ συμμετοχὴν εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν κρατησάντων εἰς τὴν κεντρικὴν καὶ βόρειον Εὐρώπην δογμάτων, καὶ τὸ ***δόγμα τοῦ Ροδοσταύρου*** (1767), ὅπερ ἐτέθη ὡς βάσις τοῦ ἐν Ὁλλανδίᾳ φιλοσοφικοῦ τεκτονισμοῦ.

Ὁμοίως συνεστήθησαν κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον 1) Τὸ μυσταγωγικὸν τάγμα τῶν ***Πεφωτισμένων τῆς*** Avignon (1779) ὅπερ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ ***Σκωτικοῦ Φιλοσοφικοῦ Δόγματος*** (15 βαθμοὶ) καὶ οὗτινος διδασκαλίαι καὶ βαθμοὶ περιελήφθησαν κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ Σουηδικοῦ συστήματος καὶ Γερμανικῶν τινῶν τεκτονικῶν δυνάμεων, καθὼς καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀρχαίου καὶ ἀποδεδεγμένου Σκωτικοῦ Δόγματος. 2) ***Τὸ αἰγυπτιακὸν Δόγμα*** (τοῦ Καλλιόστρου), ὅπερ μυοῦν καὶ γυναῖκας δὲν κατώρθωσε νὰ περισωθῇ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἱδρυτοῦ του. Τοῦ ἐνδόξου τούτου τάγματος ἡ λειτουργία ἀπῄτει ἐκ μέρος τῶν ὀπαδῶν του βαθεῖαν γνῶσιν τῶν λειτουργιῶν τῆς φύσεως καὶ ὑψηλὴν ἠθικὴν ἀντίληψιν, προσόντα ἅτινα δυστυχῶς δὲν κατεῖχον οἱ ἐν τῷ τάγματι τούτῳ διάδοχοί του. Θεωροῦμεν καθῆκόν μας νὰ σημειώσωμεν, ὅτι οὐδέποτε ἄλλοτε καὶ οὐδὲν ἄλλο ὄνομα μυσταγωγοῦ καὶ ἱδρυτοῦ πραγματικῶν μυστηρίων πορεγνωρίσθη καὶ ἐσυκοφαντήθη τόσον ὅσον τὸ τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Τάγματος τούτου, ἀκόμη καὶ παρ' ἐκείνων, οἵτινες λόγῳ τῆς ἰδιότητός των ὤφειλον νὰ γνωρίζουν τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ πνεύματος τοῦ Καλλιόστρου. Εἶναι ὅθεν ζήτημα τιμῆς διὰ τὸν σύγχρονον τεκτονισμὸν νὰ ἄρῃ τὰς διατυπωθείσας κατ' αὐτοῦ συκοφαντίας καὶ ἀποκαταστήσῃ τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου τούτου μυσταγωγοῦ, διότι ὁ Καλλιόστρος ἐκαλλιέργησε εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τὸ φῶς τῶν μυστηρίων καὶ τόσα ἔπραξε διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ἀνθρωπότητος, ὥστε εἶναι ἄξιος πολλοῦ σεβασμοῦ καὶ τιμῆς ἐκ μέρους τοὐλάχιστον τῶν μυσταγωγημένων ἀνθρώπων.Καὶ 3) ***Τὸ Τάγματοῦ*** Swedenborg, ὅπερ περιλαμβάνει δέκα βαθμούς.Λέγεται, ὅτι τὸ τάγμα τοῦτο ἐλειτούργησε καὶ ὑφίσταται ἀκόμη ἐν Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ. Σπουδαίως δ' ἐπέδρασεν εἰς τὴν σύστασιν τῶν δογμάτων τῶν τεκτονικῶν δυνά-μεων τῆς Κεντρικῆς καὶ *Βορείου* Εὐρώπης.

Νεώτερα τεκτονικὰ δόγματα ἀποτελοῦν ἐπίσης τὸ τοῦ **Μισραΐμ**, ἱδρυθὲν τῷ 1805 καὶ ἐφαρμοσθὲν πρὸ παντὸς ἐν Γαλλίᾳ· καὶ τὸ τῆς **Μέμφιδος** δημιουργηθὲν τῷ 1839. Ἀμφότερα τὰ δόγματα ταῦτα φέρονται ὡς λειτουργοῦντα εἰσέτι κανονικῶς ἐν Γαλλίᾳ, Ἀγγλίᾳ, Ὀλλανδίᾳ, Ἰταλίᾳ, Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς, Αὐστραλίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ.

Εἰδικὰ τεκτονικὰ δόγματα ἀποτελοῦν: 1) ***Τὸ ἐκλεκτικὸν Δόγμα*** τῆς μεγάλης Στοᾶς τῆς Φραγκφούρτης ἱδρυθὲν τῷ 1783. Διὰ τὴν σύστασιν τῶν βαθμῶν τοῦ Δόγματος τούτου παρέλαβον οἱ ἱδρυταί του ἐξ ἑκάστου δόγματος ὅ,τι καλὸν κατ' αὐτοὺς εὗρον. Ἐν τοσούτῳ τὸ δόγμα τοῦτο δὲν ἀναγνωρίζει ὡς ὀρθοδόξους παρὰ μόνον τοὺς τρεῖς βαθμοὺς τῆς Στοᾶς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, τοὺς ὁποίους ἀνήγαγον εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν καθαρότητα. 2) ***Τὸ δόγμα τοῦ*** Fessler, ἀκολουθούμενον ὑπὸ τῆς Μεγάλης Στοᾶς τοῦ Royal-York τοῦ Βερολίνου. Τὸ δόγμα τοῦτο περιλαμβάνει 6 ἀνωτέρους βαθμούς, τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον ἠντλήθη ἐκ τῶν δογμάτων τῆς Αὐστηρᾶς Τηρήσεως, τοῦ Πεφωτισμένου περιστυλίου τῆς Σουηδίας καὶ τοῦ ἀρχαίου Περιστυλίου τοῦ Clermont τῶν Παρισίων. Καὶ 3) Τὸ δόγμα τῆς Μεγάλης Στοᾶς «Αἱ Τρεῖς Σφαῖραι» τοῦ Βερολίνου, περιλαμβάνον ἓξ ὑψηλοὺς βαθμούς.

Ἰδιαιτέραν τάξιν ἀποτελεῖ τὸ ***Ἀγγλικὸν Δόγμα ἢ δόγμα τῆς Ὑόρκης***. Τὸ δόγμα τοῦτο ἐνέχει σπουδαίαν σημασίαν, καθόσον ἀσκεῖται ὑπὸ τῶν δύο τρίτων τῶν τεκτόνων τοῦ Κόσμου καὶ ἔχει τὴν σχεδὸν ἀποκλειστικὴν διάδοσιν ἐν Ἀγγλίᾳ, Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς καὶ Αὐστραλίᾳ.

Πρὶν ἢ ἀναπτύξωμεν τὰ τοῦ δόγματος τούτου, θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ εἴπωμεν, ὅτι τοῦτο ἐφηρμόσθη κατὰ πρῶτον ὑπὸ τῆς ἐν ἔτει 1717 ἱδρυθείσης Μεγάλης Στοᾶς τῶν ἐλευθέρων καὶ παραδεδεγμένων τεκτόνων τῆς Ἀγγλίας (ἀρχαῖοι τέκτονες). Ἐπειδὴ ὅμως παρετηρήθη διαφορὰ ἀντιλήψεων ὅσον ἀφορᾷ τὴν λειτουργίαν καὶ σημασίαν τοῦ βαθμοῦ τῆς Βασιλικῆς Ἀψῖδος, πολλοὶ τέκτονες ἀποσχισθέντες ἐσχημάτισαν νέαν Μεγάλην Στοὰν σύμφωνα μὲ τὰς ἀντιλήψεις των (νέοι τέκτονες). Ἐπελθούσης κατόπιν συμφιλιώσεως καὶ συγχωνεύσεως τῶν δύο τεκτονικῶν δυνάμεων τῆς Ἀγγλίας, ἡ οὕτη σχηματισθεῖσα δύναμις ἔλαβε τὸν τίτλον τῆς «Ἡνωμένης μεγάλης Στοᾶς τῶν ἀρχαίων καὶ παραδεγμένων Ἐλευθέρων τεκτόνων τῆς Ἀγγλίας», ἐν ᾗ διεμορφώθη τὸ Ἀγγλικὸν δόγμα τῆς Βασιλικῆς Ἀψῖδος (Δόγμα τῆς Ὑόρκης),

ὡς τοῦτο ἐφαρμόζεται πανταχοῦ, ὅπου ἐξηπλώθη τὸ ἀγγλικὸν σύστημα.

Ἐκτὸς τῶν τριῶν συμβολικῶν βαθμῶν, τῶν ὁποίων καὶ τὰ τυπικὰ καὶ ἡ διασκευὴ τοῦ Ναοῦ καὶ οἱ τίτλοι τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τὸ σύστημα τῆς διοικήσεως εἶναι διαφορετικὰ τῶν τοῦ Σκωτικοῦ Δόγματος, λειτουογεῖ κατὰ τὸ δόγμα τοῦτο καὶ τὸ σύστημα τῆς Βασιλικῆς Ἀψῖδος μὲ τέσσαρας εἰσέτι βαθμούς, ὧν οἱ τίτλοι εἶναι: Past-Master, Mark-Master, Most Excellent Master καὶ Royal Arch. Καὶ ὅπου ἀκόμη δὲν λειτουργοῦν Περιστυλιακὰ Ἐργαστήρια τῶν ἀνωτέρων τούτων βαθμῶν, οἱ πρώην σεβάσμιοι ἑκάστης Στοᾶς καθὼς καὶ ὁ ἐν ἐνεργείᾳ τοιοῦτος, μυούμενος εἰς τὸν βαθμὸν τοῦτον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐγκαταστάσεώς του ὑπὸ τῶν πρώην σεβασμίων, ἀποτελοῦν μέλη τοῦ βαθμοῦ τῶν Past Master, ὅστις θεωρεῖται ἐν λειτουργίᾳ παντοῦ ὅπου ὑπάρχουν κυαναὶ συμβολικαὶ Στοαί. Ἐν Ἀμερικῇ ἰδίως τὸ δόγμα τοῦτο ἐπεξετάθη διὰ τῆς συστάσεως τῶν βαθμῶν τοῦ ἱππότου τῆς Μάλτας καὶ τοῦ ἱππότου Ναΐτου. Ἐν ᾧ δὲ οἱ τρεῖς πρῶτοι βαθμοὶ διοικοῦνται ὑπὸ τῶν ἐν ἑκάστῃ πολιτείᾳ ἱδρυθεισῶν Μεγάλων Στοῶν, οἱ ἀνώτεροι οὗτοι βαθμοὶ ἐξαρτῶνται ὑπὸ τοῦ μοναδικοῦ ἐν Ἡνωμέναις Πολιτείαις λειτουργοῦντος «Μεγάλου Στρατοπέδου» τοῦ Τάγματος τῶν Ναΐτῶν.

Παρόμοιον δόγμα, τὸ «**Πάγιον Σκωτικὸν δόγμα**» (Scotish Standart Rite) ἀσκεῖται ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς Μεγάλης Στοᾶς τῆς Σκωτίας ἐξαρτωμένην Στοῶν. Εἰς ταύτας λειτουργοῦν μόνον οἱ τρεῖς πρωτογενεῖς βαθμοί, καθὼς καὶ ὁ τῶν Σεβασμίων, καίτοι οὗτος δὲν ἀπαρτίζει ἰδιαίτερον ἐργαστήριον ἢ δῶμα.

Ὁμοίως ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ Γαλλίᾳ ἀσκεῖται τὸ ***Μετερρυθμισμένον*** ἢ ***ὀρθόδοξον Σκωτικὸν Δόγμα*** (Rite Écossais Rectifié), οὗτινος σπουδαία ἀποσπάσματα ἐχρησιμοποιήθησαν εἰς τὰ τυπικὰ διαφόρων Στοῶν ἐν Γερμανίᾳ, Ὀλλανδίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ. Κατὰ τὸ ἐν Λυὼν τῆς Γαλλίας συγκληθὲν τεκτονικὸν Συνέδριον τῆς Γαλλίας ἐν ἔτει 1778 ἐξητάσθη τὸ σύστημα καὶ αἱ ἱπποτικαὶ παραδόσεις τοῦ δόγματος τῆς Αὐστηρᾶς τηρήσεως, ὅπερ ἐφαίνετο τότε ἐπικρατοῦν, οὗτινος αἱ ἀρχαὶ κατεδικάσθησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ τούτῳ, ὅπερ ἐψήφισε «τὸν τεκτονικὸν κώδικα τῶν ἡνωμένων καὶ ὀρθοδόξων Στοῶν», ὅστις ἐγκριθεὶς τελικῶς εἰς τὸ συνέδριον τοῦ Wilhelmsbab τοῦ 1782 ἀπετέλεσε τὸν καταστατικὸν χάρτην τοῦ δόγματος, ὅπερ

οὕτως ἐδημιουργήθη καὶ ὠνομάσθη «rectifié», διότι ἠθέλησε ν' ἀπαλλάξῃ τὸν τεκτονισμὸν ἀπὸ τῶν ἀλχημιστικῶν καὶ καβαλιστικῶν ἀρχῶν, αἵτινες εἶχον εἰσαχθῆ ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ φιλοσοφικοῦ τεκτονισμοῦ καὶ καλλιεργηθῆ κατ' ἔντασιν ὑπὸ τοῦ δόγματος τῆς Αὐστηρᾶς Τηρήσεως. Τὸ συσταθὲν τάγμα διῃρέθη εἰς δύο τμήματα· τὸ πρῶτον, ὅπερ περιλαμβάνει ἐκτὸς τῶν τριῶν βαθμῶν τῆς Στοᾶς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ Σκώτου Διδασκάλου· καὶ τὸ δεύτερον ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῶν Ἀγαθοεργῶν Ἱπποτῶν τῆς Ἁγίας Πόλεως, διότι ἐθεώρησαν, ὅτι καθαρωτέρας καὶ ὑγιεστέρας ἀρχὰς εἶχον οἱ ἀρχικῶς συστήσαντες τὸ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Πτωχοὶ Στρατιῶται τοῦ Ναοῦ» Τάγμα, παρὰ αἱ μετέπειτα ἐξελίξαντες τοῦτο εἰς τὸ περιώνυμον Τάγμα τῶν Ναΐτῶν.

Εἰς τὸ συσταθὲν ὀρθόδοξον Σκωτικὸν Δόγμα ἐτέθη ὡς σκοπὸς ἡ ἀγαθοέργεια καὶ ἡ τελειοποίησις τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν, ὡς αὗται εἶχον διατυπωθῆ ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῶν καθαρότητι. Ἕνεκα τούτου καὶ δὲν γίνονται ἐν τῷ δόγματι τούτῳ δεκτοὶ εἰς τοὺς ὑψηλοὺς βαθμοὺς ἀδελφοὶ μὴ ἀνήκοντες εἰς τὸ χριστιανικὸν θρησκευτικὸν δόγμα. Οὕτως εἰς τοὺς ἀνωτέρους βαθμοὺς τοῦ δόγματος τούτου οὐδὲν ἄλλο ἐπιδιώκεται παρὰ ἡ διὰ τοῦ τεκτονικοῦ συστήματος μόρφωσις ἀληθῶν καὶ πιστῶν χριστιανῶν ἀπηλλαγμένων παντὸς θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ καὶ πάσης διακρίσεως θρησκευτικῶν δογμάτων.

Ἡ διαφορὰ ὅθεν μεταξὺ τοῦ Ἀρχαίου καὶ Ἀποδεδεγμένου Σκωτικοῦ Δόγματος καὶ τοῦ Μετερρυθμισμένου τοιούτου ἔγκειται ἐν τούτῳ, ὅτι τὸ μὲν πρῶτον φαίνεται δεχόμενον, ὅτι τὸν τεκτονισμὸν συνέστησαν τὰ περισωθέντα τῶν καταδιώξεων λείψανα τοῦ Τάγματος τῶν Ναΐτῶν διὰ νὰ συνεχίσουν ἐν μυστικότητι τὰς παραδόσεις τοῦ τάγματός των, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν θὰ ἠδύναντο νὰ τὸ ἀποκαταστήσουν καὶ πάλιν ὡς ἐλειτούργει ἀρχικῶς, ἐν ᾧ τὸ μετερρυθμισμένον δόγμα εἶναι προηλωμένον εἰς τὰς πνευματικὰς καὶ ἀκραιφνεῖς χριστιανικὰς ἀρχὰς τῶν ἀρχαίων θρησκευτικῶν Ταγμάτων.

Τὸ μετερρυθμισμένον Σκωτικὸν Δόγμα διοικεῖται ὑπὸ τῶν ἑξῆς διοικητικῶν ὀργάνων:

α) Τοῦ Μεγάλου Ἑλβετικοῦ Περιστυλίου.

β) Τοῦ Μεγάλου Εὐχέτου.

γ) Τοῦ Διευθυντηρίου καὶ
δ) Τῶν Τοπαρχιῶν.

*
* *

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε λεχθέντων περὶ τῶν τεκτονικῶν δογμάτων προκύπτει σαφῶς, ὅτι ταῦτα δύνανται νὰ διακριθῶσιν εἰς τὰς ἑξῆς τρεῖς κατηγορίας. 1) Δόγματα συνεχίζοντα τὰς παλαιὰς καὶ ἀποκρυφιστικὰς παραδόσεις τῶν Ναϊτῶν καὶ τῶν Ροδοσταύρων, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων εὑρίσκονται σήμερον τὸ Ἀρχαῖον καὶ Ἀποδεδεγμένον Σκωτικὸν Δόγμα καὶ τὸ τῆς Μεγάλης Στοᾶς τοῦ Royal—York τοῦ Βερολίνου. 2) Δόγματα Χριστιανικοῦ χαρακτῆρος, οἷα εἶναι τὸ Σκωτικὸν Μετερρυθμισμένον Δόγμα, καθὼς καὶ τὸ ἀσκούμενον εἰς τὰς Σκανδιναυϊκὰς χώρας καί τινας τεκτονικὰς δυνάμεις τῆς Γερμανίας· καὶ 3) Δόγματα ἐπιδιώκονται ἁπλῶς τὴν ἠθικὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν διάδοσιν τῶν ἀνθρωπιστικῶν ἀρχῶν, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων εὑρίσκεται τὸ Ἀγγλικὸν δόγμα. Παρέκβασιν τῆς τελευταίας ταύτης κατηγορίας ἀποτελοῦν τεκτονικαὶ τινὲς δυνάμεις τῶν λατινικῶν χωρῶν, αἵτινες προσέλαβον καὶ πολιτικὸν χαρακτῆρα.

Τὸ ***Γαλλικὸν δόγμα*** συνεστήθη ἐν Παρισίοις τῷ 1761 καὶ ἐτροποποιήθη τῷ 1786. Περιλαμβάνει 33 βαθμούς, ὧν οἱ τρεῖς πρῶτοι εἶναι συμβολικοί· ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν εὑρίσκονται ἐν ἐνεργείᾳ οἱ τοῦ Ἐκλεκτοῦ, τοῦ Σκώτου, τοῦ Ἱππότου τῆς ἀνατολῆς, τοῦ Ροδοσταύρου καὶ τοῦ Ἱππότου Καδός. Οἱ τρεῖς πρῶτοι διοικοῦνται ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἀνατολῆς τῆς Γαλλίας, οἱ δὲ λοιποὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ σώματος συνερχομένου ὡς Μεγάλου Κολλεγίου τοῦ Δόγματος Ὑπάτου Συμβουλίου. Ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς διοικήκήσεως τῶν ἐργαστηρίων διαφέρει τοῦ Σκωτικοῦ δόγματος κατὰ τοῦτο, ὅτι αἱ συμβολικαὶ Στοαὶ δύνανται νὰ εὑρίσκωνται ἡνωμέναι πρὸς δώματα ἀνωτέρου βαθμοῦ.

Κατὰ τὴν τροποποίησιν τοῦ 1876 ἡ μεγάλη Ἀνατολὴ τῆς Γαλλίας διέγραψεν ἐκ τῶν τυπικῶν της τὴν ἔκφρασιν τοῦ Μεγάλου Ἀρχιτέκτονος τοῦ Σύμπαντος καὶ ἀφήρεσε τὴν βίβλον ἐκ τοῦ βωμοῦ. Ἕνεκα τούτου ἐθεωρήθη ὡς ἄτακτος τεκτονικὴ δύναμις καὶ ἔπαυσε ν' ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῶν τεκτονικῶν δυνάμεων τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Γερμανίας, τῶν Σκανδιναυϊκῶν χωρῶν καὶ τῆς Ὁλλανδίας, αἵτινες ἀρνοῦνται νὰ ἐπιτρέ-

πουν τὴν εἴσοδον εἰς τοὺς ναοὺς των εἰς τέκτονας προερχομένους ἐκ Στοῶν τῆς Μεγάλης Ἀνατολῆς τῆς Γαλλίας. Εἰς τὰς Στοὰς τοῦ Ἀ. καὶ Ἀ. Σκωτικοῦ Δόγματος τοιοῦτοι τέκτονες υἱοθετούμενοι θεωροῦνται ὡς προερχόμενοι ἐξ ἀτάκτου κέντρου καὶ ἀντὶ τοῦ ὅρκου τῆς υἱοθεσίας, γενόμενοι δεκτοί, λαμβάνουν τοὺς ὅρκους τῶν βαθμῶν τοὺς ὁποίους φέρουν.

Ἐν τοσούτῳ ἡ Μεγάλη Ἀνατολὴ τῆς Γαλλίας ἐγένετο δεκτὴ καὶ ἀναγνωρίζεται ὡς κανονικὴ τεκτονικὴ δύναμις ὑπὸ τῶν μετασχουσῶν εἰς τὴν Διεθνῆ Τεκτονικὴν Ἕνωσιν (Association Maçonnique Ineternationale) τεκτονικῶν δυνάμεων. Ἀσκεῖ δὲ μεγάλην ἐπιρροὴν ἐν Γαλλίᾳ καὶ ταῖς ἀποικίαις της, ὅπου κέκτηται τὰς πολυαριθμοτέρας Στοάς. Ἐπίσης δ' εὑρίσκονται Στοαὶ τοῦ δόγματος τούτου καὶ ἐν Βελγίῳ καί τισι πόλεσι τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Τὸ Σουηδικὸν δόγμα, ὅπερ ἀσκεῖται εἰς πάσας τὰς Σκανδιναυϊκὰς χώρας, τῶν ὁποίων αἱ τεκτονικαὶ δυνάμεις εἰς ἐλαχίστας σχέσεις ἔρχονται πρὸς τοὺς τέκτονας τοῦ λοιποῦ κόσμου λόγῳ τοῦ ἰδιάζοντος χαρακτῆρος τοῦ δόγματος τούτου. Φαίνεται ὅτι τὸ δόγμα τοῦτο συνεστήθη ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν Θεοσοφικῶν διδασκαλιῶν τοῦ Σβέδενβοργ, ὀνομαστοῦ συγγραφέως τῆς «Οὐρανίας Ἱερουσαλὴμ» καὶ τοῦ «Πνευματικοῦ Κόσμου» καὶ μὲ τὴν τάσιν τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Τάγματος τῶν Ναΐτῶν, δι' ὃ καὶ αἱ ἐργασίαι τῶν ἀνωτέρων βαθμῶν περιλαμβάνουν ἰδέας τινὰς προσιδιαζούσας εἰς τὰς ἑρμητικὰς ἀδελφότητας τῶν Ροδοσταύρων.

Ἀποτελεῖται ἐκ δώδεκα βαθμῶν. Οἱ τρεῖς πρῶτοι ὑπάγονται εἰς τὴν Στοὰν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. Τρεῖς ἕτεροι ὑπάγονται εἰς τὴν Στοὰν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου. Κατόπιν ἀκολουθοῦν τὰ ἀνώτερα φιλοσοφικὰ ἐργαστήρια. Μέγας Διδάσκαλος καὶ ἀνώτατος ἀξιωματοῦχος εἶναι ὁ ἑκάστοτε Βασιλεύς, φέρων τὸν τίτλον «Salomonis sanctificatus, illuminatus, magnus Jehova ἢ ἐπὶ τὸ ἁπλούστερον Vicarius Salomonis.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΑΙ ΑΠΟΔΕΔΕΓΜΕΝΟΝ ΣΚΩΤΙΚΟΝ ΔΟΓΜΑ

Εἶναι ἀνάγκη νὰ τονισθῇ ἀπ' ἀρχῆς, ὅτι τὸ δόγμα τοῦτο οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἡ ἐξέλιξις τοῦ Δόγματος τῆς Τελειοποιήσεως, ὅπερ συνεστήθη ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὰς ἐμπνεύσεις Σκώτων πολιτικῶν προσφύγων.

Ὡς εἴπομεν, ἡ ἀρχικὴ τάσεις τῶν ἄγγλων ἱδρυτῶν τοῦ τεκτονισμοῦ ἦτο διὰ τῶν τεκτονικῶν Στοῶν νὰ διαδίδωσι τὰς ἀνθρωπιστικὰς ἀρχὰς καὶ νὰ κάμωσιν ἐν αὐταῖς ἐπιλογὴν τῶν προσώπων ἐκείνων, ἅτινα ἔκριναν ἱκανὰ νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τὰς ἰδιαιτέρας αὐτῶν μυσταγωγικὰς ἀδελφότητας. Οἱ συστήσαντες ὅμως ἐν Γαλλίᾳ τὸν φιλοσοφικὸν τεκτονισμὸν ἠθέλησαν νὰ συγχωνεύσουν τὰ σωματεῖα ταῦτα πρὸς τὸν τεκτονισμόν, ὅστις ἐλειτούργει ἤδη καὶ εἶχε διαδοθῇ εὐρέως, καὶ οὕτινος αἱ Στοαὶ εἶχον πλέον ἀποκτήσει χαρακτῆρα προπαρασκευαστικὸν τῆς μυήσεως καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ εἶχον τροποποιήσει ἀναλόγως καὶ τὰ τυπικὰ τῶν συμβολικῶν βαθμῶν. Διὰ τῆς συγχωνεύσεως ταύτης κατωρθώθη νὰ δημιουργηθῇ ἐν Γαλλίᾳ ἡ μεγάλη ἐκείνη πνευματικὴ κίνησις τοῦ 18ου αἰῶνος, ἥτις κατέληξεν εἰς τὴν ἔκρηξιν τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ἥτις διεκήρυξε τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου, ἐσάλπισε τὸ ἐγερτήριον τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν καὶ ἠλευθέρωσε τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῆς κληροκρατίας καὶ τοῦ φεουδαρχισμοῦ.

Τὸ δόγμα τῆς Τελειοποιήσεως, ὡς εἴπομεν ἤδη, ἀπερροφήθη ἐν ἔτει 1758 ὑπὸ τοῦ τότε συσταθέντος δόγματος τῶν Αὐτοκρατόρων Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ὅπερ ἀπετελέσθη ἐκ 32 βαθμῶν. Ἡ διοίκησις τοῦ Δόγματος τούτου ἐνεπιστεύθη εἰς ἓν τῶν μελῶν του τὸν Στέφανον Μορὲν δίπλωμα, δι' οὗ ὠνόμαζεν αὐτὸν Μέγαν Ἐπιθεωρητὴν τῶν Στοῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἀπονέμῃ τοὺς βαθμοὺς τοῦ Δόγματος. Ὁ Morin μετέβη μετὰ τοῦτο εἰς Ἅγ. Δομίγκον τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ἐκεῖ συνέστησε Στοὰν Τελειοποιήσεως καὶ Συμβούλιον Πριγκήπων τοῦ Βασιλικοῦ μυστικοῦ, ὅστις ἦτο ὁ ἀνώτερος καὶ διοικητικὸς βαθμὸς τοῦ συστήματος. Εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦτο ἀνῆκεν εἷς ἀδελφὸς ὀνόματι Franken, ὅστις μεταβὰς τῷ 1783 εἰς Νέαν Ὑόρκην ἵδρυσε Στοὰν Τελειοποιήσεως. Ἑτέρα Στοὰ τελειοποιήσεως ἱδρύθη εἰς Charleston τοῦ Κράτους τῆς Καρολίνας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ὑπὸ τοῦ Isaac da Costa, ὅστις εἶχε λάβει τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τοῦ

συστήματος παρὰ τοῦ Franken. Τῇ βοηθείᾳ τῶν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Γάλλων οἱ ἀμερικανοὶ Τέκτονες προσέθεσαν ἕνα ἀκόμη βαθμὸν εἰς τὸ σύστημα καὶ οὕτω συνεστήθη τὸ κληθὲν Ἀρχαῖον καὶ Ἀποδεδεγμένον Σκωτικὸν Δόγμα, περιέχον 33 βαθμοὺς μυήσεως.

Ἐν ἔτει 1801 ἱδρύθη ἐν Charleston τὸ πρῶτον Ὕπατον Συμβούλιον τοῦ δόγματος ἐκ τεκτόνων φερόντων τὸν 33ον βαθμόν. Περὶ τὰ μέσα τοῦ 1804 ἦλθεν εἰς Παρισίους ἐξ Ἀμερικῆς εἰς ἀξιωματικὸς τοῦ γαλλικοῦ Στρατοῦ, ὁ κόμης de Grasse, Μαρκήσιος de Tilly. Ἦτο κομιστὴς διπλώματος ἐκδοθέντος ὑπὸ τοῦ Ὑπάτου Συμβουλίου τοῦ Charleston τὴν 21 Φεβρουαρίου 1802, δυνάμει τοῦ ὁποίου τῷ ἐδίδετο τὸ δικαίωμα νὰ ἀπονέμῃ βαθμοὺς τοῦ νέου δόγματος. Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ δικαιώματος τούτου ὁ de Grasse ἵδρυσεν ἐν Παρισίοις Ὕπατον Συμβούλιον τοῦ 33ου βαθμοῦ. Οὕτω τὸ Ἀρχαῖον καὶ Ἀποδεδεγμένον Σκωτικὸν Δόγμα ἐγκαθιδρύθη ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἔλαβε μεγάλην διάδοσιν (1).

Τὸ Ἀ. καὶ Ἀ. Σκωτικὸν Δόγμα περιλαμβάνει 33 βαθμούς. Τοὺς 3 πρώτους συμβολικοὺς βαθμούς· τοὺς βαθμοὺς 4—14 ἀπονεμομένους ὑπὸ τῶν Στοῶν Τελειοποιήσεως· τοὺς περιστυλιακοὺς βαθμοὺς 15—18 ἀπονεμομένους ὑπὸ τῶν Περιστυλίων· τοὺς φιλοσοφικοὺς βαθμοὺς 19—30 ἀπονεμομένους ὑπὸ τῶν Ἀρείων Πάγων καὶ τοὺς διοικητικοὺς βαθμοὺς 31—33. Ἐκ τῶν βαθμῶν τούτων εὑρίσκονται, ἐν Ἑλλάδι τοὐλάχιστον, ἐν λειτουργίᾳ καὶ ἀπονέμονται διὰ μυήσεως ἐκτὸς τῶν τριῶν πρώτων συμβολικῶν καὶ οἱ 4, 9, 13 καὶ 14, 18, 28 καὶ 30. Οἱ κατέχοντες τὸν 21 βαθμὸν καὶ ἄνω ἀποτελοῦν τὸ τεκτονικὸν δικαστήριον διὰ τοὺς κατέχοντας ἀνωτέρους βαθμούς. Ἐκ δὲ τῶν ἐχόντων τὸν 33ον βαθμὸν ἐκλέγονται τὰ ἐνεργὰ μέλη τοῦ Ὑπάτου Συμβουλίου, ὅπερ διοικεῖ τὸν φιλοσοφικὸν Τεκτονισμὸν ἐν ἑκάστῃ χώρᾳ. Ἅπαντα δὲ τὰ κανονικὰ καὶ ἀνεγνωρισμένα Ὕπατα Συμβούλια τῆς Ὑδρογείου ἀποτελοῦν ὁμοσπονδίαν, διακανονίζουσαν τὰ τοῦ Ἀ. καὶ Ἀ. Σκωτικοῦ Δόγματος ἁπανταχοῦ τῆς Γῆς.

---

(1) Deux Siècles de Franc-Maçonnerie (Poublié en 1917 par le Bureau International de Relations Maçonniques).

ΜΕΡΟΣ Δ.΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

Ο ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΓΥΝΗ

Ἡ γυνὴ ἀποτελεῖ τὸ ἥμισυ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἡ δὲ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τοῦ ἄρρενος εἶναι τεραστία, καθόσον τὸ παιδίον τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν παρὰ τῆς μητρός του δέχεται.

Ἡ γυνή, καθὼς καὶ πᾶς ἄνθρωπος, ἔχει τὸ φυσικὸν καὶ ἀναφαίρετον δικαίωμα νὰ ἐκπαιδευθῇ καὶ ν' ἀναπτύξῃ τὰς φυσικάς, διανοητικὰς καὶ ψυχικὰς αὐτῆς δυνάμεις. Ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ὑπακούῃ εἰς τοὺς νόμους τῆς ἠθικῆς αὐτῆς φύσεως καὶ δικαιοῦται νὰ ἔχῃ ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ οἰκογενείᾳ ἴδια δικαιώματα, ἀνάλογα πρὸς τὴν φύσιν αὐτῆς.

Καὶ ἡ γυνή, καθὼς καὶ πᾶς ἄνθρωπος, ἔχει ἀνάγκην ν' ἀποκτήσῃ παίδευσιν καὶ νὰ λάβῃ ἠθικὴν διαπαιδαγώγησιν τοιαύτην, ὥστε νὰ δύναται νὰ διακρίνῃ τὸ ἀληθὲς τοῦ ψευδοῦς καὶ τὸ ἀγαθὸν τοῦ κακοῦ. Ἔχει ἀνάγκην νὰ ὑποτάξῃ τὰ πάθη εἰς τὴν θέλησίν της, νὰ ἀποβάλῃ τὰς προλήψεις καὶ τὰς δεισιδαιμονίας, καθὼς καὶ τὰς ψευδεῖς καὶ ἀνοήτους, δοξασίας, αἵτινες συσκοτίζουν τὴν διάνοιαν καὶ ν' ἀποκτήσῃ γνώσεις ὑγιεῖς καὶ φωτεινάς, αἵτινες νὰ φωτίζουν τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς της καὶ νὰ κατευθύνουν τὰ βήματά της.

Καὶ ἡ γυνὴ εἶναι πνευματικὸν ὄν, πεπροικισμένον μὲ δυνάμεις, τὰς ὁποίας ἔχει ἀνάγκην νὰ ἐκδηλώσῃ καὶ καλλιεργήσῃ· ἔχει πνευματικὸν σκοπόν, τὸν ὁποῖον ἔχει νὰ πληρώσῃ.

Ἐν ᾧ δὲ σκοπὸς τοῦ Τεκτονισμοῦ εἶναι ἡ προαγωγὴ καὶ τελειοποίησις παντὸς ἀνθρώπου, ἐν ᾧ ὑπάρχουν πολλαὶ γυναῖκες πεπροικισμέναι μὲ χαρίσματα ἐπιτρέποντα εἰς αὐτὰς νὰ προοδεύσουν καὶ τελειοποιηθοῦν, ἐν τοσούτῳ ὁ Σκωτικὸς Τεκτονισμὸς δὲν δέχεται τὰς γυναῖκας πρὸς μύησιν. Ἀποτελεῖ τοῦτο ὅρον τῶν ἀρχαίων παραδόσεων (Landmarks), ὧντινων ἡ παράβασις εἶναι ἱκανὴ νὰ χαρακτηρήσῃ πᾶσαν τεκτονικὴν Δύναμιν ἢ Στοὰν ὡς ἄτακτον.

Καὶ ἐρωτᾶται ἤδη : Διατὶ ἡμεῖς οἱ προοδευτικοὶ τέκτονες στεροῦμεν τῆς προόδου καὶ τοῦ φωτὸς τῶν μυστηρίων τὴν γυναῖκα ; Ὁ Ναός μας, εἰς τὸν ὁποῖον ἐργαζόμεθα δὲν παριστᾷ

τὴν φύσιν σύμπασαν ; Δὲν φωτίζει αὐτὸν ὁ Ἥλιος καὶ ἡ Σελήνη; Δὲν ἀποτελοῦν τὰς θεμελιώδεις βάσεις αὐτοῦ αἱ δύο στῆλαι, τῶν ὁποίων ἡ μὲν συμβολίζει τὴν Ἰσχὺν τοῦ ἄρρενος καὶ ἡ ἑτέρα τὸ Κάλλος τοῦ θήλεως, τῶν ὁποίων ἡ ἕνωσις ἀποτελεῖ ὁλοκληρωτικῶς τὸ ἀνθρώπινον ὂν καὶ τὴν βάσιν τῆς προαγωγῆς καὶ τῆς διαιωνίσεως τοῦ εἴδους ; Εἶναι δυνατὸν μία Στοὰ νὰ εἶναι τελεία ἄνευ τῆς παρουσίας καὶ τῆς συμμετοχῆς τῆς γυναικός ; Ἀφ' οὗ ἐν τῇ φύσει συνυπάρχει ἀναγκαίως τὸ θῆλυ μετὰ τοῦ ἄρρενος καὶ ἀφ' οὗ ἡ τεκτονικὴ Στοὰ παριστάνει τὴν φύσιν, ἐν τίνι δικαιώματι ἡμεῖς οἱ τέκτονες ἐξωστρακίσαμεν τὴν γυναῖκα ἐκ τῆς Στοᾶς ; Ἐν τίνι δικαιώματι στεροῦμεν αὐτὴν τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων καὶ καταδικάζομεν αὐτὴν εἰς τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν δουλείαν ; Δὲν θὰ ἔπρεπεν ἡ Στοά μας νὰ περιλαμβάνῃ καὶ τὰ δύο γένη τοῦ ἀνθρώπου; καὶ συνεπῶς ὁ ἀποκλεισμὸς τῆς γυναικὸς δὲν ἀποτελεῖ ἀντίφασιν διὰ τὸν τεκτονισμὸν καὶ ἀπὸ φιλοσοφικῆς και ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως ;

Μήπως ἡ παρουσία τῶν γυναικῶν εἰς τὰς τεκτονικὰς ἐργασίας θ' ἀποτέλει σκάνδαλον; Ἀλλ' οἱ ναοὶ ὅλων τῶν θρησκειῶν δὲν εἶναι ἀνοικτοὶ δι' αὐτάς; Διατὶ λοιπὸν ὁ Σκωτικὸς τεκτονισμὸς κλείει πρὸς αὐτὰς τὰς πύλας του ἑρμητικῶς, ἐν ᾧ καὶ εἰς τὰς πολιτικὰς συναθροίσεις γίνονται δεκταὶ καὶ αἱ γυναῖκες καὶ δικαίωμα ψήφου ἀπέκτησαν καὶ διοικητικὰς θέσεις καταλαμβάνουν καὶ ἡ ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις θεωρεῖ ταύτας ἴσας πρὸς τὸν ἄνδρα. Δὲν ἀποτελεῖ τοῦτο ἀναχρονισμόν;

Τοιαῦται ἀπορίαι δύνανται δεδικαιολογημένως νὰ ἐγερθῶσιν εἰς τὸ πνεῦμα παντὸς ἐξετάζοντος τὸ ζήτημα τοῦτο, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἕτερα δόγματα ἢ δέχονται τὰς γυναῖκας εἰς μύησιν, καθὼς καὶ τοὺς ἄνδρας, ὡς τὸ Μικτὸν Δόγμα (Rite Mixte Universel), ἢ εἰδικὰς τελετὰς μυήσεως περιέχουν ὡς τὸ δόγμα τῆς υἱθεσίας, τὸ τοῦ Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς κ.λ.π., ἅτινα λειτουργοῦν ἐν Γαλλίᾳ, Ἀμερικῇ καὶ ἀλλαχοῦ.

Τὸ ἀρχαῖον ὅμως καὶ ἀποδεδεγμένον Σκωτικὸν δόγμα ἐχόμενον στερρῶς τῶν ἀρχαίων παραδόσεων ἀποστρέφεται πάντα νεωτερισμόν. Ἐὰν δ' ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἱδρύσεως τοῦ Δόγματος τούτου, θὰ ἴδωμεν, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην λόγῳ τοῦ ἐπικρατοῦντος εἰσέτι σκότους καὶ τῶν προλήψεων δὲν θὰ ἦτο ἀνεκτὴ ὑπὸ τῆς κοινωνίας συνεργασία γυναικῶν μετ' ἀνδρῶν, μάλιστα ἐν μυστικαῖς συνεδριάσεσιν. Ὁ λόγος οὗτος ἠνάγκασε

τοὺς ἱδρυτὰς τοῦ Τάγματος, ὅπως, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Ροδοσταύρων καὶ τῶν Ναϊτῶν ἢ ἔστω καὶ τῶν Οἰκοδόμων τοῦ Μεσαίωνος οἵτινες ὑπῆρξαν οἱ πρόδρομοι τοῦ Τεκτονισμοῦ, θεσπίσωσιν, ἵνα εἰς μύησιν γίνωνται δεκτοὶ μόνον ἄνδρες. Τὴν δὲ μόρφωσιν τῆς γυναικὸς ἐπαφίνουσιν εἰς τὸν σύζυγον Τέκτονα (ἴδε ἑρμηνείαν «Συζυγικῆς Ἀναγνωρίσεως»).

Ἄλλα δόγματα δὲν δέχονται τὰς γυναῖκας ἀπ' εὐθείας. Εἰς τοὺς ναοὺς αὐτῶν αἱ γυναῖκες δὲν γίνονται δεκταί. Οἱ τέκτονες ὅμως τῶν δογμάτων τούτων συνιστῶσι ὑπὸ διαφόρους τύπους καὶ μὲ διάφορα τυπικὰ ἐργαστήρια, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν ἀνδρῶν τεκτόνων γίνονται δεκταὶ καὶ μυοῦνται ἐπίλεκτοι γυναῖκες, κατὰ προτίμησιν σύζυγοι ἢ στεναὶ συγγενεῖς τῶν μετεχόντων εἰς τὰ ἐργαστήρια ταῦτα ἀνδρῶν τεκτόνων. Ἐντεῦθεν ἐδημιουργήθη ὁ ***Τεκτονισμὸς τῆς Υἱοθεσίας*** (Franc - Maçonnerie d' Adoption).

Κατὰ πρῶτον ἐν ἔτει 1730 ἀνεφάνη ἐν Γαλλίᾳ ἑταιρία τις ἰσχυριζομένη, ὅτι συνδέεται πρὸς τὸν Τεκτονισμόν. Ὠνομάζετο ***Τάγμα τῆς πίστεως*** καὶ ἐδανείσθη τὸν συμβολισμόν του ἐκ τῆς ναυτικῆς. Ἔτη τινὰ βραδύτερον ἀνεφάνησαν τὰ τάγματα τῶν ἱπποτῶν καὶ τῶν ἡρωϊνῶν «τῆς ἀγκύρας», τῶν ἱπποτῶν καὶ τῶν νυμφῶν τοῦ Ρόδου καὶ τὸ τῶν Μωψίδων (1738), ὅπερ ἔσχε μεγάλην διάδοσιν καὶ εἰς ἄλλας χώρας. Ἐν ἔτει 1774 ἡ **Μεγάλη** Ἀνατολὴ τῆς Γαλλίας ἀνασυγκροτηθεῖσα τότε ἀνεγνώρισε τὸν τενκτονισμὸν τῆς υἱοθεσίας, δι' ὃν συνετάχθησαν εἰδικὰ τυπικά, ὅστις λειτουργεῖ μέχρι σήμερον ἐν Γαλλίᾳ. Περὶ τὸ τελευταῖον τέταρτον τοῦ 18ου αἰῶνος αἱ Στοαὶ τῆς υἱοθεσίας συστηματοποιηθεῖσαι ἐν Γαλλίᾳ ἀνεκήρυξαν μεγάλην Διδάσκαλον τοῦ δόγματος τὴν Δούκισσαν De Bourbon καὶ ἔκτοτε μέχρι τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως ὁ ἀνδρόγυνος τεκτονισμὸς ἤνθησεν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μετασχουσῶν τῶν μεγαλητέρων προσωπικοτήτων τῆς ἐποχῆς εἰς τὰς ἐργασίας του, εἰς ἃ ἐλάμβανον μέρος καὶ καθολικοὶ ἱερεῖς ἀκόμη.

Τὸ τυπικὸν τῆς υἱοθεσίας περιλάμβανεν ἀρχικῶς ἑπτὰ βαθμούς, οἵτινες εἴς τινας Στοὰς ηὐξήθησαν εἰς δέκα, τῶν ὁποίων ἅπασαι αἱ ἀλληγορίαι ἐλήφθησαν ἐκ τῆς Γραφῆς. Αἱ θέσεις τῶν ἀξιωματικῶν εἶναι ὡς καὶ εἰς τὰς ἀνδρικὰς Στοάς. ἀλλ' οἱ τιτλοῦχοι αὐτῶν εἶναι διπλοῖ, εἷς ἀνὴρ καὶ μία γυνή.

Ἐν Ἀμερικῇ ὁ γυναικεῖος τεκτονισμὸς εἶνα λίαν διαδεδομέ-

νος. Ἔχουν δὲ διαμορφωθῆ διάφοροι γυναικεῖοι βαθμοί, οἵτινες ἀπονέμονται εἰς τοὺς συγγενεῖς τῶν ἀρρένων τεκτόνων, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τούτων, τοῦ χαρακτῆρος τῆς συγγενείας, τὸν ὁποῖον ἔχουν πρὸς τοὺς ἄρρενας τέκτονες, καὶ τῆς οἰκογενειακῆς καταστάσεως τῶν γενομένων δεκτῶν γυναικῶν.

Ἐν ἔτει 1830 ἱδρύθη ἐν Ἀμερικῇ ὑπὸ τοῦ Moris δόγμα ἀποκληθὲν «Ἀμερικανικὸν δόγμα υἱοθεσίας». Ὁ ἀνδρόγυνος ὅμως τεκτονισμός, ὅστις διήρκεσε περισσότερον παντὸς ἄλλου ἐν Ἀμερικῇ εἶναι τὸ Τάγμα τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς», ὅπερ ἱδρυθὲν τῷ 1778, ἀνεδιοργανώθη τῷ 1876. Ἡ διδασκαλία τοῦ τάγματος τούτου στηρίζεται εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν. οἱ δὲ πέντε βαθμοὶ αὐτοῦ ἀπονέμονται εἰς τὰς συζύγους, μητέρας, χήρας καὶ θυγατέρας τεκτόνων.

Μορφὴν τοῦ ἀνδρογύνου τεκτονισμοῦ ἀποτελεῖ τὸ ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Martin καὶ τῆς συζύγου του ἱδρυθὲν τῇ 4 Ἀπριλίου 1893 ἐν Παρισίοις ***Μικτὸν διεθνὲς δόγμα*** (Ordre Maçonnique mixte international « Droit Humain »). Τὸ δόγμα τοῦτο παρέλαβεν καὶ ἐφαρμόζει αὐτούσια τὰ τυπικὰ τοῦ Ἀ. καὶ Ἀ. Σκωτικοῦ Δόγματος καὶ τῶν 33 βαθμῶν αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων μυοῦνται ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἀδιακρίτως φύλου. Ἐπίσης καταλαμβάνονται τὰ διάφορα ἀξιώματα τῶν ἐργαστηρίων καὶ ἀπονέμονται οἱ διάφοροι βαθμοὶ ἀδιακρίτως φύλου. Κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ δόγματος εἶναι ἡ πλήρης ἰσότης δικαιωμάτων τῶν δύο φύλων καὶ κύριος σκοπὸς ἡ ἀναγνώρισις τῶν δικαιωμάτων τῆς γυναικός. Ἐννοεῖται, ὅτι ἐν τῇ τάσει ταύτῃ παραβλέπεται ὁ μυσταγωγικὸς χαρακτὴρ τοῦ τεκτονισμοῦ καὶ ἐπιδιώκεται μόνον ὁ πολιτικὸς σκοπός.

Ὑπὸ τῶν κανονικῶν τεκτονικῶν δυνάμεων τὸ δόγμα τοῦτο, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ ὁποίου λειτουργοῦν ἐργαστήρια πανταχοῦ τοῦ κόσμου, θεωρεῖται ἄτακτον καὶ ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς κανονικοὺς τέκτονας ἡ εἴσοδος εἰς τὰ τοιαῦτα ἐργαστήρια. Ἡ Μεγάλη ὅμως Ἀνατολὴ τῆς Γαλλίας ἀνέχεται τὴν ἐπικοινωνίαν τῶν ἐξ αὐτῆς προερχομένων τεκτόνων μετὰ τῶν μικτῶν Στοῶν. Ἡ εὔνοια δ' αὕτη τῆς Μεγάλης Ἀνατολῆς τῆς Γαλλίας πρὸς τὸ μικτὸν Δόγμα ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον ἐμπόδιον, καθ' οὗ προσκρούει ἡ ἀπὸ μακροῦ χρόνου μελετωμένη συγχώνευσις αὐτῆς μετὰ τῆς Μεγάλης Στοᾶς τῆς Γαλλίας τοῦ Ἀ. καὶ Ἀ. Σκωτικοῦ δόγματος.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πολλάκις ἀκούομεν εἰς τεκτονικὰ ἐργαστήρια, ὅτι ἡ ἱστορία τοῦ Τεκνονισμοῦ χάνεται εἰς τὰ βάθη τῶν αἰώνων καὶ ὅ,τι τεκτονισμὸς ὑφίσταται ἀφ' ὅτου σχεδὸν ὑφίσταται καὶ ἀνθρωπότης. Βεβαίως δὲν ἀποτελεῖ τοῦτο ψεῦδος, ἐὰν ταυτισθῇ ἡ ἔννοια τοῦ τεκτονισμοῦ πρὸς τὴν ἔννοιαν τῶν μυστηρίων. Ἐξεταζομένου ὅμως τοῦ πράγματος ἀπολύτως, ἡ ἀρχὴ τῆς ἀδελφότητος τῶν ἐλευθέρων τεκτόνων πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὰ ἐπαγγελματικὰ σωματεῖα τῶν κτιστῶν τοῦ μεσαίωνος, ἅτινα εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς κεντρικῆς καὶ δυτικῆς Εὐρώπης ἀπήλαυον πολλῶν προνομιῶν, ὧν ἕνεκα οὗτοι ὀνομάζοντο ἐλεύθεροι κτῖσται ἢ ἐλεύθεροι τέκτονες. Φαίνεται δὲ, ὅτι καὶ εἰς τὰ ἐπαγγελματικὰ ταῦτα σωματεῖα ἐκτὸς τῶν τεχνικῶν γνώσεων τῆς κατασκευῆς τῶν γοτθικοῦ ρυθμοῦ ναῶν διετηροῦντο καὶ μυστικαὶ τινὲς παραδόσεις εἰλημμέναι ἐκ τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, ὅτι ἡ εἰσδοχὴ νέων μελῶν περιεβάλλετο ὑπό τινων τύπων, ὅτι τὰ νέα μέλη ὡρκίζοντο νὰ μὴ ἀποκαλύψουν εἰς τρίτους τὰ μυστικὰ τῆς τέχνης καὶ ὅτι εἶχον ἐν χρήσει μυστικὰ τινὰ σημεῖα, δι' ὧν ἀνεγνωρίζοντο μεταξύ των τὰ μέλη τῆς ἀδελφότητος. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν τίτλον τῶν μελῶν αὐτῆς ὁ Begemann ἀναφέρει, ὅτι διατηρεῖται χειρόγραφον τοῦ 1376 περιέχον κατάλογον τῶν σωματείων τοῦ Λονδίνου, εἰς ὃν ἀναφέρεται καὶ ἡ λέξις freemason (ἐλευθεροτέκτων). Κατὰ δὲ τὸν 17ον αἰῶνα ἡ Ἑταιρία τῶν Ἐλευθεροτεκτόνων ἀναφέρεται ἐν Ἀγγλίᾳ συχνά.

Ἀρκετὰ ἐνωρὶς ἤρχισαν νὰ γίνωνται δεκτὰ εἰς τὴν Ἑταιρίαν ταύτην καὶ πρόσωπα μὴ ὄντα ἐξ ἐπαγγέλματος κτίσται. Ὁ πρῶτος, τὸν ὁποῖον ἀναφέρουν περισωθέντα κείμενα, ὅστις ἐγένετο δεκτὸς τὴν 8 Ἰουνίου 1600 ἐν τῇ Στοᾷ τοῦ Ἑδιμβούργου, εἶναι εἷς Σκῶτος ὁ John Boswell d' Auchinleck. ὁ πρῶτος ἐπίσης, ὅστις ἐγένετο δεκτὸς ἐπὶ Ἀγγλικοῦ καθαρῶς ἐδάφους εἶναι εἷς Σκῶτος ἐπίσης, ὁ Robert Moray στρατηγὸς τοῦ σκωτικοῦ στρατοῦ, οὗτινος ἡ εἰσδοχὴ ἐγένετο τὴν 20 Μαΐου 1641.

Ὁ πρῶτος ἄγγλος οὐχὶ ἐξ ἐπαγγέλματος κτίστης, ὅστις ἐγένετο δεκτὸς εἰς τὴν ἑταιρίαν ἐν Wanington τοῦ Lancashire τῷ 1646 ὑπῆρξεν ὁ Elias Asmole, ἐν ᾧ συγχρόνως ἐγένετο δεκτὸς ἐν Cheshire ὁ συνταγματάρχης Mainwaring Karincham.

Εἰς τὸν Elie Asmole τοῦτον κυρίως ἀποδίδεται ἡ ἀναμόρφωσις τῆς ἑταιρίας τῶν ἐλευθεροκτόνων εἰς σωματεῖον φιλανθρω-

πικόν, προοδευτικὸν καὶ φιλοσοφικὸν καὶ ἡ σύνταξις τῶν τυπικῶν.

Ὀλίγον βραδύτερον φαίνεται, ὅτι οἱ οὐχὶ ἐξ ἐπαγγέλματος τέκτονες ἀπετέλεσαν ἰδίαν ἑταιρίαν, τὴν Society of the Freemasons, ἐνῷ ἡ ἑταιρία τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος τεκτόνων ἐφέρετο ὑπὸ τὸ ὄνομα Masons Company, οὕτως ὥστε καὶ αἱ δύο ἑταιρίαι ἐξηκολούθησαν νὰ συνυπάρχουν, ἀνεξάρτητοι ὅμως ἀπ᾿ ἀλλήλων, ἐν ᾧ ὑπῆρχον πρόσωπα ἀνήκοντα καὶ εἰς τὰς δύο. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν περίοδον ταύτην ἡ ἱστορία ἀφήνει πολλὰ σκοτεινὰ σημεῖα, ὅσον ἀφορᾷ τὸν τρόπον τῆς ὀργανώσεως καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν δύο τούτων ἑταιριῶν. Φαίνεται ὅμως, ὅτι τὴν Society ἀπετέλουν διάφοροι ὁμάδες, Στοαί, αἵτινες ἐλειτούργουν ἀνεξαρτήτως ἀπ᾿ ἀλλήλων.

Εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ Anderson ἀναφέρεται κατὰ πρῶτον σαφῶς ὁ τρόπος, καθ᾿ ὃν συνεπήχθη καὶ ὠργανώθη ὁ τεκτονισμός, ὡς ἐμφανίζεται οὗτος σήμερον.

«Μετὰ τὸ τέλος τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1716 —ἐκθέτει οὗτος —αἱ ὀλίγαι Στοαὶ τοῦ Λονδίνου ἐθεώρησαν καλὸν νὰ ἑνωθῶσιν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἑνὸς Μεγάλου Διδασκάλου, ὅστις νὰ χρησιμεύῃ ὡς κέντρον ἑνότητος καὶ ἁρμονίας». Ἀναφέρει δὲ τὰς τέσσαρας Στοάς, αἵτινες συνεδρίαζον εἰς διάφορα κέντρα διασκεδάσεως ἢ εἰς ταβέρνας τοῦ Λονδίνου.

Τὰ ἐργαστήρια ταῦτα, καθὼς καὶ τινες παλαιοὶ ἀδελφοί, συνῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Στοᾶς, ἥτις συνεδρίαζεν ἐντὸς μιᾶς ταβέρνας «Ἡ Μηλιά», ὅπου ἀπήρτησαν μεγάλην Στοὰν καὶ ἐν ταὐτῷ τὴν τριμηνιαίαν συνεδρίαν τῶν ἀξιωματικῶν τῶν Στοῶν. Ἔλαβον δὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ συνέρχωνται ἑκάστοτε εἰς μίαν ἐτησίαν συνέλευσιν μετὰ ἑορτῆς καὶ νὰ ἐκλέγωσιν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ μεταξύ των ἕνα Μέγαν Διδάσκαλον, μέχρις οὗ θὰ εἶχον τὴν τιμὴν νὰ θέσωσιν ἐπὶ κεφαλῆς των ἕνα ἀδελφὸν ἐξ εὐγενοῦς τάξεως.

Τὴν ἡμέραν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, τὸ τρίτον ἔτος τῆς βασιλείας Γεωργίου τοῦ Α΄ (1717) ἡ Συνέλεσις καὶ ἡ Ἑορτὴ τῶν ἐλευθέρων καὶ ἀποδεδεγμένων τεκτόνων ἔλαβε χώραν εἰς τὴν ταβέρναν ἡ ***Χήνα καὶ ἡ Σκάρα*** παρὰ τὸ St-Paul's Churchyard τοῦ Λονδίνου. Πρὸ τοῦ δείπνου ὁ ἀρχαιότερος Σεβάσμιος προέτεινε κατάλογον καταλλήλων ὑποψηφίων καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἐξέλεξαν κατὰ μεγάλην πλειοψηφίαν πρῶτον Μέγαν Διδά-

σκαλον τὸν Antoine Sayer ὅστις καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὴν θέσιν του.

Οὕτως ἔλαβε χώραν ἡ ἵδρυσις καὶ ἐγκατάστασις τῆς πρώτης Μεγάλης Ἐλευθεροτεκτονικῆς Στοᾶς καὶ συνεπῶς ἔλαβε μορφὴν ὁ σύγχρονος Τεκτονισμός.

Ἐν ἔτει 1721 εἷς εὐγενὴς ἀδελφός, ὁ δοὺξ τοῦ Montague ἐξελέγη Μέγας Διδάσκαλος. Ἐκρίθη τότε, ὅτι τὸ ἀρχαῖον γοτθικὸν σύνταγμα ἦτο ἀνεπαρκὲς καὶ ἀνετέθη εἰς τὸν ἀδ.·. James Anderson νὰ δώσῃ εἰς τὸ τεκτονικὸν Σύνταγμα νέαν μορφὴν τελειοτέραν. Τῷ 1722 κατηρτίσθη Ἐπιτροπὴ ἐκ 14 πεπαιδευμένων ἀδελφῶν, ὅπως μελετήσῃ τὸ χειρόγραφον τοῦ Ἄνδερσον. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ὑπέβαλε τὸ πόρισμά της καὶ τὸ σύνταγμα τοῦτο περιλαμβάνον τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑταιρίας, τὰς Ἀρχαίας Διατάξεις, τὰς διδασκαλίας καὶ τὸ πρὸς τιμὴν τοῦ Μεγάλου Διδασκάλου συνταχθὲν ᾆσμα, μετά τινας μικρὰς τροποποιήσεις ἐψηφίσθη καὶ ἐτυπώθη τῷ 1723, ὀνομασθὲν ἔκτοτε «Σύνταγμα τοῦ Ἄνδερσον».

Ἐκ τῆς ὅλης διατυπώσεως τοῦ συντάγματος τούτου καὶ τῶν κρατούντων τότε ἐν Ἀγγλίᾳ δὲν φαίνεται νὰ ἐδόθη εἰς τὸ δημιουργηθὲν τεκτονικὸν τάγμα ἡ σημασία, οὐδὲ προδιεγράφησαν οἱ σκοποί, τοὺς ὁποίους κατόπιν σὺν τῷ χρόνῳ προσέλαβεν ὁ τεκτονισμός. Μᾶλλον φαίνεται, ὅτι ἐπεδιώχθη ἡ ἵδρυσις ἑνὸς συνδέσμου διὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἀληθοῦς φιλίας, τὴν ὁποίαν τὰ μέλη ὤφειλον νὰ ἔχουν πρὸς ἄλληλα, χωρὶς ν' ἀποβλέπουν εἰς διαφορὰς θρησκευτικῶν ἢ πολιτικῶν γνωμῶν ἢ κοινωνικὰ ἀξιώματα ἕνα σύνδεσμον μεταξὺ ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ πιστῶν, ἀνθρώπων τιμίων καὶ ἁγνῶν, οἵτινες ἐκτὸς τοῦ συνδέσμου τούτου θὰ ἔμεναν μακρὰν ἀλλήλων.

Ἡμεῖς φρονοῦμεν, ὅτι τοιοῦτος τόνος ἐδόθη εἰς τὰς τεκτονικὰς ἐργασίας, οὐχὶ διότι οἱ ἱδρυταὶ τοῦ τεκτονικοῦ Τάγματος δὲν ἀπέβλεπον εἰς ἀπώτερους σκοπούς, ἀλλὰ διότι ἤθελον εὐθὺς ἐν τῇ γεννέσει αὐτοῦ ν' ἀποκρύψουν ἐκ λόγων προνοίας τοὺς σκοπούς των ἀπὸ τῶν κακοβούλων. Ἐὰν τοιούτους σκοποὺς δὲν εἶχε, θὰ ἦτο περιττὸν νὰ μεταχειρισθῶσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς τὰς τεκτονικὰς ἐργασίας τὰ σύμβολα καὶ τὰς ἀλληγορίας τῶν τυπικῶν τῶν μυήσεων, αἵτινες τόσῳ βαθεῖαν σημασίαν ἐμπεριέχουν.

Ὁπωσδήποτε ὅμως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, εἴτε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, εἴτε βραδύτερον μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν φιλοσοφικῶν

τεκτονικῶν συστημάτων καὶ βαθμῶν, εἶναι γεγονός, ὅτι ὁ τεκτονισμὸς ἔλαβε τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν κατόπιν ἀπέκτησεν, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν Ροδοσταύρων καὶ τῶν περισωθέντων λειψάνων τοῦ Τάγματος τῶν Ναϊτῶν. Ἐὰν δὲ θέλομεν νὰ γνωρίσωμεν κατὰ βάθος τὸν σύγχρονον τεκτονισμόν, εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν τί ἦσαν αἱ μυστικαὶ αὗται ὀργανώσεις τοῦ παρελθόντος καὶ τίς ἡ σχέσις τούτων πρὸς τὰ ἀρχαῖα Μυστήρια.

Ἡ ἵδρυσις τοῦ τάγματος τῶν Ναϊτῶν ἀνάγεται εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν σταυροφοριῶν.

Ἐν ἔτει 1118 οἱ σταυροφόροι Hugues de Payens καὶ Godefroid de Saint—Omer μετὰ ἑπτὰ ἑτέρων Ἱπποτῶν συνέπηξαν τάγμα ὑπὸ τὴν Ἐπωνυμίαν «Πτωχοὶ Στρατιῶται τοῦ Ναοῦ» πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς προστασίας τῶν προσκυνητῶν, οἵτινες ἐπεσκέπτοντο τοὺς Ἁγίους Τόπους, Τὴν ἀνωτέρω ἐπωνυμίαν ἔλαβον, διότι κατῴκουν οἰκίαν κειμένην παρὰ τὸν Ναὸν τοῦ Σολομῶντος ἐν Ἰερουσαλὴμ καὶ διότι ἠννόουν νὰ ζήσουν, χωρὶς νὰ κατέχουν τι τὸ ἴδιον. Δέκα ἔτη βραδύτερον ἡ ἕνωσις αὕτη τῶν πτωχῶν Ἱπποτῶν τῆς Ἁγίας πόλεως ἀπέβη τὸ ἰσχυρὸν στρατιωτικὸν καὶ ἅμα θρησκευτικὸν τάγμα τὸ ὀνομασθὲν «Τάγμα τοῦ Ναοῦ καὶ Τάφου τοῦ Σωτῆρος», τὸ Τάγμα τῶν Ναϊτῶν. Ἐντὸς μικροῦ χρόνου τὸ τάγμα τοῦτο κατέστη κραταιότατον μὲ μεγίστην ἰσχύν. Δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ ἀντιστῇ εἰς τὴν πίεσιν τῶν Μωαμεθανῶν μέχρις ἐσχάτων καὶ ἠναγκάσθη νὰ μεταφέρῃ τὴν ἕδραν του εἰς Εὐρώπην, ἀφ᾿ οὗ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν Ἱπποτικῶν ταγμάτων τῆς Ρόδου καὶ τῆς Μάλτας.

Καὶ ἐν Εὐρώπῃ οἱ Ναῖται ἀπέκτησαν μεγίστην ἐπιρροὴν καὶ θησαυρούς, ἀλλὰ συγχρόνως μετέφερον εἰς τὴν Δύσιν καὶ τὰ μυστικά, ἅτινα ἐμυήθησαν ἐν Παλαιστίνῃ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀληθῆ διδασκαλίαν καὶ τὰ μυστήρια τοῦ Χριστοῦ. Μετέφερον, δηλαδή, τὰ ἑβραϊκὰ μυστήρια, ὡς διεμορφώθησαν ταῦτα ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ ἐπικληθέντος Προδρόμου καὶ τοῦ Ναζωραίου Ἰησοῦ.

Ἡ ἰσχὺς τῶν Ναϊτῶν καὶ ἡ ἄσκησις τῶν μυστηρίων τούτων διήγειραν τὴν μῆνιν τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας Φιλίππου τοῦ Ὡραίου καὶ τοῦ Πάπα Κλήμετος τοῦ Ε΄, οἵτινες ἀπεφάσισαν τὴν διάλυσιν τοῦ Τάγματος τούτου, τὸν θάνατον τῶν Ναϊτῶν καὶ τὴν δήμευσιν τῆς ἀμυθήτου περιουσίας των. Τοῦτο δὲ καὶ συνετελέσθη ἐν ἔτει 1307. Εἶναι ἀνεκδιήγητα αἱ βάσανοι, τὰ μαρ-

τύρια καὶ αἱ διώξεις, ἃς ὑπέστησαν τότε οἱ Ναῖται, πολλοὶ τῶν ὁποίων εὗρον τὸν διὰ πυρᾶς θάνατον.

Λείψανα τοῦ Τάγματος τούτου περισωθέντα εἰς ἄλλας χώρας καὶ δὴ εἰς Γερμανίαν καὶ Ἀγγλίαν ἐπέτυχαν νὰ διασώσουν καὶ τὰ μυστήρια τῶν Ναϊτῶν. Τινὲς μάλιστα τούτων κατώρθωσαν νὰ συμπήξουν καὶ ἑταιρίαν ὑπὸ τὸ ὄνομα ***Ἀδελφότης τῶν Ροδοσταύρων***, ἥτις πολλὰς ἐκδηλώσεις ἔσχεν ἀρχομένου τοῦ 17ου αἰῶνος.

Ἡ σχέσις τοῦ τεκτονισμοῦ πρὸς τοὺς Ναΐτας καὶ Ροδοσταύρους καὶ τὰ ὑπὸ τούτων μεταφυτευθέντα εἰς τὴν Δύσιν 'Ἑβραϊκὰ Μυστήρια' εἶναι προφανής. Ὁ τεκτονικὸς Ναὸς ἔχει διαμορφωθῇ κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολωμῶντος, ὅστις ὑπῆρξεν ἀναδιοργανωτὴς τῶν μυστηρίων τοῦ Μωϋσέως· αἱ πλεῖσται δ' ὑποθέσεις τῶν μυήσεων τῶν 14 πρώτων τεκτονικῶν βαθμῶν εἶναι βιβλικαὶ ἢ ἀναφέρονται εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἰουδαίων. Αἱ ἱεραὶ λέξεις τοῦ τεκτονισμοῦ εἶναι ἑβραϊκαὶ καὶ ὡρισμένοι τεκτονικοὶ βαθμοὶ ἐπιδιώκουν τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἀδελφότητος τῶν Ροδοσταύρων καὶ τοῦ Τάγματος τῶν Ναϊτῶν, ὧν συνεχίζεται ἡ ἄσκησις τῶν μυστηρίων.

Ἐὰν λοιπὸν τὰ τεκτονικὰ μυστήρια προῆλθον ἐκ τῶν μυστηρίων τῶν Ροδοσταύρων καὶ τῶν Ναϊτῶν ἐὰν οἱ ἱδρυταὶ τοῦ τελευταίου τούτου τάγματος εἶχεν παραλάβει τὸ σύστημά των ἐκ τῶν μυστῶν τῆς Παλαιστίνης τῶν διασωζόντων τὰ 'Ἑβραϊκὰ μυστήρια· ἐάν, ὅπως εἶναι ἀληθές, τὰ μυστήρια ταῦτα ἐλήφθησαν ἐκ τῶν Αἰγυπτιακῶν μυστηρίων, τῶνὁποίων ἡ δημιουργία χάνεται εἰς τὰ βάθη τῶν αἰώνων, δὲν εὑρίσκονται ἐκτὸς τῆς ἀληθείας οἱ ἰσχυριζόμενοι, ὅτι ἡ ἀρχὴ τοῦ τεκτονισμοῦ, ἡ ἀρχὴ τῶν μυστηρίων εἶναι τόσον παλαιά, ὅσον καὶ ὁ κόσμος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἐν τῷ **περὶ βιωτικῆς** κεφαλαίῳ τοῦ ἀνὰ χεῖρας τεύχους εἴδομεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ πληρώσῃ τὸν σκοπὸν τῆς ζωῆς του εἶναι ἀνάγκη νὰ μελετήσῃ τὰ φαινόμενα τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἵνα συναγάγῃ τοὺς κανόνας ἐκείνους τῆς σκέψεως καὶ τῆς ἐνεργείας, τοὺς ὁποίους τηρῶν δύναται νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ βίου του. Θεωροῦμεν ὡς ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τοῦ κεφαλαίου ἐκείνου νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα κανόνας τινάς, τὰς ὁποίας συνηγάγομεν ἐκ τῆς μελέτης τοῦ ζητήματος τούτου ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς διατυπωθείσας σχετικὰς γνώμας καὶ ὑποθήκας ἰδίᾳ σοφῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος.

ΥΠΟΘΗΚΑΙ ΤΙΝΕΣ ΕΚ ΤΗΣ ΒΙΩΤΙΚΗΣ

«Τὸν δὲ ἔνδον ἐν τῷ στήθει ἱδρυμένον δαίμονα (1) μὴ φέρειν, μηδὲ θορυβεῖν ὄχλῳ φαντασιῶν· ἀλλὰ ἵλεων διατηρεῖν, κοσμίως ἑπόμενον τῷ Θεῷ, μήτε φθεγγόμενόν τι παρὰ τὰ ἀληθῆ, μήτε ἐνεργοῦντα παρὰ τὰ δίκαια».

Μάρκου Ἀντωνίνου «Τῶν εἰς ἑαυτόν».

Α΄.

§ 1. Ὁ ἄνθρωπος καθ' ἑαυτὸν ἔχει οὐσιαστικῶς μεγάλην ἀξίαν. Διὰ νὰ παραχθῇ ἡ ἀνθρωπίνη μορφή, ἡ φύσις εἰργάσθη ἐπὶ αἰῶνας αἰώνων. Ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖ ἐν τῇ Γῇ τὴν κορωνίδα καὶ τὸ στεφάνωμα τῆς δημιουργίας. Ἐν τῇ μορφῇ αὐτοῦ ἐκδηλοῦται ἐμφανέστερον τὸ λογικὸν καὶ ἐν αὐτῷ καταφαίνεται σαφῶς ἡ πνευματικότης τῆς φύσεως. Τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἐν τῷ συνόλῳ του ἀποτελεῖ τὸ συνειδητὸν Ἐγὼ τῆς Γῆς.

§ 2. Τὸ πνεῦμα ἐκδηλοῦται εἰς ὅλας τὰς ὀργανικὰς μορφὰς ἀποτελοῦν στοιχεῖον καὶ τῶν κατωτέρων τοῦ ἀνθρώπου ὄντων. Εἰς τὸν ἄνθρωπον ὅμως ἡ πνευματικότης ἐκδηλοῦται τελειότερον.

§ 3. Κατὰ τί ὁ ἄνθρωπος διαφέρει τῶν λοιπῶν ἐπὶ τῆς

(1) δαίμων=Θεός, πνεῦμα, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.

Γῆς ζώων; Κατὰ τὸν σωματικὸν ὀργανισμόν του, ὅστις εἶναι δεξιώτερος εἰς τὸ νὰ δέχηται διὰ τοῦ συνόλου τῶν αἰσθήσεών του λεπτοτέρας ἐντυπώσεις καὶ κατὰ τὰς ἱκανότητας τοῦ πνεύματός του, αἵτινες τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ ἐκδηλοῖ περισσοτέραν νόησιν, θέλησιν καὶ ἐλευθερίαν καὶ ἐντονώτερα, εὐγενέστερα αἰσθήματα.

§ 4. Ἀφ᾿ οὗ τὸ πνεῦμα, ὅπως προαχθῇ ἐκ τῆς ζωώδους καταστάσεως εἰς τὴν ἀνθρωπίνην, ἐξεδήλωσε περισσοτέραν νόησιν, περισσοτέραν θέλησιν καὶ περισσοτέραν ἐλευθερίαν, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι διὰ νὰ προοδεύσῃ περισσότερον ὁ ἄνθρωπος καὶ διὰ νὰ τελειοποιηθῇ, εἶναι ἀνάγκη νὰ καλλιεργήσῃ καὶ νὰ ἀναπτύξῃ περισσότερον τὸ νοητικόν του καὶ τὸ αἰσθημαντικόν του μέρος, νὰ ἐκδηλώσῃ ἰσχυροτέραν θέλησιν καὶ μεγαλητέραν ἐλευθερίαν.

§ 5. Ἐὰν *αἱ ἰδιότητες αὗται* ἀποτελοῦν τὰς εὐγενεστέρας, τὰς πολυτιμωτέρας ἐκδηλώσεις τοῦ πνεύματος καὶ τῆς φύσεως καθόλου, εἶναι προφανές, ὅτι ταύτας ὀφείλομεν νὰ ἐπιδιώκωμεν καὶ εἰς αὐτὰς ἔγκειται διὰ τὸν ἄνθρωπον ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ (1). Ἡ ἀπόκτησις τῆς σοφίας, τῆς λογικότητος ἐν παντί, τῆς θελήσεως καὶ τῆς ἐλευθερίας εἶναι ἑπομένως τὰ πολυτιμώτερα πράγματα, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ ποθήσῃ ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἔχων ὑγιᾶ τὸν νοῦν.

§ 6. Ὁ ἄνθρωπος προάγεται πνευματικῶς, ὅταν ἐξευγενίζῃ τὰ αἰσθήματά του, ἐκλεπτύνῃ τὸ νοητικόν του, ζητῇ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀσκῇ τὴν δικαιοσύνην. Τοὐναντίον μένει πνευματικῶς στάσιμος, ἐνίοτε δὲ καὶ ὀπισθοβατεῖ, ὅταν ἐκδηλοῖ ζωώδη ἔνστικτα, ῥέπῃ πρὸς τὰ πάθη, ἐκτιμᾷ περισσότερον τὴν ἐξωτερικὴν λάμψιν τῆς ἐσωτερικῆς ἀξίας τῶν πραγμάτων, ἐμμένῃ εἰς τὴν ὑποβολὴν τῶν ψευδῶν ἰδεῶν, τὰς ὁποίας τὸ περιβάλλον τῷ ἐνέπνευσεν.

§ 7. Ἡ ἐσωτερική, ἡ πραγματικὴ ἀξία ἑκάστου ἀνθρώπου μετρᾶται μὲ τὸ πνευματικὸν κεφάλαιον τῶν ψυχικῶν του δυνάμεων, τῶν γνώσεών του, τῶν αἰσθημάτων του.

---

(1) Τίς οὖν οὐσία Θεοῦ; Σάρξ; Μὴ γένοιτο. Ἀγρός; Μὴ γένοιτο. Φήμη; Μὴ γένοιτο. Νοῦς, ἐπιστήμη, λόγος ὀρθός; Ναί. Ἐνταῦθα τοίνυν ἁπλῶς ζήτει τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ.

Ἐπικτήτου «Διατριβαί». ΙΙ, ή, 1—3.

γ.'

§ 8. Ἡ θέλησις εἶναι ὁ κεντρικώτερος νόμος τοῦ πνεύματος, ὅστις συγκεντροῖ περὶ ἑαυτὸν ὅλους τοὺς ἄλλους νόμους τῆς ἐσωτερικῆς τῶν ὑποκειμένων οὐσίας καὶ τοὺς κατευθύνει πρὸς τὴν διεύθυνσιν, τὴν ὁποίαν αὐτὸς τῇ βοηθείᾳ τοῦ νοητικοῦ χαράσσει.

Β'.

§ 9. Τὸ πνεῦμα ἀποτελεῖ τὸ ἐγώ, τὴν συνείδησιν τῆς φύσεως. Ὡς τοιοῦτον εἶναι ἡ διευθύνουσα τὰς ἐνεργείας τῆς φύσεως δύναμις. Εἶναι ἐν τῇ φύσει ὁ βασιλεὺς (1). Σήμερον ὁ ἄνθρωπος κρατεῖ εἰς χεῖράς του καὶ χειρίζεται πολλὰς φυσικὰς δυνάμεις. Δύναται προαγόμενος πνευματικῶς νὰ κατακτήσῃ βαθμιαίως ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς Φύσεως. Δύναται ἀκόμη νὰ γίνῃ κύριος ἑαυτοῦ, κύριος τῆς εἱμαρμένης του· ἀρκεῖ νὰ θελήσῃ τοῦτο, νὰ γνωρίσῃ πληρέστερον τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ νὰ καλλιεργήσῃ καταλλήλως τὰς προσωπικὰς δυνάμεις του.

§ 10. Τὰ πάντα δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐπιτύχῃ. Ἡ θέλησίς του μόνον πρὸ τοῦ φυσικοῦ νόμου δὲν δύναται ν' ἀντιταχθῇ, διότι οἱ νόμοι τῆς φύσεως εἶναι *αἰώνιοι*, *ἀμετάβλητοι* καὶ *ἀπαραβίαστοι*. Ἄρα ἐν τῇ ἀνελίξει τῶν δυνάμεών του ὁ ἄνθρωπος δέον νὰ ἔχῃ ὡς κανόνα καὶ ὁδηγὸν τὸν φυσικὸν νόμον. Διὰ τοῦτο ὁ Ἐπίκτητος ἐδίδαξε (2) «**Νόμος βιωτικὸς** ἐστὶν οὗτος, τὸ ἀκόλουθον τῇ φύσει πράττειν».

§ 11. Μὴ λησμονῇς ποτέ, ὅτι ἰσχυρὸς ἐν τῇ φύσει δύναται νὰ εἶναι μόνον ὁ ἐνάρετος, ὁ ἀκολουθῶν καὶ ἐφαρμόζων τοὺς νόμους τῆς Φύσεως. Τοῦ κακοῦ αἱ δυνάμεις συντρίβονται πρὸ τῆς ἀκαταβλήτου ἰσχύος τοῦ φυσικοῦ νόμου.

Γ'.

§ 12. Ἡ ἄσκησις τῆς ἀρετῆς δὲν σημαίνει ἄσκησιν εἰς τὴν σκληραγωγίαν, τὴν ἀκτημοσύνην, τὴν νηστείαν, τὴν ἀθλιότητα. Ἀρκεῖ εἰς τὸν ἐπιθυμοῦντα νὰ ἰσχυροποιήσῃ τὴν ψυχήν του, ὥστε νὰ ὑποφέρῃ καὶ σκληραγωγίαν καὶ πτωχείαν, ἂν δὲν δύνα-

---

(1) Πνεῦμα ἐστὶν ὁ Θεός. Εὐαγγέλιον Ἰωάννου δ.' 24.

(2) Ἐπικτήτου, Διατριβαί. Ι, κστ' 1.

ται νὰ τὴν ἀποφύγῃ, χωρὶς νὰ παραβῇ τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς καὶ χωρὶς νὰ χάσῃ τὸν ἀτίμητον πλοῦτον τῆς ἠθικῆς καὶ ἀτομικῆς του ἐλευθερίας. Διὰ νὰ φυλαχθῇ ἀπὸ τοῦτο, δὲν χρεωστεῖ νὰ εἶναι πένης ὡς ὁ Σωκράτης, ἢ νὰ κατοικῇ εἰς οἰκίαν γυμνὴν ἐπίπλων ὡς ὁ Ἐπίκτητος· ἀρκεῖ νὰ προετοιμάζεται, ἂν ἡ τύχη τὸν βάλῃ εἰς ὁμοίας περιστάσεις τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Ἐπικτήτου, νὰ προκρίνῃ τὴν μεγαλοπρεπῆ πενίαν, παρὰ νὰ ἀμαυρώσῃ τὸ ἠθικόν του, ὥστε νὰ πωλήσῃ τὴν συνείδησίν του, τὴν τιμήν του, τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς γνώμης του κ. λ. π. διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὴν πενίαν. Ἡ ἀρετὴ συγχωρεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον ὅλας τὰς ἀβλαβεῖς ἡδονάς, ἐὰν δύναται νὰ τὰς ἀπολαύσῃ, χωρὶς νὰ βλάψῃ τινὰ καὶ χωρὶς νὰ τὰς πληρώσῃ μὲ τὴν χρυσῆν ἐλευθερίαν του (1).

Δ.'

§ 13. Ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ζήσῃ τελείαν ζωήν, ἂν μὴ γεύηται ὅλων τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα ἡ φύσις παρέχει εἰς τὸ πνεῦμα, ἵνα τέρπηται ἐν τῇ καθόλου αὐτοῦ ἐξελίξει. Ἐὰν ἠκολουθοῦμεν ἐν παντὶ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς Φύσεως, θὰ εἴμεθα εὐδαίμονες.

§ 14. Ἡ ἀπάθεια τῶν Στωϊκῶν, ἡ πλήρης ἀδιαφορία πρὸς τὴν χαρὰν καὶ πρὸς τὴν λύπην εἶναι καὶ θεωρητικῶς ἀβάσιμος καὶ πρακτικῶς ἀνεφάρμοστος. Ἡ ἐκμηδένισις τῆς χαρᾶς στερεῖ τὴν ζωὴν τοῦ κυριωτέρου θελγήτρου της. Εὐδαιμονία τοῦ πνεύματος δὲν δύναται νὰ νοηθῇ ἄνευ χαρᾶς, Ἡ λύπη εἶναι δοκιμασία, εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς ὑποβάλλει ὁ νόμος τῆς φύσεως διὰ τὰς ἀπέναντι αὐτοῦ παραβάσεις, ἵνα μᾶς ἐκπαιδεύῃ. Ἡ ἔλλειψις χαρᾶς εἰς τὴν ζωήν μας δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀπογοητεύῃ, οὐδὲ πρέπει νὰ ἐξαρτῶμεν τὴν γαλήνην τοῦ πνεύματός μας ἐξ αὐτῆς, ἀλλὰ μόνον νὰ μᾶς διδάσκῃ τὸν τρόπον, διὰ τοῦ ὁποίου δυνάμεθα ν' ἀποκτήσωμεν τὰ μέσα τῆς διαρκοῦς χαρᾶς. Ἡ διαρκὴς γαλήνη καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ πνεύματος προϋποθέτουν ἀνάπτυξιν τῆς ἀντιλήψεως, μεγάλην ἔντασιν τῆς θελήσεως καὶ ἐκπαίδευσιν τῆς ψυχῆς διὰ μέσου τῶν δοκιμασιῶν.

§ 15. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐμελέτα τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ

---

(1) Προβλ. Ἀδαμ. Κοραῆς. Προλεγόμενα εἰς Ἐπικτήτου Διατριβάς.

προενόει, ὥστε ἡ βιολογία του καὶ οἱ κοινωνικοί του νόμοι νὰ μὴν ἀπομακρύνωνται ἀπὸ τὴν φύσιν του, θὰ ἦτο εὐδαίμων. Ὅλα τὰ ἀνθρώπινα δεινὰ πηγάζουν ἀπὸ τὴν τρομερὰν παρεννόησιν τῆς ἐξαρτήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν φυσικὸν νόμον, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἐδημιούργησεν οὗτος συνθήκας κοινωνικὰς, ἀντικειμένας ἐντελῶς καὶ πρὸς τὴν φύσιν καὶ πρὸς τὴν λογικὴν ὑπόστασιν τοῦ ἀνθρώπου. (1)

Ε'.

§ 16. Θέλειν τὴν πρόοδον ἢ παραμένειν ἐν τῇ ζωώδει καταστάσει· Ἰδοὺ τὸ δίλημμα, ὅπερ ἐν συνειδήσει ἢ ἀσυνειδήτως τίθεται πρὸ ὀφθαλμῶν παντὸς ἀνθρώπου.

§ 17. Διὰ νὰ δημιουργήσῃ τις τὴν ζωήν του, πρέπει νὰ εἶναι ζωντανός· δηλαδὴ πρέπει νὰ θέσῃ τὰς ζωτικάς του δυνάμεις εἰς δρᾶσιν. Τοῦ παραμένοντος ἐν ἀδρανείᾳ αἱ δυνάμεις ἀτροφοῦν, παραλύουν.

§ 18. Εἰς τοῦτο πρέπει ἕκαστος ἡμῶν νὰ τείνῃ· νὰ γίνῃ κάτι· ὄχι βέβαια πρὸς κορεσμὸν τοῦ ἐγωϊσμοῦ του, νὰ μεγεθυνθῇ ἐν δυνάμει, νὰ καταστῇ σθεναρὸς τὸν χαρακτῆρα· νὰ γίνῃ μέγας, εἰ δυνατὸν, διὰ νὰ προβιβασθῇ πνευματικῶς καὶ νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν πρόοδον.

§ 19. Ὁ ζητῶν νὰ καταστῇ ἰσχυρὸς, ἐὰν ἀποβῇ τύραννος, δεσπότης τῶν ἄλλων, πίπτει. τὸν καταρρίπτει τὸ πάθος τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ αἱ κακαὶ πράξεις, εἰς τὰς ὁποίας κατ' ἀνάγκην τότε

1) Ὦ τρισμακάριστα πάντα καὶ τρισόλβια
τὰ θηρί'. οἷς οὐκ ἔστι περὶ τούτων λόγος·
οὔτ' εἰς ἔλεγχον οὐδὲν αὐτῶν ἔρχεται.
οὔτ' ἄλλο τοιοῦτ' οὐδὲν ἔστ' αὐτοῖς κακὸν
ἐπακτόν, ἣν δ' ἂν εἰσενέγκηται φύσιν
ἕκαστον, εὐθὺς καὶ νόμον ταύτην ἔχει.
ἡμεῖς δ' ἀβίωτον ζῶμεν ἄνθρωποι βίον,
δουλεύομεν δόξαισιν, εὑρόντες νόμους,
προγόνοισιν, ἐκγόνοισιν· οὐκ ἔστ' ἀποτυχεῖν
κακοῦ· πρόφασιν δ' ἀεί τιν' ἐξευρίσκομεν.
Φιλήμονος παρὰ Στοβαίῳ.

ὑποπίπτει. Ὁ πράγματι ἰσχυρὸς σέβεται ἀπολύτως τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἄλλων καὶ ἀναλαμβάνει ἀπέναντι ἑαυτοῦ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ βοηθήσῃ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ προοδεύσουν. Δύναται νὰ φθάσῃ ἐν τῇ προσπαθείᾳ του ταύτῃ καὶ μέχρι θυσίας.

§ 20. Ὁ γνώστης τῶν νόμων τῆς ζωῆς, ὁ ἰσχυρός, εἶναι πρόσωπον, εἰς ὃ οἱ ἄλλοι ὑπακούουν ἀσυναισθήτως καὶ τὸ ὁποῖον περιβάλλουν μὲ σεβασμόν. Ἕλκει πρὸς ἑαυτόν, ὡς ὁ Ἥλιος, διὰ τῆς ἑλκτικῆς αὐτοῦ ἐνεργείας, διὰ τῆς ἀγάπης, τὰς ἐχούσας μικροτέραν δύναμιν ὑποστάσεις. Τὰς ἕλκει ὅμως μόνον διὰ νὰ ἐπιδαψιλεύσῃ πρὸς αὐτὰς τὴν εὐεργετικήν του ἐπήρειαν, μόνον διὰ νὰ τὰς φωτίσῃ καὶ τὰς ἀνυψώσῃ.

§ 21. Οὐδεὶς δύναται νὰ μεγαλουργήσῃ, ἂν μὴ βαπτισθῇ εἰς τὸ θερμὸν ἐκεῖνο φῶς, τὸ ὁποῖον καλεῖται ἐνθουσιασμός, ἐφ' ὅσον μάλιστα οὗτος ἀποβλέπει εἰς ἰδέας ἀνωτέρας τάξεως. Ὁ ἰδεολόγος ἐνθουσιασμὸς ἐνισχύει τὴν πνευματικὴν ὑγιείαν.

§ 22. Καὶ εἰς τὰ ἄτομα καὶ εἰς τοὺς λαούς, ὅταν τὸ ἰδανικὸν ἐκλείψῃ ἀπὸ τὰς βλέψεις των, ὅλαι αἱ ὑποθέσεις των ἀκολουθοῦν τὴν πτῶσιν τοῦ ἰδανικοῦ. Ἀκολουθεῖ ἡ διαφθορά, ἡ ἀποσύνθεσις, ἡ κατάρρευσις.

§ 23. Ἡ ἐλάττωσις τῆς ψυχικῆς ἐνεργείας εἶναι πάθος, εἶναι νόσος τοῦ πνεύματος καὶ δύναται νὰ παρασύρῃ πρὸς τὸν ψυχικὸν θάνατον (1). Ἡ ὑπερτάτη δυστυχία δι' ἓν ὂν εἶναι ν' ἀπελπισθῇ ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του, νὰ χάσῃ τὴν πρὸς ἑαυτὸ πεποίθησιν.

ΣΤ'.

§ 24. Ὅστις θέλει νὰ καταστῇ σοφός, ὀφείλει ν' ἀποδεχθῇ προκαταβολικῶς, ὅτι εἶναι ἀμαθής· νὰ δεχθῇ μετὰ τοῦ Σωκράτους, ὅτι «ἓν οἶδαμεν, ὅτι οὐδὲν οἴδαμεν», ὅτι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα γνωρίζει εἶναι μηδὲν ἀπέναντι ἐκείνων, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ μάθῃ. καὶ ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου ἀφορμώμενος ν' ἀρχίσῃ νὰ ἐρευνᾷ τὴν ἀλήθειαν.

§ 25. Εἶναι ἐπισφαλὲς νὰ πιστεύῃ τις πᾶν, ὅ,τι δὲν δύναται

---

(1) Ἄγρυπνος ἔσο τὸν νοῦν· συγγενὴς γὰρ τοῦ ἀληθινοῦ θανάτου ὁ περὶ τοῦτον ὕπνος. Πυθαγόρου παρὰ Στοβαίῳ.

ϛ΄.

νὰ κατανοήσῃ κατὰ βάθος. Τὰ μόνα μέσα, τὰ ὁποῖα διαθέτει ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀλήθειαν, τουτέστι τὴν ἐν τῇ φύσει πραγματικότητα, εἶναι αἱ αἰσθήσεις καὶ τὸ λογικόν.

§ 26. Ἐκδηλοῦνται ἐν τῇ φύσει φαινόμενα, ἅτινα δὲν δύνανται ν' ἀναχθῶσιν εἰς ἐνεργείας ἀντιληπτὰς ὑπὸ τῶν ὑλικῶν ἡμῶν αἰσθήσεων, διὰ τῶν ὁποίων δὲν ἀντιλαμβανόμεθα πλήρως τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, ἀλλὰ μόνον σχετικῶς. Ἡ διανόησις ὅμως, ἡ ἀνθρωπίνη ἐφευρετικότης καὶ αἱ ἐκδηλούμεναι λανθάνουσαι δυνάμεις τοῦ πνεύματος εὐρύνουν τὸ πεδίον τῆς ἀνθρωπίνης ἀντιλήψεως καὶ αὐξάνουν τὸν κύκλον τῶν γνώσεών μας, ἐμπνέουσαι εἰς ἡμᾶς τὴν πεποίθησιν περὶ τῆς παντοδυναμίας τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

§ 27. «Γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς» (1).

Ἡ ἀλήθεια καὶ μόνη δύναται πραγματικῶς νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ. Μόνη αὐτὴ δύναται νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν ψυχήν μας ἀπὸ τὴν δουλείαν τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀμαθείας. Μόνη αὐτὴ δύναται νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰς προλήψεις καὶ τὰς ψευδεῖς ἰδέας, μὲ τὰς ὁποίας μᾶς ἐπότισε τὸ περιβάλλον. Μόνη αὐτὴ δύναται νὰ μεταδώσῃ πρὸς τὴν ψυχήν μας τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον θὰ ἐκδιώξῃ ἀπὸ αὐτὴν τὴν κακίαν καὶ τὸ πάθος, νὰ μᾶς διδάξῃ τὰ πραγματικά μας συμφέροντα καὶ τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον ἔχομεν νὰ βαδίσωμεν ὡς ὑπάρξεις, νὰ ἐνσταλάξῃ εἰς τὴν καρδίαν μας τὴν γλυκεῖαν θέρμην τῆς ἀγάπης τοῦ πλησίον, τῆς συμπαθείας πρὸς ὅλα τὰ ὄντα καὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν.

Ζ΄.

Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα Θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτὴν
καὶ τραχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι,
ῥηϊδίη δ' ἔπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα.

(Ἡ σ ι ό δ ο υ, Ἔργα καὶ ἡμέραι).

§ 28. «Εἰ βούλει ἀγαθὸς εἶναι, πρῶτον πίστευσον, ὅτι κακὸς εἶ», ἔλεγεν ὁ Ἐπίκτητος (2). Ὅστις, δηλαδή, θέλει ν' ἀκο-

(1) Εὐαγγέλιον Ἰωάννου η΄. 31.

(2) Ἐ π ι κ τ ή τ ο υ παρὰ Στοβαίῳ.

λουθήση τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, νὰ τελειοποιήση ἑαυτόν, πρέπει νὰ λάβη ὡς ἀφετηρίαν τὴν σκέψιν καὶ τὴν πεποίθησιν, ὅτι εἶναι ἀτελὴς καὶ πλήρης ἐλαττωμάτων. Ἐὰν πιστεύῃς, ὅτι ἀποτελεῖς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς ἀνθρωπίνης τελειότητος, θὰ μείνῃς ὅπως εἶσαι, ἀποκλείεις τὴν πρόοδον, καταδικάζεις σεαυτὸν εἰς στασιμότητα· μὲ μίαν λέξιν μωραίνεις, διότι δὲν λαμβάνεις ὑπ' ὄψει, ὅτι παντὸς πράγματος ὑπάρχει ἄλλο τελειότερον.

§ 29. Ἐὰν στρέψῃς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας σου πρὸς τὸ ἐσωτερικόν σου καὶ εἶσαι εἰλικρινής, ἔσο βέβαιος, ὅτι θὰ φρίξῃς πρὸ τοῦ θεάματος. Θὰ ἴδῃς τότε, ὅτι εἶσαι τόσον μικρὸς καὶ τόσον κακός, τόσον ἐγωϊστὴς καὶ τόσον ποταπός, ὥστε ὑπάρχει κίνδυνος νὰ σὲ καταλάβῃ ἡ ἀπελπισία. Ἀκριβῶς ὅμως τοῦτο πρέπει νὰ ἀποφύγῃς. Χαίρου τοὐναντίον χαρὰν μεγάλην, διότι ἀκριβῶς ἀνεκάλυψες τὴν νόσον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πάσχεις. Ἀφ' οὗ ἅπαξ ἔκαμες τὴν διάγνωσιν τοῦ κακοῦ, εὔκολος εἶναι ἡ θεραπεία· ἀρκεῖ νὰ τρέφῃς πρὸς σεαυτὸν σεβασμὸν καὶ αὐτοπεποίθησιν. Θὰ ἦτο ὀλέθριον διὰ σέ, ἂν ἐκ τῆς ἐξετάσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ σου ἀπεκόμιζες τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι καλῶς ἔχεις.

§ 30. Ἐὰν θέλῃς νὰ καταστῇς ἀγαθός, μὴ διστάζῃς πρὸ παντὸς εἰς πᾶσαν περίστασιν τοῦ βίου σου νὰ θέτῃς ἐνδομύχως σεαυτὸν εἰς τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου (1). Μὴ ζητήσῃς ποτὲ νὰ δικαιολογήσῃς σεαυτὸν διὰ ποταπῶν δικολαβικῶν σοφισμάτων. Τοῦτο δὲν εἶναι γενναῖον. Ἐὰν εἰλικρινῶς ἐφαρμόσῃς τὴν συμβουλὴν αὐτήν, θὰ ἴδῃς, ὅτι πάντοτε εἰς κἄτι θὰ ἔπταισες, πάντοτε θὰ ἔχῃς κἄτι νὰ διορθώσῃς ἀπὸ τὸν ἑαυτόν σου καὶ θὰ γίνεσαι ἑκάστοτε τελειότερος, ἐὰν αἱ παρατηρήσεις αὗται σὲ διδάσκουν.

§ 31. Ἅμα ὡς διαγνώσῃς, ὅτι ἔχεις πράγματι ἀτελείας καὶ ἀποφασίσῃς νὰ τὰς διορθώσῃς· ἅμα ὡς ἀρχίσῃς νὰ συζητῇς ὅλας τὰς ἀντιλήψεις σου καὶ διαγινώσκῃς πόσον αὗται ἀπομακρύνονται τῆς ἀληθείας, τότε ἀρχίζεις ν' ἀναγεννᾶσαι ἠθικῶς. Ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος ὑποχωρεῖ ἐν σοί, ἐξαφανίζεται· καὶ ἐντός σου σχηματίζεται μία νέα ὕπαρξις ἁγνοτέρα, ἠθικωτέρα, τελειοτέρα τῆς πρώτης· γίνεσαι νέος, ἄλλος ἄνθρωπος.

---

(1) **Πυνθανομένου τινός, πῶς ἄν τις ἑαυτοῦ διδάσκαλος γένοιτο; «εἰ ὑπὲρ ὧν ἐπιτιμᾷ τοὺς ἄλλους», ἔφη, «καὶ ἑαυτῷ ἐπιτιμῴη μάλιστα» Διογένης παρὰ Στοβαίῳ.**

θ'

§ 32. Ἡ μεταβολὴ αὕτη ὅμως δὲν εἶναι τόσον εὔκολος. Διὰ τοῦτο «ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν ἀρετὴν εἶναι κατὰ πρῶτον ἀνάντης καὶ τραχεῖα». Αἱ παλαιαί σου ἕξεις καὶ ἀντιλήψεις σὲ σύρουν πρὸς τὴν πρώτην σου κατάστασιν. Δημιουργεῖται ἐν σοὶ μία πάλη τῶν παλαιῶν στοιχείων πρὸς τὰς νέας τάσεις, πάλη τρομερὰ ἐπικρατήσεως. Ἂν θέλῃς ὅμως νὰ βαδίσῃς ἐμπρός, μὴ στρέψῃς ὀπίσω. Ἡ σύζυγος τοῦ Λὼτ φεύγουσα τὰ Σόδομα καὶ Γόμορα, κατὰ τὴν Ἑβραϊκὴν παράδοσιν, ὁ Ὀρφεὺς σύρων ἐκ τοῦ ᾅδου τὴν ψυχὴν τῆς Εὐρυδίκης, κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν παράδοσιν, παριστάνουν τὴν εἰκόνα τοῦ πνεύματος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου διεξάγεται ἡ πάλη αὕτη. Καὶ αἱ δύο ὅμως αὗται γυναῖκες, συμβολίζουσαι τὴν πρὸς τὰ πάθη ῥέπουσαν ψυχήν, ἡττήθησαν, διότι ἐστράφησαν ὀπίσω πρὸς τὰς ἰδέας τοῦ χάους. Ἐὰν ἐξεδήλουν τὴν ἀπαιτουμένην ἐπιμονὴν καὶ θέλησιν, θὰ ἐνίκων.

§ 33. Ἂς μὴ σὲ φέρῃ ποτὲ εἰς σύγχυσιν ἡ πάλη αὐτὴ τῶν νέων σου ἀντιλήψεων πρὸς τὰς προτέρας ἀντιλήψεις σου, σφαλερὰς ἐλεγχθείσας. Ἡ σύγχυσις τῆς διανοίας, ἂν ἐκδηλωθῇ ἐν σοί, σὲ σύρει πρὸς τὸ σκότος. Μόνη ἡ γαλήνη ὁδηγεῖ πρὸς τὸ φῶς. Ἂν σὲ καταλάβῃ ὅμως διανοητικὴ σύγχυσις, μὴ ἀπελπίζεσαι. Τοῦτο θὰ ἦτο ὀλέθριον διὰ σέ. Παῦσε τότε νὰ συζητῇς καθ' ἑαυτὸν τὰς ἰδέας σου. Ὕπαγε εἰς τὸν ἥλιον, εἰς τὴν ἐλευθέραν φύσιν καὶ προσπάθει νὰ ἐπαναφέρῃς εἰς τὸ πνεῦμα του τὴν γαλήνην. Τούτου γενομένου, προχώρει καὶ πάλιν εἰς τὸν δύσκολον αὐτὸν δρόμον σου καὶ μὴ ἀπελπισθῇς, ἂν ἡ ἐν σοὶ πάλη ἐξακολουθήσῃ, διότι εἶναι φυσικὸν τοῦτο. Ἡ ψυχικὴ αὕτη πάλη δὲν θὰ παύσῃ, παρὰ ὅταν τὸ πνεῦμά σου φωτισθῇ, ὅταν ἐν σοὶ τὸ ἀγαθὸν νικήσῃ τελειωτικῶς τὸ κακόν, ὅταν μορφωθῇς εἰς ἠθικὸν χαρακτῆρα μὲ φυσικὰς ἰδέας καὶ θετικὰς πεποιθήσεις, αἵτινες νὰ λειτουργῶσιν ἐν σοὶ ὡς νόμοι τῆς συνειδήσεως.

§ 34. Ἂν εὑρίσκεσαι πρὸ δυσκολίας νὰ κατανικήσῃς ἓν ἐλάττωμά σου, ἓν πάθος σου, μὴ ἀπελπίζεσαι. Ἡ ἐπιμονή σου, ἂν σταθερῶς ἐμμένῃς ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀρετῆς, θὰ τὸ κατανικήσῃ μίαν ἡμέραν. Ἀρκεῖ, ὅτι ἀπαρνεῖσαι τὴν κακίαν, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἔχῃς ἀκόμη τὴν δύναμιν νὰ τὴν ἐκριζώσῃς ἐντελῶς ἀπὸ τὴν ψυχήν σου. Ἡ μεταμόρφωσις τοῦ ἀνθρώπου εἰς φωτεινὴν ὕπαρξιν δὲν εἶναι εὔκολον πρᾶγμα, ὥστε νὰ τὸ ἐπιτύχῃ τις διὰ μιᾶς.

§ 35. Συχνὰ θὰ σὲ καταλαμβάνῃ πειρασμός. Τί εἶνα πειρασμός; Εἶναι ἡ ἀνάπτυξις σφοδρᾶς ἐπιθυμίας πρὸς ἀπόλαυσιν

πράγματός τινος ἀπηγορευμένου διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον. Εἶναι ἡ ἐπιθυμία ὑπὸ μορφὴν ἰσχυροτέραν. Εἶναι αἱ κακαὶ ἕξεις καὶ ἡ πρὸς αὐτὰς ἐκ συνηθείας ἀκαταμάχητος ὤθησις. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ πειρασμοῦ ὑπὸ μορφὴν οἱανδήποτε μὴ σὲ τρομάζῃ. Ἂν τρέφῃς πρὸς σεαυτὸν σεβασμὸν καὶ αὐτοπεποίθησιν, θὰ δύνασαι νὰ τὸν κατανικήσῃς ἀναπτύσσων τὴν θέλησίν σου. Πολλάκις θὰ εὑρεθῇς εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ὑποχωρήσῃς πρὸ αὐτοῦ, μὴ ἔχων δύναμιν ν' ἀντιστῇς ὅσον πρέπει. Καὶ τοῦτο μὴ σὲ φοβίζῃ. Σημαίνει ἁπλῶς, ὅτι ἡ θέλησίς σου ἀκόμη δὲν ἠσκήθη ἀρκούντως, δὲν κατέστη **ἀκόμη ἀρκετὰ** ἰσχυρά, ὥστε νὰ κατανικᾷ κάθε πάθος καὶ κάθε πειρασμόν.

§ 36. Ἡ διαρκὴς ἐγρήγορσις τῆς συνειδήσεως, ἡ προσοχὴ καὶ ἡ συνεχὴς ἄσκησις ἐντείνουν τὴν θέλησιν καὶ καθιστῶσιν αὐτὴν ἀκατάβλητον. Ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς θελήσεώς σου ἐργάζου μεθοδικῶς, ἐφαρμόζων αὐτὴν διαδοχικῶς ἐκ τῶν μικρῶν πρὸς τὰ μεγάλα. Ἡ ἐξοικείωσις τῆς σκέψεως πρὸς τὴν κατάστασιν τὴν ὁποίαν ποθοῦμεν νὰ ἀποκτήσωμεν, ἐντείνει τὴν θέλησιν καὶ βοηθεῖ αὐτὴν ὥστε νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ ποθουμένου.

§ 37. Αἱ πονηραὶ πράξεις ἢ σκέψεις καταβιβάζουν τὸ ἐπίπεδον τῆς συνειδήσεως. Ἐνισχύονται τότε ὅλα τὰ πονηρὰ στοιχεῖα τοῦ πνεύματός μας· ἡ ἔντασις τῆς θελήσεώς μας μειοῦται καὶ φερόμεθα τότε μοιραίως πρὸς τὸ σκότος, πρὸς τὴν ἀτέλειαν.

§ 38. Διατήρει πάντοτε τὴν θέλησίν σου εἰς ἔντασιν. Ὅταν ἡ θέλησίς σου χαλαροῦται, ἐκτίθεσαι εἰς τὸν κίνδυνον νὰ γίνῃς καὶ πάλιν λεία τῶν παθῶν καὶ τῶν πονηρῶν ἐμπνεύσεων.

§ 39. Διὰ νὰ ἐκδηλοῦται καὶ μεγεθύνεται ἡ θέλησις, πρέπει τὰ πάντα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ νὰ λειτουργοῦν φυσιολογικῶς. Ὅταν τὸ νευρικὸν σύστημα διατελῇ εἰς κατάστασιν ἔκρρυθμον, εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατος ἡ καλλιέργεια τῆς θελήσεως καὶ ἡ τελειοποίησις τοῦ ἀνθρώπου.

Η´.

§ 40. Ἡ ὕπαρξις σωματικῆς, διανοητικῆς καὶ ψυχικῆς ὑγιείας εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν λανθανουσῶν δυνάμεων καὶ τὴν τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου. Μεταξὺ σώματος, νοῦ καὶ ψυχῆς ὑπάρχει τοιαύτη σύνδεσις καὶ ἀλληλεπίδρασις, ὥστε ἀναποτρέπτως ἡ καλὴ ἢ κακὴ κατάστα-

σις τοῦ ἑνὸς δὲν δύναται ἢ νὰ ἐπιφέρῃ ἀνάλογα ἀποτελέσματα ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ἐπιτυγχάνονται τὰ ἄριστα τῶν ἀποτελεσμάτων μόνον διὰ τῆς ἁρμονικῆς ἀναπτύξεως τῶν τριῶν τούτων στοιχείων τῆς ἀνθρωπίνης ὑποστάσεως.

§ 41. Ἡ μονομερὴς ἄσκησις τοῦ σώματος, καθὼς καὶ ἡ διαρκὴς ἀπασχόλησις τῶν ἀνθρώπων εἰς χειρωνακτικὰ ἔργα, χωρὶς διανοητικὴν καὶ ψυχικὴν αὐτῶν ἐκπαίδευσιν, ὠθεῖ περισσότερον πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ κτήνους, τοῦ ὑποζυγίου, ἀπομακρύνουσα αὐτοὺς ἀπὸ τὴν κατάστασιν τοῦ λογικοῦ ζώου, τοῦ ἀρτίου ἀνθρώπου.

§ 42. Διανοητικὴ καὶ ψυχικὴ ἀνάπτυξις, δηλαδὴ ἀρτία ἐκπαίδευσις τῆς διανοίας καὶ τοῦ χαρακτῆρος εἶναι ἀδύνατος, ἂν μὴ ὑπάρχῃ σωματικὴ ὑγεία καὶ φυσιολογικὴ λειτουργία τοῦ ὀργανισμοῦ (1). Οἱ νευρασθενικοί, οἱ πάσχοντες ἐκ κληρονομικῶς μεταδιδομένων νοσημάτων ἔχουν νὰ ὑπερνικήσουν τὰς μεγαλητέρας δυσκολίας ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀρετῆς· καὶ μόνον ἁγνὸς καὶ φυσικὸς βίος καὶ τελεία προσήλωσις πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς φύσεως δύναται νὰ βελτιώσῃ τὴν κατάστασίν των. Οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι εἶναι ὑπὸ ἴσους ὅρους οἱ περισσότερον ἐκτεθειμένοι εἰς βιωτικὰς ἀποτυχίας καὶ εἰς σφάλματα.

§ 43. Ὁ παρὰ τὴν φύσιν βίος καὶ ἡ χρῆσις ἐρεθιστικῶν ἢ ναρκωτικῶν οὐσιῶν εἶναι οἱ μεγαλήτεροι ἐχθροὶ τῆς πνευματικῆς τοῦ ἀνθρώπου προόδου. Ἡ ὀργιαστικὴ ζωή, αἱ ἀγρυπνίαι, ἡ χρῆσις τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν καὶ τῶν ναρκωτικῶν οὐσιῶν (μορφινισμὸς κ. λ. π.) μόνον ὑπὸ ἐχθροῦ τῆς ἀνθρωπότητος ἠδύναντο νὰ ἐπινοηθῶσι, διότι ὁδηγοῦν πρὸς τὸν ἐκφυλισμόν, τὰς διανοητικὰς παρακρούσεις καὶ τὴν ἠθικὴν ἔκλυσιν.

§ 44. Ἡ ἀπαιδευσία παρακωλύει τὴν ἀνθρωπίνην πρόοδον, διότι δημιουργεῖ ἀτροφικὴν κατάστασιν διὰ τὸ πνεῦμα, τὸ κύριον, δηλαδὴ μέρος τῆς ἀνθρωπίνης ὑποστάσεως. Μὲ τὴν λέξιν παιδεία δὲν πρέπει νὰ ἐννοῶμεν, ἁπλῶς τὴν γραμματικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ πρὸς ταύταις καὶ τὴν ἀγωγὴν ἐκείνην τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς διανοίας, ἥτις συντελεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἡμερότητος, τῆς ἐλευθέρας σκέψεως καὶ τῆς ἐμβριθείας, αἵτινες καὶ μόναι δίδουν τὰ μέσα τῆς γνώσεως τῆς ἀληθείας

(1) «Αὔξεται δὲ νόος παρεούσης ὑγιείης, ἣν καλὸν προνοέειν τοὺς ἐσθλὰ φρονέοντας».

Δημόκριτος Περὶ φύσιος ἀνθρώπου.

καὶ τῆς πτήσεως τοῦ πνεύματος πρὸς εὐρυτέρους ὁρίζοντας. Οὕτω καὶ μόνον ἐκπαιδευομένη ἡ διάνοια καθίσταται ἐλευθέρα καὶ ἱκανὴ νὰ ἀπαρνηθῇ τὰς οἱασδήποτε φύσεως προλήψεις καὶ τὰ ψευδῆ δόγματα, τὰ ὁποῖα κατεργάζονται τὴν πνευματικὴν τοῦ ἀνθρώπου δουλείαν καὶ τὴν κακοδαιμονίαν αὐτοῦ.

§ 45. Ἡ νοσηρότης τῆς ψυχῆς δημιουργεῖ τὴν κακίαν, τὸ πάθος, τὴν ἀβουλίαν, τὸν φόβον, τὴν ἀντιφυσικὴν διάθεσιν, τὸν ἐγωϊσμόν, τὴν ἀλαζονίαν καὶ ὅλα τὰ ἐλαττώματα τοῦ χαρακτῆρος, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ πνεύματος ἀπὸ τὴν φυσιολογικὴν κατάστασιν τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς θελήσεως. Ἡ σωματικὴ ὑγιεία, ἡ προσήλωσις τῆς διανοίας πρὸς τὰς φυσικὰς ἀντιλήψεις, πρὸς τὰς ἰδέας τῆς ἀληθείας, τῆς ἀρετῆς, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀλληλεγγύης βοηθοῦσι τὴν ἐξυγίανσιν καὶ τὸν ἐξαγνισμὸν τῆς ψυχῆς Ἐπὶ ἰσχυρῶν παθῶν μόναι αἱ δοκιμασίαι καὶ αἱ ποιναὶ εἶνα ἱκαναὶ νὰ φέρωσιν εἰς τὴν ψυχὴν θεραπείαν. (1).

§ 46. Ὁ αὐτοματισμός, ἡ ἀντανακλαστικὴ ἐνέργεια, ἡ καθ' ἕξιν κατὰ τὰ εἰσθισμένα δρᾶσις τοῦ ἀνθρώπου ναρκώνει τὸ πνεῦμα καὶ φέρει αὐτὸ εἰς ἐκφυλισμόν. Ἐὰν πρόκειται ποτὲ νὰ καταστῇ τις αὐτοσυνείδησις, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξαρτῶνται ὅλαι αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ ἐκ τῆς σκέψεώς του καὶ τῆς θελήσεώς του.

§ 47. Ἡ ἀταραξία, ἡ γαλήνη τοῦ πνεύματος καὶ τῆς συνειδήσεως, ἡ συναίσθησις τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος, ἡ ἔλλειψις ἐξαρτήσεως ἀπὸ τῆς θελήσεως καὶ τῆς γνώμης τῶν ἄλλων, ἡ διαρκὴς φαιδρότης, ἡ ἀνάμνησις τῆς ὑψηλῆς πνευματικῆς μας καταγωγῆς, ἡ ἀποφυγὴ ὀργῆς καὶ ἐρεθισμοῦ κατὰ τῶν ἄλλων, ἡ ἔλλειψις ἀνυπομονησίας διὰ τὴν ἀπόκτησιν οἱουδήποτε πράγματος, ἡ γαληνιαία, ἥρεμος προσπάθεια πρὸς αὐτοβελτίωσιν εἶναι μέσα πρὸς ἀδιάκοπον διατήρησιν τῆς ψυχικῆς ὑγείας καὶ τῆς ἰσορροπίας τοῦ πνεύματος.

§ 48. Ἡ διαρκὴς φαιδρότης, ἡ εὔθυμος ζωὴ προδίδουν φυσικὴν ὑγιείαν, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἠθικὴν ἰσορροπίαν. (2)

---

(1) Παρβλ. Πλάτωνος Γοργίας XXXIV, D, E.

(2) Ἀνθρώποισιν εὐθυμίη γίνεται μετριότητι τέρψεως καὶ βίου συμμετρίῃ. Δημόκριτος παρὰ Στοβαίῳ.

Θ΄.

§ 49. Μὴ ἀμελῇς νὰ ἐκπληροῖς τὰ καθήκοντά σου πρὸς τὴν φύσιν καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτῆς. Ἕν τῶν σπουδαιοτέρων καθηκόντων τούτων εἶναι ἡ ὑποχρέωσις πρὸς ἀναπαραγωγὴν τῶν ὀργανισμῶν καὶ διαιώνισιν τοῦ εἴδους, καθὼς καὶ ἡ ὑποχρέωσις πρὸς ἀνάπτυξιν ὑγιῶν ὀργανισμῶν. Ἔχε ὑπ' ὄψει σου, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐξελιχθῇ τὸ πνεῦμα παρὰ μόνον διὰ τῶν ὀργανισμῶν, ἐν οἷς ἐνσαρκοῦται. Τὸ ν' ἀποφεύγῃς ἄρα τὴν τεκτογονίαν ἀποτελεῖ οὐ μόνον παράβασιν τοῦ φυσικοῦ νόμου, ἀλλὰ καὶ παράβασιν καθήκοντος πρὸς τὸ πνεῦμα καθ' ὅλου, ἥτις παράβασις ἔχει ἀντίκτυπον ἐπὶ τῆς προόδου τοῦ ἰδίου σου πνεύματος.

§ 50. Σέβου τὰς γυναῖκας. Ἡ ἀπονομὴ τιμῆς πρὸς αὐτὰς καὶ ἡ ἀναγνώρισις καὶ ὁ σεβασμὸς τῶν δικαιωμάτων των ἀνυψώνει ἐξευγενίζει καὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος καθολικῶς.

§ 51 Ἐκπλήρωσις καθήκοντος πρὸς σεαυτόν, εἶναι νὰ μεριμνᾷς διὰ τὴν καλὴν διοίκησιν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καὶ διὰ τὴν ἁρμονικὴν λειτουργίαν τῶν πολιτειῶν κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ πληρῶται ὁ ἀνθρώπινος σκοπὸς ὅλων τῶν πολιτῶν. Πάρεχε πάντοτε σεαυτὸν ὑπόδειγμα οὐ μόνον ἐλευθέρου καὶ συνετοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ ἀγαθοῦ πολίτου.

§ 52. Προσπάθησε νὰ μορφώσῃς εἰς σεαυτὸν χαρακτῆρα. Χαρακτῆρα ἔχει τις, ὅταν εἶναι πάντοτε συνεπὴς πρὸς ἑαυτὸν, δηλαδή, ὅταν διὰ τὰ αὐτὰ πράγματα, ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις σκέπτηται, ὁμιλῇ καὶ ἐνεργῇ πάντοτε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· καὶ ὅταν αἱ σκέψεις του, οἱ λόγοι του καὶ αἱ πράξεις του εἶναι σύμφωνοι πρὸς ἀλλήλας. Ὅταν τοῦτο δὲν συμβαίνῃ εἴς τινα, τὰ στοιχεῖα τῆς ὑπάρξεώς του ἔρχονται εἰς σύγκρουσιν, τὸ ἐγώ του ἀποτελεῖ τι συγκεχυμένον καὶ ἡ ζωή του δὲν δύναται νὰ ἔχῃ κατεύθυνσιν, οὐδὲ ὠφέλιμον ἀποτέλεσμα.

§ 52. Σκέπτου πάντοτε κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἂν τις αἰφνιδίως σὲ ἐρωτήσῃ, τί σκέπτεσαι; νὰ τοῦ τὸ εἴπῃς. Διότι δὲν ἀρκεῖ νὰ μὴ προβαίνωμεν εἰς πράξεις, διὰ τὰς ὁποίας νὰ ἐντρεπώμεθα, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ ἀπασχολοῦν καὶ τὸν νοῦν μας σκέψεις ἐπαίσχυντοι.

§ 54. Ἔσο εἰλικρινὴς πρὸς σεαυτόν. Μὴ ζήτει νὰ δικαιολογῇς ἐνδομύχως τὰς κακάς σου πράξεις διὰ δικολαβικῶν ἐπιχειρημάτων, διότι ἀπατᾷς τότε σὲ αὐτόν. Ὅταν ἐλλείπῃ ἀπὸ τὸν ἄνθρω-

που ἡ εὐθύτης καὶ ἡ πρὸς ἑαυτὸν εἰλικρίνεια, ἡ ψυχική του ὑπόστασις ὁμοιάζει μὲ κίβδηλον νόμισμα ἐστερημένον πάσης ἐσωτερικῆς ἀξίας.

§ 55. Ἀπόφευγε νὰ λέγῃς ἢ νὰ πράττῃς οὐ μόνον ὅ,τι δύναται νὰ βλάψῃ τινά, ἀλλὰ καὶ ὅ,τι δύναται νὰ τὸν ἐξερεθίσῃ.

§ 56. Ἔσο πάντοτε πρᾷος καὶ ψύχραιμος. Ἡ ψυχικὴ ταραχή, ἡ ὀργή, ὁ ἐρεθισμὸς τῶν νεύρων βλάπτουν πρὸ παντὸς σὲ τὸν ἴδιον, διότι σοῦ συσκοτίζουν τὸν νοῦν, διαταράσσουν τὴν ψυχικήν σου ἰσορροπίαν, καὶ τὴν γαλήνην τοῦ πνεύματός σου.

ΙΑ'.

§ 57. Τὰ περιστατικὰ τοῦ βίου παρουσιάζουν κατὰ τὸ πλεῖστον σύνθετον, περίπλοκον ὄψιν· εὑρισκόμεθα δὲ πάντοτε εἰς δυσκολίαν νὰ δίδωμεν εἰς τὰ ζητήματά μας ἀπόλυτον λύσιν. Διαρκῶς τιθέμεθα πρὸ διλημμάτων, ὁπότε ὑποχρέωσις ἡμῶν εἶνε νὰ πράττωμεν τὸ μὴ χεῖρον.

§ 58. Μηδέποτε μεταχειρίσθητε τὴν βίαν, ἥτις ἀνατρέπει πάντοτε τὴν ἰσορροπίαν τῶν δυνάμεων, αἵτινες κινοῦσι τὸν κόσμον. Μόνον ὅπλον πρὸς διάδοσιν τῆς ἀληθείας, πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς δικαιοσύνης καὶ πρὸς ἐπίτευξιν τῆς προόδου ἔστω ὁ διαφωτισμὸς τῶν συνειδήσεων διὰ τοῦ λογικοῦ καὶ τῆς πειθοῦς. Ἐναντίον τῆς βίας τῶν ἄλλων ἀντίτασσε πάντοτε τὴν διαμαρτυρίαν διὰ τοῦ λόγου καὶ τῆς παθητικῆς ἀντιστάσεως.

§ 59. Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θέλεις· ἀλλὰ θέλε τὰ γινόμενα ὡς γίνεται καὶ εὐροήσεις». (1.)

ΙΒ'.

§ 60. Ἐν τέλει ὁ σοφὸς δὲν ζητεῖ μόνον νὰ χρησιμοποιῇ τὸν βίον καλῶς, ἀλλὰ καὶ δὲν διστάζει, ἂν χρεία καλέσῃ, νὰ ἐγκαταλείψῃ ἐπίσης καλῶς καὶ ἀξιοπρεπῶς τὸν βίον. Ἐπιζητῶν νὰ εἶναι πάντοτε συνεπὴς πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τὰς ἀρχάς του εἰς πᾶσαν περίστασιν τοῦ βίου, δὲν φοβεῖται καὶ νὰ ἀποθάνῃ ἀκόμη, ἵνα μείνῃ συνεπὴς πρὸς ἑαυτὸν καὶ πιστὸς εἰς τὸ καθῆκον.

---

1) Ἐπικτήτου. Ἐγχειρίδιον.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Μέρος Γ'

Κεφάλαιον Δ'.

Μέρος Δ'

Κεφάλαιον Ε'.

Κεφάλαιον ΣΤ'.

Παράρτημα